

זה השעה להי צדיקים ובוואו בו.

ס פ ר

אור צדיקים

ודרך סעודה

הברם ויסדם הרב הגאון המקובל האלהי כמוהר"ר
מאיר פאפירש וצ"ל בעה"ס אוך האבוקה
אור נר, אור זרוע, אור פני מלך, אור צה,
אור רבי, מאורי אור, מתוק האור, ועוד הרבה
חיבורים, ומבואר בספר שה"ג שהיבר. מיל ספרים
אורות, אשר אסא וליקט כל דברי מוסר ומנהגים
ודברי חסידות שבסל ספרי מוסר וכל מנהגי הרב
הגדול המקובל האלהי כמוהר"ר יצחק לוריא
וצ"ל, ומאות ספר זה ועל מה אדניו המבעו, מבואר
בהקדמה. ונעתק מכתב יד ישן נושן יותר ממאתים
שנים לפי מספר הפרט, והוא סמא דבולא ביה דדבר
השנה לבס נפש, כאשר עיניכם תחזינה מישרים:

המו"ל
הרב משה רובין

**תעודת אדומ"ד הרב הגאון הצדיק המפורסם
אב"ד דקהלתינו שלימ"א.**

כ"ה

מחזיקנא פיבותא להאי גברא יקרא ידו"ג הרב הגב"ד החסיד
היוחסין מו"ה מנשה יחזקאל הורוויץ נ"י אשר מוכה
את הרעים בהדפסת ספרו קודש מגאניו קדמא בתכלית
היופי כולל ספריו הגדולים בבית דפוסו כולל נאים ומבודרים
ואינו מוציא מהח"י דבר שאינו מתוכן כראוי והקניט שבעים רצון
ממנו ומחזיקים לו מובה על פעלו הטוב ועתה כי מו"ל ומדפיס
את סה"ק אור צדיקים וד"ס למהר"ם פאפירש זצ"ל
אנא אל ירעו לו ולא יעשו לו עולה להדפיס את ס' הזה עד
עשרה שנים מיום דלמטה כידוע בכמה שי"ת שכח ביד
המדפיס לעלב על אחרים שלא ידפיס ספר הזה עד ימכור
ספרו שלא יגוע לו נזק והפסד מההדפסה וכמהונו כי ח"ו
לא יהיו שום אחד לעבור ע"ו ותכוא עליהם נרכות טוב.

בעה"ח יום ב' תצא תרפ"ו לפ"ק בארדיאָב יע"א.

הק"י יחיאל נתן הלברשטאם

אבריק הנ"ל

הקדמה מהרב המחבר ספר אור צדיקים

הנה אורה ה' מאד כפי ובתוך רבים אהללנו ומשירי אהודנו. כמה אקדם ה' אכף לאלהי
מרום אשר מן השמים השפיע ברוח חסרו והשפיע מסובו על שאל אנשים כמוני לזכות
בו רבים לכל כתיבי הקדוש של כוזנא קרושא המקובל האלהי כמהריר יצחק לוריא
וצ"ל, וראיתי כי יש בו כמה מיני הסירות וכמה מיני מוכר וכמה מיני דינים היסך מה שספק
בישע ומעמנו ומסקו עים סודות התורה שכלה לו אליהו ז"ל, גם ראה ראיתי כי דבת רבים
מגור סביב על כל ספרי מוסר בכלל כי רבו ולכל איש ואיש אין ירו משנת להבין בהם כי
האריכו למעניתם ובחשכה יהלכו בה מי שאין משגיח החכמה על בוריה, ומסיבה זו פרעו
סיסר מעליהם וכל מאריך טרחתה, ושמתתי ספי חכמים אומרים מי יתן והיו לנו כל סנהי
הרב הקדוש ראיתי ז"ל, ודברי הסירות בסדר סיע ולית, אז היה כל איש ואיש יודע ברצונו
צלילה מה שקצר סמה שמוטל עליו מן החסידות ופרישות, וכן קיצור תיקוני תשובה העטוקים
בקיצור סומלג לכל הטא ועין עד שלא יצטרך לילך לחכם שילמדנו, או היינו בודאי
מסצדיקי הרבים, ואני כשמעי זאת אמרתי אל לבי טוב הרבה לעשותה, ואף שאין סיפק בידי
להוציא הרבים אלו זכות הרבים תלוי בני, ואף שיהיו מוכאים בספר דברים המותרים מצד
הדין ראיתי אני כלפי כי הטיבו אשר דברו, ואלקש בין העמודים מספר ראשית חכמה ומספרי
הקדוש הארי ז"ל ומספרי מוסר בכללם מה שדוה תחת ירי, ולקטתי בדרך קצרה בלשון צח
ומצחצח תורת ה' תמיסה כפי כל ישראל ולא יהיה בכלל האומרים אלמלא הייתי יודע
סנהג הרב וצ"ל הייתי נוהג, ואם וייתי יודע תיקון על עוני הייתי עושה, ואני בוש לילך לרב
לבקש ממנו שום תיקון, ועכשיו כהיות ספר הזה כראשי פרקים לי להזכירו להנצל סמה
שלא ידע ולהזכירו אם יחזור בתשובה שלימה כלי שתשינה בשת אדם, ואשים ציונים ככל
דבר, מראה מקום בדרך קצר להודיע מבטן מי יצאו הדברים, שאם תתאוה נפש הסעין
לראית כל דבר במקומו וראה ועינו ישוטט באריכות, וסדרתיו בסדר היום כסדר אודח חיים
כללתי כל סדר הנהגת האדם כפי המצטרך, ובסדר התשובה סדרתי תיקון לכל עונות,
וקראתי ספר זה בשם אור צדיקים, ורשמתי הדברים לי ולבני נילי ולמוכרת אם אוכה
שאוכל לקיימם, ואם כאשר שיוכה גם אחרים על ידי ויהיה זכות הרבים תלוי בני, וה'
יעזרני להיות מסצדיקי הרבים ומאירם ככוכבים לעולם ועד אמן:

אלה דברי הצעיר מאיר בן הנדיב הרי"ר יהודה לייב בן ינו ב פוריר בלשון.

זה החלי בעזרת ה' הנהגת אדם לקיים מצות ה' וחוקים
מקומו עד שכבדו ובוה חכה להיות בתוך קהל עדת צדיקים
ויקיים. ואתם הדבקים :

סימן א ובו כ"ב סעיפים

(א) חדשים לבקרים רבה אמונתך. בכל בוקר נעשה האדם בריה
חדשה וכשם שהיצה"ר מקדים עצמו ביצירת הולד כמש"ה
לפתח חמאת רובין. הכי נמי מיד בהתעורר אדם משנתו או מקדים ס"א
להתחבר אליו להחטיאו וצריך האדם להיות זריז להאחו בנשמתו שהיא
מצד הקדושה ע"כ מיד בהתעוררו משנתו לקום יצייר לפניו אותו שמו
ואותיות נשמה בשילוב כמו מי שנקרא יעקב יצייר לפניו ינע"שקמבה
וכיוצא בזה בשאר שמות. ונמצא שהוא הקדים עצמו ואחו בנשמתו זה
הוא מנלה א' מהסגולות המצילות את האדם מלבוא לידו חמא בעו"ה :

(ב) אע"פ שאסור להזכיר את השם עד שינקה ידיו ומש"ה אינו מברך
ברכה על החזרת נשמה עד שיטול ידיו ואז מסדרם בין שאר
ברכות כמבואר (שם לוי"ה סי' ו' סי"ג) עכ"ו ראוי ונכון ליתן תיבה שבח
להש"ת על החסד הגדול שהחזיר לו נשמתו ע"כ יאמר בהתעוררו משנתו
תיבה מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה
אמונתך. ויכול לאומרה אף כשאין ידיו נקיות הואיל שאינו מזכיר לא
שם ולא ברכה :

(ג) דעת הוזהר שלא לילך ד' אמות בלי נמ"י שחרית וכל ההולך ד'
אמות בלי נמ"י כאילו עובד ע"ז ח"ו ועובר על לא ידבק בידך
מאומה מן החרם. מטעם כי בעוד שלא נטל הס"א דאיקרי אל אחר
שולט עליו ומה שלא הביאו הפוסקים הוא מטעם מוטב שיהיה שוננים
וכו'. וכמ"ש מהר"י מקראקא ע"כ הירא את דבר ה' ורוצה להתדבק
במדותיו ית'. וזהו מאד בזה להבין לו כלי עם מים וכלי אחר ליטול בו
מיד בעמדו ממטתו ולא יגע בשום מלבוש קודם נטילה ולא בפניו ומכשיב
בראשו שהוא מקום קדוש וכמו שהזהיר בזה בזהר וישב :

(ד) ושני הכלים יהיו מוכנים מראשותיו א' מלא מים וא' כלי ריקן וכלי
העליון שמטהר בו ידיו איקרי קדוש וכלי התחתון המקבל
המים הטמאים איקרי טמא. דא איקרי קדוש ודא איקרי ארור. כ"ה בזהר
וישב כתבו המקובלים שכלי העליון יהיה נאה ויפה שלם בלי שום פגם
והכלי התחתון ראוי שיהיה פגום ונשבר קצת :

(ה) סדר הנטילה כך היא נטיל כללי של מים ביד ימין ונותן ביד
שמאל ומרים מים על ימין והדר על שמאל והדר על
ימין והדר על שמאל כו' עד ג' פעמים על ימין וג' פעמים על שמאל
בדילוג כי זולת זה לא יסור מהידים הרוה רעה בן הוא בסידור האר"י
וילי ועיקר שצריך לנגבם יפה כי איתא בהגהות ס' היראה שחיבר
רמאר

המאור הגדול מהרים נגרו ז"ל כי אין הרוח רעה מרה עד אהר דצינוב.
ומסיה שצריך תדולה לנגב הידים ואח"כ יטול הידים והפנים בבת אחת :
(ו) ויכוין בנטי יד נ"י כ"ח כמ"ש בוהר וז"ש חז"ל נטי צריך
כ"ח גברא וע"ל בדיני עניית אמן היא שיר בכונת ועתה יגדל
נא כ"ח כ"י הוא נ"כ לכונה זו בכאן :

(ז) וכשבא ליטול הפנים יטול כסדר הזה, תהילה יטול מכוונת הקדושים
של תפילין דהיינו מקום מוחו של תינוק רופס מקום הנחת
בית של תפילין של ראש כדאיתא בש"ע או"ח סי' כ"ז סי"ט. ואח"כ יטול
מקום שהקשר של תפילין עליו מאחוריו למעלה מעורף כי גם שם מקום
קדושה והראיה שהראה הכ"ה למשה קשר של תפילין. ואח"כ ירחץ
מקום הנחת תפילין של יד מקום התפוח שבעצם הקו"כדי. ואחר כן
ירחץ הפנים הנעשה בצלם אלהים. ואח"כ נוטל השפתיים. וכוון למטה
ולנסות היטב השפתיים שהם הכלי לאותיות בומ"ף שיוצאים מהשפתיים
שיאירו באור בהיר בצאתם אחר כן מהכלי שלהם בתפלה שיתפלל אח"כ.
ואח"כ ירחוץ השיניים ויכוין גם כן למטה הכלי של אותיות ושטר"ף שיוצאים
מהשניים. ואח"כ חלל הפה. והלשון הוא הכלי של אותיות דמלני"ת החך
כלי של אותיות גיכ"ק. ואח"כ הגרון למטה הכלי שיוצאים ממנו אותיות
אחה"ע שהוא הגרון. והכוונה למטה הכלים האלו שמיא אותם בהשתמש
אותם לדברים המכעיסים את הבורא יתב'. בלה"ר וכיוצא בו שיהיו נקיים
ומהורים בצאתם בתפלה ויהיו ראויים להצטרף אחת אל אחת לכתר על
ראש מלך מלכי המלכים הקב"ה :

(ח) בלבושו הלבושים יהיה מלבוש הראשון של מצות. דהיינו מלית
מזן קודם שילבוש האנפלאות היינו בתי הירכיים. ויכוין
שהוא מלבוש הפנימי של הנשמה והמלית הגדול שיתעמף אחרי כן
הוא לבוש אור מקיף אל הנשמה מבחוץ. ובכ"ל מלבושיו יהיה שילבש
צד ימין תחילה כדי להגביר תמיד מדת החסד כמו שהזכיר על זה
האר"י ז"ל :

(ט) ואח"כ מודם שי"ך אל בית הכסא. יאמר התכבדו מכובדים וכו'
ככתוב במור ואף שבש"ע כתוב שלא לאומרו עכשיו. עכ"ל
חידש לן האר"י ז"ל לאומרו גם עכשיו. ובוה ניצוצ' שלא יהרהר בבית
הכסא :

(י) דעת הרמב"ם שלא לחלק בין בית הכסא שבבית לבית הכסא שבשדה
אלא אפילו בבית הכסא שלנו שהם בבית לא ישב בין מזרד
למערב ואף שדעת שאר הפוסקים וכן הש"ע אינו כן מ"מ במה שהוא
נגוע בכבוד השכינה שהוא במערב ראוי להחמיר בהרמב"ם ז"ל :

(יא) אין להרהר בבית הכסא בשום צורך מצוה אלא יהרהר בצרכי
הוצאות ביתו ובשבת שאסור להרהר גם כזה. יהרהר בכנינים

נאים ומצוירים וכמ"ש בספר חסידים :

(יב) כבר הזכירנו על זה חז"ל שאין לקנח ביד ימין אלא בשמאל ומ"מ

אף כשמקנה בשמאל יוהר שלא יסייע אל הקינות האצבע שנקרא
 אמה כי עליו קדושה יתירה מבשאר האצבעות לפי שכורך עליו ג'
 כריכות ברצועות של תפילין ועיין בסי' שליה ויראה שלא תדבק בו חיו
 איה צואה אפילו בפי מבעת דצואה במקומה מעכבת התפילה ואסור
 להתפלל ומה טוב ומה נעים לנהוג כמנהג הספרדיים שרוחצים אותו
 המקום במים וסמך לזה כדכתיב ומצואו לא רחץ וזה עדיף מקינות:
 יג ענין הנמילה שנוטלין בצאתי מביה"כ מבואר בזוהר בראשית ויל'
 על לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה אפילו מלה חדא
 עד דיסחי ידו ויא תימא בנן דמלוככתין אינון לאו הכי הוא כי בסאי
 יתלככו אלא ווי לבני עלמא דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון
 ולא ידעין על מה קאים עלמא רוחא חויה אית בכל בית הכסא דעלמא
 דשריאי תמן ואתהני מההוא לכלוכא ומינופא ומיד שרי על אינון אצבעין
 דידו דבר נש ע"ש:

יד מי שא"א למבול אם אירע לו חיו מקרה בלתי מהור. או נודווג
 ישפוך עליו תשעה קבין או ירחץ בשרו מה גתניים ולמטה ובפרט
 מקום המינופת. שנתלכלכה משי וכן אם יש כתם בהלוקו נכון לשפשו
 היטב. וענין המומאה של קרי ידוע לכל בני עבר כי המומאה של קרי
 הוא מומאה רבה וגסה מאד. מה נאריך בה כבר כתבנו בספרינו באורך
 מקור המומאה הזו. וענין הזה הוא כן שס"ה מלאכי חבלה הם השורים
 אצל פתחי בני ישראל במקומות הממונפים סמוך אצל המזוזה. לפי שבעל
 הבית בעצמו אינו חס על כבוד המצוה זו ולהחזיקו במהרה. ע"כ ניתן
 להם רשות לשרות שם והם ממונים כל אחד על יום אזה. וכשנמטא אחד
 בלילה חיו בקרי הוא תחת ממשלתו של זה הס"א ולא ינא מתחת ידו עד כי
 ימהר. ע"כ הירא את דבר ה' ורוצה להדבק במדושתו ית' זהר מאד באם
 שאירע לו מקרה בלתי מהור חיו ימהר עצמו מיד בטבילה הויאיה בבוקר
 באם שאפשר בו ולא יקיל כלל כי את שפסק הויטב"ש דהאידינא בטלו
 לטבילות דבעלי קריין. עכ"ז כבר כתוב בתשובה ישמימו לא ביטל טבילה
 אחת ורא רצה לכתוב בפסקיו שהוא חיוב מטיעם מוטב שיהיו שוגגין
 בו. וכבר האריך מזה המניד להגאון בית יוסף ויל' נני אין שיעור וערך
 לגודל השכר הנהררים בטבילה זו. ע"כ יוהר אדם מאד למהר עצמו
 ממומאה זאת הן ע"י טבילה ראויה או שפיכת מ' קבין אורחיצה ממתנים
 ולמטה. וזהו רגליו והמרב והכרעים עד ההגור במ"ש מהרח"ו ויל'
 ומועיל ג"כ למהרת מומאה זו. ע"כ לא יקיל בו אין תשובה ומענה
 להמקילין בזה:

(טו) **איונא** במדרש הנעלם ר"י כד הוי קם בשחרית והו מצלי ואמר יהו
 רצון מלפניך ה' אדהו ואלהי אבותי שיהיה לבי נכון ומסור בידי
 שלא אשכחך וטוב שימדר הכרכות בביתו מן ארון עולם עד הנותן לשכוי
 בינה ושם יאמר תפלה זו:

(טז) **כוונת** הנחת תפילין הם ארוכים מאדן מדה ונציג פה כוונה
 הצרה

קצרה וארוכה כאשר מצאנו וראינו בזהר הדש והוא זה: בדת כי ידוע שענין הנחת תפילין הם באים להזכיר תוקף הגבורות אשר פעל ית' ביה במצרים כדי להוציא את בני ישראל עם מגולתו ופעל הנסים ע"י ג' שמות: הויה, אהיה, אדני. הויה כה אמר ה'. אהיה, אהיה אשר אהיה, אדני, ויאמר כי אדני שלח נא ביד תשלה. והג' שמות אלו הם מהומים בתפילין והענין כי שם אהיה טמיר ונני בשם הויה, והויה בשם אדני כמ"ש והי' כדש' גימטריא היכל כגימטריא אדני, והנה הדי' בתים של תפילין של ראש הם כנגד ד' אותיות שם אדני, ובתוכם ד' פרשיות, "קדש ה' והיה כי יביאך, ו' שמע ה' והיה אם שמוע, נגד ד' אותיות הויה, ובתוך הדי' פרשיות כ"א פעמים שם הויה, נגד שם אהיה שגימטריא כ"א, וכן בתפילין של יד, הבית הוא נגד שם אדני שהוא בית והיכל לשם הויה, ובתוכה ד' פרשות וכ"א שמות כנוכרי, כוונה זו היא קצרה וארוכה לכיון בה כל מי אשר הריחו ה' ביראת שמים:

(ח) כשבורך הציצית יבדוק החומים שלמעלה מהגדיל המונחים על הקרן הבגד כי שם אם נפסק אחד פסול דמיקרי נפסק מעיקרו וכמ"ש הרב הגדול הבי"ו ז"ל:

(יח) כשכורך הרצועות של יד על אצבעו הנקרא אמה ג' כריכות יכרוך על פרק אמצעי חד כריכה, ועל פרק הג' המחובר לכף ב' כריכות, והמעם שכריכה הראשונה היא נגד כת"ר והשתי כריכות הם נגד חכמה ובינה לכן יכרוך מתחילה כריכה א' בפרק האמצעי ואח"כ בראש פרק האחרון ואח"כ בסוף פרק התחתון והוא כסדר ג' ספירות הג"ל, ובשעה שכורך ג' כריכות על אצבע האמצעי יאמר פסוקים אלו וארשתוך לי לעולם, וארשתוך לי בצדק וכמשפם ובהסדו ברהמים וארשתוך לי באמונה וידעת את ה', בשם מהר"ן שפירא, ולכן צריכין לזהר להסיר הג' כריכות מן האצבע האמצעי קודם שיהלצין התפילין של ראש לבטל הקידושין:

(ט) מצוה מן המובהר שיתעטף במצית גדול ויניח תפילין בביתו וילך מוכתר בציצית ותפילין לבהכ"נ, ואם ביתו רחוק מבית הכנסת יכול להסיר המצית מעליו עד שיבא להעזרה של בית הכנסת ויכבוש שם המצית בהעזרה כי העיקר הוא שילך מפתח ביתו מעוטף במצית ותפילין כי כן איתא בזהר רות והביאו הרקנמי סוף פ' שלח וז"ל, א"ר נהוראי אסדהנא אמאן דנפק מתרעא דביתיה בעיטופא דמצוה ותפילין ברישא, אודמנת שכינתא עליה ותרין מלאכין דעמיה חד מימינא וחד משמאלא כו' וכן הוא בזהר פ' במדבר ובסידור האר"י ז"ל: (כ) ואחר שלבש מצית ותפילין בהליכתו לבהכ"נ יעמוד אצל המזוזה ויאמר ה' ההרין של תמניא אפי' בתהלים והוא מקובל מר' יהודא חסיד ז"ל מסוגל להציג ולהעביר עיני אדם מראות שוא ואח"כ יאמר פסוק שמע ישראל וכשיוצא מפתח ביתו ינשק המזוזה להכניע היצה"ר בשם שד"י כי וי"ד צד"י רי"ש מ"ת שד"י ויזכור בפיו שד"י ויאמר פסוק

פסוק גדול עון שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב ז"ע עיני בזהר ואתחנן :
 (כא) וילך במרוצה לבהכניע ובהליכתו יאמר ונדעה נרדפה לדעת את
 ה' כשחר נכון מוצאי ומוב מאד שלא ימשוך בדיבור עם
 שום אדם במרוצתו לבהכניע ולהרוצה לתמשוך לו בדיבור, ישיב אמריו
 לו עת לקצר כי טרודים אנו בעפודת המלך ית"ש :

(כב) ובבואו להעזרה של בהכניע טרם יכנס לבהכניע יתעכב מעט ויאמר
 בבית אלהים נהלך ברגשי ואחיב יקיים מה שכתוב בזהר
 בראשית ז"ל, הכי אוממהו לא לבעי לברי נש לאעלא לבי כנישתא
 אלא לאמליך בקדמיתא באבהן דעלמא אברהם יצחק יעקב בגן דאינון
 תקינו צלותא הה"ד ואני ברוב חסדך אבוא ביתך וגו' ולביתך כן יעול לבי
 כנישתא ויעלי צלותא כדון כתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך
 אתפאר וכו' ופירש הרב בספר זרתי חמה כונת הזהר בזה להורות
 שטרם יכנס לבהכניע יזכור מקודם זכות אבות ובזכותם יכנס לבבכניע
 להתפלל וכה יאמר ואני ברוב חסדך בזכות אברהם שנכרא אבי החסדי
 אבוא ביתך אשתהוה אל היכל קדשך בזכות יצחק שנעקד ע"ג המזבח
 במיום קדושי ביראתך בזכות יעקב שאמר מה נורא המקום הזה רבשיע
 בזכות ג' אבות אלו אבוא לבהכניע להתפלל לפני תפלותי ובזכותם תעלה
 תפלותי תפלת האביון לרחמים ולהצון לפני כסא כבודך ותעלה ותנשא
 לביתך על ראשך ע"י מטמרוין שר הפנים ואחיב יאמר מה טובו אהליך
 יעקב משכנותיך ישראל ה' אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך.
 ואני אשתחוה ואברעה אברכה לפני ה' עושי ואני תפלותי לך ה' עת
 רצון אלהים ברב חסדך עננו באמת ישעך :

תפלה ישרה בכונת הלב. ורמו לזה מבנין העמוד שהשייך מתפלל
 לפני תיבה הוא ר"ת כנ"ל להיות לזכרון נגד עיניו להתפלל
 בכונתו ובהיפוך אתון הוא הבית כי צריך לכוון כאלו עומד בבית
 ומכריב קרבן ואז מחשבת פגול לא ירצה ותפלה היא במקום קרבן ולכן
 צריך לכוון בתפלתו ובזכות זה נזכה לראות הבית בהבנותו ונגילה ונשמחה
 בישועתו אמן :

אחר שהם ממטתו שחרית ואמר מודה אני וכו' כנ"ל בסימן א' ס"ב
 יאמר אלו ו' פסוקים קודם אלהי נשמה והמה מסוגלים מאוד לנצור
 ארחות משפט ודרך חסדיו ישמור שמור רגלך כאשר תלך אל בית
 האלהים ומרוב לשמוע מתת הכסילים זכה כי אינם יודעים לעשות רע פלם
 מעגל רגליך וכל דרכיך יבוננו עיניך לנוכה יביטו ועפעפיך יישירו נגדך נצור
 לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו
 הומו יעזרי ה' מחסי ומצודתי הוין חוין איגרות נעמה ולילית ומחלת וכל
 כת דילהון אורך על כי נוראות נפילתי נפלאים מעשך ונפשי יודעת
 מאוד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה
 ראשים ה' אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק
 אמונה אומן אנא בכח וכו' ואחיב יאמר שרפים עומדים ממעל לו שש

בנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים
 יעופף וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מכהיכ. ימלוך
 ה' לעולם וכו'. ואחר כך יאמר הנני מוכן ומזומן לקבל עלי אמונת אלהי
 עולם אשר שמיר ונעלם מעין כל חי מרוב קדושתו והנני מאמין באמונה
 שלמה שהבורא ביה יחיד ומיוחד ואין יחידות כמוהו בשום פנים ביה.
 ואין בלתו יחיד אלהי אלהים. הוא יודע דעת ומחשבות יצורי נשמתהוין.
 הוא האציל יהידי וברא ויצר ועשה כל העולמות ואין שני לו. היה הוה
 ויהיה תקיף ובעל היכולת ומבצעדיו אין אלהים. הוא ברא שמים ושמי
 שמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הים הגדול וכל התנינים הגדולים
 וכל אשר בו. גבול שם שמים שלא יעברו גליו. ברא אדם ובהמה
 חית השדה וחיתו יער כל צפור כל כנף אשר תעוף וכל השרץ הרומש
 על הארץ. ברא הרים וגבעות. ברא דומם צומח חי מדבר וכולם זן
 ומפרנס אותם מקרני ראם עד ביצי כנים. וכולם ברא לכבודו ולספר הודו.
 ועולם התחתון כנגד עולם הגלגלים כמפת הדרל. וכל גלגל לפני חבירו
 הגבוה ממנו כמפת הדרל. ברא עולם המלאכים אלף אלפי אלפים ורבי
 רבבות גדודי מעלה וכולם ברא לכבודו ולספר הודו. ועולם הגלגלים
 כנגד עולם המלאכים כמפת הדרל. וכל מלאך לפני חבירו הגבוה
 ממנו כמפת הדרל ומלאך הגבוה שבגבוהים לפני כסא כבודו
 כאפס וכאין נחשב וכסא כבודו לפניו ביה כמו כן. והוא ביה
 אין לו דמות הגוף ואינו גוף לא נערוך אליו קדושתו. ראשון לכל ראשית
 אחרון בלי תכלית. עילת כל העילות. סיבת כל הסיבות. שליט בעליונים
 ובתחתונים. היה הוה ויהיה. תקיף ובעל היכולת בעלמא דין ובעלמא
 דאתי. אין קדוש בה. כי אין בלתך ואין צור כאלהינו. כי מי אלוה מבלעדי
 ה'. ומי צור זולתי אלהינו. ואח"כ יאמר ה' הוא אלהים ו' פעמים. ואח"כ
 אמר בדעת ובחכמה ובתבונה בראת עולמך. אתה הוא ה' האלהים
 לבדך. ואח"כ יאמר הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים הוא אשר ברא
 רוחות ומזיקין. ומציל בני אדם מהם שלא יזיקו אותן. כאמור יפול מצדך
 אלף ורבבה מימינך אפיך לא יגשו ונאמר לא תאונה אליך רעה ונגע
 לא יקרב באהלך. כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. הוא אשר
 ברא מדי וים ביומו אלף אלפי אלפים ורבי רבבות מלאכי השרת ומעביר
 אותם בנהר דינור כאמור. חדשים לבקרים רבה אמונתך. הוא שעתידי
 להחיות המתים ברוב חסדו. ברוך עדי עד שם תהלתו. בו אני מאמין.
 ועליו השלכתי יהבי. ואליו נשאתי את נפשי ורוחי ונשמתו ואני מקבל
 עלי עול מצותיו לעבדו בכל לבבי ונפשי ומאודי. ואח"כ יאמר ידעתי ה'
 כי צדק משפטך ואמונה ענינתני. אלהי בך בטחתי אל אבושי אל
 ועלצו אויבי לי אל תט לבי לדבר רע להתעולל עלילות ברשע את
 אישים פועלי און וכל אלהם במנעמיהם. הט לבי אל עדותיך ואל אל
 בצע. העבר עיני מראות שוא בדרכיך חייגה דרך שקר הסר ממני
 התורתך חנני. ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד. יהי לבי תמיד בחקך
 למען

למען לא אבוש נדבות פי רצה נא הי ומשפטיך למדני הושיעני אלהים
 כחסדך כרוב רחמיך מזה פשעי הרב כבסני מעוני ומחמאתי מהרני.
 הי אלהיך כן חסיתי אל אבושה לעולם ויכוון שרית של הפסוקים הוא
 שילוב הוי"ה ואהי"ה ואדני ואחיב ואמר אלהי נשמה וכו' :
 עד כאן הנהגת אדם בבוקר.

תיקון התפלה

והוא תיקון הבי' וכו' פי' סעיפים

(א) ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי דכתיב אני בצדק אחזה פניך.
 פירושו לעשות מצדק צדקה על ידי הפרוטה שנותן לבנים של
 צדקה. ויאמר גם כן הפסוק זה בשעת נתינה ויכוון לעשות צדקה כנוכרי.
 ויתן בידו הימנית דוקא וידו תהיה פשוטה כדמות ו' כשנותן צדקה
 דהיינו הזרוע דמות ו' והי' אצבעות שאוחז בהן הפרוטה ה' והפרוטה דמות
 ו' וכיס של צדקה שהיא יד העני יד המקבל בהי' אצבעות ג"כ ה' הכיוון
 אל הצדקה והי"ה שהיא צדקה אחד מ"ב צדופי שם הוי"ה והו' סוד
 הכתוב והי"ה מעשה הצדקה שלום :

(ב) בבואו אל מקומו בבהמ"ג יתחיל מקודם לומר פ' העקידה כי בעוד
 שהוא מקדים לומר פ' העקידה בשעה שנתעורר מדת
 ההסד של אברהם בשיירותא דצפרא בשעה שהלך לעקוד את יצחק
 בנו ואז יותר טוב שהוא עת רצון וראוי ונכון לומר אז פ' העקידה ושאר
 בקשות כמבואר מזה בזהר פ' פנחס וידוע כי אמירת פ' העקידה
 היא לכבוש את הדין ועל כן יכוון בשם אלהים שבכל פרשה זו שהוא
 גימטריא ש' במילואו כזה אל"ה ל"מ"ה הי' וי"ד מ"ם כמנין שם הוי"ה
 בא"ת ב"ש מצפ"ן ג"כ גימטריא ש' וכו' ממתיק הדין שבשם אלהים
 בהיותו גימטריא מצפ"ן שהוא שם הוי"ה בא"ת ב"ש שהוא רחמים :

(ג) ובהיות המעם של אמירת העקידה הוא כדי לכבוש הדין כנ"ל על
 כן כתוב בספר היראה בהנהגות שלא לומר פ' העקידה
 ברי"ח ושבת ויו"ט שאין בהם דין ואין לעורר הדינים :

(ד) האר"י ז"ל היה מתפלל תמיד מתוך הסידור וזאת תפילת שמונה
 עשרה היה מתפלל בעל פה בעינים סגורות :

(ה) קודם שיתחיל להתפלל יקבל עליו מ"ע של ואהבת לדעך במוך.
 כי כזה תהיה תפילתו כלו"ה מתפילת כל ישראל וכאלו היא
 עולה מפי רבים וכן יצ"מ ואל כבוד לא ימאס :

(ו) כבר ידוע אהרת חז"ל שי"א יסיה דעתו מן התפילין ק"ו מצוין ע"כ
 בהתפלל זמירות וברכות ומשמש בתפילין כל שעה שלא יסח
 דעתו מהם הי' והיה מעשה בתלמיד ותיק אחד של הארז"ל שנפטר
 והלך לעולמו לאחר כמה ימים ראה אותו הארז"ל בחלום ושאל לו
 על מעמדו בעוה"ב אמר ליה טוב מאוד רק בשביל דבר אחד דקדקו
 ימי

עמי קצת שכשהייתי מניע להפילת למען לא נוגע לריק ולא נלד לבהלה של ובה לציון הייתי מכוון שם ביותר כי היא תפילה עצומה ומחמת הכוון הגדול הסתהי דעתי או מן התפילין ובה ראה עונש המסית דעתו מן התפילין מחמת מחשבות ורות אחרות היו וולת בתפילת י"ח או אין צריך למשמש בהם ויתפלל בכונה ואין לחשוש אם יסיה דעתו מן התפילין בשביל הכונה כדאיתא בסודי האר"י ז"ל :

(ז) כוונת הנותן לשכוי בינה וכו' כי עד הצות הלילה הדיניה שולמים כי או שולמת מדת הלילה ומחצות ואילך או עומד גבריאל ומכריז שיעמדו צדיקים להשתעשע בתורה ומתעורר או שלהובא חדא מסמרא דצפון ובמיש בדי רוחות העולם עד דמטי תחות גדפוי דתרנגולא וקורא ומעורר הצדיקים שיעמדו לעסוק בתורה כי או חקביה משתעשע עם נשמת הצדיקים בגן עדן ודורש להם סתרי תורה ומתעוררים או ההסדים ממדת היום וזהו הנותן לשכוי בינה וכו' כן הבנתי מסידור האר"י וכן שאר ברבות כמו שאפרש אחר זה :

(ח) כוונת שלא עשני גוי שלא עשני עבד כו' לפי פשומו היה די לברך ברבות אלו פעם אחד על החסד שעשה עמו השיי שעשאהו ישראל ולא עבדים בן חורין ולא עבד זכר ולא נקבה ומה שמברכין בכל יום ויום הוא כאשר מצאתי בהגהות ספר הראיה כי יש הרבה כחות של נשמות נשמות עבדים נשמות נשים ובצאת הנשמה מן האדם בלילה נמצאת בכת כפי עובדהא אם עשה הלילה מעשה עבדים או מעשה עבד דבהפקורא נחא ליה נמצאת הנשמה בכת הדוא וכו'. ועיי מברך שלא עשני גוי שלא עשני עבד וכו' שנצלתי מן כת נשמה ההם וק"ל :

(ט) כוונת מלביש ערומים הוא כי הנשמה יש לה מלבוש כפי עובדהא ולפעמים אדם בשביל הטאיו פויטט מלבוש הנשמה והשיי ברוב רחמיו מלביש ערומים אולי יתחרט וישוב וילך בדרך טוב ולפעמים אינה ערומה מכל וכל אלא תיש כחה קצת בשביל הטאיו ואז נותן לו השיי כח וזהו הנותן ליעקב כח כן בסידור האר"י ז"ל :

(י) רש"י היה נוהג לומר כל הפרשה ראשונה של קיש כודם אתה הוא שלא נברא העולם וכו' והטעם כי זו היא קיש של ר"י

הנשיא וכמ"ש ר"י בחדושי מסכת ברבות ועוד בו שיך שפיר אחר זה לומר ברבה מקדש את שמו ברבים כי אנו צריכין לקדש את שמו ברבים בכל לבכנו ובכל נפשנו כדכתיב בכל לבבך ובכל נפשך וגו' :

(יא) עיקר הנוסחא לומר אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם וכו' ולא כקצת גרסאות עד שלא בראת

וכו' וכן הוא הנוסחא בא"ה וברמב"ם וכן הוא במדרש ואההנן בשם הירושלמי פרק הרואה וז"ל כיון שישראל נבטחין לבהבינ ואומרים שמע ישראל וכו' מתקבצים מלאכי השרת ואומרים אתה הוא עד שלא נברא העולם וכו' ומטעם זה תקנו לומר אתה הוא כו' אחר שמע ישראל

בבוקר

בבוקר :

(יב) סדר אמירת קרבנות בקיצור כפי מה שמצאתי בספר ע"ב ובספר יש נוהלין והוא סדר נכון מאוד על דרך זה. תחילה יאמר פ' מובה אדמה תעשה לי כי טרם הכל צריך לבנות מזבח ואחר כן יאמר בריאת היום מפרשת מעשה בראשית ויום שלאחריו כגון ביום ראשון יאמר פ' בראשית ופ' יהי רקיע כמו שהיו עושין אנשי מעמד כדאיתא במסכת תענית ואח"כ מעשה הכיור כי היא עבודה ראשונה ואח"כ פ' תרומת הדשן ואח"כ פסוק וערבה לה מנחת יהודה וגו' ואח"כ אביי הוה מסדר ואח"כ רבון העולמים אתה צויתנו וכו' ככתוב בסוד א"ה סי' מ"ח ואח"כ מתחיל לסדר הקמורת ע"ש ונשלמה פרים שפתינו ותחילה יאמר פ' מובה מקמר המורת ופ' סממני הקמורת ואחר הקמורת יאמר הפסוקים ה' צבאות וכו' ג' פעמים אתה סתר לי ג' פעמים אח"כ פ' עולה פ' מנחה פ' המאת פ' שלמים ואם מתיירא שיאחר מלהתפלל עם הציבור די במה שאומר משניות איזהו מקומן ששם מבואר דיני עולה וחמאת ושלמים ואחר זה מנחה ונסכים כפ' שלח לך כי עולה בלא מנחה זוכה בלא נסכים היטב בעיני ה' :

(יג) כבר כתבנו שאחר הקמורת יאמר פסוקי ה' צבאות וכו' אתה סתר וכו' והאר"י ז"ל הזהיר לומר פסוקים אלו תמיד אחר הקמורת וביום שאין אומרים תחנון לא יאמר אתה סתר וכו' שהם מסוגלים להצלה מן סמאל כנרמז ברית "אתה" סתר "לי" מצר ר"ת סמאל ובימים אלו אין לו שלימה ואין לעורר :

(יד) ראיתי בכתב בשם הרמב"ן וגם כתוב כן בשם מהר"י מקראקא ובשם רבו מהר"ח ויטאל ז"ל שמחוייב אדם לומר בכל יום הדי פרשיות של תפילין בעודם התפילין עליו והנה ב' פרשיות אומר בק"ש וב' פרשיות קדש לו והיה כי יביאך צריך לאמרם קודם הב' פרשיות שמע והיה אם שמוע כסדר שהן כתובים בתורה וכו' מתחיל ב"ש לא יוכל אחר כן להפסיק לאמרם ע"כ מקומם הראוי לומר ב' פרשיות אלו קודם ברוך שאמר בניגון הטעמים ובשפה ברורה :

(טו) כתב רש"י בתשובה ס"ד אני נוהג לומר י' דברות קודם ב"ש כי איתא במדרש דעשרה מאמרות נגד עשרת הדברות ובכרוך שאמר עשרה פעמים ברוך על בריאת עולם ומעשה בראשית :

(טז) ראיתי במדרש הנעלם שמומר מי יגור באהלך בו קרומים עשרת הדברות גם ראיתי בנוסחא סדר תפילה של הרמב"ם לומר מומור זה אחר משנת אלו דברים ורש"י כתב ג"כ לומר עשרת הדברות קודם ב"ש כזכרו על כן הנהגתי בעצמי לומר מומור זה קודם ב"ש ולכוון בו עשרת הדברות כפי המבואר במדרש הנעלם והוא זה מומור לדוד ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך הולך תמים נגד אנכיה אלהיך כתיב הכא הולך תמים וכתיב התם תמים תהיה עם ה' אלהיך ופועל צדק נגד לא יהיה לד אלהים אחרים וגו' כי ההורג להכנסת לעיבוד

יב"ם

עבים נקרא צדיק שנאמר וידך תהיה בו בראשונה להמיתו וכו' כי בקש להרחיק מעל ה' אלהיו, ודובר אמת בלבו נגד לא תשא את שם ה' אלהיו לשוא, לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה, נגד לא תענה ברעך עד שקר שזה עושה לרעהו רעה, וחרפה לא נשא על קרובו נגד לא תגנוב שעושה חרפה לקרוביו אי נמי נגד זכור את יום השבת לקדשו שלא יחלל את השבת, נבזה בעיניו נמאס, נגד לא תרצח, כי הנבזה בעיניו והוא עניו לא יבוא לידי רציחה, ואת יראי ה' יכבד כנגד כבוד את אביך ואת אמך, א"ר יוסף על הכל חייב אדם לכבד אביו ואמו יצא מכלל זה אם יאמר לו לעבוד על דת' או לעבוד ע"ז שאינו חייב לכבדם דכתיב ואת יראי ה' יכבד, נשבע להרע ולא ימיר, נגד לא תנאף שאם יצרו יתגבר עליו יושבע נגד יצרו הרע, כספו לא נתן כנשך, האי כנגד לא תגנוב, וודאי הוא דמאן דלא אוזף ברביהא, וודאי לא יזיל ויגנוב, ושחד על נקי לא לכה, נגד לא תחמוד, עושה אלה לא ימוט לעולם, ומזמור זה הוא עצום בסודות נפלאות, וגם מסוגל להעלות הן להזחיר לאומרו בסדר הנוצר:

(יו) מצאתי כתוב, בשעה שישראל מתחילין לומר ברוך שאמר או מתחילין המלאכים למעלה לומר האדרת והאמונה וכו' וזה הפירוש שמלאכים אומרים האדרת בשויה עם ישראל, כי בשויה דית ברוך שאמר והיה העולם, ויש גם כן פ"ז תיבות כמו בברוך שאמר, ועל כן ראוי לומר האדרת קודם ברוך שאמר, ויאמר בכריעה ובהשתחויה ובאימה וברתת:

(יה) האר"י ז"ל כתב לומר המהולל בפה עמו, ולא כפי עמו כי כפי' נ"י פ"ז ויכוין בפ"ז תיבות, וסימנך ראשו כתם פ"ז פירוש ראשו ברכה ראשונה של פסוקי דומרה שהיא ב"ש כתם פ"ז כולו פ"ז תיבות, אין להסתכל חוץ מדי אמות כל משך פסוקי דומרה עד אחר נפילת אפים, כי אז הוא מהלך בין העומדים בעולם המלאכים, לכך צריך לומר קודם ב"ש הריני עומד בעולם היצירה לתקן רוחם של כל ישראל עם רוחי, ולבסוף ב"ש יאמר בתשבחות בחירם ולא בשורק:

(יט) אמין והלל לה' הלל גימ' אדני' לדי' לחברו לשם הוי"ה ויהיה צ"א כמנין אמין:

(כ) א"ל נקמות ה' אל נקמות הופיע, דע כי כוונת עשרה הרוגי מלכות היו לירד תוך הקליפות ללקט מהם ניצוצות הקדושים שירדו בקליפות בעונותינו ובשאומרים א"ל נקמות ה' וכו' יכוון אל הריגת עשרה הרוגי מלכות שסבלו צער גדול בשביל לקימת הניצוצות הקדושים כנוצר ובשביל כוונה זו גורם שיוורדים ללקוט כנוצר:

(כא) מזמור לתודה ראוי לומר בעמידה הוא"ל שהוא ג"כ מעבודת קרבן תודה שהיו אומרים הלויים זה המזמור, וע"כ הוא מכלל העבודה וכתיב לעמוד לשרת:

(כב) כשאומר יהי כבוד כשמגיע לה' מלך ה' מלך צריך לומר בעמידה

בעמידה והאר"י ז"ל אף אם היה שומע מפי אחר שאמר ה' מלך וגו' היה גם כן עומד :

(כג) כשאומר ואתה מושל בכל כוונתך דוד ראוי מאוד ליתן שם צדקה ג' פרוטות והכוונה לעשות מג' גבורות שבצדק לעשות צדקה וביום ב' וה' שהמנהג בלאו הכי ליתן צדקה יקיים זה לייחד ג' פרוטות כנוכח עוד מצאתי בתוב כוונה שיכוון בצדקה שמחציו תמלא תיבתו ר"ל משם י"ה יתמלא השם כלו' נעשה כ"ו כזה יו"ד ה"א גימ' כ"ו וידוע שד' רשויות הם כנגד ד' אותיות הו"ה וזה סוד המשנה א' פרק א' דשבת יציאות השבת ר"ת שם י"ה שתיים שהן ארבע ר"ל משתי אותיות נעשין ארבע אותיות שם הו"ה והוא בפנים ובחוץ ר"ל בכל הרשויות נעשה שם הו"ה שלם ומפרש כיצד מתקן ומתרגל בעה"ב עומד מבפנים והעני בחוץ פשט בעל הבית את ידו נעשה ו' ונותן לתוך ידו של עני הפרומה שהוא ה' בה' אצבעות שלו והעני ג"כ מקבל בה' אצבעות נמצא כל אותיות של שם שלם וזוכה לשלימות אמר : (כד) אומר ויברך דוד מעומד עד אשר בחרת באברם דהיינו תיבות "אתה הוא ה' האלהים אומר ג"כ בעמידה שהם בר"ת שלהם אהיה ואחי"כ יושב כן כתב האר"י ז"ל :

(כה) שירת הים הוא שבח עצום עד מאוד וכל האומר בכוונה בעוה"ז זוכה לומר גם כן לעוה"ב כמ"ש בזהר בשלה ויאמרו לאמר ויאמרו בעוה"ז לאמר לעוה"ב ובסידור האר"י ז"ל מכואר שהוא ג"כ מסוגל לכפרת חטא :

(כו) ראיתי בסידור של המקובל מוהר"ר הירץ שי"ץ טריווש ז"ל לכוון בסוף השירה שהוא ה' אחד בד' של אחד וביי"ד ושי"ן של ישתבח שם דו"ש שהוא צירוף אחד משש צירופי שד"י וע"כ אסור להפסיק בין או ישיר לישתבח :

(כז) המ"ן שבחות שבישתבח שהם שיר ושבתה וכו' עד ברכות והודאות ועד בכלל יזהר מאוד לומר בנשימה אחת לבלתי יפסיק

ביניהם כלל ה"ו כי כל המפסיק נשימתו בהם כרוז יוצא מתחת כנפו החיות פלגיא דין דפסיק בגאותא דקב"ה יתפסק וישתצו חיותא דיציה ובל יראה גאות ד"י ע"כ יזהר מאוד לבל יפסיק ולאומרם בנשימה אחת : (כח) כתב רש"ל בתשובה ס"ד כשהחזן אומר ברכו אומר אני יתברך וכו' עד ברכה ותהלה וכשאומר אתה אומר אני בשכמל"ה

וכשמתחיל תיבת המבורך אומר אני יהי שם ה' מבורך וכו'. כשמסיים לומר המבורך אני אומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד ושמעת בשם הרב הגדול מהר"ן שפירא ז"ל שלא להפוך פניו ממ"ח עד סיום לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד וכימין מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי וכתב רש"ל אותן הנהוגים לומר כשהחזן אומר תיבת את אומרים את ה' אליהך תירא הוא שמות ואינו לא מיסודי הקבלה לא מעקר החכמה ע"כ ראוי שלא לומר :

כשמתפלל

(כט) כשמתפלל יחידי כבר כתבתי בחיבורי לומר גרייתות במקום ברכו כראיתא ברוקה ובטור ובספר משה משה ומרוב אריכות דברייתות שם חושש אני להפסקה ע"כ בחרתי בברייתא אחת לברייתא מס' היכלות לומר במקום ברכו כשבתפלל ביהור והיא זאת אמר ר' עקיבא בכל יום בשחרית מלאך אחד פותח פיו ואומר ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד עד שמגיע לברכו וכשמגיע לברכו חיה אחת עומדת ברסוע ושמה ישראל וחקוק על מצחה ישראל עומדת באמצע הרקיע ואומרת ברכו את ה' המבורך וכל גדודי מעלה עונים אחריו ואומרים ברוך ה' המבורך לעולם ועד :

(ל) דע כי ז' זכירות נאמרו בתורה זכור את יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב זכור את אשר עשה לך עמלק זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים והבנון הוא שבכל יום נזכיר דברים אלו ואם עבר עליו יום אחד שלא זכר אותם הרי בטל מצוה אחת מן התורה וע"כ ראוי לאומרם בכל יום אך פן ישבתם ע"כ הקדוש האר"י ז"ל רמזם לכוונם בתוך התפלה ההקבוע בכל יום בברכת אהבה רבה כי אל פועל ישועות אתה ובנו בחרת מכל עם ולשון יכוון לזכור את יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב שבו בחר בנו הש"י לעם סגולתו וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול אימתי יתגדל שמו ויהיה השם שלם כשימחה זכר עמלק כמ"ש זכור את אשר עשה לך עמלק פלה באמת להודות לך הפה והלשון נברא להודות לה ולא לדבר לשון הרע זכור את אשר עשה ה' למרים על שדברה לשון הרע במשה ופסוק זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים זכור בפ' ציצית כשאומר בק"ש יציאת מצרים ולפי מ"ש לעיל לומר פ' קדש קודם ברוך שאמר כבר אמר הפסוק זה שם :

(לא) כוונת ק"ש היא עצומה ועמוקה עד מאוד וכבר כתבנו בהקדמת חיבור הרז כי אין כוונתי לבאר ולהציג כוונות העמוקות שאינם שווים לכל אדם ולא כל עלמא יכולים לקיימם רק בצד בינוני השווה לכל נפש וכן גם כאן בכוונת ק"ש עיקר הכוונה למסור נפשו על קידוש השם באמירת פסוק ראשון ולכוון בדי' תיבות ה' אלהינו ה' אחד שהם נגד ד' אותיות הו"יה ולקבל עליו ד' מיתות בדי' של תיבות אחד לפי ד' אותיות של שם אדני שפגם בהם שתהיה נשמתו נמיה כי בקבלו עליו ד' מיתות בדי' של אחד ומוסר נפשו למיתה בזה סרה ממנה זוהמת נחש ונשמתו נקיה בלי סיג ראויה להיות מ"נ אל השכינה לחברה עם בעלה שם הו"יה שיהיו הב' שמות יחד יאהדוניהו ואחר כן יכוון לחבר התורה יחד מה שהפריד בעונותיו והוא כי כ"ה אותיות של פסוק שמע ישראל הם נגד כ"ב אותיות התורה ותנ"ך לחברם בנין אחד ולכלול כולם ביחד כ"ד ספרים והם כ"ד אותיות בברוך שכמל"ו והוא כונה הראויה כאשר היא מבוארת בהרבה מקומות בזהר :

(לב) כתוב בהגהות ספר היראה שצריך להפסיק בין וחרה אפ' ירי דלא

דלא לישתמע אף ה' חיי' ונוהר בזה ובשאר דקדוקים המבוארים בש"ע טוב לו מאוד כי הם מצננים הגיהנם :

(לג) המתפלל יחדיו כמה משלים התיבות רמ"ה של ק"ש יש לזה ב' תיקונים חדא לומר אל מלך נאמן והב' לכוון במ"ו ויין שבאמת ויציב על ב' אופנים במבואר בשו"ע אבל דע כי רש"ל גדול שבאחרונים השיג מאוד על מהר"ק שכתב פהשלים באל מלך נאמן ע"ש ע"כ בשחרית שיכול להשלים במ"ו ויין. לא יאמר אף מלך נאמן שלא להפסיק אלא יכוון במ"ו ויין ובערבית בחול יש לזה ג' תיקונים. חדא לומר אל מלך נאמן והב' לכוון בתיבת ואמונה בוא"ו של ואמונה במלואה כזה ואו דהיינו כלל הו' מאלף עד הי"ו גימטריא כ"א דהיינו עד ועד בכלל. שני ויין הם שני שמות אדרי"ה גימטריא כ"א ואלף באמצע כציוור ב' יודין וא"ו באמצע גימטריא כ"ו מנין של הי"ה. ג' שמות אלו משלימין רמ"ה והג' לכוון באומרו הג' שמות בברוך ה' לעולם אמן ואמן קודם יראו עינינו שהוא ה' א"ל אמ"ת יכוון להשלים רמ"ה תיבות דק"ש :

(לד) מבואר במדרש הנעלם כי כל תיבה שבקריאת שמע מרפאת אבר אחד. ע"כ צריך לדקדק מאוד בקריאתה כמי שמונה מרגליות לבל יפיל תיבה אחת ארצה בערכוב מחשבה אחרת : (לה) האר"י ז"ל היה משים הציצית בידו השמאלית נגד החזה עד ואמונתו לעד קיימת. ואף כי הטעם נפלא ואין שוה דהבין לכל אדם על כפ' זה יעשה כן כל אדם :

(לו) אמת ויציב וכו' כפ' זה מאי אתיבת הדבר הזה שאומר אח"כ בן הוא מבואר בתוספת פ"ק דברכות. ומאבודרהם נראה שאמת ויציב קאי אמה שאמר לפני זה אני ה' אלהיכם. ותיבת ומתוקן וכו' קאי אהדבר הזה. ועי"ז נדפס בסידורים פסוק בין ואדיר למתוקן. אבל העיקר נ"ל כדעת התוספת בנוכח :

(לז) מהר"י"ל היה עומד להתפלל י"ח ברכות. כשהגיע פההלות לאל עזיזן ולא קודם :

(לח) דע כי דעת הוהר שלא להפסיק כלל בין גאולה לתפלה וכן דעת הפוסקים הראשונים שלא לומר תיבת אמן אחר גאל ישראל שלא להפסיק. אבל הטור כתב דשרי לענות אמן ולא עוד אלא דמצוה לענות. וכן כתב רמ"א בש"ע ודע כי המגיד שנתגלה לבני ההוי"ק לו טובה על זה שכתב בש"ע שלו שלא לומר אמן והשיג אבעל המורים. וכן ראוי לנהוג וישר הוא ואין לשנות וכתבנו האר"י ז"ל כתוב אין לענות אמן אחר גאל ישראל כי אין להפסיק בין גאולה לתפלה. כי היא אש עד אבדון תאכל ח"ו :

(לט) בנין דא צריבין אנו להודיע טענת הרבה בני אדם אפילו לומדים שעושים כן שממתינים בגואלנו ה' צבאות עד שמסיים ש"ן גאל ישראל ויוגני אמן ואחר כן אומרים גואלנו וכו' להפסיק גאולה לתפלה

לתפילה והוא טעות גדול שהרי מבי מתחיל יוצר אור עד סוף י"ח ברכות אסור להפסיק בשום דבר בעולם אפילו דבר שבקדושה וולת לקדיש וקדושה וברכו ואמן דהאל הקדוש ואמן דשומע תפלה והרי הוא עומד עכשיו באמצע הפרק דהיינו באמצע הברכה שאחר ק"ש שהוא אמת ויציב שמסיימת גאל ישראל ואם כן הא"ך מפסיק באמן דגאל ישראל שאינו רשאי להפסיק לשום אמן כי אם להנוכר לעיל :

(ט) מבואר בזוהר המתפלל י"ה ועיניו אינם סגורות שאינו זוכה לראות פני השכינה קודם מיתתו כמו כל בר ישראל זכאי. ואם מתפלל מתוך הסידור היו כמו עיניו סגורות וכמו שכתוב בספר מטה משה :

(מא) בברכת תקע בשופר מסוגל להתפלל על פיזור הקרי בין הקליפות בר מינן שיתקבצו יחד אל הקדושה ע"י שם הקדוש חב"ד הנרמז בפסוק "חיל בלע" ויקיאנו אף שבלע הסי"א חיל גדול של טיפות קרי מן בר ישראל עכ"ו ויקיאנו מזכרה הוא יהקיא אותם בעל כרחו ע"י שם הנרמז בר"ת בפסוק "חיל בלע" ויקיאנו, ומרומז כוונה זו באומר וקבצנו יחד מארבי"ע כנפ"ת הארץ האותיות הקודמות לאהרונות הם שם הנוכר שיקובצו טיפות הנדחות בין הקליפות ע"י שם זה שהוא א' מע"ב שמות, וכה יאמר אחר שיאמר וקבצנו יחד מארבי"ע כנפ"ת הארץ בכון הנוכר יהי רצון מלפניך ה' אורי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שכל טיפה ומיפה שיצא ממני שלא במקום מצוה הן באונס הן ברצון בין בשוגג בין במזיד בין ער בין ישן בין במתכוין בין שלא במתכוין שתחזירם למקום הקדושה למען שמך הגדול והקדוש היוצא מן פסוק "חיל בלע" ויקיאנו והמוב בעיניך עשה ברוך אתה ה' מקבץ נדחי עמו ישראל, ולפי שעמלק שד שלו עומד עוד היום בחטא זה אשר קרך בדרך והוא מחטיא את ישראל בחטא קרי ר"ל לכן צריך כאן תפלה זאת לאומרה כל בר ישראל כל ימיו כולי האי ואולי, וגם בעניית איש"ר כנ"ל מבטל כחו ואינו תש כח של ישראל אלא תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא ת"ש כח שהם כ"ח אותיות ג"כ ועיין בזוהר פ' בשלח בפסוק ויסעו מרפידים שרפו ידיהם מן התורה ואז מתישים כח פמליא של מעלה כביכול ולכן כשישראל עונין איש"ר בכל כח ובקול רם לא תש כח של מעלה אלא תש כח של המקטרג :

(מב) בברכת שמע קולנו מסוגל להתוודות על חטאיו ויתפלל על מזונותיו מהש"י להורות שהוא בוסח בה' אשר בידו מוזן כל האדם, וראוי לומר תפילת רב ייבא מבא המתהלת, היא רעוא מן קדם סתימא דכל סתימן רעוא דכל רעיון סתימא דכולא דיתמשך שלא עילאה מיניה מן תרין מולין נוצר ונקה דרך חיד גרון לאבא ואימא ומאבא ואימא לעיר אנפין ומן זעיר אנפין לחקל תפוחין כדישין דמתמן אתייהב מזונא עילאה מרחיאי דטהנתן מן לצדיקייא לנא ולכ"פ

ולכל ישראל בנהירו דאנפין וברעותא ובהדוותא דכלא. כן הוא בפדור
הארץ זיל :

(מג) לפי המבואר בנמדא בפרק קמא דברכות העיקר לומר יהיו
לרצון אמרי פי אחר המברך את עמו ישראל בשלום ובפי
שכתבתי בהדושי למסכת ברכות בס"ד וכ"כ הרשב"א וכ"כ מהר"י
מקראקא ובן עיקר, ואחר שאמר אלהי נצור וכו' אומר פעם שנית
יהיו לרצון קודם שיסע עושה שלום :

(מד) באלהי נצור קודם יהיו לרצון אמרי פי ראוי לומר תפלת
התנאים הנזכר בפרק היה קודא המתחלת יהי רצון
מלפניך ה' או"א אבותינו שתשבן בפורינו אהבה ואהיה ושלום ורועות.
ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית ותקוה, ותשים חלקנו
בגן עדן ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך, ונשבים ונמצא ייחול
לבבנו ליראה את שמך, ותבוא לפניך קורת נפשנו לטובה, זו תפלת
ר' אלעזר וגם שאר תפלות התנאים וכתובים שם ראוי לאמרם או' אך
אם הוא רב בעיר והעולם ממתניס עליו ואינו רשאי להאריך כל כך
להטריח הציבור, ראוי לאמרם אחר יהי רצון שאחר ברכות דשחרית
אחר ברכת ברוך אתה ה' הגומל חסדים טובים לעמו ישראל, ונכון הוא
שמסמיכים לברכה, והראיה יזוה היה כוונת הר"ם מרומנבורג שאמר
שם תפלת הדרך כמבואר בטור, אבל מסוגלים תפלות אלו לומר
עכ"פ קודם יהיו לרצון אמרי פי שאחר תפלת שמונה עשרה והם אלו
יהי רצון מלפניך ה' או"א אבותינו שלא תעלה קנאתנו על אחרים
ולא קנאת אחרים עלינו, ואחר כן צלותא דר' עקיבא יהי רצון מלפניך ה'
או"א אבותינו שלא אכעוס ולא אכעיסך, ואחר כן אמר רבש"ע זבני למדת
הענוה ולמדת הכנעה דכל הני שייכים להדדי המנאה מביאה לידי כעס
וגאווה, ואח"כ ראוי לומר דרך שחר הסר ממני ותורתך חנני, יהיו
לרצון אמרי פי וכו' :

(מה) כוונת התפלה שאומרים ביום התענית קודם יהיו לרצון כו'
מבואר עינו בזהר הטעם כי כוונת התענית הוא כי השי'
מנהיג עולמו במה"ד ובמה"ר כלובן ובאודם, וכשהרחמים גוברים האודם
נהפך ללובן וזה ענין הכוונת מהם סממנים אדומים ומהם לבנים וע"י
האש והמחתה נעשים כולם לבנים ויצא מהן עשן לבן ריח ניחוח ובן
מרבנות שהקריבו חלב ודם ע"ג המזבח וע"י יצא עשן לבן ריח ניחוח
להראות כי נהפך האודם ללובן הדין לרחמים, וזהו כוונת התענית שבא
לכפרת המא שהוא אדום וצריך שיתהפך ללובן כמשי"ה אם יהיו
המאיכה כשנים בשלג ילבינו, ובתענית נתמעט ממנו חלבו ודמו
ובחמריה חלבו ודמו ע"ג המזבח, וע"י התענית גובר האש באדם ע"י
חולשת אבריו כידוע לכל בר שכל והוא דוגמת אש המזבח שהציק והיפך
האודם ללובן כן נמו אש זה הבא על ידי התענית ובהתפלל אחר כך
אחר התענית, הריח היוצא מפיו היא דוגמת הריח שעלה ממזבח

עמתהפך

שמתהפך אדם ללובן וזה הוא כוונת ר"א שהתפלל אחר התענית , בזה
ה'שון , יהו רצון מלפניך ג'לו וידוע לפניך ה' א"א שהקרבתי לפניך
וזלכו ודמי והדתחתי אותם בחמימות הולשת גופי יהו רצון מלפניך שיהא
הריח העולה מפי בשעה זו כריח העולה מהקרבת באש המזבח ותרצני ,
והוא מבואר ע"פ שכתבנו , ומבואר שם בזהר כל מאן דמתפלל ומכוון
הדברים שכתבנו , הרי הוא ממש נחשב עליו כמזבח כפרה והדונים
מתהפכים לרחמים כאמור :

(כו) ונפשי כעפר לכל תהיה , שאמר בתחנונים שבאלהי נצור .
פירשו התוספות בפרק היה קורא הכוונה מה עפר אינו
מקבל בליה לעולם , כן יהו רצון שורעי לא יכלה לעולם כמו שאמר
הכתוב והיה זרעך כעפר הארץ :

(מז) האר"י ז"ל היה מעצים עיניו כשהיה השי"ן מתפלל תפלת י"ח
כמו כשהיה הוא עצמו מתפלל בלהש :

(מה) מצאתי כתוב בשם הרב הגדול מוה"ר אברהם עפשטיין ז"ל
שהיה רב בק"ק ברוסק דליטא בזה"ל בריה אדר שנת
שע"ה הלמתי הלום שנשאתי ונתתי בישיבה גדולה לידע ענין הקדושה
שאנו אומרים ג' פעמים קדוש קדוש קדוש , ואין אנו אומרים ה' צבאות
מלא כל הארץ כבודו עד אחר פעם ג' , ונתגלה לו הטעם כי ג"פ קדוש
הם נגד ג' בניני בית המקדש , והוא כי בכל פעם שנבנה בית המקדש
היה הקדושה ביוחד בזיווג אחד , והקליפה נפרדת כל חד מחברתה ,
וישורש הקליפות הם ד' מאות איש שהיו עם עשו הדשע , בית עשו
לק"ש גימ' ד' מאות , וזהו תיבת קדוש תיבת ד"ו באמצע שהיה זיווג
הקדוש ד"ו פירוש ד"ו פרצופים ת"ת ומלכות ביווג ותיבת ד"ו ג"כ
פירשו חז"ל לשון זיווג , טב למיתב טן ד"ו מלמיתב ארמלו ותיבת ק"ש
שהם הקליפות נפרדים , ה' בתחילת התיבה , ש' בסופה , וזהו נגד
בנין בית ראשון שהיה בן המדושה בחיבור והמליפה בפירוד ואחר כך
נחרב בעונותינו וע"כ אין מקום ראוי לומר מיד אחר זה ה' צבאות כו' ,
ואחר כך פעם ב' קדוש נגד בית שני שהיה גם כן הקדושה בחיבור ,
והקליפה בפירוד כנ"ל , ונחרב גם כן בעוה"ז ואין אנו יכולים לומר
אחר זה ה' צבאות כו' , קדוש פעם ג' שיבנה בית המקדש במהרה
בימינו בפעם ג' , ויהיה המדושה ביוחד ובחיבור והמליפה תתפרד
ותבער מן העולם , ובנין זה יהיה בנין עולם שייך לומר אחר זה ה'
צבאות מ"א כל הארץ כבודו , והוא נבואה קטנה :

(מז) מהר"ל כשהיה אומר ברוך כבוד ה' שוחה מעט , ובתיבת
השם היה זקף וכן ראוי לעשות ואף שהרב רמ"א
בד"מ השיג על זה שאין להוסיף על מה שאח"ל לשחות באבות ובמודים
ארבע כריעות נגד ד' אותיות הו"ה דהיינו בשמתחיל באבות כורע
ויכוין שאות ה' של שם הו"ה כורע לזקף אות א' מטעם אדני שהוא
בעוה"ז בגלות עמנו כמ"ש בכל צרתם לו צד , ובאבות בסוף כורע
ויכוין

ויכוון שאות ה' ראשונה משם הויה כורע לזקוף אות ד' משם אדני' כנ"ל , ובמודים כורע ויכוון שאות ו' משם הויה כורע לזקוף אות נ' משם אדני' , ובהודאה בסוף כורע ויכוון שאות ה' האחרונה כורע לזקוף אות י' משם אדני' ותו לא . מ"מ גם מהר"ל לא היה שוחה אלא מעט ובוה אין תוספת על מה שאמרו הח"ל :

(ט) הארבע כריעות בכונה הנ"ל כתבו המקובלים כל שלא מכון כוונת הנ"ל קובץ עליו השכינה פסוק זה נתנני ה' בידי לא אוכל כוס :

(נא) דעת התוספות בפרק כל כתבי שכשעונים אמן צריך להרהר במחשבת הר"ת 'אל 'מלך 'נאמן :

(נב) כוונת אמן אנכי דאתי לידן אכתוב שתי כוונות שמצאתי בספרי מקובלים והם אלו , א' אמן בנימטריא צ"א שם הויה ואדני' ג"כ גימט' צ"א , ויכוון באמירת אמן לשלב השני שמות האלו כזה , יאהרונהי' יחוד ת"ת ומלכות כי שם הויה ת"ת ושם אדני' מלכות , לייחדם ולזווגם יחד , כי כל כוונתנו בתפלתנו ובלמוד התורה הכל כדי לייחד , ת"ת ומלכות , וע"ז נראה לי לפרש מהכ"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך כי המברך מזכיר שם אחד והעונה אמן בכונה הנ"ל הוא מייחד שני שמות כנ"ל , כוונה ב' יכוון כך א' של אמן במילואה כזה אל"ף הוא אותיות פל"א וספירת כתר נקרא אל"ף על שם פל"א שמופלא , מ' של אמן הוא ת"ת מלך , ונ' פשוטה של אמן היא מלכות , ובאמירת אמן בכונה זו מוריד שפע טוב מספירת כתר

לספירת מלכות ע"י ספירת ת"ת ובכוונה זו מוריד שפע טוב וברכה לכל העולמות , וע"ז נאמר מכבדי אכבד ועל שלא מכונים נאמר וכווי יקלו , והכוונה יהיה כזה בהעברה ישרה כמ"ש ויעבור את מעבר יב"ק ר"ת יחוד ברכה קדושה יחוד במלכות ששם מתייחדים כל הספירות בהשפעתם , ברכה בת"ת קדושה בכת"ר , צריך האיש תשובה גדולה על שלא ענה אמן אפילו פעם אחד , בששומע מן המברך איזה ברכה על איזה פרו או על איזה מצוה ומכש"כ אחר תפילת הש"ץ בבהב"נ , פשיטא שצריך לעשות תשובה גדולה , וק"ו בנו של ק"ו כשלא ענה איש"ר כנ"ל , לשון הנוהר פ' וילך אע"פ שעונה אמן אם אינו מכון טוב ליה דלא אברא ע"ש מאן דשלא ברכה מחבריה ולא מתכוון באמן עליו נאמר ובחי יקלו , ומאי עונשיה כד נפיק מעלמא מכריזין עליו כרוז ואומרים סגרו כל הפתחים לפני פכ"פ ולא יעול ולא יכנס לגיע ולא תמבלו אותו כמו שהוא לא פתח באמן ווי ליה ווי לנשמתיה ומורידין אותו לתוך גיהנם למדור התחתון הנקרא אבדין , שאו"ל תהתיוות , צלמות , ושם נאבד בר מיזן לעולם , כי אין לגיהנם זה לא פתח ולא חלקו ע"ש , תנא להווא גיהנם מורידין להנהו גברי דאינון מבזין לומר אמן ולפי השבון סך אמן שלא

כ"ע
א
ת"ת
ו
מלכות
י

ענה אחר המברך דנין אותו בסך ההוא בניהגם ושם נאבד בר מינן ואינו עולה לעולם כי אין לאותו גיהנם לא פתח ולא חלון כי הוא מדורה תתאה ועל זה הגיהנם כתיב בלה ענין ויפך כן יורד שאול לא יעלה אלא א"כ עושה תשובה עפ' כל אמן ואמן שלא ענה , ובן להיפך שבר טוב למי שעונה . עניית אמן יש"ר ברמו , גדול אדונינו ורב כ"ח , ועתה יגדל נא כ"ח ה' , וברמו כ"ח מעשיו הגד לעמו , אשר הוצאת בכחך , וכידך כ"ח וגבורה , ומי שעונה איש"ר בקול רם הקב"ה מתמלא רחמים וכן איתא בזוהר פרשת נח בזמנא דישראל איתובו בקול רם איש"ר וגו' קב"ה אתמלא רחמים , לבן כל האדם יהיה לו זה הכתב בתוך סידור שלו או ע"פ הכותל בשעת התפלה , וכך יאמר בשעה שמתהיל להתפלל רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאני בשר ודם ואין בי כח לבוון כוונת אמן כראוי בכ"ח שיהא עולה כוונת אמן שלי עם כוונת אמן מאותם השרידים היודעים לבוון עניית אמן כראוי , ויאמר היודוי אשמנו בכל יום ויבכה בדמעות על אותן אמנים שלא ענה , נמיצת ידים שני פעמים י"ד גימ' כ"ח הוא בזוהר א"כ זהו שארז"ל נמי צריך כ"ח גברא כ"ח דייקא . לפני התפלה יאמר כך רבש"ע אני עבדך , ובשעת התפלה בזמירות תהיה במחשבתך לכלול את עצמך עם אלו המזמרים ומשבחים להקב"ה , ובברכת יוצר אור תכוון במחשבתך לכלול את עצמך עם אלו דמברכין למרייהו . וקודם ק"ש תכוון לכלול את עצמך בין אלו דמייחדי למרייהו . וקודם שמ"ע יכוון לכלול את נפשו בין אינון דמתפללים להקב"ה בלבב שלם :

(נג) כשמוזכיר הש"ץ ברוך אתה ה' , אומרים ברוך הוא וברוך שמו כמו שהיה עושה הרא"ש ז"ל , ויש מוסיפין תיבת הגדול והוא ללא צורך ולא יפה הם עושים משני מעמים . א' שמבטלים בזה הכוונה שהוא נגד אותיות שם הוי"ה ברוך ה' הוא ה' וברוך ה' שמו ה' כמ"ש בסידור האר"י ז"ל , ב' כי אנו מבקשים שיתגדל שמו יתגדל ויתקדש שמו רבא כי בעוה"ז אין אנו רשאים להשתמש כי אם בחצי השם כמ"ש כל הנשמה תהלל י"ה והאיך אומרים ב"ה וב"ש הגדול :

(נד) כששוחזין מודים עם הש"ץ לא ישחה כמו הש"ץ שצריך לשהות כשיעור שאחז"ל עד שיחפסקו כל חוליות שבשדרה . אלא שוחזין מעט עם הש"ץ שלא יהיה נראה ככופר ח"ו ואם ישחה כמו שהוא שוחה בלחש בתפלתו יהיה מוסיף על דברי חז"ל , כן מבואר בפוסקים אחרונים , ודע כי כן נהג רש"ל ז"ל כשאמר מודים עם הש"ץ היה שוחה מעט וכשאמר שאתה הוא ה' אלהינו כשהזכיר השם היה זוקף מעט אבל עכ"פ היה שוחה מעט וכשהגיע לתיבת על שאנו מודים לך היה שוחה יותר מעט והביאו מהר"י מקראקא וראוי לעשות כן להשוות דעות המחלוקת בזה מהר"א ז"ל ומהר"א מקראקא ז"ל ולא כמו שעושי המוני עם ששוחזין עם הש"ץ כמו ששוחזין בתפלת להש' ואינו ראוי לעשות כן :

איתא

(נה) איתא בזוהר חדש פרשת נשא כוונת ברכת כהנים שאו הש"ץ, כשאומר יברכך ה', פניו יהיה נגד מזרח, וכשאומר וישמרך, יטה פניו לימין, והכוונה לעורר מדת החסד, ואח"כ כשאומר יאר ה' פניו אליך, יהיה פניו נגד מזרח, וכשאומר ויחנך יפנה לשמאל, והכוונה להביא שמאל ולכוללה בימין לכלול מדה"ד במדה"ר שיהיה כולו חסד וכזה יעשה בישא ה' פניו וגו', ואיתא שם דכל ש"ץ שאינו מכוון כך אינו מרויח בתפלתו כש"כ כשנוטה תחלה לצד שמאל ואחר כך לצד ימין אז הוא מעורר הדין וגובר על החסד ח"ו ועונשו גדול עד מאד, ע"כ כל ש"ץ יהיה זהיר במה שכתבנו:

(נו) נוהגים העולם כשאומר הש"ץ תיבת וישמרך אומרים יהי רצון וכן כשאומר הש"ץ ויחנך כו', ולגלג עליהם מהר"י ז"ל כי אין לו פירוש דתמיד יהי רצון קאי על מה שאומר אחר זה, כמו יהי רצון מלפניך שתרגילני בתורתך וכו', או יהי רצון מלפניך שתצילני מעוי פנים וכו' יר"מ שתיתן לי מתנה טובה וכו', כש"כ שלא לומר אמן כמו שעושי' המוני עם כשמסיים הש"ץ וישם לך שלום אומרים אמן וכן יהי רצון, כי אין עונים אמן רק אחר הבהנים שאומרים דרך ברכה משא"כ הש"ץ וכמבואר בפוסקים, ע"כ טוב יותר שישתוק ולא יענה כלום עד אחר שסיים הש"ץ וישם לך שלום, יאמר בן יהי רצון, בן כתב מהר"ל זכ"ה בש"ע זכ"ן נדפס בסידורי דפוס אמשטרדם, והרצנה שלא לשנות מנהגו ומנהג העולם שעונים גם אחר שאומר הש"ץ וישמרך ואחר ויחנך, יאמר בכל פעם כ"ר וכמ"ש מהר"י ז"ל:

(נז) כתב מהר"י ז"ל בשם רש"י שכתב קבלתי בכל פעם שאומרים רבש"ע אני שלך וכו' אומרים לבסוף ותביא עלי ברכת כהניך ותרצני:

(נח) יחיד המתפלל תפלת י"ח ופוסע ג' פסיעות לאחוריו בעושה שלום אף על פי כן אומר ואמרו אמן, הכוונה היא אל בני מלאכים שעומדים אחד לימינו ואחד לשמאלו כדכתיב כי מלאכיו יצוה לך שיאמרו אמן על בקשתו שאומר יעשה שלום עלינו וכו', כי כ בספר מטה משה בשם רבינו יהודה החסיד ז"ל:

(נט) מבואר כוונת נפילת אפים למסור עצמו למיתה ומרויח בזה שתסיר ממנו זוהמת נחש וזלת שאר מעלות שזוכה אדם בשביל זה כמבואר בסידור האר"י ז"ל (ועיי' ב"ח פ' תרומה), קודם נפילת אפים יאמר לדוד אליך נפשי 'אשא ויכוון ר"ת גימ' ב"ן ויש בו סוד גדול, גם יש לומר כי ע"ך הורגנו כל היום, אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך, וידמה במחשבתו כאילו מת, ויש לזה ב' טעמים א' שלא יראה פני השכינה ב' כי יש איזה עבירות שתשובה ויום הכפורים ויסוריה תולין ומיתה ממרקת וכשמוסר נפשו בכוונה גדולה בנפילת אפים כנ"ל נחשב כאילו מת ומתכפר לו:

(ס) מבואר בש"ע שבשחרית יפול על ימין ולא על שמאל משום כבוד

כבוד התפילין, ותמיד הייתי מהדר למצוא מעם לדבר מאי
 בזיון לתפילין כשיפול על שמאל והוא תמוה, עד כי זכני השיי
 ומצאתי בשם המאור הגדול מוהר"ר וואלף ז"ל הרב דק"ק פונזא שאמר
 טעם נכון, והוא מה שאין אנו נופלין תחנון בשבת הוא מטעם שהוא
 יום קדוש ואות אשר בחר בנו ואנו במעלה העליונה ואז אין שייך
 לעורר הדינים בנפילת אפים ובכלל זה שאר הימים שהקדושה שולטת,
 והתפילין גיב אות ומורים על יחוד הגדול, ע"כ כשיפול על יד שמאל
 שישם התפילין הוא בזיון גדול שמראה כאלו אינם אות ח"ו וכשאומר
 תחנה בנפילת אפים בשבת שבוודאי הוא בזיון גדול לשבת, הכי נמי
 לא שנא, והדברים עתיקים ועמוקים מאד:

(סא) דעת המכובלים שלא ליפול אל תוך היד כי אם על גב היד,
 והטעם נפלא, ודע כי לפי הקבלה שייך ליפול אף שאין
 ס"ת שם, ומי שאינו מוחזק בחסידות והנהגת הקבלה לא יעשה כן
 מפני היוהרא:

(סב) **מבואר** בפירושי הסידור ענין תפילת והוא רחום שאומרים בבי
 והי' נגד י"ה ברכות, וע"כ כתוב בכו' מטה משה

שראו לומר בקדוה רגלים זה אצל זה כמו תפילת י"ח ונכון הוא:
 (סג) **מבואר** בפ"י הסידור ענין תפילת ה' אלהי ישראל וכו' שאנו
 אומרים בבי' והי' שהיא תפלת יחזקיהו שקבעה בירושלים
 כשהיה במצור וחתום שמו, 'חוסה זרים' קולנו ה' אלהי ישראל 'הבטי'
 והקדים ה' אלהי ישראל להבטי לכבוד השיי, ואח"כ הקדים ו' לחי' מפני
 ענותנותו שלא יבינו שהוא יסדו, ושמעתי מא"א נר"ו טעם אחר והוא כי
 ידוע לכל הרואה בסידורי הפיוטים והיוצרות שרומזים בר"ת התימתם
 ואחר כך תיבת חזק ואמץ, ואין זה שייך אלא על האדם שצריך חיזוק
 מהשיי ב"ה, ועל כן כאן שכתוב הוי"ה תחלה ה' אלהי ישראל כו'
 הבטי כו', וכשיהיה נכתב אח"כ כסדר 'חוסה זרים' קולנו ר"ת חזק
 יהיה נראה הי' כמו שהוא אחר התימת האדם פלוני חזק, ע"כ שינה
 והקדים הו' לחי' והוא טעם מתוק וסרוב לאמת:

(סד) **מצאתי** בדברי רש"ל בהגהותיו לסמ"ג שתפלת אל ארך אפים
 שאנו אומרים בבי' והי' הוא מיוסד דרך וידוי שאומרים
 חטאנו לך אדון והוא וידוי מובחר וצריכים לאומרו מעומד וע"כ פתה
 באל ומסיים באל:

(סה) **מצאתי** בסידור של המקובל מוהר"ר הירש שייך טרוויז ז"ל
 לכוון כשאומר סלח נא ברו"ב רחמי"ך א"ל שמיכאל
 מראה אפרו של יצחק הצבור על גבי המזבח של מעלה לפני הקב"ה
 והוא מרומז בתיבת סלח נא ברו"ב רצה לומר בזכות מיכאל שהוא
 ברו"ב מראה אפר של יצחק, יצחק גימ' ר"ח והברו"ב הוא מיכאל
 וזה ר"ה-מ"ד א"ל:

(סו) **כשנותן צדקה כנהוג קודם קריאת התורה יתן דוקא בעמידה**
 וביד

ביד ימין וידו תהיה פשוטה כנ"ל בתיקון זה עיני שם . גם בלאו הכי צריך לעמוד מפני הגבאים המחזרים עם הכיס של צדקה כי שלוחי מצוה הם וצריכים לעמוד מפניהם כדאיתא פ"ק דמדושי' דף ל"ט אר"י בד אבין כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים בע"י אומניות וכו' :

(מז) ענין קריאת התורה שאנו נוהגים לקרות תמיד בב' וה' כי בתוספת שבת מקבל האדם הזכאי נר"ג אבל אינו מקבלם אלא אם כן הכין עצמו תהלה ועשה עצמו כלי לקבל הקדושה העליונה , וביום ה' או הבנה לקבל הנפש , ומתנוצצים בו ניצוצי נפש הקדושה , וביום ה' הבנה לקבל רוח הקדוש , וביום ו' הבנה אל נשמה הקדושה כי תמיד בהכנס האדם אל הקדושה מעלין בקודש , ונכנס אל מדושה מועטת ואח"כ אל הקדושה רבה ממנו ואח"כ אל הקדושה יתירה וכמו בלבישת טלית ותפילין מקודם לבוש הטלית ואח"כ תפילין שר יד ואח"כ של ראש וכשיצא האדם ממנו או הוא להיפוך תהילה יוצא ממדושה יתירה וכו' , כי יציאתו תהלה מפנימי ולהוץ וע"כ ביום א' או מסתלקת הנשמה שקבל בשבת וצריך לעשות פעולות להחזיקה שלא תלך ממנו , וביום ב' צריך לעשות פעולות להחזיק הרוח , וביום ג' צריך לעשות פעולות להחזיק הנפש והנה פעולות הנפש לקבלה הסגולה היא לעשות מצות הבאים ע"י הליכת הרגלים , והרוח ע"י הדיבור בדית דוכא , והנשמה ע"י מחשבות הקדושות וא"כ הוא המעם שתימון יצא לקרות יתורה כ"י ביום ה' להכנת הרוח לקבלו וביום ב' להחזיקו שאינו נקנה אלא באמירה ודיבור בתורה כאמור כן הוא בסידור האר"י ז"ל :

(סח) ידוע מ"ש בזהר יקרה שבשעת הוצאת הספר תורה או הוא עת רצון ושערי רחמים פתוחים מסוגל להתפלל או על בקשת צרכיו וצרכי ביתו וצרכי בית ישראל , ונקבע לומר בדרך שמה דמרא עלמא וכו' בכתוב בזהר שם ודע כי יש הצת דברים השייכים בנוי' וז"ל כמו שהוא כתוב בהאר"י ז"ל בזה הלשון בדרך שמה דמרא עלמא וכו' אחוי לעמך בבית מדרשך ולאמטוי לן מטוב נהודך ולקבלא צלותנא כו' דסגידנא קמיה ומקמא דיקר אורייתא בכל עידן ועידן , לא על אנש רהיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא אלא באלהא דשמיא דהוא אלהא משוש ואורייתיה כושט ונביאוהו כושט ומסני למעבד טבון וקשוט , ביה אנא רחיץ ולשמה דרישא יקרא אנא אמר תושבחן , יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באורייתא ותשלם מישאלין וכו' :

(סט) כשמנשה הסית לא יעשה כמו שעושי' הרבה מהמוני עם נוהגים בידיהם את הסית ומנשקין את ידיהם אלא

העיקר לחבק הספר תורה בשני זרועותיו ולנשק הסית , והוא כי

גדולה גבורה ת"ת

הסית מורה על מדת הרחמים הכלולה מחדש ודן והוא דוגמת גוף האדם

האדם כאמצע, ב' הזרועות זרוע מן חסד, ושמאל דין, והגוף רחמים
כלול מהסד ודין, וזה יכוון כשמחבט הס'ת שהוא מעוטרת בתמידים
וגבורות כאמור :

(ע) אף אם הברה גדול שימהר תפלתו מודם לציבור וסיים בעוד
שמוראין בתורה לא יחלוץ התפילין בעוד הס'ת על הבימה
כמו שאין חולצין תפילין בפני הרב כ"כ רש"ל ו"ל וכן צריך לזהר שלא
לחלוץ תפילין בשעה שהארון הקודש פתוח לאנעים זמירות :

(עא) צריכין לזהר כשאין בנין בילעמר בבהב"ג דלהוי רשות בפני
עצמו, אוי צריכין להיות בעמידה בשהסדר תורה על
השלחן שהרי אין היתר לישב אלא ממעם דהס'ת ברשות אחרת כמ"ש
רמ"א ב"ד סימן רמ"ב ולכן צריך להזהיר על זה בבהב"ג של קהלות
קמנות שאין להם רק שלחן שמונח ס'ת עליו :

(עב) איתא בזהר פ' תרומה בשעתא דמטאן ישראל לסדרא דקדושה
כדון כרוזא נפיק ואמר עילאין ותתאין אציתו מאן איהו גם
רוחא במילוי דאורייתא מאן איהו דכל מילוי בנין למנבה במילוי
דאורייתא דודאי תנינן דבר נש בעילמהו שפל בהאי עלמא במילוי דאורייתא'
דהא לית גבהו במילוי דאורייתא אלא בעלמא דאתי ע"כ לשון הזהר :
(עג) רעת המקובלים שצריך האדם למסור נפשו על קדושת השם
יתברך כשאומר ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן
התועים וכו' שהוא שבח עצום ונורא עד מאוד :

(עד) מצאתי כתוב לומר עלינו לשבח עד על כן נקוה לך ו' פעמים
ישר ו' פעמים הפוך, ומקובל אחד שמעתי שקבלה
הוא לומר כן ביוהכ"פ, הורגל עכשיו לומר פסוק ויהי ה' למלך וכו'
אחר סיום עלינו לשבח והוא מסודי האר"י ו"ל, והמעם ידוע לידוע הקבלה:
(עה) כוונת איש"ר הוא עצום ונפלא עד מאוד וכבר כתבנו שאין
כוונתנו להציג ולכתוב כוונות עמוקות רק כוונות ששואה
לכל אדם ע"כ גם כן כאן נוכח כוונה קצרה וקלה להבינה לכל אדם
שהריר קצת בחכמת הקבלה מה שהביא בעל הקדמה בן מאה שנה
בעניית איש"ר והוא זה כי בהיות מקדש על מכוננו היינו ראויים ועומדים
בהשגה גדולה להשיג מילוי דמילוי של השם בן ד' אותיות כזה, י"ד
וי"ו דל"ת ה"א אר"ף וי"ו אר"ף וי"ו ה"א אר"ף, ועכשיו אין לנו להשיג כי
אם המילוי לבד שהוא ו' אותיות כזה י"ד ה"ו וי"ו ה"ו, וזה הכיון אכן
כמ"ס י', והא שמה רבא ותגדל ונשיג מילוי דמילוי שהוא כ"ה אותיות,
וע"כ כ"ה אותיות באיש"ר וכ"ה תיבות עד בעלמא כי צריכין לומר
איש"ר עד בעלמא כמ"ש הרב נשיא אי' מוהר"ר ישע"י סג"ל בספרו
הקדוש שלהב"ת :

(עו) אין לחלוץ התפילין עד שילמוד בהן תחילה אחד המרבה ואחד
הממעט, כי לא יזכה האדם לנפש רוח ונשמה אלא אם כן
ילמוד בתפילין כמ"ש ברי"ח שער המדושה ולכן ראוי ונכון לכל אשר בשב
ישראל

ישראל יכונה לעשות שיעור קבוע לבלתי יעבור ח"ו אמילו יום אחד מלמוד בתפילין כי זו דבר קל מאוד ליקיים ולכן עונשו מרובה מאוד בעוה"ב למי שלא מקיים מצוה קלה כזו :

(עו) כתב בספר ע"ב שראה לרבו המופלא מהר"ש ז"ל שהיה חולץ תפילין של ראש ביד שמאל, וכתב בעל ע"ב הטעם להסיר מעליו קדושת התפילין בעצלתים ולא במהירות כהרבה מהמוני עם שמסירים במהירות כמשא כבד עליהם בעוה"ד, לכן יש להסיר ביד שמאל יד כהה וכאלו יוצא מהקדושה שלא ברצון כי מן הראוי והנכון לילך בתפילין כל היום כהכמים הראשונים בימי חכמי התלמוד אך ורק מפני פחיתתנו שאין אנו יכולים להיות נוהר בקדושת התפילין בעוה"ד כי תפילין צריכין גוף צמי וגם שלא יסוּח דעתו מקדושתן הלוואי והלוואי להיות נוהר בשעת ק"ש ותפילה ע"כ כשמסיר יש להסיר בהכנעה ובעצלתים דוגמא היוצא מן הסוכה כשהגשם יורד לתוך הסוכה :

(עד) תפילין של ראש חולץ מעומד, ושל יד מיושב כן הוא ע"פ קבלה והטעם נפלא, וכל מי שאינו מוחזק בחסידות ובחכמת הטבילה לא יעשה כן מפני שנראה כיוהרא :

(עז) יש מהמוני עם ואפילו לומדים נוהגים כשחולצים התפילין מניחים על הסידור בסכרם שקדושת תפילין המורה מסידור התפלות, אבל אינו כן שהרי לענין שבועות נקיטת הפין לכתחלה צריך לישבע בס"ת או שאר ספרים שיש בהן שמות ובדיעבד סגי בתפילין, כתב בסמ"ע סימן פ"ו דקדושת ספר שיש בהן שמות חמור מן התפילין ע"ש :

(פ) כבר כתבנו לעיל שצריך לזהר שלא יחלוץ התפילין כשהארון הקודש פתוח ראנעים זמירות, כי אסור לחלוץ תפילין בפני רבו, וכתב רש"ל וכן בפני הס"ת ובנ"ל :

(פא) מזבואר בש"ע שהתייב של תפילין יהיה ארוך ולא רחב למען יהיה התפילין של יד מוקדם משל ראש שיפגע בהם תחילה ולא יעבור על המצות, וכן כתב מהר"י מקראקא, ועפ"י חכמת הקבלה יהיו רחבים שיהיו התפילין מונחים ברוחב פנים אל פנים וכן ראוי ונכון :

(פב) כתב הרב הגדול מהר"ד אליעזר רב דק"ק אפטא הגולל ס"ת בשעה שהוא גולל יאמר יהי רצון מלפניך ה' אורי אבותינו שיתגוללו רחמיק על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת טובך ותכנס להם לפנים משורת הדין, ובספר ע"ב כתב שיאמר בשעת גליצה לך ה' הגדולה וכו' וצבא השמים לך משתחווים וינשם הס"ת :

(פג) אם רוצה לצאת להסך את רגליו בזמן התפלה מבהכ"נ לבית הכסא כשיבא לבית הכסא יפשוט מעליו המקטורין שמורין בלשון אשכנזי ובפולין מה שמורין היל ראק שהוא מיוחד לירך בו לבהכ"נ ולהתנאות בין אנשים נכבדים, וכן כתב בספר חסידים ששואר

ששאל המלך כשהיה עושה צרכיו לא היה המנמיל עליו, לכן כשרוצה אדם לעשות צרכיו יפשוט את המקטורין :

(פר) מצאתי כי הגהינו חכמי ארץ ישראל לומר הג' פסוקים מרם צאתם מבהב"נ והם אלו, אל תירא מפחד פתאום

ומשואת רשעים כי תבא, עוצו עצה ותוסף דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל, ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסכול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט, והטעם כי בימי המן הרשע ראו התינוקות סימן הגאולה ע"י פסוקים אלו כי המן הרשע הלך לבתי מדרשות לבחון ולנסות אם יצליח ברשעו מצא לתינוק אחד אמר ליה פסוק לי פסוקיך אמר ליה אל תירא מפחד פתאום וכו' מצא לבי, אמר ליה פסוק לי פסוקיך אמר ליה עוצו עצה ותוסף וכו' מצא לג' אמר ליה פסוק לי פסוקיך אמר ליה ועד זקנה אני הוא וכו'. ע"כ קבעו אותן הפסוקים לומר להזכיר חיבת ישראל לפני הש"ת ב"ה בכל עת אולי ירחם השי"ת עלינו ויגאלנו במהרה בימינו אמן סלה :

מליק תיקון התפלה, בעזרת האל עושה פלא.

עמוד התפלה

סימן א' ומן השכמת אדם בבקר וכו' ב"ד סעיפים :

(א) יתגבר אדם בארץ וכלביא לעשות רצון אביו שבשמים לזכות את יצרו הרע ולחוס בשפרפרא לעבוד הבורא ית' כנוכר בזוהר ובכמה מקומות רבו מלמנות, ולא להגם האריכו בו כל כך א"א להיותו עמוד גדול ותכלית המדות החשובות אשריו מי שמגיע אליה כי אין לה ערך, לקום בכל לילה ללמוד תורה ולהיות ער עד היום, ומעלותיו שעליו נאמר מזמור הנה ברכו את ה' כל עבדי ה', הרי שנקרא עבד ה', והוא ראוי לברך את השם, הה"ד שאו ידיכם קודש וברכו את ה', ומברכין אותו ויברכך ה' מציון, והוא במדרגת צדיק ומאריך ימים כי עליו נאמר וראה בנים לבניך, וחוט של חסד נמשך עליו להיותו נשמר מכל בעלי דינין, והוא רשום שהוא מבני היכל המלך, ומוזנותיו מוכנים לו, כי הם בחצות נקרא ירא וכתוב טרף נתן ליראיו, וג"כ נקרא אוהב למלך :

(ב) ומלשון הזוהר כפ' בראשית וז"ל מאן דלא מצפי להרא בכל יומא, משמע בקיץ ג"כ חייב לקום בחצות כי הוא ממש משור בעה"ב, ובעת שהוא לומד הקב"ה וכל הצדיקים שבג"ע שומעין לקולו, וגם מי שקם בחצות לילה לעסוק בתורה הוא כופה לס' ומכנים כל אותם הכחות הרעות בנוקבא דתהומא רבא, ומי שאינו קם בחצות נקרא

נקרא נזוף שאינו משגיח בכבוד קונו :

- (ג) וטוב ללמוד בלי הפסק משעה שקם בחצות עד זמן תפלה , ואם אינו יכול לעשות כך הרשות בידו לישן מעט רמ שיעמוד חצי שעה קודם עלות השהר לקשר מדת יום במדת צליה בידוע :
- (ד) ואם תקום בצילות הקיץ שהלילות קצרים , מוטב שיעשה התיקון , ולא ילמוד אם אי"א לשניהם כי התיקון יותר מועיל מהלימוד :
- (ה) סדר התיקון אחר שירחץ ויטהר את עצמו וילבש מלבושיו ויסדר הברכות , ישב אצל המזוזה ויסיר מנעליו ויעטוף ראשו כאבל וידכה בכביה כפי כחו וישם אפר מקלה במצחו במקום הנחת תפילין ויבזק ראשו כאגמון וידבק פניו בקרקע ממש ויאמר על נהרות בבל קפיטל קל"ז , מזמור לאסף ק' ע"ט , זכור ה' מה היה לנו ויבפול השיבנו , הבט משמים ישעיה ס"ג עד בוססו מחדשך , ועתה ה' ישעיה כ"ד עד ותעננו עד מאד , קינה על חומותיך ירושלים ישעיה ס"ב עד בחצרות חדשך , ופסוק אתה תקום תרחם ציון , כי רצו עבדיך ופסוק בונה ירושלים וכו' עד יכנסו , צדוד מזמור קפיטל כ"ד , כא"ל תערוג ק' מ"ב שפטני ק' מ"ג , יענך ק' כ" , אלהים יחננו ק' ס"ז , אודה ה' בכל לבב ק' ק"ג , בבוא אליו נתן הנביא כ' נ"א , אח"כ יאמר עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים תקום תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים , ופסוק הטה עד גמרא :
- (ו) במוצאי שבת יש להאריך בכביה יותר משאר הלילות כי ביום ראשון הרב בית המקדש טוב"ב :
- (ז) אחר גמר התיקון ישב במקום אחד לעיסוק בתורה :
- (ח) סדר הלימוד באשמורת הבוקר יקרא שיעור משניות קודם לכל :
- (ט) ויזהר לפרותה בניגון שכל הקורא בלא ניגון וכו' :
- (י) אם זכה לחכמת הקבלה אמיתי מסוגל הוא ההצלחה בעתות ההם כי אז סוד ה' ליראו :
- (יא) יזהר שלא יקרא מקרא בלילה קודם חצות כי מגביר בח הדין דעשיה חוץ מפיל ששי מותר :
- (יב) אם יבא לו שינה יחום על הגליו כמיש חצות צליה אקום בעמידה :
- (יג) לא ילמוד לא מטה ולא שובב משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל :
- (יד) לא יפנה לבו לבטלה , שנינו הנעור בלילה והמפנה לבו לבטלה וכו' :
- (טו) אם זכה ללמוד זוהר באשמורת כי בזכותו יצאו ישראל מהגלות שדומה ללילה :
- (טז) ומי שלא זכה להבין הזוהר אעפ"כ ילמוד בו הלשון של הזוהר מוכך הנשמה :
- (יז) על כל דבר שלא יבין טוב שיתודה ויבכה ויתן איזה דבר לצדקה , ורא בדוק שיאירו עיניו :
- (יח) יזהר להגביה מולו בלימודו כי ע"ז נאמר חברים מקשיבים לקולך ואינו

אור צדיקים

ואינו משכח תלמודו מהרה :

(יט) **יזהר** שיהיה לו ב' זוהר א' לעיוני וא' לגורמא ויקדים של העיון .
כשקורא בקול תעבור שנתו. וכבר השבתי שביה דפים
הטנים דפוס מנשוב"ה לה' לילות יושלם :

(כ) **אם** הוא אדם חלש מותר לאכול איזה דבר המשיב לבו לתורה וכן נהג
מורנו הקדוש מהרח"ו ז"ל :

(כא) **ואם** בעל תורת עיון גמרא הוא פשיטא שמוט ונעים ששכלו וך
בעת ההיא :

(כב) **יש** אומרים כשלומד קבלה ישוב על המרמץ לדעת שעוסק בסתרי
הכב"ה :

(כג) **וכשהוא** סמוך לאור היום יזמר קצת שירות ותשבחות . ואם אין
לו כול ערב יקרא חלק מספר תהלים בקול רם ובכוונה
מלה במלה :

(כד) **ואם** אפשר לו לכוון במקצת בנויים מה טוב ומה נעים אשרי לו
ואשרי חלקו בעוה"ז ובעוה"ב , וטוב לו שיחשוב בשעת
הלימוד שאינו עוסק בעוה"ז אלא יושב עם הצדיקים בג"ע וכל הצדיקים
שבג"ע מקשיבים לו שנאמר חברים מקשיבים לקולך , וכוון לתת נחת
רוח לנשמה העומדת בחוץ גולה וסורה בעונותינו ובשלומד זוהר יעיון
בכל מלה כי כל אות חידוש בפני עצמו והדברים הנראים פשוטים אינם
רק סוד :

סימן ב לבישת הבגדים ובו ג' סעיפים .

(א) **כשלובש** מלבושיו ישים ב' צדדי המלבוש בצד ימין ואוחזם בימינו
וילבש וישאר צד ימין דמלבוש יד ימינו ואח"כ יסבב צד
שמאל המלבוש הרך אחריו עד שמאלו וילבש תחלה יד ימינו ואח"כ
ילבש צד שמאלו :

(ב) **לא** ילבש שני מלבושים יחד כי הוא קשה לשכחה עד מאד :

(ג) **שלא** ישהה צרכיו משום שעובר על כל תשקצו כו' :

סימן ג דיין הכנסא ובו ה' סעיפים .

(א) **כשהולך** לבה"כ יכוון כי עיי שמסנה עצמו מפריד הקליפות שימוץ
שלהם מפנימית נה"י דעשיהבי בעשיה אפי' בפנימיות (כבחינת
לבושים) יש אחיזה לקליפות כי שם מתערבים מיד ולכך יסנה סוד הוצאת
הקליפות מהפנימיות לנקות אורם :

(ב) **ת"ח** ינהוג בעצמו לומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליין
תנו כבוד לאלהינו שמרוני שמרוני עורני עורני סמכוני סמכוני
המתינו לי עד שאבנס ואצא שבן דרבן של כל בני אדם וזיעיל לו מאד שלא

יבוא

יבוא לירי הרחוק בבהיכ בדת :

(ג) לא ידבר בבהיכ כי יש מין שד המתעבר בו ומחמיאו . ויזהר שלא תדבק איזה צואה אפילו בפי המבעת , דציאה במקומה מעכבת ואסור להתפלל . ע"כ יש לנהוג כמנהג הספרדים שרוחצים שם במים ובתיוב מצואתו לא רחץ וזה עדיף מקנהו :

(ד) לא יאחו באמה וישתן אלא מושב או יאחו ע"י הצוקו אם אי אפשר :

(ה) לא יסתכל במילתו שכל המסתכל בקשתו קשתו ננערת ח"ו , ומוב שירגיל את עצמו בחשבונות בבהיכ כדי שלא יהרהר בדברי תורה :

(ו) כל מה שאפשר להרגיל א"ע שלא יושיט יד לאמה הרי זה משובח :

(ז) מי שאי אפשר לו לטבול למריו ישפוך עליו תשעה קבין אם נזדווג או ראה קרי או ירחץ בשרו מהמתנים ולמטה ובפרט מקום הטנופת שנתלכלך מש"ו :

(ח) וכן אם יש כתם בחלוק אם אין לו אחרת נכון שישפשפנו היטב :

סימן ד דיני נטילת ידים ובו י"ד סעיפים .

(א) תיכף כשמתעורר משנתו יטול ידיו :

(ב) יהיו לו ב' כלים מוכנים מראשותיו אחד מלא מים ואחד ריקם שיטול בה המים הא' נקרא ברוך והב' נקרא ארור :

(ג) אסור לילך ד' אמות בלי נטילת ידים אלו , והוא כעובד ע"ז :

(ד) יקה הכפי בימינו ויתן לשמאלו וישפוך השמאל על הימין תחלה ואח"כ יקבל בימין וישפוך על שמאלו כן יעשה ג' פעמים בדילוג דווקא , ובנטי' הסעודה יעשה להיפוך יקה בימין וישפוך מיד על השמאל תחלה כ"ה בזהר :

(ה) יגביה ידיו אחר הנטילה עד נגד פניו שנאמר וינטלם וינשאם :

(ו) ובעת הגבהה יבנים קשרי הזרועות לפנים :

(ז) לחבר הזרועות יחד :

(ח) לפשוט ידיו כמו מי שרוצה לקבל דבר , רמז לקבלת המהרה , ויכוון בנטי' ב' פעמים יד גימט' כ"ח במ"ש בזהר וזשחז"ל

נטי' צריך כח גברא , וע"ל בדיני עניות אמן יש"ר בכוונת ועתה יגדל נא כ"ה וכו' הוא ג"כ לכוונה זו בכאן :

(ט) אין להצין מי הנטילה בבית כי הם סבנה גדולה ומזיקים :

(י) ואם אפשר לעשות שילכו המים תחת הקרקע דרך מחילות מה טוב :

(יא) אם היה נעור כל הלילה יטול ידיו בבוקר ולא יברך על נטילת ידים ועיין בש"ע א"ה סימן ד' ס' י"ג :

(יב) טוב לרחוץ מקום הנחת תפילין שבראש ושכיד מפני כבוד החפילין

התפילין כ"ל :

(יג) יזהר אדם ליטול ידיו תמיד אם נוגע בשיזוק או בירך מקומות המכוסים בלימוד התורה או בתפלה או באכילה , כי אדם מטמא עצמו מעט מלמטה בו וקשה לשכחה:
 (יד) אין צריך רביעית לנמילה זו הוין מבשעת אכילה שצריך רביעית מים :

סימן ה כוונת הברכות ובו י"ו סעיפים .

(א) ירגיל עצמו קודם כל הברכות הנהנין וברכות המצות במסום שמתר להפסיק לומר תמיד לשם יהוד קוביה ושכינתיה בדחילו ורחימו בשם כל ישראל :

(ב) כשמוזכיר שם הוי"ה יכוון במריאתו אדני לשון אדון כי הוא אדון על כל הבריות ורבון על כל המעשים ב"ה וב"ש , ומחשבתו יהיה על שם הוי"ה ה"ה והוי"ה ויהיה ויכוון לשלבם כזה יאהדונה"י :

(ג) יזהר מאוד שלא להוציא ברכה לבטלה ח"ו , ומצוה גדולה להודיעו כל איבריו בהזכירו את השם , ולא יזרוק הברכה מפיו ח"ו בלא כוונה וע"ז כתיב ויפתוהו בפיחה וגו' :

(ד) אם זכה לידע ולכוון בכל ברכה כוונה הראויה לה אשרי לו ואשרי חלקו עיין בזהר פ' וילך , וכששומע הברכה מפיו אחר חייב לענות אמן ולכוון שני שמות הוי"ה ואדני בשילוב יאהדונה"י :
 (ה) ולא יאמר הברכות במהירות והלעטה וע"ז נאמר הבשר עודנו בין שניהם וכו' :

(ו) כששומע אדם מפיו חבירו איהו ברכה חייב לומר בעת שמויעת הזכרת השם ברוך יהוא וברוך השמו , ויכוון בברוך הוא כי ג' יודין של שם אל"ף ה"י וי"ד ה"י לבוש לג' יודין וי"ד ה"י וא"י ה"י , וברוך שמו יכוון כי שם אל"ף דל"ת נו"ן וי"ד לבוש וכסוי לשם וי"ד ה"א וא"י ה"א , וישהה שעה אחת קודם התפלה ולשים אל לבו לפני מי הוא עומד :

(ז) אוי להם לאותם שגומלים רעה לנפשם המדברים בבהב"נ אפילו אחר זמן תפלה ואפילו דברי מוסר עיין בזהר פ' תרומה האריך מאוד בעון זה ומוזה ראה כמה גדול עונש המדברים דברים בטלים דברו שחוק והיתול בשעת התפלה ובשעת הקדיש , ואוי להם ואוי לנפשם , בזהר פ' תרומה נאמר עליו בזה הלשון מאן דאשתעי בני כנישתא ווי ליה דאחוי פרודא ווי ליה דגרע מהומנותא ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל דאחוי דלית אלהא ולא אישתכח תמן ולא דחיל מיניה :

(ח) לא ירוק כלל בבהב"נ ועל צד ההכרה יבלענו בכסותו שלא יטצא

אור צדיקים

ימצא באויר ב"ה, והמעט כי כל הרק בפני רבו חייב מיתה ומ"ו בנו של ק"ו בבהב"נ ממום שהשכינה שורה ובוה ינצל מעונש הרק בפני חבורו ונמאם בה ע"ו אר"ל נאמר כי יבוא כמשפט וכו' :

(ט) לא יכניס האצבע לאוזן כי זה צריך נמ"ו וכן אל החוטם כי הם נמראים צואה :

(י) לא יתפלל בעל פה כלל רק מתוך הסודור כמנהג מורנו ז"ל , אם לא במקום שצריך לסגור העינים :

(יא) לא יהיה עצב בשעת תפלה ואפילו דאגת העבירות אם לא בוודאי :

(יב) התפלה בדמעות מרובה עד מאד , והמעט כי שערי דמעה הם נצה והוד דאבא לא ננעלו , אבל שערי תפלה שהם נצה והוד דאימא ננעלו , ואין בזה משום עצבות דכתוב לב נשבר וגדכה אלהים לא תבוה וכתוב והנער בוכה ותהמוז עליו :

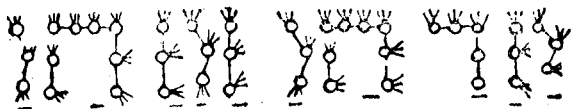
(יג) טוב להעביר צרעת עונותיו הנרשמים כמצחו ע"י הדמעות , לכן ירחץ מצחו וגם ידיו בדמעות , כי גם על הודים נרשמים גם בן העונות :

(יד) יש לחרות כל הפסוקים שהם מן התורה או מן הנביאים בטעמים וכן משניות וברייחות :

(טו) יש לשהר מחשבתו שיהיה לבו פנוי מעסקי הבלי עולם בעת עסק התורה והתפלה כנוכח בתיקונים , ובעל ד"ח כתב טוב שיאמר כל דבר בנישמה אחת , ובתפלה כל ברכה וברכה בנישמה אחת מעמקי הלב , והמגיד כתב לטהרת המחשבה , יאמר ' פעמי' הפסוק מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים , והשם קד"ע יט"ן . והרמ"ק קבל מפי אליהו שיאמר הרבה פעמים הפסוק אש תמיד תימד על המזכה לא תכבה ותכטל מחשבתו :

(טז) וממורי ז"ל שמעתי שירקק ג' פעמים ובשעת ריקוה יאמר פי פי פי , וממורנו ז"ל מצאתי כתוב שיכוון בשם הוי"ה נקוד בניקוד בקרית יהוה . עוד כתב שיכוון ה' פעמים שם מ"ה וא' בריבוע נימט' מחשבה דהיינו מ"ה חשב כזה , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א , יו"ד ה"א וא"ו ה"א :

(יז) ובעל ד"ח כתב שטוב לכוון בשם ע"ב שורש החכמה מחשבה עילאה , ושמעתי שיש לכוון השם ע"ב בצויר עינין בניקוד פתח בזה :

(א"ה) ל"ור זה ס"ם כתוב כהכח יד וכלאור"ם לא ננאל כזה ככתבי ספר"י ז"ל וליש, וסנוחר ינחר :

ועיקר כוונת תפלתו יהיה לזווגא איתתא לבעלה ולא לתועלת עצמו, שח"ו השכינה מקוננת עליו נתננו בידי לא אוכל קום ועיין בתימונים :

סימן ו הלכות אשר יצר וכו' ב' סעיפים.

(א) אם אפשר יסדר הברכות קודם התיקון וצריך לסמכם לברכת אשר יצר :

(ב) מחצות ואילך מותר לומר ברכת הנותן לשכוי בינה, והרב הארי"ל היה אומר כל הברכות בביתו אפילו בלילה כ"ו ברכה וברכה משנתחייב בה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בד שמע כל וכו' וכשהיה שומע מהמסדרין בבהכ"נ אפילו היו מאה היה עונה אמן אחריהם ואפילו באמצע הזמרות היה מפסיק ושותק ועונה אמן ואחר כן היה מתעטף ביום בציצית ותפילין ומתחיל העקידה וכו' ולא היה ממתין מלסדרן עד בהכ"נ כי יש מקפידין :

סימן ז הלכות ציצית וכו' י"ד סעיפים.

(א) יכבד נשמתו בענינים הנוגעים לנשמה, שיראה תמיד שיהיה מליתו לבינה ונקיה ומקופלת :

(ב) יזהר שילך בציצית כל היום שכל מי שאינו הולך בציצית כל היום מנודה הוא לשמים :

(ג) ימשמש בציצית ויפרידם קודם עטיפתו, כי הם לי"ב חומים לי"ב נתיבות נפרדים :

(ד) ציצית ר"ת יצירה יבדוק יציאותיו תמיד :

(ה) במלית קמן יעשה ב' נקבים כעין צירי ווציא הציצית דרך שם כסברת בעל האגור :

(ו) יעשה הגדיל חוליות חוליות כל חוליא מג' כריכות והכריכות יעשה כך ו' ח' י"א י"ג גימטריא ד' אחד :

(ז) יקשור ראשי חוטין שלא יתפרדו ואין להקפיד בהנחת מלית צד אחד על הראש :

(ח) צריך לשכב במלית קמן ואפילו לשמש ממתו מותר :

(ט) עיקר מצות מלית קמן על החלוקה ממש ולא על בגדיו ויתעטף במלית גדול קודם שיצא מפתח ביתו כנוכר בכמה מקומות בזהר פ' ואתחנן ולא כב"י :

(י) יסתכל בציצית כל רגע לקיים וראיתם אותו ומה טוב שינשקם לחיוב מצוה :

(יא) במלית קמן יעשה הציצית שלפניו ארוכות יותר שיהיו מזומנים לראותם תמיד :

- (יב) מצוה לאחוז הציצית ביד שמאל משעה שאומר והביאנו לשלום וכו' עד ודבריו חיים וקיימים עד ועד בכלל :
- (יג) צריך להסתכל בהם בשעה שאומר ואחרי עיניכם וגם במלת לעד קיימת :
- (יד) צריך לאחוז בכל הדי' כנפות, כנף גימטריא עולה כע"ס והוא טוב לתמן הכעס, וצריך לכסות תפילין של ראש בהטלית בשעת התפלה ולא יהיו התפילין מגולין :

סימן ח סדר הנהגת תפילין וכו' סעיפים

- (א) אחר שלבש טלית גדול יניח תפילין ולא קודם לכן, ויושיט זרוע שמאל כארס שרוצה לקבל דבר בטור שמאלו תחת צראשי וימינו תחבקנו, פירוש כשכורך הרצועה בימינו על שמאלו :
- (ב) צריך שיניח תפילין של יד בהצנע ויכסה זרועו בטלית, ויקשור התפילין בקבורת הזרוע כעין שין שלשה כריכות ואח"כ יקשור בפרק האמצעי של הזרוע ו' כריכות בטור שבע נערות הראויות לתת לה מבית המלך :
- (ג) ואח"כ יניח של ראש ולא יברך עליה רק שיפסיק בהנחת הראש קודם ג' כריכות סביב האצבע דהיינו לאחר הקשירה של ראש יכרוך ג' כריכות באצבע האמצעי שהוא אמה בזה האופן, כריכה א' יכרוך תחלה בפרק האמצעי של האצבע ואח"כ יכרוך ב' כריכות בפרק הג' סמוך ליד, והטעם שהכריכה הא' היא נגר כתר, והב' כריכות הם נגר חכמה ובינה, לכן יכרוך מתחילה כריכה א' בפרק האמצעי, ואח"כ בראש פרק התחתון, ואח"כ בסוף פרק התחתון והוא כסדר ג' ספירות הג'ל, ובשעה שכורך ג' כריכות על אצבע האמצעי יאמר פסוקים אלו, וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וכרחמים, וארשתיך לי באמונה וירעת את ה'. בשם מהר"ן שפירא. ולכן צריך לזהר להסיר הג' כריכות מן האצבע האמצעי קודם שיהלוק בתפילין של ראש לבטל הקדושין :
- (ד) טוב שאח"כ ישים סופי קצוות הרצועות בתוך אבנמו שלא יגעו בארץ :
- (ה) ויזהר שלא יזיז היד מן הבית של התפילין של יד ויהרק ברצועה סביב :
- (ו) יש להניח של יד מיושב ושל ראש וכריכות האצבע מעומד ע"פ קבלה ומי שמוחזק בחסידות ומפורסם בלימוד הקבלה יעשה כן ולא אחר דמחוי כיוהרא :
- (ז) יזהר מאד שלא יסיח דעתו מן התפילין כי הוא פגם גדול ונענש אחר כמה שנים, ולא כאוחם שמדברים דברים בטלים ושחוק ודיתוף ולא נותנים אל לבם כי שמא רמא עליהם אוי להם ואוי לנפשם

כי נומלים להם רעה :

סימן ט אופן הנחתם וכו' ח' סעיפים .

(א) מנהג הרב ויל להניח בתפלת שחרית ב' זוגות תפילין באופן זה לקח שניהם יחד ומכניסם על הזרוע , ומשים תחלה של רש"י על מקום קיבורת ותפילין של ר"ת ג"כ על הקיבורת , רק של רש"י היה סמוך לכתף ואח"כ כורך ב' רצועות , ותהיה רצועה של ר"ת תחת רצועות רש"י ולא יהיה מגולגל כל אם של רש"י וכן באצבע וכן בתפילין של ראש תשים תחלה תפילין דרש"י ואח"כ דר"ת , וקשר של ר"ת מצומצמת משל רש"י כדי שיהיה הקשר דר"ת מעט למעלה משל רש"י :
(ב) במנוחה מניחין תפילין של שמושא רבא הם העשויים הבתים של יד ושל ראש אצבעיים על אצבעיים , ואם אין לו מניח של ר"ת ושומע ברכה מאחר ועונה אמן כי אין ברכה לתפילין של ר"ת . בעסק התורה חייב להניח תפילין ומנודה לשמים אם אינו מניח ואין היסח הדעת בלימוד וניח של ר"ת שהם מסוגלים לשכל :

(ג) יזהר מאוד בהנחתן ואם אי אפשר להניחן יחדיניהם אחר התפלה ויקרא בהם מ"ש שלימה ופרשת היראה ופי' התשובה בפי' נצבים מן והיה בי יבואו עליך וגו' עד סוף נצבים ואח"כ יאמר תפלה זו , רבש"ע מלך הרחמן סלח לכל עונות בני ישראל השבים אליך בלב ונפש , גלוי וידוע לפניך שרצוני לתקן את כל מה שעיתוי דבר דבר על אופניו רק שאני בער ולא אדע עד היכן דברים מגועים ולא אתנו יודע עד מה ואין לנו לא מנהג ולא מחזיק בידינו רק באזנינו שמענו ואבותינו ספרו לנו פועל פועל בימי קדם ושלחת להם רועה נאמן אשר ידע דעת עליון ולמחיה שלחתו אצלם שיהיה לבני דורו למשיב נפש ויירר את הקוצים מן הכרם כגודל חסדך וכגודל השגת רוח הקודש דופא החולים חולי הנפש והמדוכים במדוכה של נפש והעלה הנפש מעמקי הקליפות להרפא לכל איש ואיש נגעו ומכאובו והרבה דברים נדרש לאשר שאצורו ונמצא לכל אשר בקשוהו ובכן יהרמי או"א שתקבלני בתשובה שלימה לפניך ומה שפגמתי בשם קדשך שהוא הו"ה ובשאר אותיות העליונים שתקבל ברחמים וברצון מיעוט הלבי ודמי כאלו כוונתי כל הכוונות הנוגעים לעון זה לתקן ותן בי כח לשמור פקודיך ולעשות תשובה ראויה ומקובלת וקרובה לפני כסא כבודך ושמרני נא מיד שומני לבל אכשל בשום הטא ואשמה מעתה ועד עולם ואלמרה פושעים דרכיך כי אתה שומע תפלת כל פה יהיו לרצון אמרי פי אלי צדרי וגואלי אמן :

(ד) מי שנתהפכה לו רצועה של ראש , כתב הרא"ש ז"ל דחייב למיתב בתעניתא :

(ה) יזהר מאד שהרצועה שמכיו הראש יהיה מהודק היטב וזה כשירתך

קשירתן ולא כאותן האנשים שרצועה של תפילין של ראש שלהם רפה והקציצה שלהם מונחת על מצחם או להם ואוי לנפשם כי הם נקראים אפיקורסים ונמצא שאין מניחים כל ימיהם תפילין. אין לחלוץ התפילין עד שילמוד בהן תחילה אחד המרבה ואחד הממעט כ"י. לא יזכה אדם לקנות ג' חלקי הנשמה נר"ן אלא אם כן ילמוד בתפילין כמ"ש בריה בשער הקדושה, וביתר באם שלומד בתפילין דר"ת כנ"ל :

(ו) קבלנו בקבלה להסיר תפילין של ראש ביד שמאל והמעם כתוב למעלה :

(ז) בחול המועד נהגו בכל ארץ ישראל שלא להניח תפילין כמ"ש הרשב"י ז"ל :

(ח) מנהג הרב רה"ו ז"ל שלא להניח תפילין ברי"ח אחר שאמרו כתר עד שחרית של יום ב'. כי הלילה מפסקת והרמ"ע חולק במאמר צבאות ה' ואמר דאיכא ירידה בחטאת דרי"ח דאסקא תיבת אחר מוסף ויש להניח :

סימן י סדר כתיבתן ובו י"ג סעיפים.

(א) כותב תהלה תפילין של ראש ותוספה ומשחירה ואחר כך כותב של יד :

(ב) סדר צורת אותיות מצוה מן המוכרח כתיבה טרובעת רק שכל צורת יודין תתאין של אותיות אלפין יהיו כעין דלתין כזה א כל צורת ההי"ן שבשם יהיו להם כעין רגל קטן מאוד כרגל י יוצא לחוץ כזה ה וכל צורת ווי"ן יהיו להם גוף וראש וקוץ קטן על הראש כזה ך וכל מ' יהיו קו שמאל שבה כעין וי"ן כזה ם וכל יו"ד יהיו ג' קוצין אחד לעילא וא' לתתא וא' באמצע גופה כזה ך וכל עיינין יהיו ב' קוויין שלה כעין ווי"ן ולא ויינין כזה ן וכל צדיק יהיו ב' יודין, הימנית כעין יו"ד הפוך והשמאלית כעין יו"ד והגון תחת השמאלית כזה ן וכל ש"ן יהיו הקוויין כעין ג' ווי"ן ולא ויינין כזה ן :

(ג) כתוב דבר ה' בזה דרשו בוזהר מי שאינו כותב שם בכונה ע"ש :

(ד) צורות אותיות השם צריך להיות כך, יכתוב היו"ד בג' קוצין כנ"ל ואח"כ יכתוב נקודה כמו ך ואח"כ ימשוך הב' קוים באורך וברוחב כזה ך ואח"כ יכתוב ה' שהוא בן בכור ויעשה סוף קטן על ראשו כזה ך ואח"כ יכתוב ד' אחד בבת אחת וישים ו' בתוכו ולא קוין בראשו כזה ה :

(ה) יכתוב כל הדי' פרשיות יחד רצופים ולא יפסיק בינתיים, ואם אי אפשר לו לפחות יכתוב ג' פרשיות ואח"כ יכתוב הפרשה ד' ויעבור המולמום על תיבות הראשונות וידבר, והיה, שמע, ולא יפסיק בינתיים כלל בדיבור :

(ו) בתחלת הכתיבה יאמר יהי רצון מלפניך ה' או"א שתשרה שכינתך במעשה

במעשה ידי ותצליחני בכתיבתי שאני כותב תפילין הללו לשם קדושת מצות תפילין שצונו ה' אלהינו ותצילנו מצעות הכתיבה ומטעות הכוונה וכן יהי' אמן:

(ז) יעשה כל הפרשיות פתוחות הוץ מפרשה אחרונה שיהיה סתומה ולא יותר :

(ח) בתפילין של ראש יעשה ד' שורות בכל פרשה . פרשה א' (ב) וידבר (ג) מזה (ד) בחודש (ה) בצאתו . פרשה ב' (ו) והיה (ז) וכל פטר (ח) יד (ט) ממצרים . פרשה ג' (י) שמע (יא) נפשך (יב) לבניך (יג) לאות . פרשה ד' (יד) והיה אם שמוע (טו) ונתתי (טז) וכולה (יז) בשבתך . ובתפילין של יד יעשה בכל פרשה ז' שורות . פרשה א' (יח) וידבר (יט) את היום (כ) בחודש (כא) זבת (כב) שבעת (כג) זה לי בצאתי (כד) ה' ממצרים . פרשה ב' (כה) והיה (כו) רחם (כז) ואם לא (כח) זאת (כט) לשלחני (ל) לה' (לא) עיניך . פרשה ג' (לב) שמע (לג) את (לד) מאודך (לה) היום (לו) כביתך (לז) לאות (לח) על מזוזות . פרשה ד' (לט) והיה אם שמוע (ל) ובכל (לא) ואכלת (לב) בבם (לג) אשר ה' (לד) בין עיניך (לה) ביתך ובשעריך :

(ט) יכתוב הדי' דאחד גדולה שיעור ד' דלתין קאנים :

(י) חריץ שבין בית לבית צריך שיגיע עד התפר . ויעביר הגידים בין כל חריץ וחריץ כדי שיהא הברל בין כל פרשה ופרשה . וכן גם כן השינין יגיעו עד מקום הבית . וצריכין שיהיו השינין כתיבה מרובעת :

(יא) יכניס הרצועה תוך המעברתא אותה הכפילה לשנים ולא הרצועה הפשוטה כמנהג האשכנזים :

(יב) הרצועות יעבדו לשמש בכוונה . רצועות היד יכונן בשם אדני' ושל ראש הוי"ה :

(יג) צריך שיהיו התפילין מכוסים בטלית ולא יהיו עב"ם מגולים :

סימן יא ברכות השחר ובו ב' סעיפים .

(א) ביום הכיפורים ובתשעה באב אין לברך ברכת שעשה לי כל צרכי מאחר שכל העולם פטורים בנעילת מנעלים :

(ב) צריך לברך ברכת הנותן ליעף כח כי יש בו סוד :

סימן יב הלכות תפלה ובו י"ז סעיפים .

(א) יש לענות אמן על ברכת לעסוק בדברי תורה . וירוך לבהכ"נ ויבדוק מנעליו מטינף . ובהליכתו יאמר ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו . ויאמר הריני הולך לבית הכנסת של אברהם

אבינו סבא קדישא עליו השלום לייחדא שכינתא בדרועא ימינא דהבי"ה . כי הזווגים של שחר הוא בחסד ולכן הוא בהכ"נ של אברהם :

אחר

(ב) **אחר** שנכנס לבהכ"נ יאמר מזמור אלהים יחננו ויש בו ז' פסוקים ויקף בכל פסוק גפסוק התיבה , ובשבת יקף התיבה פעם אחד לבד ולא יותר :

(ג) **לא** ירים קולו בבהכ"נ אפילו בזמירות ובתפלה רק בשבת ידים קולו קצת לכבוד שבת ולא כאותן המזמרים עם החזן בפסוקי דזמרה ומראים שקולם נאה אוי להם ואוי לנשמתם עליהם נאמר נתנו עלי בקולם ע"כ שנאתיה , ולא זו בלבד בפסוקי דזמרה אלא אף זו ביוצר ותפלה מקומות הראויים לעמוד באימה וביראה ולשמוע מה שהשי"ן אומר והם מזמרים עם השי"ן ומגביהים קולם יותר מהשי"ן ועל ידי כ עבירה גוררת עבירה , שאר העם אין יכולים לענות אמן על ידיהם כי אין יכולים לשמוע מה שהשי"ן אומר , ובאיזה ברכה הוא עומד ונגררים כמה עבירות , אמן יתומה ואמן הטופה :

(ד) **אחר** שישב בבהכ"נ יקבל על עצמו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך לאהוב כל בר ישראל , וע"כ תהיה תפלתו כלולה מתפלת כל ישראל :

(ה) **מצוה** לכבד ולהרביץ ולהסיר כל לבלוך עפר מבהכ"נ כדרך שמכבדים בבית המלך , וזקנו של רש"י היה מכבד מקום ארון קודש בזקנו :

(ו) **כתיב** על כן באורים כבדו ה' סכאן שצריך להדליק נרות בבהכ"נ ובפרט בשבתות וזמנים טובים , וטוב שיהיה לו נר מיוחד בבהכ"נ שיתפלל לאורה ונמצא מכבד ה' ונהנה אנו , והנה מצוה רבה ללמד עצמו תמיד לעשות יהודים הנוגעים בשכינה ואין בעוה"ר עתה תומך ומנהל רק למי שיודע ליחד :

(ז) **עיקר** כוונת האדם יהיה בתפילת שחרית כי אז הוא עת רצון ותפילתו בכונה מקובלת :

(ח) **כ"ל** גדול השכמת והערבת בהכ"נ מאריכות ימיו של אדם ומביאי מטומאה למהרה :

(ט) **מנהג** נכון שיהיה לאדם סידור התפילה פתוח לפניו כדי שיוכל לשמוע הברכות מפי השי"ן מלה במלה ויכול לידע באיזה הברכה השי"ן עומד לענות אמן על חזרת השי"ן י"ח ברכות :

(י) **ראוי** לאדם לחבס את ידיו ימין על השמאל וכפותין זה על גב זה להיות עומד בתפילתו תמיד כעבדא קמי מריה :

(יא) **למביל** בעת הצורך תיקון גדול הוא , ומבילת בעל קרוי נהגת לתפילה בזמן הזה :

(יב) **אין** אדם נקרא בשם צדיק עד שישלים צ' אמנים ד' קדושות י' קדישים ק' ברכות ר"ת צדיק :

(יג) **מי** שרואה חבירו שרוי בצער ישתתף עמו ויראה בעיניו כאלו הוא בצער ומצוה גדולה היא :

(יד) **יזהר** מאוד להתפלל בסדר ולא לדלג כדאיתא בש"ע כי בזה

מהפך הצינורות :

(טו) יזהר שלא לפתוח עיניו בהפלה בחשאי ושלא להפך פניו לצדדין
 חיו ואוי להם ואוי לנפשם לאותם שקורצים בעיניהם
 וטרמזים באצבעותיהם ומסתכלים לצדיהם בהתפללם שמ"ע ושומר נפשו
 ירחק מהם :

(טז) כל אחד ואחד יזהר להחזיק במנהגו מנהג אבותיו , מלבד מה
 שאנו אומרים היפך זה :

(יז) כשיוצא מפתח ביתו ינשק מקודם המזוזה להבניע היצאה"ר בשם
 שד"י כי יו"ד צד"י רי"ש ס"ת שד"י ויזכור בפיו שד"י .
 ויאמר מגדול עוז שם ה' בו ירוץ צדיק וישיגב ז' פעמים עיין בזהר פרשת
 ואתחנן :

סימן יג פסוקי קרבנות ודיניהם וכו' ז' סעיפים .

(א) אין רשאי לומר פסוק עורי צפון ובואי תימן :
 (ב) בשבת אין לומר פסוק וביום השבת בקרבנות מאחר שנאמר
 במוסף ויש בו ג"כ סוד נעלם :

(ג) א"ל פי' המן וי' דברות , ויאמר אתה הוא שהסמירו וכו' פסום
 הקמורת וצ"ל שבולת נרד מ"ה אחת יין קפריסין בציר"י סלופה
 בוי"ו , מ"ה סדומית רובע , ואין לומר רובע הקב , מכסת הירדן כל
 שהוא בשב"א ולא בפת"ח :

(ד) יאמר ברייתות דר' נתן עד כל שאור וכל דבש :
 (ה) יאמר אח"כ ג' פסוקים ה' צבאות וכו' ופסוק וערבה , ובמגפה ב"מ
 יאמר ג' פעמים :

(ו) אח"כ יאמר אבני הוה מסדר סדר המערכה , ובהגיע למלת וקמורת
 לאברים אין צריך לומר בכ"ז פעם מלת קודמין עד שיגיע
 לבזיכין לתמיד אז יאמר ובזיכין קודמין לתמיד ויאמר השלם ולא השלים :
 (ז) פרק איזהו מקומן יאמר בניגון משנה :

סימן יד דיני פסוקי דזמרה וכו' ד' סעיפים .

(א) מנהג הרב כנוסח הספרדים להקדים הודו לה' עד כי גמל עלי
 קודם ברוך שאמר :

(ב) אח"כ יאמר מזמור ארוממך ה' כי דליתני עד סופו :
 (ג) אח"כ יאמר בעמידה ה' מלך ה' מלך ב' פעמים בקול נעים והמהלל
 עונים אחריו :

(ד) ואח"כ יאמר והיה ה' למלך על כל הארץ ויושב :

סימן טו דיני קדיש וכו' ז' סעיפים.

- (א) אחר משנת איהו מקומן ובריותא דר' ישמעאל אומר קדיש דרבנן:
 (ב) יכוון בעניית אמן דקדיש בשם הוי"ה אדניי בשילוב כזה איהנוי"ה:
 (ג) אין צריך לקום לקדיש א"כ הוא כבר עומד:
 (ד) ועתה יגדל נא כח וגו' א"ל אותו, וצריך לומר די ברא כרעותיה שני מלות:
 (ה) צריך לומר ויתפאר ויתרומם בווי"ן, ותשבחתא בשורק תחת התי"ו, וצריך לומר עד יתברך בנשימה אחת:
 (ו) האומר אישיר יאמר עד בעלמא ב"צוק:
 (ז) כוונת אישיר כי עבשו בעהדי אין לנו להשיג כי אם המילוי לכד של שם הוי"ה שהוא ו' אותיות כזה, וי"ד היא וא"ו היא זהו אמין ס"ק ו', בקשתנו יהא שמה רבא, יתגדל שם הוי"ה יהי רצון שנשיג שמו הגדול שהוא מלוי המילוי כזה, וי"ד וי"ו דלית היא אליף וי"ו וי"ד וי"ו היא אליף, ע"כ כ"ח אותיות באישיר וכ"ח תיבות עד בעלמא:

סימן טז דינים מב"ש עד ישתבח ומישתבח עד כ"ש וכו' י"ח ס'

- (א) אין להסתכל חוץ לר' אמות כל זמן משך פסוקי דזמרה עד אחר נפילת אפים כי אז הוא מהלך בין העומדים בעולם המלאכים:
 (ב) צריך שיוהר מאד בכל שם שיוכור לכוון בשם יאהדונהי כנגל:
 (ג) באמרו ברוך שאמר יעמוד על רגליו ויאחו המלות בשני הציצית שלפניו בידו הימנית ובתשלום ברוך שאמר ינשקם:
 (ד) נוסח ב"ש פ"ז תיבות וסימנו ראשו כלומר ברכה ראשונה של פסוקי דזמרה דהיינו ברוך שאמר כתם פ"ז כלומר פ"ז תיבות והוא נוסח אשכנז:
 (ה) צ"ל בפה עמו ולא בפי עמווכן צריך לומר מרחם על הקב"ה ולא על הקב"ה וצ"ל בתשבחות בשורק:
 (ו) צ"ל ויברך דוד בעמידה עד 'אתה' הוא 'ה' האלהים עד ועד בכלל, כי 'אתה' הוא ידוד האלהים ר"ת שם אהיה:
 (ז) כשאומר ואתה מושל בכל יתן נ' פרומות לצדקה ויתן תחלה ב' פרומות וישהה מעט, ואח"כ יתן השלישית, ויש בו סוד גדול ועצום:
 (ח) צריך לומר השירה בכוונה גדולה והיא שלימות הנפש וזכה לאמרו לעתיד לבא ונמחלק לו ג"כ על ידיהן עונותיו:
 (ט) כופל פסוק ה' ימלוד וגו' שנים מקרא וא' תרגום, ואחר כך יאמר פסוק כי בא סוס פרעה וגו' ואין צ"ל ובתורתך כתוב לאמר וכו':

- (י) טוב לומר בין יוצר לישתבח בעשרת ימי התשובה-מזמור ממעמקים
קראתיך בכל יום ויום :
- (יא) צריך לומר י"ג שבחים שבישתבח בנשימה אחת כי הם נגד י"ג
מדות של רחמים :
- (יב) ברכו יוצר אור, ימשמש בתפילין כשאומר יוצר אור :
- (יג) חייב אדם לכוון בו' היכלות הקדושים הרמזיים ביוצר אור, מברוך
אתה ה' יוצר אור עד אל ברוך גדול דעה , היכל לבנת
הספיר , ומאל ברוך גדול דעה עד לאל ברוך נעימות יתנו , היכל עצם
השמים , ומאל ברוך נעימות יתנו עד המחדש בטובו , היכל נוגה ,
ומהמחדש בטובו עד אהבת עולם , היכל זכות, ומאהבת עולם עד אמת
ואציל, היכל אהבה , ומשם עד עמידה , היכל רצון , אדני שפתי תפתח
היכל ק"ק , וצריך לומר ואשר משרתיו בו"ו :
- (יד) צריך לומר לאל ברוך וכו' למלך אל חי וקיים ב' למד"ן בקמצ"ן ;
- (טו) צריך לומר כי הוא לבדו מרום וקדוש פועל גבורות וכו' , ואצ"ל
אור חדש במנהג בני ספרד :
- (טז) צריך לומר אהבת עולם ולא אהבה רבה כמנהג הספרדים רק
בשבת ואמר אהבה רבה :
- (יז) כשיאמר ובנו בחרת מכל עם ולשון וכו' יכוון לקיים מ"ע של מעמד
הר סיני שנאמר וזכר את יום אשר עמדת וגו' , וכשיאמר
וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול , יכוון לקיים מ"ע וזכר את אשר עשה לך
עמלק שאו כשימחה השם זכר עמלק ה' יהיה למלך עלינו ויתגדל שמו
ובסאו , וכשיאמר להודות לך , יכוון לקיים מ"ע וזכר את אשר עשה ה'
למרים , על אודות עין לה"ר , וזה רמז להודות לך , שלא נברא הפה
אלא להודות לך , ולא לדבר לה"ר :
- (יח) צריך לומר להודות לך וליחדד ולאהבה את שמך הכל כמנהג
הספרדים :

סימן י" דיני ק"ש וכו' י"ד סעיפים .

- (א) קודם שמתחיל למרות ק"ש יכוון לקיים מ"ע שצונו השי' לקרות
שמע פעמיים בכל יום :
- (ב) לסגור עיניו בידו ימנית ויש בו סוד גדול :
- (ג) יאריך באחד וימסור עצמו לד' מיתות , בד' של אחד :
- (ד) ס"ת משמ"ע דהיינו המ' והע' מישאל עזריה ומאח"ד דהיינו הח'
והד' חנניה ודניאל , וימסור עצמו לקידוש השם כמו הם
ויכוון בשם יאהרונהי :
- (ה) מראהבת עד סוף הפרשה יכוון כי הם מ"ב תיבות נגד שם של מ"ב
ויכוון שיהיה ראשו מרכבה למ"ב תיבות הללו :
- (ו) מודה אם שמוע עד ושמתם ע"ב תיבות , יכוון שהם נגד שם של
ע"ב

ע"ב ראשון שהוא ישר הפוך וישר, ויכוון לעשות גופו מרכבה לע"ב תיבות אלו :

(ז) מושמתם עד ויאמר ג"ב תיבות כנגד שם של ב"ן :
 (ח) מו"יאמר עד ה' אלהיכם מ"ט תיבות , ונ' מלות ה' אלהיכם אמת משלימים לע"ב תיבות , יכוון שהוא נגד שם של ע"ב השני שהוא ג"ב ישר , ויכוון שיהיה ב' ירכותיו וברית קודש מרכבה לע"ב תיבות אלו :

(ט) כשיאמר חזרתם את כל מצות ה' יכוון למצות ציצית ששקולה נגד כל המצות :

(י) כשיאמר פרשת ציצית יזכור יציאת מצרים :
 (יא) כשיאמר חיים וקיימים ינשק הציצית ויסירם מידו :
 (יב) צריך לומר תהלות לאל עליון גואלם ויעמוד כאן ל"ח , וכן כתב גם כן במהר"ל :

(יג) אין לענות אמן אחר גאל ישראל כנוכר לעיל בתיקון התפלה מעף ל"ח :

(יד) בעניני הפיוטים שתיקן הקל"ר יש לאמרם הוא"ל שמשדמין מעין החתום והכל הולך אחר החתום וצריך לידע כי הקל"ר הוא בוודאי ר"א בר"ש :

סימן יח דיני ברכות שמונה עשרה וכו' י"ג מעשים.

(א) צריך לברוע ב' כריעות תחלה וסוף בברכת אבות בברוך כריעת הגוף ובאתה כריעת הראש , וטוב לכוון בכל כריעת ראש בשם ו"ה , ובכריעת הגוף בשם ו"ה , וכן בזקופה זקופת הגוף יכוון ב"ה חקופת הראש יכוון ב"ה , ויחבק ב' ידיו זו ע"ג זו ימינו על שמאלו :

(ב) אין להרים קולו בתפלת ו"ה בחשאי כי יש מלאכים נקראים אזני ה' ממונים לקבל תפלתנו בלחש ואם אותה התפלה נשמעת לאזני האדם או המלאכים הנ"ל אין מקבלין התפלה ונדהית לחוץ ר"ל למלאכי הבלה הנקראים עץ כלב חמור וזהו עינוך לנכה יביטו נכ"ח ר"ת עץ כלב חמור , הם ראשי הקליפות לכן שומר נפשו ירחק מהם :

(ג) ואפי' בר"ה ויה"ב אסור להרים קולו בתפלתו בחשאי ולא כרמ"א :
 (ד) יזהר לומר תחילה ו"ה בלחש הוא נגד שם אדני ב"ה ופעם שנית בקול נגד שם הו"ה ב"ה :

(ה) צריך לומר מונה הבל ולא ומונה כמנהג הספרדים וכן צ"ל ברכנו בקיץ וברך עלינו בחורף ג"כ מנהג הספרדים :

(ו) בברכת תקע בשופר יכוון שם חב"ן יוצא מן ומבצינו יחד מארבע כנפות הארץ , גם יכוון נדחי גימט' ע"ב מסוגל לקרי ר"ל ויאמר יר"מ וכו' היוצאים מפסוקה חיל בלע ויקאנו :

(ז) באמרך כי לישועתך קיינו כל היום, תכוון להיום שאלה ששואלים לעתיד

לעתיד לבא צפית לישועה :

(ח) צריך לומר אב הרחמן שמע כולנו , ומודם שיאמר כי אתה שומע תפלת וכו' ואמר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתמחול ותסלח לעוונות ולחטאים ולפשעים שחמאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך ותוונני ותפרנסני ותכלכלני מתחת ידך ולא מתחת ידי בשר ודם וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו כי אתה שומע וכו' :

(ט) צריך לברוע במודים בלחש כריעת הגוף , ובמודים דרבנן הראש :
(י) צ"ל שים שלום בכל עת ובכל זמן טובה וברכה וכו' :

(יא) יש לכוון בחתום ברכה זו כוונה אחת מועלת לזכרון שר"ת של המברך י"ת יעמו ישראל גימטריא אלה"ם ליחדו עם הו"יה של ברוך אתה ה' מדה"ד ומדה"ר עשו שלום יחד , ותכוון כי שם הו"יה זה ניקוד שור"ק דהיינו מלאפ"ים שיתקשרו הד"ת בלבך בזכירה , והוא סגולה נפלאה עד מאוד :

(יב) לומר קודם אלהי נצור שיר למעלות אשא עיני וכו' ואז יהיה אהוב למעלה ונחמד למטה , ויאמר ביראה גדולה ולא יצפה לשום טובה חלילה כ"כ בעשרה מאמרות , לפי המבואר בגמרא פ"ק דברכות העיקר לומר יהיו לרצון אמרי פי וכו' מיד אחר המברך את עמו כו' וכ"כ מהר"י מקראקא וכן עיקר , ואחר שאמר אלהי נצור יאמר פעם ב' ילא"פ מודם שיפסע נ' פסיעות בעושה שלום אחר שאמר פסוק למען יחלצון ידידיך וכו' :

(יג) צריך שיפסע נ' פסיעות בדוחק ולא ירחיב רגליו :

סימן יש חזרת התפלה וכו' י' סעיפים .

(א) צריך שיעצום עיניו בקדושה וישא עיניו למעלה , וצ"ל נקדישך ונעריצך כמנהג הספרדים :

(ב) צריך היחיד לומר עם הש"ץ מלה במלה בלחש נקדישך ונעריצך וכו' , והב' מלות נקדישך ונעריצך יאמר בקול רם :

(ג) צריך לכוון הרגלים רגל ישרה :

(ד) יש לנהוג כמנהג א"י לישא כפים בכל יום , וביום שיש בו מוסף ב' פעמים :

(ה) צריך הלוי ליטול ידיו תחלה קודם שיצוק על ידי כהן :

(ו) צריך לומר הודיו אשמנו תיכף אחר עמידה ויש לומר אחר ויעבור סליחה :

(ז) כשנופל על פניו יפול על שמאלו ולא על ידים עצמם אלא נד ורועו דהיינו שמחבק הזרוע שמאל בימין וליפול על שמאל ולא תוך כף היד מפני שהוא סכנה גדולה :

(ח) צריך לומר קודם תחנון מזמור אלקי ה' נפשי אשא שהוא ר"ת גימטריא ב"ן ויש בו סוד גדול :

(ט) צריך לומר אבינו מלכנו קודם ואנחנו ג'כ נוסח הספרדים:
 (י) אין לומר אשמתי בלשון יהודי אפילו כשמתודה בביתו דכל ישראל
 ערבים זה בזה מצד נשמתם :

סימן כ קריאת ס"ת וכו' ז' סעיפים .

(א) המנהג הנכון להגביה הס"ת קודם שיקרא ג'כ מנהג ספרדים וצריך
 לשים על הס"ת שני עטרוני רמון :

(ב) יזהר מאוד שלא למלטלל הס"ת אפילו מבהכ"ג לבהכ"ג חמא
 גדול הוא :

(ג) כשרוצה לעלות דבימה ינעול מנעליו :

(ד) יברך בקול רם ויאמר ברוך אתה ה' וכו' ויסיר ידו השמאל ויאחו
 ביד ימין לבד , כי מקודם שמברך ראוי לאחו בכו' הידים
 ויש בו סוד :

(ה) אין רשאי לשום אדם לסייע לחזן בשעת הקריאה כלל , דגמת
 נתינת התורה בהר סיני עמדו כל ישראל ר"ל שתקו , והקב"ה

בעצמו דיבר , כך בשעת הקריאה ראוי להיות כן , כי השי"ן כביכול
 במקום השי"י והעומד אצלו לסגן הוא במקום הסרסור משרע"ה , לכן אוי
 להם ואוי לנשמתם המשמיעים קולם וצועקים עם השי"ן בקריאת התורה :

(ו) צריך להיות עומד בשעת קריאת התורה , וטוב לישב בין גברא
 לגברא שיהא ניכר שעומד אחר כך לכבוד הס"ת , ודוקא

בקהלות גדולות שיש בנין בלמעד שהס"ת ברשות אחרת אבל לא
 בקהלות קטנות , שהס"ת מונחת על השלחן שאין להם בנין בלמעד :

(ז) יש ללות הס"ת עד סמוך לתיבה , בהנחת מצוה תזהר לקנות מיד
 בפעם ראשונה מה שפוסקין עליו :

סימן כא תשלום התפלה וכו' ב' סעיפים .

(א) צ"ל בכל יום מזמור של ליום , וצ"ל קודם היום יום ראשון או יום
 שני בשבת וכוה מקיים מ"ע זכור את יום השבת שצריך לזכור

שבת בכל יום , כי שבת דוגמת עוה"ב , וזכור עוה"ב בכל יום ועל ידו
 כן ישוב בתשובה מעונותיו :

(ב) כשיוצא מבהכ"ג ילך לאחוריו להחזיר פניו לארון כעבד הנפטר
 מאדוניו וכתלמיד הנפטר מרבו ויאמר הפסוק בישיבה אר

צדיקים יודו לשמך ישבו ישראלים את פניך וישתחוהו נגד הארון ויצא :

סימן כב הלכות תלמוד תורה וכו' ל"ט סעיפים .

(א) מנהג הנכון שימרא אחר התפילה קצת ממרגניתא דרב ושובני
 בתי חומר כדי לזכור ביום המיתה ולעורר את לבו לתשובה :

ינהג

- (ב) ינהג כבוד בכתב מרובע אפילו לא נכתב בקדושה ;
- (ג) טוב להיות בבהכ"נ בין ללמוד בין לתפלה כי הלימוד אינו נשכח כשלומד בבהכ"נ וכן נהג מורי ז"ל :
- (ד) שורש קניית כל מדות טובות הוא התבודדות כי הוא ענין גדול וזכות לקדושה ואין להאריך :
- (ה) קבלנו מי שיחשוק בתורה כיב עד שיום ולילה לא יחשוב בדברי עולם השפס הגשמי , אלא חשק הלימוד , בוודאי בלתי ספק שישיג מעלה נפלאה שלא יצטרך לתענית ולסגופים :
- (ו) עיקר חיוב הלימוד לייחד השכינה בת"ת ולא לתועלת עצמו ח"י כנ"ל בתפלה :
- (ז) התורה ראוי להיות בחשק ובשמחה :
- (ח) עסוק עצמו לקרות פעם אחד בשבוע מענה איוב , ופרשת ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה יאמר בכל יום כי מעורר את לבו ליראה ולתשובה :
- (ט) תקנה גדולה ללמוד בכל ער"ח מסכת אבות :
- (י) שלא יעבור על לאו אל תשכן באהליך עולה ללמוד מספר שאינו מוגה מטעות ויגיה כל ספריו :
- (יא) טוב ללמוד משניות בכל יום ואם אפשר שישלים משניות בכל חודש להשלים ה"י פרקים בכל יום נגד ח"י עולמות מה טוב ומה נעים יהי חלקי עמו כי הוא תיקון גדול לפגם הברית סוד א"ל ח"י ויש להם ג"כ סגולה להרוג היצה"ר גם סגולה להמשיך נשמה שהיא אותיות משנה :
- (יב) טוב לאדם שיחשוב בשעת הלימוד שאינו עומד בעוה"ז רק בגן עדן לפני השכינה ויכניס מורא בלבו ולא ילמוד מהשפה ולחוץ :
- (יג) מצות פריה ורביה בדי"ת שלא יהיה עקר בשכלו שאינו מוליד וארו"ל ודלא מוסיק יסיף , וצריך שיחדש בכל יום מה שלא חידש מקדמת דנא , ובוה יאירו ימיו לעולם הבא :
- (יד) כל מה שלומד בשלשים יום יחזור כיום ל"א כי הלומד ושוכח חייב מיתה ר"ל :
- (טו) וקנה לך חבר זה הקולמוס שנקרא קנה , ועיכר זכירתו על ידי שיכתוב הדברים :
- (טז) בחכמת הקבלה לא יוציא מפיו מה שלא שמע מאדם שראוי לסמוך עליו :
- (יז) מנהג נכון לנשק הספר בפתיחה וחתימה ובפרט במסר קבלה וגם הוא סגולה לזכרון :
- (יח) צריך אדם לעסוק בתורה פשט רמז דרוש סוד סימני פרדים שאל"כ צריך לבוא בגלגול אף על אחד מהם :
- (יט) צריך אדם להשלים תרי"ג מצות , כמעשה , ובדיבור , ובמחשבה , ולכן יש ללמוד יד הגדולה להרמב"ם או סמ"ג וסמ"ק שיש

שם ביאור התר"ג :

(כ) יעסוק בתורה הרבה בב' וה' שהם ימי התשובה ממש בסוד והוא רחום הנאמר בב' וה' :

(כא) כשיכנס לבהמ"ד יאמר התפלה הנזכר במשניות בפסוק גל עיני וכו' ופסוק ונהר יוצא מעדן וכו' :

(כב) צריך שישלפל בישיבה עד שיזויע ועי"כ משבר כל המליצות ובפרט בעוה"ד על חימום העבירה מ"ל ר"ל :

(כג) ימעט בעסק וילמד תורה ואם אין לו פרנסה יעסוק ביום ג' וד' במחיתא כי הם ימי המעשה :

(כד) חייב אדם ללמוד בכל יום תנ"ך משנה תלמוד קבלה , סדר המקרא לקרוא שמות למלא המילוי של שם בין כנדוע למשכילים , האיך ילמוד תנ"ך , כתוב בס' שערי ציון , גם משניות כמה ללמוד בכל יום הכל נרשם בספר הנ"ל , ויקרא כל פרשת השבוע , עם פירש"י והרמב"ן ודברי הרמב"ן ז"ל עמומים בסודות מאוד :

(כה) השגת החכמה למעט בדיבור ולהרבות בשתיקה מלה בסלע ושתיקותא בתרין :

(כו) חייב אדם לצייר לפניו שם בן ד' אותיות כי הוא סגולה לזכרון וגם מוסף יראה והשגה :

(כז) ותקרא בכל יום קריאה אחת מספר חובת הלבבות , והמניד אמר שטוב ללמוד ממנו הקיצור , ונ"ל דבזמנו לא היה הספר ראשית חכמה , והאידנא לא תזוו מיניה :

(כח) עסק חכמת הקבלה הצלחתה בערבי שבתות אחר הצות ובתוך הסוכה בחג הסוכות :

(כט) דרך נסיון קבלתי בלילי הג' השבועות הוא טוב :

(צ) זמן לימוד ההבלה , מי שאינו נשוי אסור לעולם , ונשוי דוקא מבן כ' והלאה :

(צא) אסור ללמוד ספרי חבלה אם הוא ריק מלימוד בפוסקים :

(צב) ירגיל עצמו בכל יום לעיין הלבנה אחת בעיון כי הוא שער לכנוס בו , אך אליטריד שכלו כל היום בעסק ההלכה כי מה לו שילך הזמן בגופי התורה ולא בנשמות התורה :

(צג) יזהר מאד שלא להפסיק ח"ו באמצע הלימוד , לשון הזהר מאן דפסק יתפסק ובפרט אם אמר לייחדא שמא דקב"ה נמצא שמפסיק היחוד , או לו נוח לו שלא נברא , ועונש שלו שמאכילים אותו לעתיד לבא גחלי רתמים כמ"ש הקוטפים מלוח ר"ל לוחות התורה , עלי שיח , כלומר הפוסקים באמצע הלימוד ומדברים שיחה במילה , שורש רתמים לחמם :

(צד) יזהר לנהוג כבוד בשמות הקדושים וישלח למחוקן ח"ו :

(צה) ויזהר שיהיו ידיו וגם כגדיו נקיים והמקום שיושב שם צריך ניכ שיהיה נמי בשעה שלומד :

(ד) נהגו בכל ארץ הקדושה להיות נעור כל ליל ששי ויום שלפניו
 דהיינו יום ה' ולילה שלאחריו ולומדים ואינם מדברים דברים
 במצויים והעושה בן ניצול מקרי ב"מ :

(ה) להרחיק מאד מעצבון ודאגה בשעת הלימוד כי הוא מונע השנה,
 אבל אם מתעצב על עונותיו ומיעוט ידיעתו הוא מועיל
 מאוד להשנה :

(ו) ירחיק מאוד לימוד הפילוסופיא מכל ד' אמותיו כי היא אש
 זרה וכו' :

(ז) קודם הלימוד הוא סגולה גדולה להתוודות תחילה ויש בו סוד
 גדול : במ"ו דרכים התורה נקנית (ב) שיהיה רבו מגדולי

החכמים : (א) שיהיה חבורתו עם חברים חשובים : (ג) יעיין בדברי
 הראשונים : (ד) כל מה שלמד ילמד ג"כ : (ה) יעשה לו ציונים למה שלומד :

(ו) יקרא תמיד בקובץ אחד ולא היום באחד ולמחר בזולתו כי הוא המונע
 הבטאות : (ז) יעיין תמיד בספרים שהם יופי הכתיבה : (ח) יעיין בספרים
 שהם יופי הקשירה שדברים אלו מרחיבין את הלב : (ט) יהיה הכתיבה

אשורית או כתב רש"י גסה : (י) ילמוד בקול רם בפה מלא : (יא) שלא
 יהיה נמהר בעסק הלימוד , וילמוד בעסק ובעיון גדול ורא יהיה בחותה

על נחלים : (יב) יקבע זמנים לתורה ובבא עת וזמן אל יבטל בשום עסק
 ח"ו (יג) יפנה עצמו מכל מחשבותיו ועסקיו בעת עסקו בתורה : (יד) שלא

יהיה להוש אחר אכילה טובה רק באם שאין לו רק פת במלח יאכל
 וילמוד : (טו) יבקש תמיד מהש"י שיתן לו חכמה ובינה וזכרון , או לו למי

שמתנאה את עצמו ומחמת שאינו יודע לתרץ אומר מדרשים חלוקים הם
 ח"ו כי כל ד"ת אין בהם נפתל ועקש ח"ו , ולחכמת הקבלה צריך לב

נבון לב נכון מלא יראת ה' , עד כאן מהות הנהגת הלימוד וסימנה כי
 טל אורות וגו' באם שרוצה לזכות לאור הגדול של תורה הכולל כל

האורות בסוד תורה שבע"פ יעיין במ"ל סעי' הג"ל בזה יובה לאור באור
 החיים :

סימן כג הלכות סעודה וכו ט"ל סעיפים .

(א) יזהר בכבוד נשמתו יותר מכבוד גופו וקודם אכילתו ילמוד תחילה
 שיעור קבוע דבר מה :

(ב) ירגיש עצמו בפת חמים וכיצה מגולגלת בלא מלח . ושמן זית כי
 הוא יפה לזכירה :

(ג) לזכירה בכל בוקר יאכל עשב שקורין בלשון ערבי לשיין אלתיר
 ובלע"ז לאינגדי :

(ד) מי שאינו מתענה טוב שישים אכילת לילה מבעוד יום כדי שיתעכב
 המאכל ויובץ לקום בהשכמה :

(ה) מי שיצא לזכות להתמדת קימת חצות יפריד עצמו מהגשמות
 זיבון

דכוון בברכותיו ובאכילתו כי בזה מחדש את עצמו ברוח הקודש ולא ידבק בו המות הוא השינה :

(ו) בימים שיאכל ואכל בעתו קודם שירעב הרבה וחלשו איבריו , וישם אכילתו ביום קלה יותר מבליעה ויהיה כוונתו לרפואה כי רוב חלאים באים מריבוי אכילה , הראב"ד כתב שטוב לנפש ריח טוב ורחיצת חמין מכל אכילה ושתייה :

(ז) חייב אדם להתפלל על מזונו קודם אכילה עיין בזהר , בשלח מן ר' ייסא סבא עד דחלא חטאה , ויאמר בזה"ל יהא רעוא מן קדם סתימא דכל סתימין רעוא דכל רעוין דיתמשך מלא עילאה מיניה דרך א"ר א"ר ומיני' דחלף תפוחין קדישין דמיניה אתיהב מזונא עילאה מרחיא דמחנין מנא לצדיקיא בנהירו דאנפין ובחלוותא דלבא לאנא ולכל ישראל אמן :

(ח) כשיבא עני תן מפתך ואם לא יבא עני או אתה בדרך תפרוש לעני חלקו , ובשיתן אזי יתן למי שיש בו ריח תורה ויודע לברך ברכת המזון ודין זה נגד הש"ע :

(ט) לא יקלקק באצבעותיו ויאכל בכו' אצבעות כסרמן הגדל בים :
(י) יזהר מאוד בברכת הנהנין כי כל הנהגה מהע"ז בלא ברכה כאילו גזף להקבי"ה ולכני' :

(יא) קודם שיאכל ישב במקום סעודה וישתה מעט מים או שאר משקים פחות מרביעית ויברך תחלה ולא בסוף כי יש מחלוקת אם חייב לברך על השתייה בתוך הסעודה ואם לאו , ובוהו הוא יוצא ידי פלוגתא :

(יב) ויזהר בנטילת ידים היטב , מים ר"ת "מלא" ידיו" "מברכותיך" , וס"ת בניגמ" ו"ך לרמו רמו שצריך שיהיו מים זכים וכשרים לנטילה וכדאיתא בש"ע סימן ק"פ :

(יג) "על נטילת ידים ר"ת עני , ר"ל אם הוא בהיפוך שאינו נוהר בנט"י יבא לידי עניות הי' :

(יד) יזהר בנט"י לדבר שמיבולו במשקה כמבואר בש"ע סימן קנ"ח ס"ד ואין צריך לברך על נטילה זו וסימנו י"ד שה"ט ד"ם :

(טו) כתב מהר"ש שאין ליטול ידיו ממים ששאבו עכו"ם וכן שפחה :
(טז) יזהר בניגוב ידים יפה , כי האוכל בלא ניגוב כאילו אוכל לחם טמא כדאיתא בגמרא :

(יז) יזהר כהנהגת מלח על השלחן כי בזמן הזה שלחן במקום מובח והאכילה הוא במקום קרבן וכתיב על כל קרבנך תקריב מלח , וגם הוא תיקון הנפש , וצריך לטבול ג' פעמים במלח נגד ג' הויות דלחם המשתקין את מרידות המלח ג' גבורות ועל ידי טיבול זה הכליפות מסתלקן מהשלחן :

(יח) השותה מים ישפוך מעט שלא יזקק לו המגולגלים שבתוך המים וכן מפני המזיקים :

(יט) יאמר בכל יום אחר אכילה על נהרות בבל קודם בהמ"ז , ובשבת
וביום שאין אומרים בו תחנון יאמר מזמור בשוב ה' את
שיבת ציון וגו' :

(כ) לא יאכל ממה שאכל העכבר או חתול מפני שקשה לשכחה :

(כא) מותר לאכול ביצה מבושלת ואין לחשוש לדם הנמצא בהם
לפעמים וכן תרנגולת מבושלת שלימה וזה נגד הרמב"ם :

(כב) אין להקפיד בשויר פאה מהתבשיל בקערה :

(כג) יזהר שלא לאכול לחם מפלטר עכו"ם אפילו בספק לא יאכל , ואם
קנה מפלטר ישראל צריך לחכור אם הוא עשוי מ ישראל
כאשר נוהגים בצפת תיכ"ב שרוב פלטרים הם ישראלים :

(כד) צריך שיוכל על השלחן ובמטה פרוסה דרך קבע ולא ארעי :

(כה) אשרי למי שפורש עצמו מבשר ויין כל ימי השבוע שלא יבא
לידי קרי ח"ו :

(כו) מותר לאכול צוקר עם בשר ולא כיש אומרים שצוקר נעשה עם
חלב :

(כז) ביום שאוכל גבינה אסור לאכול בשר ואציל להיפוך :

(כח) יזהר שלא יהיה נרגזן כדאיתא בגמרא ואיתא בזהר בר"מ שנאחו
ה"ו הסי' באותו השלחן :

(כט) יהיו תמיד דברי תורה על השלחן :

(ל) יזהר במים אחרונים אפילו לא אכל אלא פת לבד וליכא טעמא
דה"ל :

(לא) מצוה לברך בהמ"ז מתוך הסידור ובקול רם ולדקדק במלותיה
כמו שמדקדקין בק"ש ויותר כי הוא כמדבר עם המלך

וגם מ"ע מן התורה ועיין מעשה רב לקמן ויברך תיכף אחר הנטילה :

(לב) יזהר שיניח פת על השלחן בשעת בהמ"ז שלא לברך אפתורא
ריקניא כנוכר בזהר פ' תרומה :

(לג) בשלשה יברך בהמ"ז בכוס ואם אין שלשה אין כוס :

(לד) יאמר בשעת נטילה זה "חלק אדם" רשע (ר"ת אחר ר"ל א"ל אחר)
מאלהים ונחת אמרו מאל :

(לה) מנהג הרב לומר קודם בהמ"ז פסוקים אלו למנצח בנגינות וגו'
ופסוק אברכה את ה' , ופסוק סוף דבר הכל נשמע וגו'

ופסוק תהלת ה' ידבר פי וגו' , ופסוק ואנחנו נברך וגו' , ופסוק וידבר
אלי זה השלחן וגו' :

(לו) יזהר שיהיה לו כובע שהולך בו לבהמ"ז על ראשו בשעת בהמ"ז
ויברך באימה וביראה כרתת ובויע :

(לז) יחזיק הכוס נגד החזה ממש ויש בו סוד , ויגביה הכוס טפח מן
השלחן וליתן עיניו בו ויחזיק הכוס על כף הימין והאצבעות

זכופים למעלה סביב הכוס , והסימן ואתן את הכוס על כף פרעה
והשמאל לא תסייעו כלל :

(עח) לא יכרך בזרועות מגולות היו כי נקרא מבוה שלחן כו :
 (עט) צריך שיכרך בהמיו בשמחה גדולה , ויאמר הנני מוכן ומוזמן
 לקיים מצוה מ"ע דבהמיו שנאמר ואכלת ושבעת וגו' , ליקבהו
 כ"י שהוא טמיר ונעלם :

סימן כו הלכות דרך ארץ ובו קכ"ד סעיפים .

(א) ירגיל אדם את עצמו להיות ביישן כל ימיו , כי הבושה מביא לידי
 יראת הטא כמאמר חז"ל ובעבוד תהיה יראתו על פניכם
 לבלתי תחטאו , זו הבושה שניכרת על הפנים :

(ב) יבחן האדם בהשגחת הקב"ה ואחד מהם הוא החלום כי בו יבחן
 הישראלי מעשיו , כי כפי מעשיו כך יורהו בחלום , ובדוה
 הוא , וכבר ראיתי מהגדולים שהיו כותבין חלומותיהם :

(ג) ירחיק אדם עצמו ממדת אכזריות ר"ל :

(ד) יקבל כל אדם בסבר פנים יפות :

(ה) הידור מצוה שיהיה שמח בעשייתה , ונומץ שכר על עשייתה
 בשמחה יותר ממצוה גופה :

(ו) יזהר ממחשבות רעות ותיקונם כתבתי לעיל , גם בחנתי להעביר יד
 ימין על מצחי ג' פעמים ולשתוק מעמי , גם הוא יסיר מחשבתו :

(ז) ידאג אם יראה עצמו השקט בלא צער ובלא יסורי וצדיקים בצער
 ויסורי ר"ל , וכשיב שלא ילעג עליהם וינה אותם בדברים :

(ח) די דחיות יש , שבועת שקר א' דוחה ק' זכויות , חילול השם א'
 דוחה ק' תפילות , ביוזי תורה א' דוחה ק' שמחות , ניבול פה א'
 דידיה ק' הבטחות , גזילה א' דוחה ק' ברכות , מחלוקת א' דוחה ק'
 פרנסות , לה"ר א' דוחה ק' תשובות :

(ט) בכל מצות המודמנת לאדם שלא נקבע עליהם ברכה , יאמר הריני
 עושה מצוה זו לקיים מצוה מ"ע ליקבהו בדחילו ורחימו בשם כל

ישראל , ויאמר פסוק בכל דרכיך דעהו וגו' , וגם יאמר שעושה כן
 לצאת ידי חובו לעשות המצוה כולה ולא מקצתה ולפחות לכון בו כל
 מה דאפשר :

(י) ישתדל לעשות המצוה בחברה כי אינו דומה מרובין העושה
 המצוה למועטין :

(יא) מצוה שאין לה תובעין תדרשנה דדוא כמת מצוה :

(יב) לשמוח במצות , והרב זכה לרוח הקדושה בשביל שמחת מצות :

(יג) יתאמץ בביכור חולים ובהכנסת כלה וליצ"ץ לז' ברכות , ואם הם
 עניים יסיע להם :

(יד) ירדוף לעשות שלום בין איש לאשתו ויזכה למדת החסד מדתו
 של אהרן הכהן :

(טו) לא יסתכל בפני אשה כלל וכלל חוץ מאשתו כי הוא עון ופגם
 גדול

גדול ח"ו :

(טז) מצוה להסתכל תמיד לשמים כי הוא מועיל מאוד להשגה וליראה :

(יז) מי שרואה זקן או חכם או ס"ת עובר לפניו מצוה שיקום , ואפילו אם הוא רחוק ימום כדי לקיים מצות עמידת זקן :

(יח) יתרחק מלשמוע קול אשה משוררת כי קול באשה ערוה :

(יט) חמא גדול הוא להוציא מפיו דיבור שאינו צריך , כי הדיבור (הוא אדני והקול הוא הוי"ה) , לכך יהשוב תחילה מה שרוצה לדבר , וצריך שיהיה פיו ולבו שוים ואז מקדש הפה כביכול והשכינה נקראת פה :

(כ) כשם שהליצנות היא עבירה כן מצוה להתלוצץ מע"ז וממנהגיה הרעים :

(כא) מותר להחניף לשלשה , לאשתו מפני דרכי שלום , ולרבו כדי שיצמדנו תורה , ולחבירו כדי שלמדו וישמעו דבריו , וגם הרב לתלמיד מותר להחניף :

(כב) מי שחייב לחבירו מנה והגיע הזמן לשלם ואין לו ראוי שפייסנו בדברים שימתין לו ולא לדחותו בכובים יום יום בלך ושוב :

(כג) ראוי ונכון לאדם לקיים ודובר אמת בלבבו כרב ספרא :

(כד) יזהר שלא לחתום השטר אם לא שיקראוהו מקודם מה שכתוב בו לפני המלוה והלזה :

(כה) לעולם יודה על האמת , ולא יבוש אף מקטן שבקטנים :

(כו) מצוה רבה לדון חבירו לבק זכות אף אם יהיה דבר נוסף ויתר לבק חובה , ואפילו ודאי לבק חובה תכריעהו לבק זכות כי הדן את חבירו לבק זכות דנין אותו משמים גם כן לבק זכות :

(כז) בכלל דביקות הפעולה יאמר על כל דבר אי"ה , וכן אם הרויח דבר יאמר הרוחתי בעוה"י :

(כח) מי שיודע בשורה טובה לחבירו יבשרנו במהירות כי מצוה גדולה היא כי זה לו למשיב נפש ממש , וכן מי שמספר

לשבוהו של חבירו בבנים או בממון יברכנו שלא ישלום בו עין הרע , וכן כשאדם יודע מחבירו שיוכל לבוא לו שום מכשול יודיענו ולא יעבור על לא תעמוד על דם רעך :

(כט) ידרוש בשלום כף אדם אפילו בשלום הגוי בשוק אפילו בשלום שונאו :

(ל) ודאג תמיד אולי מקצר בעבודת השי" :

(לא) יקבע יום אחד בחודש לעיין בהשבונו אם יראה שהסיד יצמצם בהוצאות ביתו וירבה בצדקה , ולא כקצת בני אדם שאם

רואים שהפסידו בממנם בגניבה או בגזילה או שאר הפסד ר"ל הם מצמצמים בנתינת צדקה , והם דומים כמו שיש לו שריפה ר"ל בתוך הצרי ומכבה את האש בתבן , שלפי רגע נכבה האש , אבל אחר כן מתלהב

מתלהב עוד יותר , וגם דומה למי שהוא צמא מאוד ומרוה צמאנו במים מלוהים שלפי רגע זו מרוה הצמא , אבל אה"כ יצמא ביותר , אלא ישמש במעשיו אולי הטא בענין הממון שגול לאחד ויחזור הגזילה לבעליו , או אולי מנע איוה צדקה שרגיל ליתן או המעשר לכן הוסיף לו הש"ת הפסד בממונו , ותיקון לזה שיתן צדקה ויחזור ויתן כך כתוב בספר שלהב"ת דף ס' ע"ב , ומדת חסידים לעשות פנקס חשבון מצדקה וממעשר ובאיוה מקום פורץ :

(לב) השתיקה מבטל הכעס , וקול נמוך יעזר מאוד בעת המחלוקת פשתוק הכעס כמו שאמר שלמה המלך ע"ה מענה רך ישיב חמה :

(לג) יזהר האדם שלא יראה בפני הכועס בעת דברו עמו , ומי שקולו נמוך ומרבה בשתיקה נעשה מרכבה לשכינה :

(לד) מי שצריך להמיל כעס יראה כמו כועס ובאמת אינו כועס , כי הכעס גורם שאינו מודה על האמת ולא יכנע לבבו הערל :

(לה) יזהר מאד מכל דבר הנוגע לחילול השם , דעל תלת מיני ישראל בגלותא בעוה"ר וכו' :

(לו) יזהר מקלות ראש ח"ו כי מקלות יבוא לחמורות :

(לז) יזהר שלא לכבד שום רשע ושלא יתן שלום לרשע , שלא לכבד שנאמר כי מנעך ה' מכבוד , ושלא יתן שלום לרשע דכתיב אין שלום אמר ה' לרשעים :

(לח) קודם שיעשה שום מצוה ידקדק שלא יהיה מצוה הבאה בעבירה כי אז מוב לו שלא לעשותה :

(לט) השירות של חשק וניבול פה מפריד הנשמה מצרור החיים ח"ו ועובר על עשה ודברת במ ולא בדברים בטלים :

(מ) לא ימלא פיו יצחוק ומכשי"ב שלא לשמוע זמר מיום שחרב ב"ה :

(מא) אסור לשמות בתקלת חבירו או במיעוט ידיעתו בעבודת הש"ת כי כל ישראל ערבים זה לזה מכה נשמתם :

(מב) איסור גדול לצחק בקארט"ן וכדומה , כי בשעת הצחוק אינו מכוין ביראת ה' , וכשי"ב אם ישחק במיולים והולך בטל ,

אוי להם למי שצוחקין במי שזהיר בעבודת הש"י , וגורמים ד' רעות , א' שמתלוצץ וכתיב כי דברי ה' בזה הכרת תכרת , ב' אולי ימנע הצדיק מצדקתו , ג' אנשים רבים שלא ניסו עדיין לילך בדרכי ה' ימנעו מתוך השחוק , ד' דומה ללסטים העומדים בפרשת דרכים ומקצצים רגלי המביאים דורונות למלך :

(מג) שלא להביא את עצמו לידי חשד והרחק מן הביעור והדומה :

(מד) לא יסתכל בצלם אדם רשע :

(מה) השנאה הוא עין גדול לא תשנא את אחיך בלבבך , גם זהיר אדם מאוד מלדבר רכילות וגם שלא לקבל :

(מו) אסור לגלות סוד שאמר לו חבירו אא"כ אמר לו בפירושי אמור

או מותר לגלות :

(מז) אסור לספר בגנות של הכירו אפילו אמת כי כשאומר דבר שקר על רעהו נקרא מוציא שם רע :

(מח) אסור לומר שתקו מפלוגי איני רוצה לדבר בגנותו כי גם זה היו אבק לשון הרע , קשה מכולם מדת הנרנן הוא מי שדרבו להתלונן ולומר פלוגי זה הלשין כך וכיון לביישני וכדומה ח"ו ועל זה נאמר ונרנן מפריד אלוף כי אוהבו נהפך לשונא , הפוגם פיו בדברי נבלה מטמאין אותו ויבא לידי ש"י לבטלה ואפילו גז"ד של ע"י שנה לטובה נהפכין עליו לרעה ח"ו :

(מט) אסור לדבר עם אשתו על עסקי תשמיש כי יבא לידי הרהור ויחמיא ברית קודש להוציא שו"ל ר"ל וגדול עונו מנשוא ונידון במיתה עולמית ואין תפלתו נשמעת מ' יום ואין נשמתו עולה למעלה ובהיכל נוגה ז' מלכים עם רמ"ח כתות מנדים אותו :

(נ) לא יוציא דבר מגונה מפיו ואפילו שם הצואה בלשון אשכנו בכלל זה :
(נא) לא יכנה שם רע לחבירו שיתבייש ממנו , שיורד לגיהנם ואינו עולה :

(נב) ירחיק מאונאה ח"ו ומאונאת דברים ביותר כי ממון איתא בחזרה אבל דברים אינן בחזרה וכש"כ שיוהר באונאת אשתו , ולא ימלץ לאשתו כי היא פלגא דגופא וה"ה לכל אדם שהוא חלק אלה , ונמצא שמקלץ אלהים ח"ו :

(נג) יזהר ליתן שלום לעני ולהשיב כי כל מי שלא נתן שלום ואינו משיב נקרא גזלן שנאמר גזלת העני בכתובים :

(נד) לא יסתכל בבהמות ובעופות בשעה שנוקקים זה לזה :

(נה) אסור להסתכל בציוור ע"ו ח"ו :

(נו) אסור להסתכל בכל דבר המביא לידי שמחה מיום שחרב בית המקדש :

(נז) אסור לגדל זכר ונקבה בביתו שלא יבא לידי הרהור על ידיהם :

(נח) אסור לשתוק בשמעו זילותא דת"ח ומי לנו גדול מר"א בר"ש כדאיתא בגמרא :

(נט) לא יהנה מריח ע"ו ומריח מאכלות אסורות ובגדי עמי הארץ כי מעורר לעצמו תאוה רעה :

(ס) לא ידבר בסוני מי שגדול ממנו בחכמה ובמנין :

(סא) לא יהיה נבהל להשיב משיב דבר במרם ישמע וגו' :

(סב) לא יבוש מלומר על מה שלא שמע לא שמעתי :

(סג) יתרחק מליצנות אפילו על דבר קל שבקלים כי אינו זוכה לראות פני השכינה ח"ו כי אין לו הנאה במה שמתלוצץ לבן עונשו גדול :

(סד) יתרחק מלעמוד במקום הטינופת ובמקום המזיפים :

- (סח) ירחיק מבתי עיו והבמות שלהם וכו' :
 מהזונה ומארבע אמותיה שלא יסתכל בה ויבא במחשבתו
 שום הרהור ח"ו :
- (סז) יתרחק מכשפים וקוסמים :
 יהיה בעל קטמה ומריבה עם בני ביתו כי זה מביא להיות
 קטמה בין איש לאשתו , והמריבה בבית היולדת גורם
 סכנה לולד , ובן בבית החתן והכלה גורם רעה ח"ו :
- (סמ) לא יהיה מלוכלך בידיו ובבגדיו כי הוא הקליפה הנקרא מינוף
 ומינופת ובשביל כן אמרו שאסור לקרא לתינוק מינוף
 ודתינוקת מינופת :
- (ע) ינביר תמיד יד ימין על שמאל וע"ל בכוונת התפלה מה ענינו :
 (עא) יזהר שלא לשלב אצבעות ימין באצבעות שמאל כי מודה גרוד
 לרעה ח"ו :
- (עב) לא יוציא מפיו דבר שהוא נגד השמן וראה מה אירע לת"ח
 פלימו עיין במס' כידושין :
- (עג) לא יזכיר אדם שם לילית' וסמ"ל בביתו כפרט בלילה ואפי'
 בלשון לעז כגון טייבל או דייאב"ל בלשון פוליש :
- (עד) יזהר אדם מאוד שלא יזרוק מידו שום דבר בחמתו כי הוא
 תקרובת לעז ולס"מ , לשון הזוהר שאומרים הקליפות דא
 קורבנא דאקריב לן פלניא דין וכו' :
- (עה) לא יקלץ אדם את עצמו , כי יש הרבה מלאכי חבלה ישעונין
 אמן על קלצה זו ומעלין אותה למעלה לנחש העליון כמ"ש
 העתידים עורר לוייתן ועיין בזוהר פ' פנחס :
- (עו) לא יפחיד לקטן לומר בלב קהו או חתול קהו , כי הקליפות
 נקראים בלב וחתול כל שמייהו דרע :
- (עז) לא יקרא לחבירו בשם שמן כי הוא נעשה ח"ו מרכבה לשמן :
 (עח) אוי למי שעושה מצוה בשביל שיכבדוהו בני אדם :
- (עט) אין לך דבר שעומד בפני התשובה אלא החנופה שאינם גוערים
 לרשעים וסבורים שהותר הרצועה ח"ו :
- (פ) לא יקלל בשם ח"ו אפילו בלשון לעז :
 (פא) לא יפתח אדם פיו לשמן :
- (פב) ירחיק מן השקר וידבק באמת כי מאריכין לו ימיו ושנותיו :
 (פג) כל השומע מחבירו מזכיר ש"ש לבטלה ראוי לנדותו ויתירוהו כי
 אם לא כן הוא עצמו בנדוי :
- (פד) לא יושיט אדם את ידו לוקנו לישבע כי שבועה חמורה היא
 כאילו נשבע ב"ג תיקוני דדיקנא עילאה , ולא ישבע במלת
 אמת שהוא חותמו של הקב"ה , ולא בחיי אביו ואמו כי עבירה גדולה
 היא , וכן אחרי מותם לא ישבע , ולא ישבע בזה הלשון כה איכה לחיי
 עוה"ב שאעשה כך וכך , ולא ישבע בחיי נפשו כי הנפש חלק אלוה
 ובנשבע

וכנשבע בשמו :

(פה) לא ישליך אדם חשבון ישן מחשבותיו כי כמה פעמים מתברר ע"י חשבון ישן כמה דברים וכן ראוי לכתוב כל דבר חשבון קמן או גדול למען לא יחשוד בכשרים, שמעתי מגדולי הדור יראו לחמוי שר הגאון מוה"ר"ר אברהם שעפמיל ז"ל שהיה מלוח על משכנות ולפעמים היו מחזירין לו המעות אחר יום אחד מ"מ היה כותב הלואה ומוחק שלא ישכח אח"כ זמן הפרעון ויזכור ההלואה ויבא לידי קטטה ומריבה עם חבריו :

(פו) לא יצא מבושם לשוק ולא במנעדים מטולאים ולא ינהק בפני חבריו :

(פז) לא יקשיט עצמו כמלבושים נאים אלא בישיבת ויום טוב שאו גם השכינה פושטת מלבושי חול מהגלות ולובשת בגדי מלכות וממעם זה ראוי להתרחק מכל תענוגים בחול :

(פח) עון הכעס מה לנו להאריך הלא כבר האריכו בו רז"ל ואין צריך יותר שאמרו שהכועס כאילו עובד ע"ז ותורתו משתכחת ומוסיף טפשות ורח המזמאה שורה עליו ר"ל ועונותיו מרובין מזכותיו ואסור להסתכל בפניו, העונש לכעס תיקן חברי מהרמ"ק הצי כסף לצדקה ויקבל מלקיות ויום א' לא יאכל בשר ולא ישחה יין ויטבול עצמו להמשיך הנשמה שנית, והרמ"ק אמר שיעסוק בסודות התורה :

(פט) עון הגאווה ידוע הוא לכל גדול עונשו שהוא כעובד ע"ז ג"כ וכאילו בא על כל העריות ואין עפרו ננער דהיינו שאינו עומד לתחיית המתים :

(צ) תיקון גדול לקנות לו רב וחבר לזרוז ביראת שמים תמיד :

(צא) מדת חסידות לקנוס עצמו בשום דבר אם יעבור על מנהג טוב שהיה נוהג ומכש"כ אם עבר עבירה ח"ו :

(צב) אם מינוך פרנס על הציבור לא תמיל אימה יתירה עליהם :

(צג) חליצה לך לפרוש מן הציבור מהמת דוחקים ותעניתם כי אינו רואה בנחמתם כדאיתא בגמרא :

(צד) חבר אני לכל אשר יראוך מאי ניהו, להכנסת כלה, לסדיון שביים, לקברנים, לביקור חולים, לת"ת, לסנדק, לכעודת מילה, למלביש ערומים, לשומרים לבוקר, ולמגידי תהלים :

(צה) יודר לשרטט כל פסוק שכותב שלא יכתוב בלא שרמוט רק פחות משלשה תיבות, יש נוהגים לגנוז הקולמוס שכותבים בו ד"ת שלא יכתוב בו דברים בטלים :

(צו) אל תשבח שום עכו"ם בחן וביופי ובמעשיו וכשעבו"ם עושה צדקה ודאג, כי צדקה וחסד לאומים הטאת כו' :

(צז) אל תשבח לשום אדם בפניו ומכש"כ שלא תגנה :

(צח) אל תסרק את ראשך על השלחן או להרוג כינה עליו, כי השלחן נקרא בזמן הזה מזבח ומבשר כמזבח :

- (צט) חייב אדם ללמוד עם בני ביתו דיני נדה וחלה ואיסור והיתר דברים הנהוגים בבית :
- (ק) אסור לדעות מעות לאשה מירו לידה :
- (קא) הוי זהיר מאוד בכבוד אשתך כגופך , ויותר בענין תכשיטיה אם יש סיפוק בידך לעשות רצונה :
- (קב) אל תאמר שום ניהוש כי לא נחש בעקב ועיין ב"ד סימן קע"ט :
- (קג) הזהר שלא תשנה דיבורך אפילו דיבור כל דהו כי כל המחלוקת בדבורו כאילו עובד ע"ו :
- (קד) אל תשהה כעם על אדם אצלך כי אם תשכב מחול לכל אדם קודם ותפייסהו, ואל תאמר הוא חטא נגדי ועליו לפייסני, רק תעבור על מדותיך ותפייסהו :
- (קה) אין לך דבר שעומד בפני התאוה כעצימת העינים לכן יזהר בכל ראות באשה :
- (קו) לא ירגיל מעודה בבתי אחרים רק יאכל בביתו דווקא וגם מסעודת מצוה שאינו הכרחי ימנע עימנו :
- (קז) לא יזכיר אותיות השם ואפילו במילואו אלא בהפסק כזה י"ד אי ה"י וי"ו אי ה"י :
- (קח) לא יניח פיו על הסילוק וישתה מפני רוח רעה, אסור לילך אחר אשה תוך ד' אמותיה, לא יסתכל בצלובין ובנהרגין כי פוגם בנפשו מאוד, יתרחק מריח נבילה שפוגם ג"כ בנפשו, לא יגדל אדם תורים וכני יונה בתוך ביתו, הדר בבית אחד ויצא ממנו לא יחזור לדור בתוכו עד אחר ז' שנים :
- (קט) כדוי שתשרה שכונה במעשיך תאמר על כל מצוה ליקבה"ו :
- (קי) אין לומר שם אדני בכל עת רק יאמר השם, יש אומרים שאין להזכיר אותיות י"ה שהוא שם המיוחד :
- (קיא) אין המזיקים מתגרים אלא במי שמוזכר שמותם, או הוא או אבותיו כותב קמיעות, לכן לא יהיה לו שום עסק בהם, ולא יכתוב קמיע אפילו לפימה נפש שאין רוחין נפש מפני נפש :
- (קיב) ממדת הענוה להיות ג"כ עניו בתוך ביתו :
- (קיג) מי שיודע בחבירו שיטעה בדבר הלכה יודיענו ולא יבוש ברבים ואם אינו מודיעו נענש :
- (קיד) יזהר לבד ולך יחידי, כי יש רוח אחד ושמו תנ"א ושורה על מי שהולך יחידי :
- (קטו) לא יאמר אדם אם איני עושה כך הריני ממור או בלב או עובר ישראל ח"ו כי הוא עבירה גדולה :
- (קטז) לאהוב לשכניו ולקרוביו :
- (קיז) להלוות לעני בשעת דחקו :
- (קיח) מעסק שמירת הנפש שיזהר א"ע מב"א או יברח בזמן המנסה ב"מ שנאמר ערום ראה רעה ויסתר, גם טוב שיאמר ערב וכוזר

ובוקר פטום הקמורת עיין בזהר פ' פנחס , גם לומר ויאמר ה' אל משה
 קח לך סמים וגו' פנים ואחור , גם פסוקי ה' צבאות וכו' כל פסוק גי'ם
 ואח"כ יאמר כולם כאחד ג' פעמים ואח"כ יאמר פסוק בפ' מקץ ויאמר
 אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו וגו' גי'ם , ואח"כ פסוק בפ'
 בא ויקרא משה אל כל זקני ישראל ויאמר אליהם משבו וגו' ג' פעמים
 בכוונה גדולה , גם פ' שמע כולה ז' פעמים , ויהי נועם ז"ס , ופסוקי אתה
 סתר ז' פעמים , ה' שומר ישראל :

(קיס) כ"ט אדם יהיו לו מזומנים תמיד תכריכיו כי מי יודע מה ילד יום
 ויהיה לו גי'ב צוואה כתובה וחתומה :

(קכ) כ"ל גדול להוריד המעות על אדם כשר שהקב"ה סופרן ומניח
 בבית גזויו :

(קכא) אין להשתטח על קבר אחד ב"פ ביום אחד :

(קכב) יש למנוע מלידך לבית הקברות אם לא לצורך הליות המת , כי
 הרוחות רעות נדבקין בו שם בבה"ק :

(קכג) כ"ל גדול לשמירת הנפש לסמוך גאולה לתפלה לכן אף בשבת
 וי"ט יסמוך :

(קכד) יראת ה' מהירה , הנושא אשה ואח"כ לומר תורה , לכן כל איש
 חייב להשתדל להשיא בנו עד שלא יבואו ימי הדעה שאז

מתחילין הרהורין בישין להתגבר על האדם , וצריך להתפלל להקב"ה
 להזמין לו אשה הגונה וראויה להוליד ולא יפגום זרעו באשה עקרה חצ' :

סימן כה הלכות תפלת המנחה ובו ח' סעיפים.

(א) קודם מנחה ילך לפנות ולכוון כנ"ל בסו' א' ולברך אשר יצר :

(ב) כשיוצא מביתו לבהכ"נ ינשה המזוזה וילך במרוצה :

(ג) לברוק מנעליו שלא יהיה שום טיטף דבוק בהם וע"ז נאמר שמור
 רגלך וגו' :

(ד) יאמר בבית אלהים נהלך בדגש כנ"ל , ויאמר הרני הולך לבית
 הכנסת של יצחק אבינו ליחדא שכינתא בדרועא שמאלא

רקב"ה בשם כל ישראל , וצריך גי'ב להיות במנחה וערבית מעשרה
 הראשונים שבבהכ"נ ולכל הפחות מי שאינו נוהר בשחרית יוהר במנחה

ויתן ג' פרוטות לצדקה אף שלא חשובה מצות צדקה זו כמו בשחרית
 ותכוין כי ע"י פרוטה זו אתה פודה התפלה מחיצונים שלא יקטרגו בך

והכוונה כנ"ל בוברך דוד , ויתפלל מתוך הלכה פסוקה , ובבואו לבית
 הכנסת יאמר וידבר וכו' , פטום הקמורת וכו' , עד וערבה כנ"ל בתפלת

שחרית ע"ש :

(ה) ראוי שכל תפלה תהיה בעטיפת ציצית ותפילין חוץ מתפלת ערבית
 וכבר נתפשט מנהג בארץ ישראל ללבוש טלית ותפילין במנחה

כי הם מכניעים החיצונים , והתפילין יהיו דשמושא רבא במנחה ואם אין

לו שמושא רבא יהיו של ר"ת כנ"ל:

- (ו) יזהר מאוד בפרעון שבר שכיר קודם תפלת המנחה ואפילו אם אין לו יקח בהלואה ויפרע :
- (ז) אין להתפלל מנחה גדולה רק עם שקיעת החמה ותמיד במלית ותפילין :
- (ח) קבלתי ממורי ז"ל שלא להניח תפילין בע"ש במנחה כי כבר נתנוצץ מדושת שבת . יאמר כל תפלת מנחה בעינים סגורות וידיו על צו ימנית על השמאלית :

סימן בו דיני מעריב וק"ש שעל המטה ובו י"ג סעיפים .

(א) יאמר שיר המעלות הנה ברכו וגו' , ה' צבאות ג' פעמים , ה' צבאות ג"פ , ה' הושיעה ג"פ , הושיעה את עמך וגו' מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל , בשלום יחדו אשכבה ואישן כי אתה ה' לברך לבטח תושיבני , יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לא צ"י , ותשועת צדיקים מה' מעוזם בעת צרה , ויעזרם ה' ויפלטם וכו' :

(ב) יאמר כל תפלת ערבית בעינים סגורות ושתי ידיו על החזה יסן על השמאל :

(ג) צריך לזהר גם בערבית לסמיכת גאולה לתפלה :

(ד) אחר תפלת י"ח קודם אלהי נצור וכו' יאמר שיר למעלות אשא עיני וגו' , כנ"ל בתפלת שחרית בשם עשרה מאמרות ע"ש :

(ה) בפיליה לא יאכל מאכלים גסים אלא פירות ומאכלים דקים כדי שיוכל לקום בחצי הלילה :

(ו) יזהר מאד ללמוד , ולא לישן מיד אחר האכילה . ונכון שילמוד דבר שמכפר עונותיו של אדם ושרוב יסודי התורה נגזרים בה והיא אנדה :

(ז) כתב הרמ"ק שמענישים יותר על לימוד הפילה מלימוד יום שאין רינה של תורה אלא בפילה . ויקבע קביעות ללמוד קודם האכילה ואחר אכילה :

(ח) יזהר שלא לישן בפילה עד אהר ג' שעות . והוא על פי סוד . לכן יעסוק בתורה אותן ג' שעות ואח"כ יישן ע"ש בסידור האר"י ז"ל :

(ט) קודם שישכב יעיון במעשיו ויהיה ממארי דחושבנא ויעשה חשבון מה שעשה ביום ההוא ועל הטא שימצא בעצמו יתודה עליו ויכתוב הטאיו ברמו שלא ישבחם לקיים וחטאתי נגדי תמיד :

(י) יבין לו תרנגול שחור שיעיר לו בחצות לילה ולא יסמוך על מעלת עצמו :

(יא) ירגיל עצמו לישן בקצת מלבושיו , ולא יישי ערום בתוך הסדינים כי

כי יהיה קשה בעיניו לקום בפרט בשעת הקרירות, וישן במיץ כי הוא סגולה לקרי, וכן ראוי לנהוג למו שרוצה לתקן שאר לילותיו שלא יתבעו ממנו כמה לילות שאבד בשינה והיתול וכו' יהיה שכרו כפול ומכופל: (יב) הק"ש שעל המטה כמו שהיא מסודרת בשערי ציון יקרא קודם שישכב במטה:

(יג) אסור להפסיק כלל בין ק"ש לשינה:

סימן בו מצות פריה ורביה וכו' כ' סעיפים.

(א) יזהר שלא לשמש ממתו ליל תשעים לעיבורה. גמרא נדה:

(ב) לא ישא אשה ששמה כשם אמו:

(ג) ישכב תמיד במטה מיוחדת בפני עצמו, ואם צריך לשמש לשם מצות פריה ורביה, אחר גמר השימוש כמו חצי שעה יקום וישכב למטתו המיוחדת לו:

(ד) בתחלת הלילה ישכב על צד שמאלו כמ"ש הרמב"ם ז"ל והוא טוב מאוד לכפות החיצונים ולילית השוכבת במחול ולבטל התאוה:

(ה) אסור לשמש לאור הנר והוויזן לו בניס נכפין חיו ואפילו אינו בעת הולד ואפילו אחר עיבור אשתו הוויזן בניס נכפין חיו ולא די במחיצה שיראה אור הגר מתוכה רק יהיה בב"י יראה, ועונשו שסתגלגל בשעיר עזים כי גרם מיתה לבניו אשר יוליד, אף הנולדים יהיו נכפין תבחרותן או בזקנותם:

(ו) ירבה בתשובה ביום שלפני טבילה כדי שימשיך זרע מהור, וגם קדושי עליון טבילו עצמן ביום טבילת נשותיהן מחשש שמא הרהרו בימי נדתן:

(ז) יזהר להשכים אחר ליל עונה לכהכ"נ להתפלל בכוונה גדולה:

(ח) עון פליצי הוא המשמש ממתו שלא כדרכה, וה"ה המשמש באשתו חושב באשה אהרת חיו, לפי שבניו הם בני תמורה:

(ט) הניעור משנתו והוא בקישוי אבר לא ישמש ממתו חיו כי בניו יהיו נכפין ומוליד רהין ושידין וליצין חיו ר"ל:

(י) היוצא מבית הכסא קבוע אף ישמש ממתו שעה אחת אחר היציאה כי רוח הטומאה דבוק בו וגורם לפעמים שתהיה אשה עקרה, וגם יש שדים זכרים והם ממונים לסומאת נשים:

(יא) נהגו פרישות מר"ה עד מוצאי יו"כ, וליל ה"ר וש"ע וכו' ימים ראשונים של פסח ולי"ז דפסח וגי' ימים קודם שבועות כ"ש שבועות עצמו וי"ז בתמוז ומר"ח אב עד ליל י"א אב ועשרה בטבת בשם האר"י ז"ל:

(יב) ויזהר שתהיה מטתה ראשה למזרח ורגליה למערב בסוד יסוד ומלכות, ויהיה יד שמאלו לצפון העולם בסוד גבורה, ויד

ימינו לדרומו שהוא חסד :

(יג) צריך לזהר בנמילת ידים קודם תשמיש ולאחר תשמיש וכן כתב הרמ"ק ז"ל :

(יד) וצריך לזהר המחשבה ודיבור והמעשה , המחשבה יחשוב לקיים מצות עונה . ודיבור , שיאמר לשם יחוד קבה"ו הרניי מהיים מצות עונה , ועונתה לא תגרע , ולכוין להמשך נשמה קדושה , ומי שאינו מכוין בן עליו נאמר ופושעים יכשלו בם , ועל ידי הדיבור שאומר מבריה הס"א מהם . ובמעשה שצריך לכוין ולעשות כל הדינין הנאמרים בש"ע א"ח סימן ר"מ ובאה"ע סימן כ"ז :

(טו) יזהר מאוד שלא לפרוש מאשתו באבר חי , אלא ימתין עד שימות ויתמצה הטיפות , כי מהן נבראים ח"ו ננעי בני אדם ומוזמנים להזיקו בכבוד , ובחיוו בגופו ובממונו :

(טז) צריך לזהר לאחר הזיווג לשפוך מים מעט לפני גמטו והוא סגולה לולד הנוצר :

(יז) חייב אדם לפקוד לאשתו כשיצא לדרך כי אז ניצוי הקדושה של שכינה נמצא עמו לשמרו בדרך :

תפלת הרמב"ן לליל החיבור יתפלל גם כן בקדושה ובטהרה בנמיות סמוך למטתו כמו שכתוב בשערי ציון , ויוזל ידיו קודם הזיווג

להבריה הטומאה מארבע אמותיו ואח"כ יאמר לחש זה , ולחש זה הודם הזיווג לגרש החיצונים לילית המזדמנת שם ומעוררו התאוה , ולפעמים

לוקחת אותן טיפות המתמצות מאבר הכדוש ועושה מהן שדים , וגם תוכל לשלום בולד הנוצר אח"כ , לכן ע"י לחש זה : תברח משם , ולחש זה מועיל להסיר מחשבות זרות והרהורים מאדם וזאמרים בשעת זיווג .

זה לשון הוזהר פ' ויקרא דף י"ט ע"א בההיא שעתא דאודווג בר נש באינתתי יכוין לקדושה דמאריה ולימא הכי , עטיפא בקטפא אודמנת , שרי שרי לא תיעול ולא תינפוק לא דידך ולא בעדך , תוב תוב ימא

ארנישת גלגולי לך קראן , בחולקא קדישא אחידנא , במדושה דמלכא אתעטפנא ולחפיא ליה לרישיה ולאנתיה עד שעתא חדא , וכן בכל

זמנא עד ג' יומין לקליטה , דכל הרכבה דלא קולמת לג' יומין תוב ליתא קולמת , פירוש הלחש מטידור התפילה ע"פ האר"י ז"ל . עטיפא בקטפא

אודמנת וכו' , צריך אתה לדעת שבשעת הזיווג להיות שהוא מעשה בהמה ומתעורר תאות ומה , אודמנת שם לילית חייבת לב' דברים , האחד

לראות אם אותו האדם יש לו תאות בהמיות של זמה , היא נכנסת בתוך הסדין שלו ולוקחת אותם הטיפות המתמצות מן האבר הקדוש הנשארים

בסדין ועושה מהם שדים , שנית שמכח אותן הטיפות היא שולמת בולד שנתהוה מאותה הטיפה של אותו הזיווג שהוא למחה המותר שהיה נשאר

בסדין ותיבף שיצא הולד לאויר העולם היא מזדמנת לחייבא ב"י , לכן אמר הרשב"י ז"ל בפרשת ויקרא אסוותא להאי כהאי שעתא דאודווג ב"י

באיתתיה יכוין ליביה למדושה דמאריה ולימא הכי עטיפא כנוכר , עטיפא

כלומר המעוטפים בקטפא בסדן כמו שצד שבצדק בשורש קמף שהוא הבגד הרך שמשוימן על המטה שקורין לינצ'לה בלע"ז, ובלשון ערבי של מערב קטפ"א, אודמנת, היא מוזמנת להבנס בסדן זה לעשות הפעולות שזכרנו לעשוק הטיפין, שרי שרי, כלומר תתיר העטיפה וקישור שלך בהסדן, לא תיעול, אל תכנס בסדן, ואל תינפוק, ולא תוציא אותן הטיפות משם, לא דידך, כלומר אותן הטיפות שהולכין לבטלה לא יהיו שלך, ולא בעדבך, ר"ל ולא יהיו בגורלך שתעשה בהם שדים כמו שאתה רוצה, ומלת עטיפא קטפא שניהם יחד עולים כמנן שמי"ן ובללות, ועולים כמנן נח"ש עם המלה, והאחד המותר הוא כנגד כללות עטיפא בקטפא, טוב טוב, כלומר חוזר חוזר לנוקבא דתהומא רבא שהיא מקומך, שמלת חוזר אינה נופלת אלא על שיצא ממקומו שיחזור למקומו, ואמרו כפל טוב טוב וכן שארי שארי אחד כנגד זכר שהוא ס"מ, וא' כנגד הנקבה שהיא לילית, ימא ארגישת, כלומר הים העליון שהיא אימא עילא, ארגישת, כלומר הרגיש השם שביסוד שלה שהיא שם אה"ה מרובע כזה א' א"ה אה"י אה"ה, הוא בנימטריא חול, והחול הזה הוא גבול הים, וע"ז אמרו במסכת כיב שהיה מראה לים השם הזה של אה"ה והיה שוקט מועפו וחוזרים הגלים לאחוריהם שמתראים משם הזה, ואומר לה שכבר נתעורר השם הזה שגם היא תברח ותעלה למקומה ששמו מצולת ים והיינו נוקבא דתהומא רבא, וזהו אמרו גלגלוי ליד קראן, ר"ל שהגלגלים של הים קוראים לך שתחזור גם אתה עמהם לנוקבא דתהומא רבא, ולכח בנוסח זה לומר גלגלוי ולא אמר גלי, לפי שחוזר גם על גלגלי שם אה"ה דהיינו המרובע שאמרנו שאנו מפחדים אותם שאלו הגלגלים של אה"ה שהם דין קוראים לה למחוז ראשה, בחולקא קדישא אהידנא כמה דאת אומר ה' מנת חלקי וכוסי, תהפך מלת חלקא ויהיה חקלא קדישא שהיא מלכות ואז יכוין שאשתו דוגמתה מרכבה לה, ואח"כ יאמר בקדושה דמלכא אתעטפנא, ר"ל היינו זעיר שהוא נתקדש כשבא אליו הארתו קדישא בסוד המלית כמו שידעת במקומו, ות"ח מאפיל במליתו כדי שלא יתאחזו החיצונים ויכוין שהוא ג"כ דוגמת ז"א ומאפיל במליתו ואז מוכסח לו שאותן הטיפין לא ילכו לאבוד אלא נעשין מהם נפש גרים כדכתיב מבטנו יורשנו אל וכו'. התיבות ב"הש הזה כמנן שם הוי"ה שהוא בזעיר, ויש בו קי"ו אותיות שהם כנגד שם אה"ה מרובע שאמרנו למעלה שעולה הול שהוא מ"ד, וגם שם ע"ב היוצא מרובע שהוא י"ה יה"ו יהו"ה, הכל עולה קי"ו שהוא ג"כ ביסוד של אימא שנותנת אותו למלכות ביחוד קיש, ויכוין שבכח אלו שתי שמות הוא מבריה המליפות יימשוך הקדושה בעזרי :

(יח) אחר התשמיש לא תניק עד הילוך ב' מילין או לפחות מיל אם הנער בוכה :

(יט) אחר הצות תישן על צדך הימנית לעורר הרחמים, ואם יזכה בעודו ישן נשמתו עולה לשמוע פירוש במסוק המניע אל

אזר צדיקים

שרשה, בלילה זה פסוק זה ובלילה אחר פסוק אחר כפי מעשיו :
 (כ) טוב לומר קודם היווג מומור צרוד הי רועי לא אחמר וכו' כי היווג
 ואכילה בחיי אחת ועייז מגרש הקליפות וימשוך נשמה מדושה
 לבניו :

סימן כח הלכות שבת וכו' כ"א סעיפים.

(א) מנהג נכון להתענות ביום ו' ולשוב כתשובה לתקן פנס כל ו' ימים
 לקבל אור שבת כראוי, גם כי יום ו' נגד מרת צדיק הנקרא
 כל כולל התיקונים, ואם אי אפשר לו להתענות, לפחות לא יקבע
 סעודה מתכשיל וכשי"כ מבשר ויין :

(ב) יזהר תמיד בהתגלחות צפרנים כי היא טומאה גדולה ועון פלילי
 במגדלי צפרנים בידים ורגלים :

(ג) המניד אמר שאין לחתוך צפרני ידים ורגלים ביום אחד רק של
 רגלים ביום ה' ושל ידים ביום ו' :

(ד) תיבת אחר תפלת שחרית של יום ו' יקרא הסדרא בס"ת כשר
 בטלית ותפילין שנים מקרא, ותלמיד אחד יקרא תרגום עד
 תשלום הפרשה ופסוק אחרון יבטול וא"צ להראו התרגום בטעמים :

(ה) ולא יקרא במהירות כפורק עול דאחז"ל אל תעש תפלתך קבע :
 (ו) מצוה גדולה היא ללנות דגים לכבוד שבת ולאכול בכל סעודה
 דגים ובפרט בסעודה שלישית, וראיתי כתוב שאין לאכול

דג בחול כי אין כח בחול להעלות הניצוצות רק הכל בזכות שבת :
 (ז) חייב ללמוד דיני שבת ושמירתן כי בקל יוכל היו להלל שבת והוא
 במקילה ואם כשווג וכו' :

(ח) יזהר לפנות כל קורי עכביש מביתו כדי לגרש הקליפות הנכראים
 שממית בידיה תתפש :

(ט) יזהר לקרות בע"ש מן המנחה ולמעלה ספר שיר השירים בבגדי
 שבת לעורר אהבת דודים וק"ש :

(י) אין להשתין בשלג בשבת כמנהג הרא"ש :

(יא) יזהר לרחוץ בכל ע"ש במים המין פניו ואח"כ ידיו ורגליו ויאמר
 בשעת רחיצה והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש
 יאמר לו :

(יב) אין להקפיד בנטיילת צפרנים כסדרן :

(יג) יזהר בכל שבת ללבוש ד' בגדי לבן מלבוש עליון ותחתון ואזור
 וחלוק :

(יד) יש להקפיד מאוד לאכול על השלחן של ד' רגלים בשבת וי"ט :

(טו) יזהר לסדר את השלחן בכל סעודה י"ב חלות כנגד י"ב כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט

לחם הפנים לאורך השלחן, וישים שתי אגודות

הדם על השלחן ובכל אגודה ג' בדי הדם, וכך יסדרם אלו ה"ב

חלות ששה מצד ימין אחד על גבי אחד וכן בצד שמאל ששה

אחד על גבי אחד ב' סגול כוה :

יעשה

(טז) **יעשה עירוב בכל ע"ש על ב' לחמים שיתופי מבואות ועירובי הצירות ויבצע בשבת שחרית על פת עירוב ובלילה על פת השיתוף :**

(יז) **יזהר להבין בעצמו הנרות לשבת , וצריך שיהיו שניהם משמן ולא של שעוה כו' יש בו סוד :**

(יח) **יזהר שלא לטבול אלא אהר שיכרא הסדרה שמו"ת דאליב אין בו כח לקבל הארת שבת :**

(יט) **ויותר שהטבילה סמך ללילה הוא יותר טוב :**

(כ) **סדר טבילת ע"ש יכנוס במים ויאמר הריני מובל להפשיט הזוהמא , ויטבול פעם ב' ויאמר הריני מובל להפשיט בגדי חול , ויטבול פעם ג' ויאמר הריני מובל לכבוד שבת מודש ויאמר זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ויאמר הפסוק ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים , ויטבול פעם ד' ויפסע לאחוריו ויאמר הפסוק אם תשיב משבת רגליך וכו' עד ה' דבר :**

(כא) **אח"כ בשלובש מלבושיו יאמר פסוק כל כלי יוצר עליך לא יצלח וכו' :**

סימן כס קבלת שבת וכו' ל"ד סעיפים .

(א) **יצא לשדה במקום נקי ויצא לקראת חמל תפוחין קדישין ויאמר מזמור לדוד הבו לה' בני אלים וגו' עד תשלום , כל זה בסגירת עינים ובהפיכת פניו למערב :**

(ב) **אח"כ יומר לכה דודי מהרב ר' שלמה אלקבץ , ויאמר בואי בלה בואי בלה ב' פעמים ובפעם ג' יאמר בלחש בואי בלה ויכוון בס"ת שהוא ג"פ י"ה י"ה י"ה שהוא שם מ"ה :**

(ג) **ויאמר מזמור שיר ליום השבת , וה' מלך גאות לבש וגו' הכל בסגירת עינים , ובהגיעו לה' לאורך ימים , אז יפתח עיניו :**

(ד) **ואחר כן יסרא ד' פרקים ראשונים ממסכת שבת :**

(ה) **ואח"כ יתך לביתו ויקף השלחן ויהויר זה הסדר הנזכר ומקיף עד נמר הסדר :**

(ו) **קודם עלינו לשבח יאמר מזמור לדוד ה' רועי וכו' :**

(ז) **יאמר ברכו אחר קדיש של מזמור לדוד :**

(ח) **כבואו לביתו יאמר בקול רם שבת שלום , וינשק ידי אמו , ויש בו סוד כי צריך תחלה לנשק יד המברך ואחר כך יברכנו המברך ביד ימנית :**

(ט) **ויעמוד אצל השלחן ויאמר דא סיעודתא דחקל תפוחין קדישין :**

(י) **יקיף השלחן ושתי אגודות הדם בידו הימנית ויאמר זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ויקף שנית ויברך עליהן בורא עצי בשמים ויריה בהם ויש בו סוד גדול :**

- (יא) יקבל הזם בבי ידיו ומניח הכוס אח"כ על ה' אצבעות יד ימנית:
 (יב) יחדש מעומד ויחזיק הכוס נגד החזה ונותן עיניו בכוס:
 (יג) יאמר סברי מרגן ורבנן וכו':
 (יד) לא יאמר כי הוא יום, וגם לא כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, שצריך שיהיה בקידוש ל"ה תיבות, ויובללו ל"ה תיבות שיהיה ע' תיבות כנגד ע' שמות הקדושים:
 (טו) ישתה הכוס מיושב ולא מעומד:
 (טז) נוטף בידיו ב' לחמים האמצעים העליונים ומחבר בבי ידיו ב' שולי ככרות שיקראו פניהם מכאן ומכאן, ובוצע מן הימנית כשיעור כזית ולאשתו כשיעור ביצה ויטבלנו במלח ויכוין כי מלח ולחם האותיות הם שוות ותכוין כי לחם היא ג' היות דג' הסדים ומלח הוא ג' היות דגבורות לכן הם מלווהים שהם דינין ונמתקות ע"י ג' הסדים כנודע וכבר נודע ענין ג' גבורות הנמתקות בחסדים:
 (יז) יקרא ד' פרקים אחרים של מסכת שבת:
 (יח) טוב לקרוא בכל ליל שבת משניות ממסכת עירובין:
 (יט) אחר האכילה יאמר השיר שנדפס בתיקוני שבת של הקדוש האר"י ז"ל:
 (כ) אחר בהמ"ז יחזיר להריח ביהם ויברך עליו:
 (כא) יניח השלחן במקומו ליל שבת במפה פרוסה וישאיר בכוס מעט יין:
 (כב) ויניח פרורותיו על השלחן לא לחם שלם משום העורכים לנד שלחן:
 (כג) בשחרית שבת חייב למבול שנית ואין צריך לומר אם גזרונו דטובל אלא אף שלא גזרונו חייב דוגמא דכהן מחליף לבושו וטובל בין לבוש ללבוש:
 (כד) בשחרית בתפלה יאמר המזמורים כמנהג הספרדים והיינו שנאמר תחלה מזמור השמים מספרים, רננו צדיקים, לדוד בשנתו, תפלה למשה ויהי נועם, מזמור שירו לה' שיר חדש, שיר למעלות אשא עיני, שיר המעלות שמחתי, שיר המעלות אריך נשאתי, שיר המעלות צונו, הללויה הללו עבדי ה', הלל הגדול:
 (כה) במוסף בקדושה א"צ לומר פעם ב' אחד אלא די כמה שאמר תחלה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואין לומר פעם שני אחד, אלא יאמר הוא אלהינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מרשיענו והוא ישמיענו ברחמינו שנית לעיני כל חי להיות לכם לאלהים אני ה' אלהיכם, מ"ב בסידור של המחבר לומר הפיוטים הללו בזמנים האלו, ביו"ט אומרים זה, אריך אדירנו ה' אדונינו, מה אדיר שמך בכל הארץ, והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ובדברי מדשך כתוב לאמר, ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדוד ודוד הללויה, לשבת ר"ה, אלהיכם יזרח שמשו, שבעתים בגבורותיו, הירח בהתחדשו

בהתחדשו, כשמש זריחתו, והחודש בהתקדשו, לחדש כפרתו, דת היום לשמשו, חזות קדשות שבינתו מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו, ובדבריו: **לשבת בראשית, אלהיכם ישביל עבדו, יבון כסאו כמראשית, העיר על תלה וכנה וארמון ישית, ומזכחו ירפא ומקום נסוך תשית, דרוה לעברי יקרא היותה חפשית, ימלוך על עת שומר שבת בראשית, ובדבריו: לשבת וחנוכה, אלהיכם יביא משיחו אזור צדק ומשפט רביד, הרשע ימית בשבט פיו אויב יאביד, ועל הניסים הלל לגמור צעיר מהעביד, דת חדשה יחדש המות און מהכביד, זבול קודש יכומם יזביד, ונשיר מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, ובדבריו: לשבת נחמו, אלהיכם יוסיף ירו יקבץ נפוצותיכם, העת יחיש לאמר צאו מאסירכם ומלאך בריתו ישלח להשיב לבבכם, דרך עקוב למישור לעירך יקבצכם, השומרים שבת ברית ביני וביניכם, ברכו שמו ואל תתנו דמי לבם, חי וזכר קדשו, נחמו יאמר אלהיכם כי הוא מלככם ואמלוך עליכם, ובדבריו: לשבת תשובה, אלהיכם יחשוף זרועו לקבץ פוזריכם, ואז הרים וגבעות פה יפצחו לפניכם, עת יסור לב האבן מבשרכם, והכל יענו ברוך שבחר בכם, דרשו את ה' אותו במוצאכם, כראוהו בהיותו קרוב ושובו אל אלהיכם, ובדבריו: לשבת חוה"מ של סוכות, אלהיכם ישיב שלם סכו ומעונתו, הכס יקים דבירו והדר מטתו, ועד תוכם ישכון הוד שבינתו, דרוך פורה ידרוך אויבך בחמתו, היות סכך לצל לשומרי סכתו, העת יעמוד על ארץ אנודתו, ימלוך על כל הארץ בשמים מעלתו, ובדבריו: לשבת וחתונה, אלהיכם שכנו שם כם אלמו, מלאכיו רוחות רז לא למו, ואיה מקום כבוד הולמו, אומרים ברוך כבודו ממקומו, לעת ימלוך ליום קומו, חזון ציון גנון במקומו, זה יראו וידעו כל יקומו, קרוא לירושלים כסא מקומו, ובדבריו: לשבת וברית מילה, אלהיכם אני זוכר הברית, הנה אנכי שולח לשארית, את נסתר כנחל ברית, וסנה לפניו זדים הכרית, מבשר טוב ושלום באחרית, ידעו זאת כל כרות ברית, אומר לציון מלך אלהיך, ובדבריו:**

- (כו) יתעמק בטלית בעת אמירת ואני תפילתי במנחה ועיין בסידור :
- (כז) בכל מוצאי שבת הנשמה עולה למעלה ושואלך אותה מה חידוש שמעה ואם אינה שומעת ד"ת חדשים בשבת דוחק אותה חוץ להיבלות ואין לך צער גדול מזה, לכן ישתדל לחדש בשבת או ללמוד דבר חדיש או לשמוע חידוש :
- (כח) אין לדבר בשבת יחיש אלא בלשון הקודש, ואם אומר איזה דריש יכול לפרשי בלשון לעו :
- (כט) אין לדבר דברי הול בשבת אפילו בלשון קודש :
- (ל) אין להדליק נר בשבת ע"י גוי כמסנת רוב הפוסקים :
- (לא) אסור שיתת מים קודם הבדלה, כי ימות מיתת אסכרה ר"ל והוא שכתב בדרך בהמ"ז, אבל אם עדין בתוך הסעודה מותר :

אור צדיקים

- (לכ) לא יבדיל כי אם על נר שעוה מיוחדת לכך :
- (לג) ידקדק מאוד להבדיל במוצאי שבת על היין :
- (לד) יזהר מאוד שלא להדליק נר במ"ש קודם שיתפללו הקהל סדר קדושה :

סימן ל הלכות יום טוב וכו' ז' סעיפים.

- (א) לא יסעוד בערב יו"ט מן המנחה ולמעלה כמו בערב שבת :
- (ב) חייב לכבד חולו של מועד כמו שאר יו"ט דתנן במסכת אבות המבזה את המועדות אעפ"י שיש בידו תורה ומעשים טובים וכו' , ודרשו המפרשים שהוא חש"מ ולא יו"ט :
- (ג) חייב לקבל פני יו"ט בשמחה ובטוב לבב כי ביו"ט מתגלה האור הנקרא שמחה ובפרט בחג הסוכות שנקרא זמן שמחה :
- (ד) יש ליקח לעירוב תבשילין חתיכת דג או בשר טוב עם לחם שלם שבוצעין עליו שחרית ולא כמו שנוהגין המוני עם שלוקחין כנה אווז או בשר זרוע דהוי מצות בזיוות עליהן :
- (ה) לא יבשל סירות יבשין וכדומה כל מילתא דלא מפיג מעמא ביו"ט רק בעי"ט אם אפשר :
- (ו) וכן אסור לעשות שקדים ביו"ט מטעם זה דלא מפיג מעמא והיה אפשר טעו"ט :
- (ז) מנהג נכון לנמור בכל יו"ט הלכות אותו יו"ט אם זכה בנמרא ואם לאו במור וכו' :

סימן לא הלכות ראש חודש וכו' ג' סעיפים.

- (א) כמו שאדם חייב לכבד המועדים כך חייב לכבד ר"ח שנם בו יש הארת הנפש :
- (ב) בארצות המערב נהגו להדליק נרות לכבוד ר"ח כמו בשבת ויו"ט , ויש להחליק גם כן הבגדים ב"ר"ח :
- (ג) ברכת הלל ב"ר"ח ספק ברכות להקל ולא יברך היחיד עליהן לא תחלה ולא סוף :

סימן לב הלכות פסח וקצת דיני שבועות וכו' ח' סעיפים.

- (א) יש מהחסידים שנוהגין לחרות מ"ח ניסן עד י"ב בו בכל יום פרשת הגשיא שהסריב דבר יום ביומו , וחכיבה מצוה בשעתה :
- (ב) מנהג נכון להיות ניעור בצילה הראשון של פסח ובגליות ב' לילות והיא מצוה גדולה :
- (ג) הזרוע והביצה יהיו דווקא מבושלים לסדר הפסח ולא צל"ם ויאכלם כליל

בליל שני ויתן לכל אחד מעט ממנו :

- (ד) **ליל ראשון** של פסח אסור בזיווג , ובגליות שני הלילות , ואם הוא ליל שבילה ימתין עד אור הבוקר :
- (ה) **ליל** ? מותר בזיווג והסימן ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים :
- (ו) **אין** להתגלה מפסח עד עצרת ולא ברי"ח אייר ולא בל"ג לעומר :
- (ז) **ליל** שבועות אסור בזיווג :
- (ח) **אין** לדבר כל ליל שבועות רק בלשון הקודש :

סימן לנ הלכות תענית וכו' ט"ז סעיפים .

- (א) כמו שמצוה לשמוח בחג כך מצוה להתאבל בצרה , לכן מה לי להאריך הלא חכם עיניו בראשו להתאבל כפי כחו ובפרט משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב :
- (ב) כל אדם שאינו מתענה רצופים ישתדל עכ"פ להתענות שני וחמישי ובימים של מגלת תענית וכל ערי"ח להצטער על צרת הלבנה וכן בעש"ת ומ' יום דשובבים ת"ת הוא תיקון גדול לקרי ר"ל :
- (ג) בעשרת ימי התשובה ראוי להתענות כ' ימים ובי' לילות ואשרי להתענה ג' ימים וג' לילות ולא יאכל בשר ולא ישתה יין בלילה אחר התענית :
- (ד) מנהג הראשונים כשלא היו יכולים להתענות לא היו אוכלים רק פת במלח והיו אומרים זה עולה כתענית :
- (ה) אם יכאב לבו או יחלש יקרא מילי דאגדתא :
- (ו) צריך לקבל התענית בשומע תפלה בלב ובאלהי נצור בפה וכן מנהג מהרש"ל :
- (ז) המתענה ד' פעמים בשנה ג' ימים וג' לילות רצופים נמחלים לו כל עונותיו , דהיינו ח' טבת ומ' טבת וי' טבת , י"ז וי"ח וי"ט בתמוז , וקודם ראש השנה ובעשרת ימי התשובה גם כן כך :
- (ח) מי שקבל עליו תענית מותר ללותם לימי החורף שימים קצרים :
- (ט) חלם לו חלום שמתענין עליו יפרוש מאשתו גם כן אחר החלום עד גמר התענית :
- (י) כשהולך לבית הקברות ילך בדרך ולא ברבים דרך טוול :
- (יא) מותר לטבול בע"ש של חזון אם הוא רגיל כל השנה לטבול בערב שבת :
- (יב) כמו שחייב אדם ליתן מעשר מדמו כך חייב ליתן מעשר מימו כגון אם חי ט' ימים יתענה יום עשירי ואם ח' יום עשירי כשבת או ביום שאין מתענין הואיל ואיחדו אידהו :
- (יג) יקפיד יותר על התענית ולא על המלקיות מ"מ אם ילכה ילקה ד' פעמים נגד ד' אותיות השם :
- (יד) בלילה אחר התענית לא ימלא בטנו בבשר ויין כי יצא שכרו בהפסדו :

- (מ) יזהר מאוד ביום התענית לטהר המחשבה כי תענית דומה לקרבן וכשם שמחשבה פוסל בקרבן כך מחשבה שאינה של קדושה פוסל בתענית ודי בזה :
- (מז) יזהר שלא יבעוס ביום התענית כי הבעס גובר ביום התענית ויצא שכרו בהפסדו ח"ו :

סימן לד סגולת התענית ובו ל"ו סעיפים .

- (א) הם"א אין בו כח ויכולת להתאחו במי ששרוי בתענית כיון שאין בו פסולת הרבה :
- (ב) זה האדם מוותר להקב"ה חלק פרנסה הקצובה לו מר"ה ומוותר לו הקב"ה נ"ב. מעונותיו מדה כנגד מדה זהו שכרו :
- (ג) הוא מראה עצמו שאינו דומה לעשו שאמר הלעיטני נא מבח וש"ט שתרגום על ויבז עשו ושט עשו רק הוא מן הנה חכמה :
- (ד) באותו יום הוא כמלאך :
- (ה) שהעולם חושדין אותו מחמת שפניו מוריקות שהוא בעל עבירה כמ"ש בגמרא סימן לעבירה הררוקן ועי"כ יש לו שכר גדול כי אשרי מי שחושדין אותו ואין בו :
- (ו) מראה שאינו רוצה לימוץ שכר בעולם הזה ועובד ה' על מנת שלא לקבל פרס :
- (ז) שמראה עצמו כאילו הוא עשיר ודי לו בקו חרוכין :
- (ח) שמראה כי הוא עניו , כי הגאווה בא מחמת רוב אכילה כמשיה וישמן ישרון ויבעט :
- (ט) נקרא גבור הכובש את יצרו ואפילו הוא אדם הלש ראוי שתשרה עליו שכינה :
- (י) שאין לו מקטרג ותפלתו נשמעת :
- (יא) אנרא התעניתא צדקתא ובצדקה שנותן לעני היה יכול להחזיק נוסו והוא מחזיק העני דומה כאילו נותן בשרו לעני והרי הוא קרבן ריח ניחוח לה' :
- (יב) בזה היום הוא דומה במעלת יה"כ הוא מעלת מרע"ה וממ"ט הוא נ שיערי בינה שם נקרא יובל חירות ממ"ה :
- (יג) מדה"ד נקרא אש"ר"ת "אכילה" שתיה שהוא מהמם את עצמו והיה מדה"ד שולט עליו , אבל מי שכועס מחמת התענית לאו כלום הוא :
- (יד) השרוי בתענית אינו בא לידי נסיון כי השיי רואה שהוא מתענה והו נסיון גדול כי הוא מנכה את עצמו :
- (טו) באם שחייב יסורין הוא מראה כי מקבלם עליו מעצמו כאהבה :
- (טז) הוא ממעט ממנו רמה ותולעה להבוט הקבר , כי אין הנשמה עולה אל מקומה עד שהגוף כלה :

- (יז) יש ימים לעתיד לבוא שיש להם תיקון עיי התענית :
- (יח) יש מלאכים שחטאו ואינן יכולין לעלות אם לא מכח תענית בני אדם :
- (יט) יכרך להיות כי בגלגול ראשון היה לו חטא וצריך להתענות ולעשות תשובה להיות לו כפרה :
- (כ) הוא ממעט קץ כל בשר הוא המסמרג חלק שלו והנשמה גוברת על הגוף .
- (כא) הוא סוד הקרבן כי הרוח והנשמה שלו עולות במחשבה ורוח מהרה :
- (כב) כי הוא כל היום במצוה אחת :
- (כג) הוא מראה כי הוא שונא בצע ירא אלהים מאנשי חיל ראוי להיות שופט ודיין :
- (כד) הוא חכם רואה את הנולד כי מאכילה הרבה בא הרבה פרש ופסולת :
- (כה) היא אחרונה של שם הוי"ה הולכת אל ה' ראשונה ונקראת תשובה שלמה וזהו תשובה חשוב ה' :
- (כו) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא :
- (כז) היושב בתענית דומה לטהרה של מקוה בסוד בעל קומ"ה אותיות מקוה :
- (כח) השרוי בתענית הוא עושה מצוה ועוסק בתורה מכח עניות בעני שאינו אוכל ועוסק בתורה ובמצות ממילא הוא יובה שעוסק בתורה מתוך עשירות :
- (כט) השרוי בתענית משבת לשבת דומה כמי שהתענה ששים וחמשה אלפים ושש מאות תעניות :
- (ל) אינו רשאי להתענות יותר משבת לשבת כדי שלא ימות אך יהיה אמן :
- (לא) תפלת תענית לבי ימים ובי לילות .
- יהי רצון מלפניך יאוי"א שתעשה למען שמך הגדול ותקבל התענית אלו שני ימים ושני לילות ושעה אחת רצופים כאילו התענית ששה ועשרים יום . ויאירו האותיות של שמך הגדול והקדוש שם הוי"ה אשר סגמתי בהם ולמען הכולל של שמך הגדול תקבל עוד שעה א' שהתענית ליום אחד ויהיה נך וישר פעלי ותקבלנו עם שארי בעלי תשובות מעמך ישראל השבים אליך בכל לבם . ותן בלבי לשוב אליך בלב שלם באהבה מכל המאים והעונות והפשעים שחמאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מעודי עד היום הזה . בין בגלגול זה בין בגלגול אחר . כולם יהפכו לזכיות . והושיעני ברחמיך הרבים לבלתי אשוב לכסלה ולא אחטא עוד . ומה שחמאתי מחוק ברחמיך הרבים אבל לא עיי יסורין וחלאים רעים . יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי :

(צב) יש להתענות יום שמת בו רבו כל שנה ואם אירע יום שמת בו רבו או אביו ואמו בשבת יתענה למחר ואם נדחה לבי ימים פטור :

- (צג) לא תגלה מעשיך הטובים כמאמר חז"ל המגלה תעניתו נענש :
- (צד) יהדוש יום א' בשבוע או עק"פ בהודש מלבד בשבת :
- (צה) קיי"ל כמשמעות התוספות שלתפלה צריך מביצה ולא לדית :
- (צו) מי שזהיר במטה לא יזקו לו שום מים , מקוה הוא שם הוי"ה :

סימן לה הנהגת ר"ח אלול , והלכות ר"ה וכו' ח"י סעיפים .

(א) יש להתענות באלול בב' ימים רצופים אחר ראש חודש תיכף והוא שלא יפסיק שבת ביניהם דהיינו בין ר"ח להתענית כגזונא שחל ר"ח ביום ו' או אה"כ אין ב' ימים להתענות :

(ב) ותענית מ"ח שעות אלו יש בהם סוד ומועיל להשגה :

(ג) האר"י ז"ל היה נוהג לבכות בראש השנה ויום הכיפורים , ומי שאינו בוכה בימים אלו אף נשמתו שלימה , ומי שבוכה מעצמו ומתעורר בבכיה גדולה מאצ"ו אותה שעה דנין אותו בב"ד של מעלה ונפשו מרגשת ולזה באה לו הבכיה :

(ד) טוב להעביר העונות מעל מצחו ומעל ידיו ברמעות :

(ה) אל יחמץ בעיניו הדמעות כי הם עיקר התשובה :

(ו) אין לומר בר"ח אבינו מלכנו שיש בו הזכרת חטא או עון כגון א"ם חטאנו או סלח ומחל וכו' וכיוצא בזה :

(ז) מ"ע להוכיח לחבירו והוא גמילות חסדים שגומל עם נפש חבירו :

(ח) ירגיל עצמו במדת הסבלנות וגודל מעלתו ידוע :

(ט) לא תאמר הואיל ואני ת"ח אינני צריך לסבול יסורין , הרי רשבי" לא זכה למעלתו אלא ע"י יסורין כש"כ אנו המלאים עונות ,

ואחד ממ"ח דברים שהתורה נמנית בהם בקבלת יסורין :

(י) שורש התשובה הוא החרטה בלב שלם ויקבל על עצמו שלא לעשות עוד דברים אלו :

(יא) עיקר התשובה היא הכנעה שנאמר יען ראיתי כי נכנע אהאב לפני :

(יב) יתמרמר ביום הצום לבכות ולהתפלל ולומר נפשי גפשי איך עקרתך ממקום ההיים למקום המות והמומאה , איד לא חסתי

עליך הבת היקרה , נפשי נפשי איך מרדתי באל עליון המלך הקדוש המשגיח עלינו בעת חטאינו , ואיך לא היתה יראתו על פנינו , נפשי נפשי איך נתתי פגם ומום בקדשי שמים וקלקלתי צנורותיהם ומנעו רביבים השפעתם , והרחבתי גבול הרשע ופרצתי גדרה , ושלחתי בערה

בערה, ובער בשדה תפוחים, ובין אהים יפריא, הנה באתי בלב נשבר ונדכה, אודך ה' כי אנסת בי ואשפוך את נפשי, אף רוחי בקרבי אשחר נשמתו להתודות לפניך את אשר חטאתי, וישר העויתי, בגופי ובצלמי ודיוקני, ונהי כטמא כולנו וכבגד עדים שלא ברצונך, ואם התמהמהנו עתה שבנו ונאמר נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמי, והוא בעתו ישיב ומי ירשיע, ואת עם עני יושיע, וברחמים גדולים ישלם נחומים לו ולאבליו, ידעתי ה' כי לא כאדם דרבו, ואתה ה' מגן בעדי, כי בני בעורך ולא אתן עוד לעולם מוט לצדיק, למשפטך עמדו היום כי הכל עבדיך, אולם אני אדרוש אל אל, יהלמני חסד ויזכיתי, ועל כל פשעים תכסה אהבה, עורני אלהי ישעני על דבר כבוד שמך, שיתקדש ויתחד על ידינו לעולם ועד, אהיה כמלך ישראל, ולכה לישועתה לנו והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך, ועין בספר כנף רננים:

(יג) ואם הוא בוכה ומתוודה יאמר הווידוי במ"ש בספר חסידים סימן קע"א וז"ל כשבוכה יודה על פשעיו ויאמר יכבה דמעתי חרון אפך ממני, ואת לבבי ראה אשר נמס ויהי למים, ויכבה גהל אשר קדחה באפך, ותשובת מעשי הן ישוב אפך ממני, ותעניתו ועינוי, הם ימלאוך רחמים עלי, וערך שלחני אשר לא ערכת, תחשוב זכה ערוך, והסיר אשר לא הצגתי על גחלים, תחשוב כאשר תוקד על מזבחך לא תכבה, וכלי מאכלי אשר לא הובא לפני, תחשוב כאשר יביאו בני ישראל את המנחה, ואת חסרון דמי יכפר עלי כדמים על קרנות המזבח, ופיעוט חלבי כחלבי אימורים, ודמעות עיני כהסך נסך שכר, וקול בכי כקול שירים שהיו משוררים, וחשיבת עינים בצום וכבי כאור המנורה, וריח רעבון כריח הקמורת, ובשפכי נפשי ולבבי עם דמעותי תמחה פשעי, וחלישות אברי כנתחי קרבן, ושברון לבי כזבחך, ולא תבוה לבי הנשבר, ומשברי לבי כאבני מזבחך, ושינוי בגדי חמודות כבגדי כהונה, ומניעת רחיצה כקידוש ידים ורגלים, כי צריך ההוטא למנוע רחיצות, חוץ מרחיצת מצוה, ואלו לא היה לו לשנות בגדו וחלוקו טוב היה לו שהרי אמרו מי שאין לו אלא חלוק אחד חיו אינם חיים, ובקריעות לבבי יקרעו ספרים שכתובים בהם עונותי, ומוצא שפתי יסתמו פיות סוסני, וחלישות לבי ישמח לב מבחשך, ובטני הריק מתענוגים אל תשיבני ריקם מפניך, ובעבור נפשי היבשה מתאוה, תמלא משאלותי ונחומותי ותשובתי ישיבני אליך ותרצני כי נחמתי על רוע מעללי ועל דרכי הרעים כי עשיתם בין שגיונות בין זדונות, ואתה יודע ורואה כליות ולב, ואתה יודע כי שוים מחשבתי ודברי פי, יהי רצון מלפניך רחום וחנון שתסיר מעלי כל דברים המעכבים את התשובה, ולא אשוב להרע לפניך, ומעשה הטוב והמחשבה הטובה אשר יש בי יכוננו לעולם לפניך ולבך עלינו לטובה עכ"ל:

(יד) אם הטא בבחרותו כי הוא בעוה"ר מצוי בימי הבחרות המקשה עצמו לדעת ר"ל, ישב על הקרקע ויקבל עליו נויפה ויאמר הווידוי

הווידוי בזה הלשון הריני יושב לקבל נויסה ונדוי שנתחייבתי מפי ב"ד של מעלה על כמה חטאים, ועונות ופשעים, שחטאתי ושעויתי ושפשעתי אנכי נפוץ ונכזה, הרביתי אשמה בתורתך, בגדתי בתורתך, פגמתי בספרותיך, השלכתי פנים בקדשיך, והמים היוצאים מבית ה', הולכתי לבית הכסא, מקום הטנופת, הרסתי מוכחך, הללתי בריתך, כסות הערלה על ברית קודש כסיתי, ופגמתי בכל כ"ב אותיות, והגברתי החיצונים, והנני נתחייבתי נדוי מפי ב"ד הצדק או מפי הקב"ה או מפי השכינה, לכן אני מתוודה ומתחרט ובוכה על עונותי, חטאתי וישר העויתי, לא אוסיף עוד לשוב בדרך זה, התר התר יוצר בראשית, סלח סלח אביר יעקב כי מלך טוב וסלח אתה, וסייע אותי להיות מהשבים לפניך בצב שלם אשר הטאתם לא תזכור עוד אים:

(טו) ונוהגין בליל ר"ה לאכול תפוחים עם דבש מיד אחר קידוש ומברך בורא פרי העץ ויאכל ואח"כ יאמר יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, וסודו בסידור האר"י ז"ל:

(טז) ויזהר שיאכל ראש כבש או איל בבי ימים של ר"ה וסודו גדול ומועיל מאוד לזכור זכות עקדת יצחק:

(יז) ויזהר שיקרא בבי לילות זוהר פ' אמור בחודש השביעי, רבי יצחק פתח תקעו בחודש שופר בכסא וכו', ושחרית דראש השנה ילמוד בזהר אמור הרעיא מהימנא, בחודש השביעי, פקודא דא לתקוע בשופר וגו':

(יח) שחרית יקדים באשמורת קודם אור היום ויאמר מזמור כ"ד לדוד מזמור וגו' ויתפלל בכוונה שלימה, ויזהר שילמוד בבית הכנסת בזהר האידרא רבא והאידרא זוטא ותיקוני זוהר, ומי שלא זכה להבין הזהר, אפ"ה יכרא הלשון כי מסוגלת לזכך הנשמה ולהאירה זוהר נפלא, ובפרט האידרא הנ"ל ותיקוני הזהר, ומסוגלת ההצלחה בעתים הללו כי אז סוד ה' ליראיו ויזכה בדיון:

(יט) בעשיית טוב לומר בין ישתבח ליוצר אור שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה', כי עומק גימ' ר"מ שהוא גבורה וכבר ידעת איך בכל יום מאלו העשרה ימים מתעורר אחד מעשרה עמקים הנזכרים בספר יצירה:

סימן לו הלכות עשרת ימי תשובה וכו' ג' סעיפים.

- (א) מי שיחזור בתשובה גמורה ויתענה ביו' ימי התשובה נמחלו לו כל עונותיו, והיינו אם חל יום ראשון מו' ימי התשובה ביום א' דשבת מתכפרים לו כל עונותיו שחמא ביום א' דשבת וכן ביום ב' יתכפרו לו כל עונותיו שחמא ביום ב' וכן כולם זה ודאי בלי ספק:
- (ב) כתוב בסדר היום שבעשרת ימי תשובה אין ללמוד למור אחר כי אם

אם ספרי קבלה כי הוא מטהר הנפש . ומשם הרב ז"ל אשרי מי שישלים
ספר התקונים בימים אלו :

(ג) כתב בעל ר"ח בשם הרמ"מ ז"ל כי הימים שבין ר"ה ליום הכפורים
הם כמו חול המועד ואסורים במלאכה רק בעסק התורה
והתשובה והתבודדות וכ"כ הר"ר ז"נה ז"ל :

סימן לז הלכות יום כפור וכו' ד' סעיפים .

- (א) טוב לומר כל ספר תהלים ביום כפור :
(ב) כשאומר הודיו ביוה"כ וראה שיתפקקי כל חוליותיו שבשדרה :
(ג) בסעודת ערב יום הכפורים יזהר מאוד שיהיה ד"ת על השלחן :
(ד) צ"ל יוה"כ נהגו להיות נייעור כל הלילה ועוסקים בתורה , וטוב
ללמוד מסכת יומא עם פירוש הרב רבינו עובדיה מברטנורה
ז"ל :

סימן לח הלכות סוכה וכו' י"א סעיפים .

- (א) יש להרבות בצדקה ערב סוכות ומהרח"ו ז"ל היה מחלק קופה
לעניים בערב סוכות :
(ב) טוב להדליק בסוכה שבעה נרות כנגד שבעה צדיקים הבאים לסוכה
והם אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד , וטוב לכיין
בוה דהיינו בהכנסתך לפתח הסוכה תזמין אותם בפה ותאמר בסוכות
תשבנו ימים תיבו אושפיזין עלאין קדישין תיבו , תיבו אושפיזין מהימנותא
תיבו וכאה חולקהון דישראל דכתיב כי חלם ה' עמו יעקב חבל נחלתו
ע"ן בספר נפש החכמה :
(ג) יזהר שלא לדבר בסיכה בימי חג הסוכות אלא בד"ת כי גדולה
קדושתה :
(ד) טוב להחמיר שלא לשתות אפילו מים חוץ לסוכה :
(ה) בבוקר תיבך בכואו מבה"ב יברך על הסוכה בסוכה ויכוין לסטור
מעת לעת :
(ו) מצוה לישן עם אשתו בסוכה אם אין שם אנשים אחרים :
(ז) ילמוד על השלחן בציל ראשון של סוכות מס' סוכה ולכוין כי יש
בו ה' פרקים נגד ה' ענני כבוד כנדודע כי השנים אינם רק בחי'
הכוללות כ"כ בשל"ה :
(ח) ימול תמיד שדרת הלולב נגד פניו בסוד וראית את אחוריו :
(ט) לא יפריד הלולב מן האתרוג בעת הנענוע דהרי הוא כמפריד הו'
ש' השם מן הה' כי לולב הוא ו' ואתרוג הוא ה' :
(י) ימבול צ"ל ה"ר כדי שיהיה נקי כל הלילה לתורה ותפלה :
(יא) צ"ל ש"ע אסור בזיווג ובגליות ב' הלילות אסור כמ"ש בשבועות
כי

כי כבר התחילו לומר משיב הרוח ומעם האימור כשכיל כך הוא כידוע:

סימן ט הלכות חנוכה וכו' ג' סעיפים.

(א) יתחיל להדליק מצד ימין רחוק מהפתח, ויוסיף בכל לילה נר אחד סמוך לו כדי שבאחרונה יהא ההתחלה בנר האחרון סמוך לפתח. הא"י ו"ל:

(ב) מצודה מן המוכחר להבין כלי מיוחד שיעור הדולק ב"ב שעות לחלק בכל לילה שיעור חצי שעה והוא מ"ד שיעורים ומגולתן לינצל מהריגת דם:

(ג) מצודה מן המוכחר להדר: דוקא אחר שמן זית להדליק ולא בנר שעה ולא בשאר שמנים כי הנם היה בשמן, והסתילות מהן יניח עד חנוכה המוכח ולאחר שדולק ליל ח' יקח כל הסתילות יחדיו וידליקם עם שאר שמן זית שנשאר:

סימן ט הלכות פורים וכו' ד' סעיפים.

(א) יכוין בשמות היוצאים מן המגילה:

(ב) בברכת המגילה יכוין לצאת גם סעודת פורים:

(ג) מצודה לשלוח מנות מאת הברכה אשר ברכו ה':

(ד) ביום פורים ירבה יותר מתנות לאביונים. נהגו חסידים לעשות זכר לאסתר ביום שני של פסח כי בו ביום נתלה המן:

סימן טא הלכות מילה וכו' ו' סעיפים.

(א) נהגו בכל מלכות ארץ ישראל להיות ניעור כל הלילה שקודם המילה ולעסוק שם בבית היוולדת בתורה, וליתן צדקה ביותר ועיין בזהר ס' דף לך:

(ב) נהגו לברך על הבשמים בעת המילה כדברי ר"ע, ולקח הדם ביום קודם המילה, ובלייל המילה נהגו לרקד ולשמוח:

(ג) נהגו בארץ ישראל שאבי הבן לוקח הילד קודם שמלין אותו ואומר פסוקים אלו אם אשכחך ירושלים וגו' עד ראש

שמחתי, ואח"כ אומר ה' מלך ב' פעמים ואח"כ אומר הפסוק אנא ה' הושיעה נא ב' פעמים ואנא ה' הצליחה נא גם כן ב' פעמים ואח"כ אומר הפסוק אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך, ועונן הקהל נשבעה כמוב ביתך קדוש היכלך, ומברך האב ברכת להכניסו בביתו של אברהם אבינו:

(ד) יש לראות ליקח מזהל תיה לתקן בזה מדת יסוד הפגומה, יש לראות להיות מוצץ בין ויש בו סוד:

בדברי

- (ה) בדברי הגאון מהר"ד מנחם הבבלי כתוב מי שבא על אשתו שלא כדרכה או על זכר, או באו עליו ישתדל כל ימיו להיות סנדק :
- (ו) חייב כל אדם לעמוד מפני נושאי תינוק למילה וכן בשעת המילה עצמה מפני כבודו של אליהו הנביא :

סימן מב הלכות פאה וכו' ב' סעיפים .

- (א) יזהר מאוד שלא יגע בזונה כי שמא ח"ו יעקור שער אחד ונמצא ח"ו פונם ועוקר צינור אחד :
- (ב) אוי להם ואוי לנפשם שנומלים רעה לעצמם שמגלחים פאה ועוברים קודם לכל על מצות לית שבתורה ולא שיש בו מעשה ומנדין אותו מבי' מדות ונשמתו מוציאין ממנו במלאכי חבלה הדומים לפרות ע"י שדות ר"ל, לכן אין להקל במה שהוא מדינא ולא מן החסידות, גם יש בו סוד גדול ועצום :

סימן מג הלכות נדרים וכו' ה' סעיפים .

- (א) גדול עון הנדרים כאילו בונה במה והקריב עליה בשעת איסור הבמות ואפילו קיים את הנדר :
- (ב) הנודר ואינו משלם גורם רעה לעצמו שנאמר כי דרוש ידרשנו מעמך ואר"ל ביסורין :
- (ג) השרוי בצער לא ידור אלא יחשוב מקודם אם יכול לקיימו :
- (ד) הנודר למיים את המצוה או לעסוק בתורה נדר גדול נדר ואין לה התרה עולמית אא"כ הוא אונס גדול, ואף אם יתירוהו בעולם הזה מן השמים לא יתירוהו :
- (ה) יזהר מנדווים וחרמים שנענש ח"ו שנאמר ובה אל בית הנשבע בשמי וגו' :

סימן מד כבוד ת"ח ולומדי תורה וכו' י"ג סעיפים .

- (א) חייב אדם לירא מת"ח שנאמר את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח וינהת בהם כבוד :
- (ב) היודע בחבירו שגדול ממנו אפילו בדבר אחד חייב לנהוג בו כבוד :
- (ג) יש לזהר מאוד בקימה מפני ת"ח ומפני זקן ע"ה בן ס' שנים ומעיל מאוד להשגה :
- (ד) אם תרגיש באיזה אדם שרוצה לילך לפניך אפילו הוא פחות ממך תקדימנו לו הכבוד מחמת שהוא רוצה, ואל תרדוף אחר הכבוד :

- (ה) לא תגלה מעשיך המובים כי ארז' המגלה תעניתו נענש מאוד :
- (ו) לא יעבור אדם בין שתי נשים , בין ב' גמלים בין ב' כלבים , וכן אישכא לא תעבור אשה בין שני אנשים וכן גמל וכן כלב :
- (ז) כשרואה אדם שחבירו משבחו ואין בו יאמר די לי אחי ואפילו יש בו יאמר גם כן כך :
- (ח) לא תסתכל בפני אדם המדבר עמך והוא מדרך ענוה יראה ואציל בפני אדם המגמגם ב'שוננו כי אויל סומקא ואחי חיוורא ומגמגם עוד יותר :
- (ט) לעולם תראה לתפוס לעצמך כח המחמור ולאחרים כח המתיר :
- (י) לעולם לא תבוש בדבר הנוגע ליראת שמים ולא תמנע מלהוכח בשביל יראה שיוצ'וך :
- (יא) לא תרחץ בגדיך זו ע"ג זו :
- (יב) לא תניח בגדיך תחת ראשך :
- (יג) וכן לא תעבור תחת גשר שלא עברו תחתיו מים ארבעים יום, ולא תעבור תחת אפסר גמל וכש"כ תחת גמל עצמו כי אלו הדברים קשה להשכחה :

סימן מה הלכות צדקה וכו' סעיפים.

- (א) עיקר קבלת השכר לעוה"ב על השמחה בעת נתינת הצדקה ומקבל שבר יותר על השמחה מעל הצדקה עצמו :
- (ב) ידבק במדת רחמנות מאוד מאוד כי כל המרהם על הבריות מרתמין עליו מן השמים :
- (ג) עיקר מצות הצדקה ליתן לבע"ל תורה ויתן בסתר ואם יכוין ע"פ הסוד מה טוב הלכו :
- (ד) זה מן הודוע אגרא דתעניתא צדקתא ואף הסעודה שהיה לו לאכול יתן לעניים שלא ירויח בתעניתו :
- (ה) להיות וותרן בממונך ותאריך ימים :
- (ו) בכניית מצוה תזהר לקנות מיד לפעם ראשונה מה שפוסקים בשבילה :
- (ז) לא יתן צדקה לעני בפרהסיא שלא תבוש לו אם לא שלא יבוש העני לקבל כי בר הכי הוא מותר :

סימן מו שמירת הנפש וכו' סעיפים.

- (א) מעניני שמירת האדם שיהיה עצמו מבי"א או יברח בזמן המגפה בימ שנאמר ערום ראה רעה ויסתר :
- (ב) טוב שיאמר פיתום הקמורת ערב וזוכר , ויאמר ה' אל משה קח לך סמים פנים ואחור ג' פעמים , פסוקי ה' צבאות ג' פעמים כל פסוק

פסוק , ואחיב יאמר כולם כאחד ג' פעמים , ואחיב יאמר פסוק זיאמר אליהם ישראל אביהם וכי ג' פעמים , ואחיב פסוק ויקרא משה אל כל זקני ישראל במדשת בא ג' פעמים בכונה גדולה , פדשת שמע כולה , ופסוק יהי נועם ז' פעמים ופסוקי אתה סתר ז' פעמים :

(ג) יש להתענות ביום שמת בו רבו בכל שנה בעל אביו :

(ד) אם אירע יום שמת בו אב או אם בשבת יתענה למהר ואם נדחה ב' ימים פסוק :

(ה) יראה אדם שיהיה לו תכריכים מזומנים תמיד כי מי יודע מה ילד יום ובפרט בישובים :

(ו) יהיה לאדם בחייו צוואה כתובה וחתומה :

(ז) כלל גדול להוריד דמעות על אדם כשר שהקב"ה סופרן ומניחן בבית גנוז :

(ח) להשתמח על קבר אחד ב' פעמים כיום אחד :

(ט) יש למנוע מלידל לבית הכפרות אם לא לצורך לווית המת , כי הרוחות רעות נדבקות בו שם בבית הכפרות :

(י) כלל גדול לשמירת הנפש לסמוך גאולה לתפלה לכן אף בשבת ויו"ט יסמוך ע"כ מצאתי :

ז' הקפות שעושין סביב המת אצל הקבר .

(א) רחם נא עליו אל אלהים חיים , ומלך עולם בי עמך מקור החיים , ותמיד יתהלך בארצות החיים , ותנוח נפשו בצרור החיים :

(ב) חנון ברוב רחמיו , יכפר את עווניו , ומעשיו המובים יהיו לגנד עיניו , ויהיו לעומתו עם כל נאמניו , ותמיד יתהלך לפניו בארצות החיים , ותנוח נפשו בצרור החיים :

(ג) זכרון טוב יהיה לו לפני צירו , להנהיל חיל יוצרו , להגיה אורו , לקיים חזונו והגיון מאמרו , כי בריתי היתה אתו השלום והחיים , ותמיד יתהלך בארצות החיים , ותנוח נפשו בצרור החיים :

(ד) שערי שמים חמצא נפתחים , ועיר שלום תחזה ומשכנות מבטחים , ומלאכי שלום לקראתך שמחים , והכהן הגדול לקבלך יעמוד , ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד , ותמיד יתהלך בארצות החיים , ותנוח נפשו בצרור החיים :

(ה) נשמתך תלך למערת המכפלה , ומשם לברוכים , שם אל ירעה לה , ושם פנחס תקבל לגיע עבילה , ושם תחזה עמוד משוך למעלה , ושם תעלה מרום ולא בהוץ תעמוד , ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד , ותמיד יתהלך בארצות החיים , ותנוח נפשו בצרור החיים :

(ו) שערי המכדש יפתח מיכאל , וקריב נשמתך לקרבן לפני אל , ויתחבר עמך המלאך הגואל , עד שערי ערבות אשר שם ישראל

ישראל , בנועם מכוס זה תהיה זוכה לעמוד . ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד . ותמיד יתהלך בארצות החיים . ותנוזו נפשו בארצות החיים :
 (ז) תהי נפשך צרורה בצרור החיים , עם ראשי ישיבות וראשי גליות ישראלים כהנים ולוים , ועם שבע כתות של צדיקים וחסידים , ובגן עדן תנוח ותעמוד , ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד . ותמיד יתהלך בארצות החיים . ותנוח נפשו בצרור החיים :

השכבה לאיש

במנוחה נכונה , בישיבה עליונה , תחת כנפי השכינה , במעלת קדושים וטהורים , כזוהר הרקיע מאירים ומוהירים , והלוק עצמים , וכפור אשמים , והרחקת פשע והקרבת שפע , וחמלה וחנינה , מלפני שוכן מעונה , וחולקא טבא , לחיי עולם הבא , שם תהא מנת ומחיצת וישיבת נפש השם הטוב (פבי"ט) . רוח ה' תניחנו בגן עדן , דאתפטר מעלמא הדין כרעות אלהא מרי שמיא וארעא , מלך מלכי המלכים ירחם עליו , ויחום ויחמול עליו , מלך מלכי המלכים ברחמיו , יסתירהו בצל כנפיו , ובסתר אלוה , לחוות בנועם ה' ולבקר בהיכלו , לקץ הימין יעמידהו , מנחל עדניו ישקוה , ויצרור בצרור החיים נשמתו , וישים כבוד מנוחתו , ה' הוא נחלתו , וילוה אליו השלום , ועל משכבו יהיה שלום , כדכתוב יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נבוחו הוא וכל שוכבי עמו ישראל בכלל הרחמים והסליחות אמן וכ"ר א"ס :

השכבה לאשה

רחמנא דרחמנותיה דיליה הוא , ובממרי' אתבריאו עלמא עלמא הדין ועלמא דאתי , וגנוזו ביה צדקניות וחסידניות דעבדן רעותיה , ובממרי' וביקרי' ובתקפי' יאמר למיעל כדמרי' דוכרן האשה הנכבדת והצנועה , מרת (פלגונית בת פ') , רוח ה' תניחנה בגן עדן , דאתפטר מעלמא הדין , ברעות אלהא מרי שמיא וארעא , המלך ברחמיו ירחם עליה , המלך ברחמיו יחום ויחמול עליה , וילוה אליה השלום , ועל משכבה יהיה שלום כדכתוב יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נבחו , היא וכל בנות ישראל עמה בכלל הרחמים והסליחות אמן ובן יהו רצון :

קודם שום דבר שיעשה , וקודם שום לימוד , יכוין כזה שהוא דבר גדול עד מאוד ומזכך הנפש ומאירה הארה רבה ועצומה . גלגולת שלי

מרכבה לשם יְהוָה ושני מוחותי מרכבה לשם יְהוָה ולשם יְהוָה ^{כתר} ^{הכסה} ^{בינה} ושני

זרועותי מרכבה לשם יְהוָה ולשם יְהוָה ^{חסד} ^{גבורה} וגופי מרכבה לשם יְהוָה ^{חיים} ושני

ירכותי מרכבה לשם יְהוָה ולשם יְהוָה ^{נצח} ^{הוד} וברית שלי מרכבה לשם יְהוָה ^{יסוד} והוה הוה :

ועמדה שלי מרכבה לשם יהוה בלי ניקוד, ואוני מרכבה לשם יי"ף
 ה"י וא"ו ה"י וחוטמי גם כן מרכבה לשם הנ"ל, פה שלי גם כן מרכבה
 לשם הנ"ל ולכ"ב אותיות גימטריא פ"ה, עין שלי מרכבה לה' היות כזה
 יהו"ה יהו"ה יהו"ה יהו"ה יהו"ה גימטריא עין, ולשם מ"ה בריבוע
 כזה, יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א,
 גם כן גימטריא עין, יכוין להסיר הקליפות של זוהמת קרי ממנו, יכוין
 להמשיך מנוצר חסד שהוא תימון ח' והוא שב ע"ב כזה, יו"ד ה"י וי"ו ה"י,
 וממנו תשפיע לתיקון מ' לאצפים והוא שם קנ"א עם י' אותיות קס"א
 כזה אצ"ת ה"ה יו"ד ה"ה, ויכוין למתק אדניי אלהים שהוא גימטריא
 קנ"א ש"ך פ"ר דינים דדכורא ודנוכבא, וכזה יושלכו ס"מ וליצית ונחש
 וכל המזימים שנבראו ע"י טיפת קרי שיצא ממך כולם למצולות ים העליון,
 ואחר כך תכוין הכתוב נושא עון ופשע וחטאה ונמה עולה, אל"ף ה"י
 וי"ו ה"י לנקות ולהציא ניצוצות הקדושה שביד הקדושה ע"י וע"י חברך
 וכולם יחזרו אל הקדושה אמן ס"ה :

סליק עמוד התפלה.

בעזרת האל הגדול הגבור והנורא, אתחיל לכתוב עמוד התורה

פרק א

די בחכמה יסד ארץ, העולם ומלואו לא נברא אלא בשביל התורה,
 ואין אדם יכול להיות זוכה לאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבא אלא
 אם כן יהיה זהיר עד מאוד לבלתי יעבור עליו יום אחד בלי עסק התורה
 וכדאיתא בזהר ובמה זוכה בר נש לההוא נהורא דגנוז המבי"ה לצדיקים,
 כד"א עין לא ראתה כו' באורייתא זכו, דכל מאן דאשתדל באורייתא
 בכל יומא זוכה למהוי ליה הולקא בעלמא דאתי ויחשב ליה כאילו בני
 עלמא דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל הה"ד ה' בהכמה יסד
 ארץ ונוי, ועסק התורה יהיה בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, כי
 עמוד הענין שהל"ך לפני ישראל הוא תורה שבכתב, ועמוד האש הוא
 תורה שבעל פה, והם העמודים ההולכים לפני המטה של אדם שעסק
 בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, וכדמצינו בכמה תנאים, ואשרי ל"מ
 שזכה לזה, ובשמת הקדוש מהרמ"ק ז"ל הלכו הרבה בני אדם אחר
 המטה, ובתוכם היה הקדוש האר"י ז"ל, ובהליכתו אמר האר"י ז"ל מי
 הרואה מה שאני רואה ענין גדול כאן ואין עונה, רק נער אחד היה שם
 והתהיל ואמר רבי אני רואה, אמר ליה מה אתה רואה, אמר ליה כי
 עמודים של אש המאירים עד מאוד הולכים לפני מטתי, אמר ליה הרב
 האר"י ז"ל הואיל שזכות למעלה גדולה כזו, הריני נותן לך בתי לאשה,
 ובחזירתם

זכזכורתם מקבורת הצדיק הנל הכניסו האר"י ז"ל לנער לביתו וכוונתו לנדלו ולפאר אותו בעדי עדיים של תורה וליתן לו בתו כמו שאמר , לשעה הסתכל האר"י ז"ל בפני הנער והשיג כי ראה קרי תיכף ומיד אמר ליה הנה אבדת המעלה הגדולה שהי' בך ואינך רשאי לקחת בתי ולך מביתו והוציאו מביתו והנער הלך לו ע"כ , הרי לך מעשה רב מענן זכויות העמדים ההולכים לפני המטה , ומכריזים לפני המטה זה הוא בן התכיב והנעים אשר השתעשע בשעשוע המלך ית"ש והיא תורתנו הקדושה אשרי לו ואשרי חלקו :

פרק ב

מכבוד התורה היא לבלתי לבזות כתבי הקודש , ולייחד להם מקום מוצנע , וליפות הספרים , כי האדם נענש על זה בראותו ספרים קרועים או דפי ספרים קרועים ומונחים במקום בזיון ואינו קושרם יחד ומצניעם במקום מוצנע , וכדאיתא בספר חסידים סימן צ"ז חכם אחד צוה לבנו שלא יהנה יותר מדאי מזה העולם ושלא יעברו עליו יותר משלשים יום בלא תענית , וכשמת הוציאווהו מקברו והכו אותו וכו' לאחד בחלום בלילה ואמר לו הענין שמכין אותי על כשהייתי רואה ספרים עם דפי ספרים קרועים ונמחקים ולא הייתי קושרם יחד ומצניעם , ומנהג ישר וכשר הוא בקהילות מדרשות שהולך אדם אחד בכל ערב שבת מבית לבית ותרמילו בידו ומקבץ שמות הקרועים המונחים בחורי הבית ובמקום בזיון ואחרי כן קושרם יחד ומצניעם במקום מוצנע כמו על עליות בית המדרש וכיוצא בזה ונכון זהו מכבוד התורה :

פרק ג

לעתיד לבא יבא משה רבינו ע"ה לתבוע עלבון התורה מאלו בני אדם שהיה להם יכולת ללמוד בתורה ולא עסקו , ומה רבה החרפה והבושה שהיתה אז כי ידמו ולא ידעו מה להשיב , כדאיתא בז"ח דף י"א ר' חזקיה אמר אנא הוית באתריהון דערבייא וחמית גוברין דהוו מטמרין ביני טוריא במערתא , ואתו מע"ש לע"ש לבתיהון אמרי להו מה דין דאתון עבדין , אמרו לי פרישי עלמא אנן ומתעסקא באורייתא כל יומא ויומא וזימנין לית אנן אכלין בר מעשבא הדא , אמרית להון שאר זימנין כמה אתון מתפרנסן , אמרו לי אנן אשכחן במדברא אעיא דמצינו למיכל ואכלינן יתהון , וכד נהירא לן שמעתתא מטניאות חדותא משתמטי מינן ובשלי להו , ויומא ההוא חשיב לן כיום טוב , וזמנין דלא צמחי אינון אעיא , אנן אשכחן עשבא ומבשלינן ואכלינן , אמרית להון תהא חולקי עמכון בעלמא דאתי , אשריכם בעוה"ז

בעוה"ז ובעוה"ב כאן ידענא דלא תהיו בכיסופא בד ייתי משה למיתבע
 עולבן דאורייתא ע"כ והנה לימוד התורה יהיה באימה וכיראה ברתת
 ובויע כאילו עומד תחת הר סיני , וזהר מקלות ומלהרהר בשום הרהור
 כשי"כ הרהור רע ח"ו כי אז לא תעלה תורתו למעלה כי נחש ברוך
 בעקבה והם הרהורים שמהרהר בעסקו בתורה , וראוי ונכון שיתפלל
 אדם בכל יום תפלה קצרה , ויר מלפניך ה' אלהינו ואליה אבותינו
 שתשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה , ובין התלמידים
 העוסקים בתורתך בין העוסקים לשמה ובין העוסקים שלא לשמה , וכל
 העוסקים שלא לשמה יהיו רצון שיהיו עוסקים לשמה , כי המתפלל על
 חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה , איתא בזהר פ' וישב ,
 ר"ח סליק לארץ ישראל בד קארי באורייתא הוו אנפי נהדין כשמשא ,
 וכד הוו קיימין קמיה כל אינון דלעין באורייתא הוו אמר דא אשתדל
 בה לשמה , ודא אשתדל בה שלא לשמה , והוי צלי על ההוא
 דאתעסק לשמה דלהוי הכי תדיר ויובה לעלמא דאתי , וצלי על ההוא
 דאתעסק שלא לשמה דייתי לאתעסק בה לשמה ויובה לחיי עלמא ,
 יומא חדא חמי תלמידא חד לעי באורייתא ואנפו מוריקין , אמר ודאי
 מהרהר בחטאוי איהו ואמשיך ליה במילוי דאורייתא עד דאתישב רוחי
 בגווי , ומן ההוא יומא והלאה שוי על ההוא רוחא דלא ירוף בתר
 הנהו הרהורין בישין וישתדל באורייתא לשמה , ובבב"ל עסק התורה
 לשמה הוא שכשישב לעמוד יהיה הלימוד לעסק רב ובעיון רב ולא יהיה
 כחותה על הגחלים ברהיטו בלי עיון , גם יחתוך הדברים היטב בשפה
 ברורה בלי גמגום כי המשמיע קולו היטב בדי"ת אפילו מויקם מברכין
 אותו , גם לא יפסיק משיעור משנתו אשר סידר לעצמו בכל יום ויום ,
 ולא יפריד המחשבה להרהור אחר ולהפרד מדי"ת אפילו רגע אחד , כמה
 שדיבר המגיד צ"י יוסף קארו , ולא תפריד מחשבתך אפילו רגע אחד
 כי אני המשנה המדברת בפומך , אני וכל חיילותי סובבים אותך ואת
 בינינו כמלך בגדוד , כי אלו ניתנו רשות לעין לראות הייתי רואה מלא
 עיניך לכל צד כולו מלא חיילות , הם הנבראים מהבל פיה כשאתה עוסק
 במשנה , ואלו הם הונים סביבותיך וסובבים כל חיילותי ואתה בתוך כולם
 כמלך בגדוד , וכוליהו מכרוי ואמרו הבו יקר לדיקנא קדישא דמלכא ,
 לכן ברי אודהר בנפשך בכל אורהך מדבורא כמה דאולפתך , שהאבר
 היותר כבד יהיה הלשון , וזה הוא קשום אחד מקשומי בעלי תורה שהיו
 ממעטים בדיבור כל מה שאפשר וולת ד"ת , וכבר נמצא כתוב על הסוד
 אחד שנתגלה לאשתו לאחר מותו והיה פניו מאיר עד מאוד וכל שער
 וישער שבראשו ובוקנו היה מאיר כאבוקה , ואמר לאשתו שכל זה זכה
 על היותו ממעט בשיחה ולא פתח פיו וולת ד"ת או לעיני המתיר ויראה
 דרך ארץ , אשריהם שר בעלי התורה היראים והתורמים לדבר השם ,
 יעליהם נאמר להנחיל אוהבי יש בעוה"ב ואוצרותיהם אמלא בעולם הזה
 :אמן ס"ה :

פרק ד

כף עיר שיש בה צפצוף תורה לא אתייהב רשו לס"מ למשלט עלה .
 איתא בזוהר פ' ויצא דף פ"ה , ר' חייא ור' חזקי' הוו יתבי תחות
 איצני חקל . אדמוך ר' חייא המא לוי לאציהו אמר מסכמי מורא (פירש
 בזהרי כמה מיוו הודו והדרו דמר) חקלא נהיר אמר השתא אתינא לאודעא
 דירושלים קריב איהו לאתחברא (דאף שכבר היתה חריבה בימי ר' חייא
 נתיישיבה מעט אח"כ ועכשיו אמר ליה שתחרב לגמרי בשביל ביטול
 תורה וכדמסיק וכן כתוב בוי"ח) וכל אינון סרתא דחכימייא כו' והא
 אתייהב רשו לס"מ עלה ועל תקיפי עלמא , ואתינא לאודעא לחכימייא
 דילמא יורכבן שני דירושלים , דהא כף זימנא דאורייתא אשתכח בה היא
 סיימא , בגין דאורייתא איהו איצנא דחי' וכו' , חכיבה היא התורה
 שמנינת על כל צרה שלא תבוא , וחביבין לומדיה לשמה , כדאיתא בזוהר
 פ' וישלח דף קס"ח ר"א אומר כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה לאו
 מיתתי' על ידי יצה"ר דאיהו נחש ואיהו מלאכא דמותא אלא מיתתהון
 בנשיטה ובג"כ צדיקים דמשתדלין באורייתא לא מסאבין גוסא דלהון אלא
 הוא דכיא כגון אליהו בני קברי דאשכחוהו רבנן ושאליו ליה ולאן מר
 כהן הוא אמר לון צדיקים לא מסאבי במיתתהון כמה דתנינן ביום שמת
 רבי בטלה כהונה כלומר דאתעסקו ביה דלא שרא עלייהו רוח מסאבא
 כו' הרחמן יתן חלקנו בין איהן הצדיקים בג"ע אמן וכן יהי רצון :

פרק ה

בעלי תורה היראים והחרדים לדבר השם שחלים ומודעועים מפני כבודו
 יתברך מוטל עליהם להשגיח על עוברי רצונו יתברך , להדריכם
 בדרך הישר עד כי ישובו מדרכם הרעה לעבודתו יתברך , והענין מבואר
 בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ט דאין שיעור וערך לגודל שכר האדם
 המזכה נפשות ומכרבן לעבודתו ית' , כי הכרוז יוצא בקול גדול ואומר
 עליונים ותחתונים אסודוי סהדותא , מאן הוא דבורא נפשות ומזכה
 לחייביא ההוא שכתר מלכות בראשו ההוא ראוי לעלות השתא קמי
 מלכא דהא מלכא ומטרוניתא שאליה עליה , כדין אודמן תרין סהדין
 מאינון עיני ה' דמשמטי בכל עלמא וקיימן בתר פרגודא וסהדין סהדותא
 דא ואמרי הא אנן סהדין על פלניא בר פלניא דמזכה רבים ומסירם
 מדרכם המקולקל' זכאה הולקיה דהא אבוי נזכר בגינו לטובה דא איהו
 עביד לתתא נפשאן דחייביא דהוו מסמרא אחרא כדין אתייקר קוב"ה
 בהדוא שלימתא , ביה שעתא אודמן חד ממנא דאיהו גזברא על דיומנין
 דצדיקיא ברזא דשמושא דאתון דאתקרי ברזא יהודיעים בכתרא דשמושא
 דימא קדישא , ורמיו קודשא ברוך הוא לההוא ממנא ואייתו דיוקניה
 דההוא בר נש דעביד נפשאן דחייביא וקאים ליה קמי מלכא ומטרוניתא .

ואנא אסהדנא עלי שמיא וארעא דבההוא שעתא מסרין ליה לההוא דיוקנא , דהא לית לך בל צדוקא בהאי עלמא דלא חקיק דיוקניה לעילא תחות ידא דההוא ממנא , ומסרין בידיה עי' מפתחן דבל גנוי'א דמאריה בהו , כדן מלכא כרוך לההוא דיוקנא בכל ברכאן דברוך לאברהם כד עבד נפשאן דחייביא שהיה מגייר גרים ומקרבן תחת כנפי השכינה . וקב"ה רמזו לדי' משריין עלאין ונטליין לההוא דיוקנא ואולי עמיה ואיהו עאל לעי' עלמין גנויין דלא זכו בהו בר נש אחרא בר אינון גנויין לאינון דעבדי נפשיהון דחייביא , ואלמלי' הוו ידעי' בני נשא כמה תועלתא זכו זכאן בגינייהו כד זכו להון , הוו אולי אבתרייהו ורדפי לון כמאן דרדף בתר חיין , מסכנא זכי' לבני נשא בכמה טכאן בכמה גנויין עלאין לאו איהו כמאן דוכי' בחייביא , מה בין האי להאי , אלא מאן דמשתדל בתר מסכנא איהו אשלים חיין לנפשיה וגרים ליה צאתקיימא זכי' בגיניה לכמה טכאן לההוא עלמא , ומאן דמשתדל בתר חייביא איהו אשלים יתיר , עבד לסטרא אחרא דאלהים אחרים דאתכפוי'א ולא שלטא ואעבר ליה משלטנותיה , עבד דאסתלק קב"ה על כורסי יקריה , עבד צההוא חייבא נפשא אחרא זכאה חולקיה ע"כ לשון הוהר , אשרי לו ואשרי חלקו אי"ם וכיר' :

פרק ו

כתוב בתורה ועושה חסד לאלפים לאוהביו ולשומרי מצותיו לאיף דור , ופירוש ענין פסוק זה מבואר בתיקוני ד"ח דף צ"ו ע"ב והוא זה האי' מאן דלא עבד צבורא יתברך בלב שלם והולך בדרך עולתון והרבה כתמים בנשמתיה היקרה החצובה מתחת כסא כבודו ית' , אזי לבשתצא נשמתו נוטל הקב"ה ההוא נשמתא ונוטע אותה בגוף אחרת , והכוונה להיות זה השני מתקן מה שפגם הראשון , ואם גם זה מקלקל אזי נאמר על הגוף הזה ונתן את הבית ואת אבניו , ונוטל הקב"ה ההוא נשמתא ונוטע בגוף אחר , וכוה עושה המבי' פעם ג' וד' , ובפעם ד' כשרואה הקב"ה שאין תיקון לנשמה זו , אזי נאמר עליה הכרת תכרת , הכרת מעוה"ז , תכרת מעוה"ב , ואין לה תכנה עוד , שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר , וז"ש נמי פוקד עין אבות על בנים על שלשים ועל רבעים ותו לא , אבל נשמת הצדיק שבכל פעם יתבוא בגוף אדרבא מוספת תיקון גדול לעשות מצות ולעסוק בתורה , בכל גלגול וגלגול מתקנת הגוף לעבודת הבורא ית' , עליה נאמר ועושה חסד לאלפים , אפילו לאלפים מתגלגלת לאוהביו ולשומרי מצותיו לאיף דור אפילו לאיף פעמים , אבל ברשעים כתיב יפול מצדך איף לית להו חולקא בהנהו אלף עולמות , ע"כ בן אדם שים על לבד שמתא נשמתך הנוטעת עכשו בגופך הוא פעם ד' ושוב לא יזכר לתקנה , ע"כ תראה לתקן עתה לעבוד את הבורא

הבורא ית' ככל לב ונפש וכל מגמתך יהיה לתיקון ולא לקלקל חיו דאם תמלקל חיו שמא כשיבא בעל הפקדון ויטול את פקדונו שוב לא יהיה לך תקנה חיו כי על שלשים ועל רבעים כתיב ותו לא , ומבואר שם כי זה נמי הענין צדיק ורע לו ורשע וטוב לו , והענין כי נשמת הוטא אחד שמתגלגלת בצדיק לתקנה צריכה על כל פנים לשלם מה שהבתה בגוף החוטא הראשון , והאיך ובמה משלמת ביסורים , וזה צדיק ורע לו , ולפעמים נשמת גוף אחר שעסק בהרבה מצות אבל לא למד תורה מתגלגלת בגוף א' שלמד ויושלם החסרון , ואם מת זה בלא בנים שלא למד תורה ולא הניח בנים שלמדו תורה ומתגלגל בגוף אחר לתקן ואירע בגוף הוטא שאינו מתקן כלום רק מקלקל , וצדיקין לשלם עב"ם להדיא נשמתא אותן מצות שעשתה בגוף הראשון וזה רשע וטוב לו , ע"כ יראה אדם להדריך את בניו לת"ת ולמעשים טובים כדי שיהיה לו לעזר בעת שיצטרך לסיוע שלהם , וכדאיתא במדרש הנעלם אשרי משכיל אל דל , דל הוא זה שמת בלא בנים נקרא דל , ואם נשאר לו בן בעוה"ז שלמד תורה אשרי לו ואשרו חלקו ביום רעה ימלטהו ה' ותא חיו , נברא חד שהיה הולך בין הרי אררט והיה ת"ח ושני תלמידיו חכמים עמו וראו במקום אחד בארץ כנענים , ואש ועשן יוצא משם , ושמע קול איש מתוך הבקוע צועק בקול מר ווי ווי , אמר ודאי כאן דוכתא חד מדוכתא דניהנם , שכב לארץ ויישן וראה בחלום לאיש אחד נושא עליו משא גדול של קוצים על כתפיו , ושני ממונים הולכים אחריו ומבעירים ודולפים הקוצים שעל כתפיו , והאש שורפו וסובל צער גדול וצועק בקול גדול מחמת דין הקשה שסובל , והממונים אומרים לו בזה הלשון אתה עזבת דברי אלהים חיים , ועשית רצון הרשעים הנמשלים לקוצים , על כן הם ישרפו אותך , אמר ליה האיש החכם להווא דנידון בניהנם מי אתה , אמר ליה יהודי אני וחוטא גדול אני והממונים של גיהנם אינם מזכירים לי את שמי , ותלת זמנין ביומא דנין אותי ותרין בלילה (נראה לי משום שעבר על המשה הומשי תורה משום הכי היו דנין אותי חמשה פעמים ומשום שנאמר והגית בו יומם ולילה משום הכי היו דנין אותי ביום ובלילה) אמר ליה ידעת שם עירך אמר ליה בגליל העליון הייתי דר שם , אמר ליה הנחת בן אחרוך אמר ליה הנחתי בן קמן אחרי , ואנא קצבא הייתי , ועשיתי הרבה רעות , ודיינין לי מפי ומרגלי ומירי , ומלאך שהוא ממונה על הקברות , אמר לי בשעת הדין , אוי למי שנשבע לשקר שנשבע לקיים את התורה ולא קיים , ווי לקרמפתא דלא מנה תפילין , ואוי לידים ששמשו בהבלי עולם , ואוי לרגלים שהיו הולכין בהבלי עולם , ובשעה שהיו מכין אותי מכות מרדות , אמרתי בהכרחי מה שעשיתי ונשמת עשתה עדות עם המלאך , ואמרו ע"פ שנים עדים יקום דבר , וזושה משוכבת היקך שמור פתחי פיך , והיא הנשמה המעידה על האדם בשעת מיתתו , איתער החכם הנל משנתיה והלך לגליל העליון וכשבא לעיר פגע באדם אחד אמר ליה כאן צריך להיות

בן קצב אחד שמת מקרוב הראני נא איה איפה הוא . אמר ליה בן קצב זה שאתה יואל , הוא בבית המטבחים והוא רשע כמו אביו , אזל לבי מדרשא שמע חד ינוקא דאמר שם תבקשנה ככסף גו' אזל לבי מטבחיא וחזי ליה לההוא ינוקא דהוה מצחק עם הנערים בני מטבחיא , אמר ליה ברי זיל עמיה , ואלביש יתיה ויהיב ליה לרבי חד דהוי אולף ליה אורייתא עד דרכא רביא וקרא , ועבד ליה דאמר הפטרה בבית הכנסת , ועבד ליה דיתפלל עד דקרא ואתחכם יותר עד דקרי ליה רבי , ובתר בן אתחזי האי דנידון בגיהנם בהלמא להבם הנ"ל , ואמר ליה רבי כמו שנחמתני , בן ינחם לך הקב"ה , בשעה שאמר בני הפטרה פקעו לי מן דינא , בשעה שהתפלל לפני התיבה בבית הכנסת ואמר קדיש , קרעו גזר דין שלי מכל וכל , ובשעה שלמד תורה ונעשה חכם יהבו לי חלק בגי' והעלו אותי בישיבה של מעלה עם הצדיקים , ובשעה דאתחכם בני יותר וקראו ליה רבי , עטרו אותי בעטרה דמתעטרין צדיקיא ונהנתי מזיו השכינה , ובשבי"ך רבי זכתי לבי הכבוד הזה זכאה חולקך שבשביל זה לכד יש לך חלק לעוה"ב חלק מעולה , וזכאה איהו מאן דזכי ושכיב ברא בעלמא דא והבן עוסק בתורה ובמצות , עושה הבן נחת רוח לאביו בעולם הבא ע"כ , נשמע מזה דברא מזכה אבא כשעוסק בתורה ובמצות עושה נחת רוח לאביו בעולם הבא , וגדול שכר גמילות חסד של אמת שעושים עם המתים כמו שעשה החכם הנזכר , ע"כ הירא את דבר ה' יראה לעשות המצות גמילות חסד בגופו , ויראה להדריך את בנו בעבודת הש"י ביה וב"ש שיהיו נמראים עבדי ה' ורב טוב אשר זכה בשבילם ובשביל זה יזכו לרב טוב הצפון לצדיקים אמן :

פרק ז

כמה גדול כח הלימוד תורה לשמה , איתא בזהר פ' וישב דף קפ"ה עמוד א' כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה , כד נפיק מן האי עלמא אורייתא אולת קמיה , ומכרות קמיה ומגינת עליו דלא יקרבו ליה מארי דינא , כד שכיב גופא בקברא היא נטרת ליה , כד נישמא אולת לאסתלקא למיתב לאתרא , איהי אולת קמיה דההיא נשמתא וכמה תרעין תמיסין מתברו קמיה דאורייתא עד דאולת לדוכתהא וקיימי עליה דבר נש עד דאתער בזימנן דקיימין מיתי עלמא ליום דינא רכתא איהי סנגוריה עליה וכו' ומבואר עוד שם בהיות האדם מורה להבין ד"ת על בוריו ואינו יכול להוציא מבח אל הפועל בדבורו היא נכנסת ביה אז ומוציא מפיו ד"ת מתוקים כדבש על בוריין והוה והיא תשיחך לשון שיחה , ועוד שם ומאן דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא כד נפיק מהאי עלמא , אשלכו יתיה לבור מיט היון והוה אתר תתאה בגיהנם דלא יהא מרחם עליה וכו' ע"ש , ע"כ יראה האדם שיהיה עסק התורה לעינר , וטוב תורה עם דרך ארץ , וכדאיתא במדרש

במדור הנעלם וייל , עם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ ולעשות עתים לתורה ולהיות עמלו בכי דרכים אלו מפני שיגיעת שניהם משכחת עון, ושמא יאמר האדם הריני בן אבות ממשפחה גדולה וחשובה ומיוחס אני איני ראוי לעשות מלאכה ולכבוד את עצמי , אמור לו שומה כבר קדמך יוצרך שנאמר בראשית ברא אלהים וגו' ועשה מלאכה קודם שבאת לעולם שנאמר כי בו שבת מכל מלאכתו וכו' , ומי יעשה התורה לעיקר ואף אם יפסיד משלו בשביל עסק התורה אל ידאג וכדאמר ר' יוחנן בא וראה כמה הפרש יש בין התורה לעולם , שהעולם כולו נברא בששה ימים והתורה בארבעים יום וארבעים לילה , ר' יוחנן הוי אויל ממסרו ללוד והוי ממזיל עמיה ר' חייא בר ר' אבא , מטו בי חקל חד , אר"י האי הקל דידי הוי חובנית יתיה כדי למעסק באורייתא , בכה ר' חייא בר אבא אמר ליה ר"י ולמה את בוכה , אמר ליה דלא שבקת לסיכותך בלום , אמר ליה ר"י קלה היא בעיניך מאי דעבדית דשבקת דבר שנברא בששת ימים , בעבור דבר שנברא בארבעים יום וכו' ע"ש , בא וראה עונש מי שאינו עוסק בתורה , מ"ש בזהר פ' מקץ תא חזי בכל יומא כד נהורא סליק אתער חד ציפרא באילנא הג'ע וקרי תלת זמנין ושרביטא יזדקף וכרוזא כרי בחיל מאן מנכון דהוי ולא הוי , דקיימי בעלמא ולא ידעין על מה קיימין , ולא משגחי ביקרא דמאריהון אורייתא קיימא קמיהו ולא משתדלי בה , טב לון דלא יברון על מה יקומו בלא סוכלתנו , ווי לון דכד יתערון יומא דרע עלייהו ויטרדון להון מן עלמא עב"ל , על כן יתעורר אדם ויסתכל מה יהא בסוף יומו כי לא לעולם יהיה , אם אלף שנים יהיה כלא היה , ויחוס עץ עצמו בעוד שהנר דולק יתן לו שמן , ויהגה בתורת ה' יומם ולילה אחד המרבה ואחד הממעיט ובצבד שיכוין לבו לשמים , רק שפא יעבור עליו יום או לילה בלי תורה ובלי יראה אף בליעות הקצרים , כי כשאין ישראל עוסקים בתורה ידו עשו מתגברים בעוה"ד , כדאיתא בזהר שמות על פסוק ותרה בת פרעה לרחוק על היאור , בשעתא דהוי פסקי ישראל מאורייתא , מיד ותרה בת פרעה לרחוק על היאור , נחתא מדה"ד לאסחאה מדמן של ישראל עץ עולבנא דאורייתא , ונערוותיה הולכות על יד היאור , אלו הן האומות דאולין ורדפיין אבתרייהו על יד היאור על סיבת עולבנא דאורייתא וכו' ע"ש , על כן ישים האדם אל לבו להשתדל באורייתא , למען הציץ דם אחינו בני ישראל מיד האכזרים וזה הוא שעושה נחת רוח למעלה ולמטה , בא וראה כמה אהובה והביבה היא התורה איתא בזהר פרשת ויחי כד אתפליג ליליא כדן הקב"ה אתער וכל חילי שמיא ובועט ברקיע ואודעועין עלאין ותתאין ולית נייחא קמיה בר בזמנא דמתערין לתתא באורייתא וכד מתערין לתתא באורייתא כדן קב"ה וכל אינון נשמתין דצדיקיא כולהון צייתין עמיה וחדאן להתוא סלא וכדן נייחא קמיה אשתכח בו עב"ל , זה הוא בן החיוב והנעים שעושה נחת רוח לאביו שבשמים , אשרי לו ואשרי חלמו א"ם :

פרק ח

במדרש הנעלם דף ט' עמוד א' א"ר יצחק אין מגלין סתרי תורה אלא לאדם חכם שקורא ושונה ותלמודו מתקיים בידו והוא ירא שמים ובקי בכל דבר , כי הא דר' יוחנן בן זכאי היה אומר על ההוא פסוקא , ושם אשתו מהטבאל בת מטרד בת מי זהב שלש מאות הלכות פסוקות , ולא רצה לגלות אותן אלא לר' אליעזר בן ערך ולר' אליעזר בן הורקנוס תלמידיו , והוי עסיקי עמיה במעשה מרכבה וכו' , שאל ר' דוסתאי לר' אליעזר הגדול , ר' העמידני על סוד הפסוק עולת תמיד העשויה בהר סיני וגו' , אמר ליה עדיין אינך ראוי לעמוד עליו , ולא שאלני אדם על זה וולת עקיבא תלמידי ועדיין השרשים בידי , שמע ר' עקיבא אמר כיון שהנצו הפרחים אכלתי השרשים , אמר ליה עקיבא עקיבא מוכן תהיה לריח נוחח להי , ועדיין בלעת המתוק נשאר , יומא חד הוו אולי באורחא אמר ליה או כדון אכלית שרשיה דאמרת , אמר ליה רבי משאמרת לי הסוד העמדתי על מכונן , סח לו האיך , אמר ליה עמדת ואכלת ועדיין הבליעה מהמתוק נשאר , ואותה שעה גילה לו ארבעים סודות בתורה עד דהוו אולי חמו חד מעינא דמיא יתבו תמן , אמר ליה ר' אליעזר , עקיבא תא ואחוי לך נביעו דמיא דקא פתחי מיא וצלילין נולין , כהא דכתיב באר מים חיים ונזלים מן לבנון , ועל דא פסוקא גילה לו שיחת מלאכי השרת שיחת כוכבים ומולות וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו , שיחת דקלים ועופות שיחת הרוחות , וידיעת התקופות והעיבורים , באותה שעה כבה ר' עקיבא אמר ליה עקיבא אמאי קא בכית , אמר ליה ווי לדור שיהיו צמאים ממך , אמר ליה אל תאמר כך , אלא ווי לדור שיהיו יתומים בלא אב בלא חכם ובלא תלמיד הוגה , ימים יבואו שכל הדור יהיו הצופים ועזי פנים , ותשכח תורה מישראל ואין דורש ואין מבקש , והמתעורר לבו לתורה יהיה נבוה , ווי לדרא ההוא כד ייתי ההוא דרא , אמר ליה לית דרא ההוא מתמיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן כד אינון רכיכין בלבד וריל קמנים וכד אינון קשישין אודייתא משתכחת מנהון , כי הא דאמר ר' יהודה מאי דכתיב אל הנער הזה התפללתי , הוה לה למיטר אל הבן הזה התפללתי , אלא אמרה חנה יהו רצון שבשעה שיגדל וישתדל בעבודת השם שיהיה כמו עכשיו שהוא נער , וכף אדם שיזכה להיות בזקנתו כמו בנערותו יזכה למעלת שמואל הנביא דכתיב ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה וכי תעלה על דעתך כך , אלא צדמתו וזכותו היה גדל עמו תמיד בתפלת אמו כו' ע"ש , גדול כח הבל פיהם של תינוקות של בית רבן שמבטלין גזירות רעות כדאיתא בזהר בראשית וז"ל דהא בשעתא דקשתא אתחזי כדון אתגליין אינון דבייא ובההוא שעתא עת הומיר הגיע עדן לקצצא חייביא מעלמא , ובמאי אשתובן בנין הנצנים נראו בארץ , ואלמלא דנראו לא אשתארין בעלמא ועלמא

ועלמא לא אתקיים, ומאן מקיים עלמא קל ינוקא דלעאין באורייתא ובגין אינון ינוקין רביין דעלמא, עלמא אישתויב בניניהון, על כן אשרי לאב שמוהיר ומדריך בניו בתורה ואינו חס על מאודו ומפור ממוט למלמדים בשביל בניו ומוכה להן ללמוד, יש לו חלק בקיום העולם מה רב טוב הצפון לו לעוה"ב אמן סלה:

פרק ט

מדת ת"ח שלא ישתתף עם ע"ה פן ילמוד ממנו כי ע"ה רובא דרובא הם מקולקלים, ועל כן לא ישתתף עמו, כדמצינו בחכמי הקדמונים בזהר פ' בשלח ר' חייא ור' יוסי הוו אזלי במדברא א"ר חייא לר' יוסי תא ואימא לך דכד מבי"ה בעי לאעברא שולמנותא דארעא לא אעבר עד דאעבר שולמנותא דלהון ברקיע ולא אעבר שולמנותא עד דמני אחרא באתריה וכו' אדהכי חמו חר בר נש דהווי אתי וחד מצולא קמיה, א"ר חייא נזיל דלמא ההוא בר נש עובד ע"ו הוא או ע"ה הוא ואסור לאשתתפא בהדיה באורחא, אמר ר' יוסי נתיב הכא ונחמי דלמא גברא רבא הוא, אדהכי אעבר קמיהו אמר להם בעינא לאתחבר בכו ולא אעבור על מה דכתיב בתורה ולפני עור לא תתן מבשול ואתן כסומין באורחין ולא תסתכנו בנפשייכו, א"ר יוסי בריך רחמנא דאוריכנא הכא, אתחברו בהדיה, אמר להם לא תשתתפו טידי הכא עד דנעבור בהאי סטר באורחא אחרא, בטר דנפקו מהאי סטר, אמר להם בההוא אורחא אחרא הוו אזיל זימנא חדא חד בהן חבס וחד ע"ה בהדיא, קס בהדיא אתר האי ע"ה וקמליה להאי בהן ומהוא יומא כל מאן דאעבר בההוא סטר אסתכן בנפשיה דהא מתחבאן תמן משדדי טורא וקמלין לבני נשא ובעי קב"ה דמא דההוא כל יומא, הרי מעשה שלא להשתתף עם ע"ה, אלא ידבק לטובים לתלמידי חכמים ולכשרים, ואז נאמר עליו ואתם הדבקים בה' אלהיכם היים כלכם היום:

פרק י

גם ממדות בעלי תורה היראים והחרדים לדבר ה' להיותם בעלי לב טוב וענוים וימחלו על כבודם נגד הגדולים מהם ובפרט נגד רבם שמוטל עליהם לנהוג בו כבוד ולשמשו גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה, ראה מה שאירע לתלמידי רבי אליעזר בן הורקנוס בשביל שלא שמשו אותו כדאיתא במדרש הנעלם בזהר וירא וז"ל, תיר בשה"ה ר"א הגדול ההוא יומא ערב שבת היה והיה מלמד עם בני הורקנוס דברים נפלאים ובני הורקנוס לא קבל בלבו כי היה סבור שאין דעת אביו מיושבת, וכשראה שדעת אביו מיושבת מבל קס"ט רזין עלאין, בכה ר"א א"ל בני הורקנוס, אבא מפני מה אתה בוכה, א"ל דאזיל במרוב לעלמא דאתי, אדהכי נכנסו אצלו חכמי הדור לבקרו אולימ להו ר"א על מה דלא באו לשמשו דהא גדולה שימושה יותר מלימודה, אתא ר"ע אמר ליה

עקיבא

עקיבא עקיבא מפני מה לא באת לשמשני אמר ליה לא היה לי פנאי , דתה עליו ר"א אמר ליה עקיבא עקיבא תמה אני אם תמות מיתת עצמך , אמר ליה ר"ע מיתתי במה , אמר ליה קשה מכולהון , בכה ר"ע , אמר ליה רבי אוליף לי אורייתא , פתח ר"א פומיה ואוליף ליה במעשה מרכבה , אתא אישא ואסתר לתרויהון , אמרו חבימיא שמע מינה דלית אנן הויזן וכדאין לכך , נפקו לפתחא דברא ויחיבו תמן , הוה מה דהוה , ואזיל אשא , ואוליף בכהרת עזה תלת מאה הלכות פסוקות , ואוליף ליה רטיו טעמים בפסוקי שיר השירים , והוו עיניו דרבי עקיבא נחתין מיא ואתחור אשא כקדמיתא , כד מצי להאי פסוקא סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני , לא יכיל ר' עקיבא למסבל וארים קליה בבכייתא וגעו ולא הוה ממלל מדהיליו דשכינתא דהות תמן , אורי ליה כל עמיקתא ורוזן עלאין דהוה ביה בשיר השירים , ואומי ליה אומאה דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה כי היכי דלא ליחרב עלמא הכייה בניניה , ולא בעי מניה דישתמשון ביה בריותי מסגיאנות קדושתא דאית ביה , לבתר נפק ר' עקיבא וגעו ונבעין עיניו מיא , והוה אמר ווי רבי ווי רבי דאשתאר עלמא יתום מנך , עאלו כל שאר חבימיא גביה , ושאלו ליה ואתיב להון , הוה דחיק ליה (שעתא) לרבי אליעזר , אפיק תרי דרועוי ושינון על לביה , פתח ואמר אי עלמא , עלמא עלאה חורת לאעלא ולאגנא מן תתאה כל נהירו ובוצינא , ווי לבון תרין דרעי , ווי לבון תרין תורות דישתכחון יומא דין מעלמא , דא"ר יצחק כל יומא דרבי אליעזר הוה נהירו שמעתא מפומיה כיומא דאיתודיכת בטורא דסיני , ואמר על עצמו אורייתא (סברית גמרא) גמרות והכמתא סברית ושמושא עבדית דאילו יהון כל בני אנשא דעלמא סופרים לא יכלין למכתב , ולא חסרו תלמידי מהכמתי , אלא בכוחלא בעינא , ואנא מרבותי אלא כמאן דשתי בימא , ולא הוה אלא למיתן טיבותא לרבוהי יתיר מניה , והוו שאלין מניה בהווא סנדלא דיבוס עד דנפק נשמתיה ואמר טהור , ולא הוה תמן דבי עקיבא , כד נפק שבתא אשכחיה רבי עקיבא דמית בוע מאניה וגריד כל בשריה ודמא נחית ונגיד על דיקניה , הוה צוח ובכי , נפק לברא ואמר , שמיא שמיא אמרו לשמיא ולסיהרא דנהירותא דהות נהיר יתיר מנהון הא אתהשך , הרי לך מה שגרמו התלמידים לעצמם שלא ישמשו פעם אחד את רבם , וראה גם ראה שהיה ר"א בוכה על שימות מהרה , ואם ר"א שהיה בוצינא דנהורא דהוי מאיר יתיר מן חמה ולבנה באור תורתו , היה בוכה ומתיירא מפני המות , על אחת כמה וכמה אנוש אנוש ריקם מתורה ומצות ומעשים טובים , מלא עין וזדון איך לא יהיה מתיירא מפני יום המות , ומפני יום הדין הגדול והנורא , ובכל יום ראוי לזכור יום המיתה ויכין צדה לדרך רהוקה המווגמת לפניו , להיותו מלא מלוכש מוציות , ואז לא יירא ולא יבוש בעמדו לפני כסא כבודו יתברך ולפני פמליא של מעלה , ודי בהערה זו לזרע ישראל זרע קודש , ועליהם נאמר להנהיל אוהבי יש , וכו' אמן מלה :

פרק יא

בהיות מצטייר האדם מה רב טוב אשר זוכה בהיותו הולך בדרך תום ויושר וביראת ה' כל הימים לעשות ככתוב בתורת משה עבד ה' ולא לסור ימין ושמאל, כמה יקר וכמה זיו הוד והדר אשר זוכה בהיותו עומד למעלה לפני פמליא של מעלה, ומאיר כזו השמש בצהרים ונהנה מזיו השכינה, בזכרו לזה כמה יתלהב לבו לעבודת ית"ש לעבדו בלב אחד וליחד יחיד ומיוחד ית"ש בפי כל, דרי מעלה עם דרי מטה, כולם עובדים עבודתו באמונה שלמה בלי שום עיקול ורמיה בפה ובלב שלם כולם שוין לטובה בכונה אחת, ולמה יהיה האדם נעדר מהם, ומה טוב אשר גם יהיה לעוה"ב בחבורת הצדיקים הנהנים מזיו השכינה, אשריהם וטוב להם כדמצינו בזהר פ' שלח לך דף קס"ב, כקדמונינו מארי דאורייתא ז"ל שהיו הולכים פעם אחד במדבר ופגעי בחד טורא ועאלו לחד מערתא ולפום מערתא פתחא לגינתא וכו', יתבו ושינתא נפלת עליהו ודמבו, אדהכי הא ממנא אתא ואתער לון, אמר לון קומו פוקו לגו פרדס דאבראי, נפקו חמו לאלין מארי מקרא דהוו אמרי בההוא קרא, במדבר הזה יתמו, הא באתר אחרא לא, ושם ימותו, הא באתר אחרא לא, ודא בגופין, אבל בנשמתין לא, כגונא דבני גנתא, אמר לון ההוא ממנא פוקו, נפקו בהדיה, אמר לון שמעתון מדי לגו ההוא דגנא, אמרו שמענא דהא חד קלא הוה אמר מאן דפסק יתפסק, מאן דקצר יתקצר, מאן דקצר יתארך, אמר לון ידעתון מאי האי, אמרו לא, אמר לון חמיתון ההוא נשרא רברבא וההוא ינוקא חד דקא מלקט עשבין והוא רבי אילאי דנציבין דהוה אזיל פעם אחד עם בריה ינוקא ומטו להבא וחמא הוא וינוקא בריה מערתא דא, וכיון דאעלו לגו חשוכא דמערתא לא יכלו למסבל ומיתו, וההוא ינוקא בריה קיימא בכל יומא קמיה דבצלאל בשעתא דנחית ממתיבתא עלאה ואמר קמיה תלת מלין עד לא יפתח בצלאל ברזין סתימין דחכמתא, דכל מלוי רזין סתימין אינון דעין לא ראתה וכו', הא דאמר מאן דפסק יתפסק, מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטילין, יתפסקון חייהו מהאי עלמא, ודיניה קיימא בההוא עלמא, מאן דקצר יתקצר, מאן דקצר אמן ולא מאריך ביה גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא, מאן דקצר יתארך, מאן דאמר אחד אצטריך לחטפא אלא ולקצרא קריאה דילה ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דעביד דא יתארבון חייו וכו', עוד שם באורך, פוקו מהבא וכאן אתון, נפקו ירב לון ההוא ממנא ווררא ונפקו, כד נפקו אסתים פום מערתא ולא אתחזי כלל, חמו ההוא נשרא דהוה נחית מההוא אילנא ועאל גו מערתא אחרא, ארחו אינון בההוא וורדא ועלו תמן, אשכחו ההוא נשרא אפום מערתא, אמר לון עולו וכאי קשום חברין, דהא לא חמינא חדוה דחברותא מן יומא דאנא הבא אלא בכי, עאלו מנו לפרדס אחרא וההוא נשרא בהדיהו כד מטו לנבי אינון

מאריהון

מאריהון דמשנה : אתהדר ההוא נשרא בדיוקנא דאדם בלבוש יקר
מנהרא כוותייהו ויהיב עמהון כחרא , אמר לאינן דיתבי , הבו יקר למארי
מתניתא דאתו הכא , דהא מאריהון אהמי לון פליאן רברבן הכא , אמר
חד מנייהו אית בכו סימנא , אמרו הין , אפיקו תרין וורדין וארחו בהו ,
אמרו היבו מארי מתיבתא תיבו , אהידו בהו ויתבו , בההוא שעתא אולפו
תמן תלתין הלכות דלא הוו ידעי מקדמת דנא ורזין אהרנין דאורייתא ,
אהדרו לגבי אינן מארי מקרא אשכחו דהוו אמרי , אני אמרתי אלהים
אתם ובני עליון בלכם , אני אמרתי בשעתא דאקדימתון עשיה לשמיעה
דהא אלהים אתם וגוי כיון דאתנשכתון בתר יצר הרע אכן כאדם תמותון
וגוי , מה מיתתו של אדם אחית ליה לעפרא בנין דיתמחי ההוא יצר הרע
די בגויה , וההוא יצהיר איהו דמית ואתעכל בגויה , אמר ההוא סבא
דעלייהו אוף הכי כתיב ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה , מאי פגריכם
דא יצהיר כלול דכר ונוקבא חסרונין דאית בכו דיצהיר נחית תדיר
לחסרונא ולא סליק , במודש מעלין ולא מורדין , במסאבו
מורדין תדיר ולא מעלין , ועיד איקרון פגריכם , חסרונין דילכון
כדיא (שמואל א' קפטייל ל') אשר פגרו מעבור את הנחל וגוי סיפא דקרא
אוכח דכתיב יפלו ולא כתיב תפלו , ועיד במדבר הזה יתמו אינן פגרים ,
ושם ימותו , בגין דרעותא דקב"ה לשיצאה להני פגרים מעלמא לעלם ,
אמר להו רבי אילאי זכאי קשוט עולו ותחמו דהא רשו אתמסר לבו למיעל
עד ההוא אתר דפרוכתא פריסא זכאה חולקכון , קמו ועאלו גו דוכתא
חדא , והוו תמן מאריהון דאגדה ואנפיהון מנהרן כנהירו דשמשא , אמרו
סאן אלין , אמר להון אלו מאריהון דאגדה , והמאן בכל יומא נהירו
דאורייתא כדקא יאות , קיימו ושמעו כמה מלין הדתין באורייתא ולא
אתיהיב לון רשו למיעל לגויהו , אמר להון ר' אילאי עולו לדוכתא אחרא
ותחמו , עאלו לגו גנתא אחרא וחמו אוף הכי כראן קברין ומיד מתין
ומתהדרין חיינ בגופין מנהרין קדישין , אמרו ליה מאי האי , אמר להם
דא עבדי בכל יומא , ומיד דשכבי מתעכלי ההיא זוהמא בישא דקבילו
בקדמיתא וקיימן מיד בגופין חדתין מנהרין באינן גופין קדישין דמיימן
על שורא דסיני כגוונא דאתון המאן קיימו בלהו על שורא דסיני בגופין
בלא לכלוכא , כיון דאמשיכו עלייהו יצר הרע אתהדרו בגופין אחרנין
דגופין מדמאין גופין נוכראין ההיר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר
חורב , קלא אתער וילו אתבנישו , הא אליאב קאים על קומיה וכל אינן
קתדראין קמיה , לשעתא פרחו בלהו ולא חמו מידי , אשתארו בלחודייהו
תחות אילנא דגנתא , חמו פתחא אחרא עאלו תמן חמו היכלא חדא
עאלו ויתבו תמן , תרין עולימין הוו תמן , זקפו עיינין , וחמו חד משבנא
מרקמן בכל מיני ציורין וגוונין דעלמא ועליה פריס פריסא דנהורא מנצצא
דלא יבלין עיינין לאסתכלא , מתמן ולהלאה לא חמו כלום כו' ועייניש
באורך , אמרו אינן תרין עולימין סימנא אית בגויהו , אמרו הין , אפיקו
אינן תרין וורדין , ארחו בהו , אמרו תיבו עד דתשמעון תרין מלין ברזין
עתיקין

עתיקן מגו מארי מתיבתא ויהון תדיר ברוא בנוויכו , אמרו הין , איר שמעון כל הני מלין וכל מה דחמו כתבו וכד ממו הכא , הוה כתיב אשמרה דרכי מחטוא בלשוני , ואנא שאילנא לאבי אבא כמה הוו אינון תרין מלין , ואמר לי חייך ברי אינון תרין מלין בונה עלמין , וחריבו עלמין מאן דאשתמש בהו , כיון דשמעו אלין תרין , אמרו אינון ינוכו פומו פוקו לית לבו רשותא יתיר למשמע , אפיך חד מנייהו תפוח אחד ויהב לון ואמר ארחו בדא , ארחו ביה ונפקו ומכר דחמו לא אנשו בלוס , נפקו . הא ממנא אחר אתא , אמר לון חברי ר' אילאי שדרני לבו תודיבו ליה הכא אפום מערתא כו' ויתבו , אמר לון זכאין אתון דאחמי לבון מאריכון בנונא דעלמא דאתי והא לית לבו דחילו ואימתנו , אמרו וודאי הא אתנשי מנן אודחא דבני נפשא ותוהא איהו על כל מה דחמינן בהאי טורא , אמר לון חמיתון אלין טוריא כלהו ראשי מתיבתי לעמא דא דבמדברא , וזכו השתא מה דלא זכו בד הוו בחיין , ואלין רישי מתיבתא כלהו בריש ירחי ושבתו ומועדיא מתבנשו לגבי טורא דאהרן כהנא ומתערי לגביה ועאלין גו מתיבתא דיליה , ומתחדשין תמן בדכו דמלא קדישא דנחית על רישיה ומשח רבו דנגיד עליה ועמיה מתחדשין כלהו בחדושין דרחימין דמלכא קדישא עד דאכרי הכא מתיבתא דרחימותא ואיהו נטיץ בכל מתיבתא בטמירו דקיק מתעפסין כנשרין גו מתיבתא דנהורא ואיהו מתיבתא דמשה וכלהו קיימי לבר ולא עאלין לגו , בר אהרן בלחודו וכפום שעתא אחרון בשמא , ולית מאן דהמי ליה למשה , דהא ההוא מסוה , דאנפוי פדים קמיה ושבע עיני יקר סחרניה , אהרן קאים גו פרגודא דלתתא מן משה ופרגודא פסיק ולא פסיק בגוייהו , וכל רישי מתיבתי לבר מפרוכתא דפרגודא דא , וכל שאר לבר מאינון עננים וכפום חדושי דנהירו דאורייתא דאתנהרו הכי מנהרן אינון עננים ואתמלישו בדקיקו דנהורא עד דאתחזי ההוא מסוה ומגו ההוא מסוה חמאן נהורא יתיר מכל נהירין דעלמא ואינון אנפוי משה , אנפוי לא אתחזון כלל ולית מאן דחמי לון בר ההוא נהירו דנפיק מגו ההוא מסוה בתר כל אינון עננין , משה אמר מלה סתם לאהרן ואהרן פריש לרברבי מתיבתא , כמה פריש בכל אינון מבועין דאסתמו מניה כד מטא זמניה דיהושע , והשתא איהו מהדר לון , בכמה פליאן ומכורין ומבועין ונחלין דנבעין מכל מלה ומלה , כל נשין וזיין דהאי דרא עולות לישבת מרים בצילי שבתות ולילי יומי וידיעין אשתדלותא דמארי עלמא , והאי צילה אקרו ציליא דהלולא , וזאה דרא דא מכר דרין דעלמא , נפקו ממתיבתא דמשה ופרחי לגבי מתיבתא דרקייע , ואינון דאתחזון פרחי לגבי מתיבתא עלאה , על ההוא קרא כתיב אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו . אשרי לו ואשרי חלקו למאן דזבי להיות מן העומדים בדוכתא קדישא דא , אשרי לו ולנשמתו אים , הרחמן הוא יתן גודלנו וחלקנו לאהבה וליראה את שמו הגדול והנורא ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים וכו' :

פרק יב

כר' אב ואם מחוייבים להתפלל להשי"ת ב"ה על בניהם שיזכו לנשמה קדושה, וזמן תפלה זו חודש או ב' חדשים קודם שיהיו בני י"ג שנה כי אז יש זמן להנער לזכות לנשמה קדושה וכדמצינו ברי' אלעזר ברי' שמעון והוא מבואר בוותר הדש בשם מדרש הנעלם וז"ל רבי שמעון בן יוחאי זמין למארי מתניתא למיכל בסעודתא רבא דעביד להו וחסו כל ביתא במאני יקר ואותיב לרבנן כהאי גיסא והוא קא ברח טובא, אמרו ליה מה בדיחותא דמר יומא הדין מבשאר יומין, אמר להו דיומא דא נחתא נשמתא קדישא עילאה בארבע גרפין דחיות' לרבי אלעזר כהן ובהילולא דא יהוי לי בדיחותא שלימתא, אותיב לרבי אלעזר בריה לגביה אמר תיב ברי תיב דיומא דין את קדישא ובערבא דקדישין, אמר רבי שמעון מ"ה חד ואסחר אשא בביתא נפקו רבנן חמו קימורא דהוה סליק מביתא כל ההוא יומא, אתא רבי יוסי ברי' שמעון בן לקוניא אשכח לרבנן דהוו תווהו וקיימי בשוכא אמר להו מאי הוא אמרו ליה חמו האי קימורא מאשא דלעילא הוא, דהא מבחירין יומא דין לר"א ברי' שמעון, וחמו רבנן ארבע גרפין דנשרא דנחתו באשא דאסחר ליה ולרבי שמעון אביהו, יתיב תמן ר' יוסי עד דאזל אשא, עאל מדמוהו אמר ליה אכתרא וסיתרא גבהותא על כלא האי הילולא ליהוי שלמתא, אמר רבי שמעון מאי דעתך, א"ר יוסי הא ברתי לרבי אלעזר כרך, אמר ודאי יהא כך, סראו לרבנן ויהב ליה ברתיה, יתבו תמן תלת יומין ולעו באורייתא כמיה ולא שבקו סתרא דמתניתין דלא אולף להו רבי שמעון עכ"ל, ע"כ יראה האב להתפלל על זה, הבלל האב יתן השגחתו על בנו לחנכו לעבודת הבורא ית' בילדותו וישים השגחתו עליו בתפלות ובברכות שיהיה בקי ויודע למי מברך, ולמי מתפלל, כי הבל תינקות של בית רבן משבר תרעין תקיפין, ועלמא קיים אהבל פיהם, ורב טוב שיזכה האב ביטביל שמגדל בנו לעבודת האל, ושכרו מרובה וגופו מאיר בקבר ונשמתו מתהנית ומאירה בכל פעם שהבן עושה טוב בעולם הזה, וע"ז נאמר בן חכם ישמח אב וכו' :

פרק יג

בהמ"ז מ"ע מן התורה וראוי ונכון לבזון כה היטב שהוא כפ"ב לפני המלך ית' ביה, וכדי לבאר הרבה דברים מרדשים השייכים לברכת המזון נעתיק מוותר דברים דף קפ"ז, ר' יצחק ור' יהודא הוו אזלי באורחא ממו ליהווא אתר דכפר סבנין דהוה תמן רב המנונא סבא אהאדהו באתתא דיליה דהוה לה ברא חדא זעירא, וכל יומא הוה כבי ספרא, ההוא יומא סליק מבי ספרא ואתא לביתא, חטא לון דאלין

לאלין חבימין , אמרה ליה אמה קריב לגבי אלין גוברין עלאין , ותרווח מינייהו ברכאן , קריב לגבייהו עד לא קריב , אהדר לאחורא , אמר לאמה לא בעינא לקרבא לגבייהו , דהא יומא דא לא קרו קריאת שמע , והכי אולפו לי כל מאן דלא קרו קריאת שמע בעונתיה , בנדוהו הוא כל ההוא יומא , שמעו אינון ותוהו , ארימו ידיהו ובריכו ליה , אמרו ודאי הכי הוא ויומא דא אשתדלנא בהדי חתן וכלה דלא הוה לון צרכיהו והוה מתאחרין לאודוונא , ולא הוה בר נש לאשתדלא עלייהו ואנן אשתדלנא בהו , ולא מרינן קריאת שמע בעונתיה , ומאן דאתעסק במצוה פטור מן המצוה , אמרו ליה ברי במה ידעת , אמר להם בריהו דלבושיבו ידענא , כד קריבנא לגביבו , תוהו , יתבו נטלו ידיהו ובריכו רפתא , רבייהודה הו ידוהי מלובלבין ונטיל ידוי וברוך , עד דלא נטיל , אמר להם , אי תלמידי דרב שמעי' הסידא אתון , לא הו לכו לברכא בידים מוזהמות , ומאן דמברך בידים מוזהמות חייב מיתה וכו' . עוד שם באורך , תוהו ולא יכלו למלא , אי' יהודה שמא דאבוך מאן הוא , שתי' ינוכא רגעא חדא קם לגבי אמה ונשיק לה , אמר לה , אמי על אבא שאילו לי אלין חבימין אימא לון , אמרה ליה אמה ברי בדקת להו , אמר הא בדקת ולא אישכחי בדקא יאות , להישא ליה אמה , ואהדר לגבייהו , אמר להם אתון שאלתון על אבא והא אסתלק מעלמא , ובכל יומא דחסדי קדישי אולין באורחא איהו טייעא אבתרייהו , ואי אתון קדישין עליונן היך לא אשכחתון ליה , אויף טייע אבתריכו , אבל בקמייתא חוינא בכו , והשתא חוינא בכו , דאבא לא האמר דמסבל עולא דאורייתא דלא טעין אבתריה , וכיון דלא זביתון דאבא יטעין אבתריכו , לא אימא לכו מאן איהו אבא , אמר ר' יהודה , צרי יצחק כדדמי לן האי ינוקא לאו בר נש הוא , אבלו והווא ינוקא אמר מילי דאורייתא וחדושי אורייתא , אמרו הב ונברך אמר להו יאות אמרתון בגין דשמא קדישא לא מתברך בברכה דא אלא בהזמנה וכו' ע"ש דכל היכא דבר נש יתיב על פתוריה שבינתיה קיימא תמן וסמרא אחרא קיימא תמן כד אומין בר נש לברכא לקב"ה שבינתיה אתתקנת לגבי עילא לקבלא ברכאן וסמרא אחרא אתכפיא , ואי לא אומין בר נש לברכא לקב"ה , סמרא אחרא שמע ומכשכשא למהו ליה חולקא בהדיא ברכה וכו' ע"ש אי' יהודה זכאה חולקנא דמן יומין דעלמא עד השתא לא שמענא מלין אלין ודאי הא אמינא דדא לאו בר נש הוא וכו' ע"ש , אתת אמה אמרה לון רבותי במטותא מיניכו לא תשגחון על ברי אלא בעינא טבא , אמרו לה זכאה איתתא כשרתא , איתתא ברירא מבל שאר נשין דעלמא , דהא קב"ה בריר חולקך וארים דגלך על כל שאר נשין דעלמא , אמר ינוקא לא מסתפינא מהאי דבר נונא רבא ויקרא אנא , ונונא לא דחיל מעינא בישא דכתיב וידנו לרוב בקרב הארץ , מאי צרוב לאסנאה על עינא ותנינן מה דגים דימא טא חפי עליהון ולית עינא בישא וכו' צרוב ודאי בשרב הארץ , בנו בני אנשא על ארעא וכו' ע"ש באורך , והגיד להם ינוקא דין סודות נפלאים , אמרו הב

ונברך

ונברך אמר אנא אברך דכל מה דשמעתין עד הכא מינאי הוה , ואקים
 בי טוב עין הוא יבורך , קרי ביה וברך , מאי טעמא בגין דנתן מלחמו
 לדף , מלחמא ומיכלא דאורייתא דילי אבלתון , איך יהודה ברא רחומא
 דקביה , הא תנינן בעל הבית בוצע ואורה מברך , אמר ליה לאו אנא
 בעל הבית , ולא אתון אורחין , אבל מרא אשכחנא ואקים ליה , דהא
 אנא טוב עין דאי בלא שאילו דלכון אמנא עד השתא ולחמא ומיכלא
 דילי אבלתון , נטל כסא דברכתא וברך , וידוי לא יכלי למסבל כסא ,
 והו מרתתי , כד מטא לעל הארץ ועל המון אמר כוס ישועות אשא
 ובשם ה' אקרא , קיימא כסא על תקוניה ואתיישב בימינא וברך ולסוף
 אמר יהא דעוא דלכל הד מאלין יתמשכון ליה חיין מגו מלכא דכל חיין
 ביה תליין , וקביה יערב ליה וישכח ערב לתתא דיסתבס בערבותיה
 כהדי מלכא קדישא , כיון דברך אסתים עינוו רגעא דהא , לבתר פתח
 לון , אמר הברויא שלם לכון מדבון טוב דכל עלמא דיליה הוא תוהן
 ובכו ובריכו ליה , בתו ההוא ליליא בצפרא אקדימו זאלי , כד מטו לגבי
 רבי שמעון סחו ליה עובדא , תוה רבי שמעון אמר בר מנרא רבא ותקיפו
 איהו ויאות הוא לכך ויתיר ממה דלא חשיב בר נש , בריה דרב המנונא
 סבא הוא , אודעו רבי אלעזר ואמר עלי למיהך למחוי ליה הוא בוצינא
 דדליק , אמר רבי שמעון דא לא סליק בשמא דהא מלה עלאה אית ביה ,
 ורזא איהו דהא נהירו משיכו דאבו מנהרא עלוי , ורזא דא מתפשטא בין
 חברייא , יומא דהא הוה הברויא יתבין ומתנחין אלין באלין והוה תמן ר'
 אלעזר ור' אבא ור' הויא ור' יוסי ושאר הברויא וכו' עיש , רבי אלעזר
 בעי למיחמי לר' יוסי ברבי שמעון בן לקוניה המוי , והו אוזרי ר' אבא
 ור' יוסי בהדיה , אולו באורחא והו אמרי מילי דאורייתא כל ההוא
 אורחא , איך אבא מאי דכתיב ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וא'
 תתגר במ מלחמה וגומר , וכתיב וקרבת מול בני עמון וגומר , מלה דא
 כמלה דא , מה הפרש בין דא לדא , אלא אתחוי דשקילי הו , ותנינן
 כד הו מקרבי לגבי בני מואב הו ישראל אתחויין לגבייהו בכל מאני
 קרבא בדבעי אתגרוין בהו , ולגבי בני עמון הו ישראל מתעטפי בעטיפיהו
 ולא אתחוי מאנא הרבא כלל , וקראי מוכחן בשקולא דא כדא , אמר רבי
 אלעזר ודאי הכי הוא , ותנינן דדא דהות חציפא ואמרת מואב דכתיב
 (בראשית י"ט) ותקרא את שמו מואב , אתחזון ישראל חציפין לגבייהו
 כמה דאיהו הוות חציפא דאמרת מואב מאב הוה ברא דא אבל זעירתא
 דאמרת בן עמי וכסיאת אורתהא , ישראל הו מכסיין אורחיהו לגבייהו
 מעטפא עטופא בטלית ואתחזון כמיהו כאחין ממש , והא אוקמוה , עד
 דהו אוזרי אדכר רבי אלעזר מההוא ינוקא סמו מאורחא ג' פרסי ומטו
 להתם , אתארחו בההוא ביתא עאלו ואשכחו לההוא ינוקא דהוה יתיב
 ומתקנין פתורא סמיה כיון דחמא לון קריב לגבייהו אמר לון עלו חסדי
 קדישין , עולו שתילין דעלמא אינון דעילא ותתא משבחין לון , אינון
 דאפילו גוני ימא רבא נפסקן ביבשתא לגבייהו , אתא רבי אלעזר ונשמה

ברישיה

ברישיה , הדר כמלקדמין ונשקה בפומיה , אמר רבי אלעזר נשיקה קדמאה על נגינן דשבקין מיא ואוליין ביבשתא , ונשיקה תניינא על ביעין דנונא דעבדו איבא טבא בעלמא , אמר ההוא ינוקא בריחא דלבושייכו המינא דעמון ומואב מתגרו בכו , היך אשתובתן מנייהו מאני סרבא לא הוו בידויכו ואי לאו לרהצנו תהכון בלא דחילו , תווהו ר' אלעזר ור' אבא והברויא , אמר ר' אבא זכאה אורחא דא וזכאה הילמנא דזכינא למיחמי דא , אתקינז פתורא כמלקדמין , אמר הכימין קדישין תבעו נהמא דתפסוקי בלא קרבא (פ"א או נהמא דקרבא ופתורא דמאני קרבא) ופתורא דמאני קרבא , או נהמא דקרבא , או תבעון לברכו למיבא בכ"ז מאני קרבא דהא פתורא לא אסתלק בלא קרבא , אמר רבי אלעזר ברא רהימא הבוכא קדישא הכי בעינן בכל הני זיני קרבא אישתדלנא בהו וידעינן לאנחא בהרבא ובקשתא ובדומחי ובאבנין דקורשי , ואנת רביא עד לא חמית היך מניחין קרבא גוברין תקיפין דעלמא , חדי ההוא ינוקא אמר ודאי לא חמינא אבל כתיב (מלכים א' ב') אל יתהלל חוגר כמפתחי , אתקינז פתורא בנהמא ובכל מה דאצטרך , אמר ר' אלעזר כמה חדו אית בלכאי ברביא דא וכמה חדושיין יתחדשון על פתורא דא , ועיד אמרית דהענא דזני פעמוני , והא קדישא הוו אוליין ביה , אמר ההוא ינוקא מאן דבעי לנהמא על פום הרבא ייכול , חדי ר' אלעזר אהדר וקריב ינוקא לגביה , אמר ליה בנין דשבחת גרמך אית לך למינה סרבא בקדמתא ואנא אמרית בקדמתא דקרבא להוי בתר אבייחא , אבל השתא מאן דבעי סולתא תולה (ני"א ייתי) מאני קרבא בידוי , אמר רבי אלעזר לך יאות לאחואה מאינון מאני קרבא דילך , ע"כ לשון הוהדר , והרבה דברים נלמדים מזה המאמר , אחד שיהדר כל אב להמציא בניו לתית להרווח מהן ברכה , כי ברבתן ברבת עולם והמביה מסכים על ידם , ב' כמה חבובה מצוה בשעתה , שמי שאינו קורא קריאת שמע בזמנה הוא בנידוי ח"ו , ג' להתעסק בגמילות חסדים שהרי אפילו ק"ש איחרו מלקרות כדי להמציא צרכי חתן וכלה ובלבד שיתבטל הענין ולא יהיו כל צרכם אם יתפלל עתה , ד' שיצייר האדם בנפשו איך גופו ולבושו מעלים ריח רע ובל הקדושים בורחים ממנו שהרי הם שאיחרו לקרות ק"ש בעונתה בשביל מצוה מיד הריחו בלבושיהם , ה' להזהר בגמילות ידים היטב , כי המולוז בגמילות ידים ואינו נוטל כראוי הרי הוא בכלל אובל בידים מוזהמות , ו' לעסוק בתורה בדרך שאו נישמות הצדיקים מתלוים אליהם , ז' לכיון כשאומר הב ונברך לקרב אליו קדושת שמו יתברך ולחבריה הם"א ובוה מקיים זה השלחן אשר לפני ה' תמיד ויהיה דבוק בה' כמ"ש ואהם הדבקים בה' אלהיכם חיים בלכם היום :

פרק יד

תנן באבות והיו דן את כל האדם לכף זכות והיא מדה טובה וחשובה

עד מאוד ומרבה שלום ומהפכין ג"כ למעלה בזכותו, והענין מבואר בוותר שמות כי כל דינא דהאי עלמא כולהו כיימא בהיכלא דאיכרי היכל זכות וכנגד זה להבדיל בס"א אית היכלא חד דאיכרי חובה, בהיכל הקודש היכל זכות תמן ע"כ סנהדרין מעיינין בדינא דעלמא, וכד דיינין דינא מהפכין בזכותא דבר נש בקדמיתא, וע"כ איכרי היכל זכות, ובהיכלא דס"א היכלא חובא תמן נחש ואשת זנונים להלשין ולקטרג ולהפך בחובא, היכלא דזכותא איכרי מים מתוקים צלולים, היכלא דחובא איכרי מים המאררים ע"ש, ואיתא בוותר ר' חייא ור' יוסי הוו אולי באורחא חמו חד בר נש דהוי אתי ומתעטף בעטופא דמצוה וכלי זיינין קטיר תחותיה. איד חייא דא חד מתרין אית ביה אי זכאה שלים איהו או פרמאה ית בני עלמא איהו, אמר ליה ר' יוסי הא חסידי עלאין אמרו הוי דן את כל האדם לכף זכות והא תנינן בר נש דנפיק לאורחא יתכוון לתלת מילין לדורון ולקרבא ולצלואתא והאי בר נש אזיל באורחא הא ביה עטיפא דמצוה איהו צלותא והא ביה כלי זין לסרבא, כיון דתרון אלין אית ביה תליתאה לא בעינן למרדף אבתריה, כד קריב לגבייהו יהבו ליה שלם ולא אותיב להו, אמר ר' חייא הא חד מאיך תרון דאתכוון דלית ביה דלא אתקן עצמו לדורון, בדורון שלם כלי ביה, אמר ר' יוסי דלמא משתדל איהו בצלותא או מרחש תלמודיה בנין דלא יעקר ליה, אוזו כחדא ולא מילל האי בר נש בהדיהו, לבתר אשתמיטו ר' חייא ור' יוסי ואשתדלו באורייתא, כיוון דחמו האי בר נש דמשתדלין באורייתא קריב לגבייהו, ויהיב להו שלם, אמר להם רבותי במה השדתון לי כד יהיבתו לי שלם ולא אתיבנו לכו, אמר לו ר' יוסי דלמא מצלי צלית הוית או מרחש תלמודך, אמר לו, הכב"ה ידן לכו לכף זכות שכן הוי, ואמר ליה יומא חדא הוי אזילנא באורחא ואשבח חד בר נש ואקדומית ליה שלם והאי גברא פסמים הוי וקם עלי ועיער לי ואצמלא שהייתי גבור ממנו היה מצער אותי מאוד ומההוא יומא נדרנא דלא אקדים שלם לשום בר נש שאינו ידוע לי אם הוא זכאי כי אין שלום אמר ה' לרשעים, הרי לך מדת קדמוניו שהיו מהפכין ודנין לכף זכות אף שלפי הנראה אין לו זכות מ"ם יצדד ויחשוב על צדי צדדים להמציא לו זכות, כי לאיש כזה מהפכין גם כן בזכותו כביד של מעלה, הוץ אם הוא רואה דבר ברור שאין לו זכות ובוודאי חוטא להשי', אוי אדרבא יקנא קנאת ה' צבאות, ויראה בכל מה דאפשר לסכל עצת הרעים ולהעמיד על מכוננו על צד הישר והטוב בעיני אבינו שבשמים ואז שכרו גדול מאוד כדאיתא בוותר ויגש דף ר"ט וז"ל תא חזי כל ההוא בר נש דמקנא להקב"ה לא יכיל מלאכא דמותא לשלמאה ביה כשאר בני נשא ויתקיים ביה שלם כמה דאתמר בפנחס (במדבר כ"ה) לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום, גם אם הוא מקנא על גלותא דשכינתיה כי החוטא מאריך גלותא וזה הוא דואג והיטב חרה לו על זה, שכרו גם כן גדול מאוד וראוי לעשות כן כי גם יוסף הצדיק הראתו ברה הקודש חורבן בית המקדש וגלותא דשכינתא בכה.

כדאיתא

כדאיתא בזהר פ' ויגש ויפול על צוארו בנימין אחיו ויבך , ר' יצחק אמר
 הא אוקמוה דבכה על חורבן ב"ה ראשון ושני , דבית המקדש אימרי
 צואר דכתיב כמגדל דוד צוארך , מה צואר כשנכרת , נכרת כל הגוף
 כך ביהמ"ק כשנחרב , נחשך עלמא ולא נהיר שמשא שמיא
 ובוכביא , ועל דא בכה יוסף , ולבתר בן בכה על ישראל
 שיתפורו בין האומות בגלותא ויסבלון צערא דגלותא ושעבוד קשה ,
 הה"ד אחר כן ויגש לכל אחיו ויבך עליהם עליהם ממש שיהיו נכבשים
 תחת אדונים קשים ויהיו למס עובד בשעבודם הקשה ואח"כ כתיב והקול
 נשמע בית פרעה דא בכיה שבכתה שכינתא על גלותא דישראל וכתיב
 קול ברמה נשמע וכתיב ויקרא ה' צבאות ביום ההוא לבני
 ולמספד וכו' והחוטאים מאריכים גלות השכינה והיראים והחרדים לדבר
 ה' ומתאוונים על גלותא דשכינתא יראו בשמחה של ירושלים כמו
 שאמר הכתוב יששו אתה משוש כל המתאבלים עליה :

פרק טו

כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים ואין מדקדקים עליו הרבה
 בתפלתו ומכבלין אותה בפנים מאירות והרבה מליצי יושר מליצים
 עליו בב"ד של מעלה בעת בא משפטו לנגדו , אבל מי שלבו לב אכזרי ,
 מתנהגים גם כן עמו באכזריות ורבים מקטרגים על המליצים וגם תפלתו
 אינה מקובלת , על כן יראה אדם להיות לבו טוב ורך לב , וביותר על
 עניים בני ביתו של המביה מי בכל מקום שאין רחמים על עניים שם
 בהכרח הדין שורה , וכדאיתא במדרש הנעלם במדרש רות ר' בון כל
 יומא הוי בקסרין , יומא חד חמא עמא דקסרין דהוי מסבנא אולי ולא
 אשגחו בהו , אמר דינא הכא אתחוי וודאי , סם ואול ליה וכו' ע"ש ,
 ובוהר פ' וירא ח"ל תנינן בשעתא דקב"ה רחום ליה לבר נש משדר ליה
 דורונא ומאן איהו מסבנא , בגין דיוכה ביה , וכיון דוכי ביה אמשיך עליה
 חוט של חסד מסמר ומינא ופרים ארושיה ורשים ליה בגין דכד ייתי דינא
 לעלמא וההוא מחבלא זקף עינוי וחמא לההוא רשימא כדן אסתלק
 מינה ואודהר ביה וכו' בשעתא דדינא שריא בעלמא קב"ה דביר לההוא
 צדקה דעבד וכה עם בר נש וכו' ע"ש , עוד הביא שם שמחויב כל בר
 נש למעבד ליה לאורחים , ח"ל תא הוי כד בר נש עביד ליה לבר נש
 איהו אמשיך עליה לשכינתא לאתחברא בהדיה ולמיהך עמיה באורחא
 לשוכא ליה וכו' , ונראה לי שזהו הפירוש בגמרא דסוטה על פסוק ידינו
 לא שפכה וכו' לא ראינוהו ופטרנוהו בלא ליה , כי אלו ראינוהו והיינו
 מלויים אותו היתה השכינה עמו לשוכא ליה כנ"ל , גם איתא בזהר ר"א
 אמר אינון אנשי סדום הוו הייבון מגרמייהו וממונייהו דהוו צרי עין , דכל
 מאן דאיהו צרי עין לגבי מסבנא יאות הוא דלא יתקיים בעלמא ולא עוד
 אלא דלית ליה הויס לעלמא דאתי , וכל מאן דאיהו ותרן לגבי מסבנא

יאות הוא דיתקיים עלמא בניניה ואית ליה היים ואורכא דחיי לעלמא דאתי , עד כאן לשון זוהר . העולה מכל הנ"ל , באם שמעלים עיניו מן הצדקה גודם דעה לעצמו בעולם הזה שמת קודם זמנו ואין לו חלק לעולם הבא וגורם דעה לעולם ח"ו , גם ירגיל עצמו לגמול חסד לעניים ולעשירים בין לחיים בין למתים וכדאיתא בזוהר רות וז"ל כל זמן דגופא לא נחית לכברא נפשא דיציה אוקף הכי לא סלקא , ר' פרחיה הוי משתדל תמיד למינדע בההוא עלמא דנשמתינ יומא חד הוי אויל בחקלא ואשכח חד גופא תחות חד אילן חרוב מית , אשגח ביה ואשכח דהוא יהודאי ואשכח ביה כריכין דמצוה וספרא דאגדתא בהדיה , אמר וודאי תיח איהו , אשתדל בקבדיה , ואזיל למתא ואתקין ליה תכריכין וקברא וזמין בני נשא למספד עליה ובכו עליה ואשתדל עליה ואפי' לכל מה דהוה בדיה , כיון דאתגנוז ואתקבר ההוא גופא נפשא דיציה עאלת לגו מתיבתא עילאה , אמרי ליה לית דוכתך השתא בכאן , דוך פלן דמינדא עילאה זיל ואשלים מיבותא למאן דאשלים לך , יומא חד הוה יתיב ר' פרחיה אבבא דפתחא והוה עציב דדחיקא ליה שעתא אתא חד בר נש לגביה אמר ליה ר' תיבעי למיהך בדוך פלן כהדאי ואתן לך מאני דכסף בגין דנשתדל באורייתא כחדא באודחא , אמר ליה ניזיל , אולי , אמר ליה רבי מאי דכתיב כי החיים יודעים שימותו והמתים אינם יודעים מאומה , אמר ליה החיים אלו הצדיקים , והמתים אלו הרשעים , אמר ליה חידך רבי אפילו הרשעים יודעים בההוא עלמא וידעין בצערא דידהו וידעין ביקרא דצדיקייא וברינהון דרשיעייא , אמר ליה אי הכי מאי והמתים אינם יודעים מאומה , אמר ליה בהאי עלמא כתיב , דהא צדיקייא דאיקרון חיים מסתכלין וידעין דימותון חמינין למיהב דינא דאית דין ואית דיין כמה דאת אמר , והחיי יתן אל לבו , אבל רשעים דאיקרון מתים לא ידעין ולא משגיחין ולא מסתכלין בעובדי דההוא עלמא כלום , ומאן דלא ידע בעובדא דההוא עלמא איקרי מית , בגין דלאו מבני עלמא נינהו ולית להו לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי , וההוא עלמא דנשמתינ ורוהין , והאי עלמא דגופא הוא ההוא עלמא דדיירי ביה אחוהון דבני נשא דמיינן בדיוקנן לאשתמודעין דא לרא דידעין במאי דומין בהאי עלמא ומשתדלין למינדע ביקרא דמאריהון תמן בההוא מלבושא דההוא עלמא , כד מסו לההוא חקל אמר ליה נתעכב השתא , אתנה , אמר ליה אמאי קא מתנחת , אמר ליה אבידה קא אביד לי בהאי רובתא , אמר קב"ה וזמיננדך לך , אשכחו חד מערתא , אמר האי גברא ר' נייעול הבא , דהא ידענא דאשתמודענא הבא עאלו נחתין בדרגין עד דמטו לגבי חד פודס והמו תמן אילנין משניין דא מן דא ומשאר אילני עלמא , וחד אילן משנייא משאר אילנין , כליוקו תמן שמעו חד קלא דמשריין סגיאיין דהו אמריין בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו , אמר רבי פרחיה מאי האי אמר ליה שתוק , אמר ר' פרחיה האלהים כד ממונא עמיה לאמצע דהאי פרדיסא , המינא תרין אורחיין , ומשריין מסטרא דא ומסטרא דא , ואמרי

ליה מאי האי, ואמר ליה הכא מתפרשין אורחין דנפשין, מאן דאזלין לגיהנם,
 מאן דאזלין לגן עדן אלין בהדייהו ואשלימו ליה שלמא, ומאן דאזלין
 לגיהנם אלין נמלין ליה למידן יתהון בגיהנם, אעברנא ההוא פרדס ומטינא
 לשורין ומגדלין ותדעין, כד מטינא לתרעא חד דאיקרין שער המזרח,
 קרא ההוא גברא, פתחו לי שערי צדק, אמרו ליה אמאי,
 אמר לון בשליחותא דמארי דעלמא קא אתינא, פתחו ואמרו כולהו מאן
 יהיב לילוד אשה באחרא דא, אמר להו דא איהו רבי פרחיה, אמרו
 דא הוא דאשלים לך חסד בההוא עלמא, אמר און, פתחו ליה ואמרו
 אפשיטו ליה, דלית רשו למיעל הכא כגופא דההוא עלמא, מיד אפשיטו
 ליה, ואתלבש באיירין דגנתא דלגו, ועאל וחמי ההוא רקיעא
 דלעיל גבי ההוא גופא דההוא רקיעא אתפרש מההוא דקאים על שאר
 בני עלמא, רקיע דא אתתחם בתחומא כל גוונין דעלמא וכו' עוד שם
 באריכות, אחוי ליה גן עדן ואחוי ליה שס"ה היכלות כמנין ימות החמה,
 ואחוי ליה אתר חד כתות של צדיקים בדרגין עלאין וכו' ע"ש עכ"ל. על
 כן ישתדל אדם לגמול חסד עם החיים והמתים ומכל שכן עם עניים
 תלמידיו הכמים המגורשים מבתיהם ומנשותיהם ובניהם שהולכים מעיר
 לעיר ואין מרחם עליהם ואין מאסף אותם הביתה, ראוי ליתן עליהם לב
 רך לקרב אותם ולגמול חסד עמהם ולהנות אותם בכל מה דאפשר וזכה
 גם כן לבנים ת"ח:

פרק מז

המצות והמעשים טובים שאדם עושה בעולם הזה הם המליצים בעדו
 ליום הדין, והענין הוא כי כל מצוה בעשותה נברא מלאך אחד
 והם המיימנים ומכלל העבירה נברא מקטרג אחד והם המשמאילים
 וכשאדם נודר דבר לצדקה נברא ג"כ מלאך אחד והוא לו למליץ יושר,
 דהיינו בדיבורו נברא הגוף של המלאך, ובעשיותו דהיינו שנותן הצדקה
 נברא הנשמה של המלאך, ובין הענין בתפלה בדיבור פה נברא הגוף
 של המלאך ובכוונת הלב נברא הנשמה, וזה שאמרו תפלה בלא כוונה
 כגוף בלא נשמה, והנה כשאדם נודר דבר לצדקה ומאחר לשלם או
 על ידו אין המלאך בשלימותו ואינו יכול לומר שירה לפני הקב"ה כי הוא
 פגום שאין לו נשמה וסובל צער גדול בשביל זה טוב אשר לא תדור
 משתדור ולא תשלם, ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא, פירוש
 לפני המלאך שנברא על ידי כן שנדרת בפוך, כי למה יקצוף האלהים
 על קולך, כלומר בשביל דיבורך שנברא על ידי כן גוף המלאך והוא
 פגום וטוב היה לו יותר שלא דברת הנדר או הנדבה, ונמצא במקום
 שהיה ראוי להיות זה המלאך למליץ יושר לזה האדם הרי נעשה לו
 מקטרג, ומי בקש זאת מידו לפתוח בנדבה ולא לקיימה, על כן עצה
 היעצה לכל בר ישראל לבדתי לאחר כלל הנדר או הנדבה, ומיד
 ישלים

ישלים נדרו . ואז המלאכים הנבראים ממצוה זו מוסיפין לו קדושה ומביאים לו עוד יידי מצות אחרות וכמו שארז"ל מצוה גוררת מצוה , וכדאיתא במדרש הגעלם ת"ר כשאדם הולך בדרכי קונו , הכל מסייעים לו , שכינתא מסייעת לו , נשמתו מסייעת לו , מלאכי השרת מסייעין לו , וכולם מכריזים לפניו ואומרים בלכתך לא יצר צעדך , ואם תרוץ לא תכשל , ר' נתן אומר נשמותן של צדיקים מסייעין אותו , ר"א ור' יוסי הוו אזלי מאושא ללוד , אמר ר' יוסי לר"א אפשר ששמעת מאביך מאי הכתיב ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים , מאן דאינון מלאכי אלהים , אמר ליה לא ידענא וכו' , עד דהוו אזלי ממו למערתא דלוד שמעו ההוא קלא דאמר תרון עוולין דאיילתא עבדו קמי רעותא דניחא לי ואינון הוו משרייתא קדישא דערא יעקב , אתרגש רבי אלעזר ואסתער בנפשיה ואמר מארי דעלמא כך אורחוי טב לן דלא נשמע שמענא ולא ידענא , אתרחש ליה ניסא ושמע קלא דאמר אברהם ויצחק , הוו נפלי על אנפוי וחמא דיומנא דאבוי ואמר אנא שאילנא ואתיבנא דאברהם ויצחק הוו דפגעו ליעקב כד אשתויב מלבן ולא הוא בלחודוהי אלא כל צדיקיא , נשמתין דצדיקיא מערעין קדמיהון אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא :

פרק יז

אלו דברים העומדים ברומו של עולם , וכל הנוהר בהם מובטח אני לו שהוא בן עוה"ב והם כ"ד דברים . א' להיות תפלת שמיע צלולה וזכה בלי מחשבה אחרת ח"ו . ב' להיות נכנס בבית הבנסת ראשון ולצאת אחרון בכוקר ובערב דלא להוי שבן רע להקב"ה . ג' ללמוד בתפלין בכל יום הן רב הן מעט בי אין אדם זוכה לנר"ע אלא אם בן לומד בתפלין . ד' להיות נוהר שלא לילך ארבע אמות בלא ציצית ח"ו כי הוא אחו מח' דברים שהוא מגודה לשמים . ה' להיות משניה ליתן בכל שעריו ופתחיו מוונות ולקבוע בעצמו ולברך ברכה הראויה לה . ו' להיות מהור בכל עת דהיינו אם אירע לו ח"ו מקרה בלתי מהור אם יכוד לשכול וטבול ואם לאו יזרוק תשעה קבין עליו , או לכל הפחות ירחץ רגליו מלמטה למעלה עד מיבורו . ז' שלא להוציא שחר מפיו . ח' שלא להוציא שבועה מפיו . ט' שלא להוציא מלה מפיו . י' שלא לכעוס אם לא לקנאת ה' צבאות , וגם זה בדעה מיושבת שלא ימשך מזה כעס שאינה של מצוה . י"א להחמיר על עצמו באיסור מאכלים אפילו נומים להיות , ואחד מהאחרונים אוסר . י"ב שלא לאתר נדר או נדבה כלל ח"ו . י"ג לכבד שבת כפי יכולתו . י"ד להרבות נרות בשבת כי הוא מצוה גדולה עד מאוד . ט"ו לזוהר מאוד לבלי יעבור מלקרות כל פרשה ופרשה שנים מקרא וא' תרגום בכל שבוע . ט"ז להתענות תעניתו עשירי מעשר , בכל פעם יום העשירי , כי בשם שחייב אדם ליתן מעשר

מדמו, כן הייב ליתן מעשר מימיו ויחשוב מראש השנה כל העשירי יהיה קודש בתענית ובתורה ותפלה, ופנאי לזה קצת יותר משאר ימים להתבודדות, ואם אירע יום עשירי בימים שאין להתענות, על כל פנים יהיה יום הזה מקודש בתורה ותפלה. ויז לצאת מביתו מוכתר במלית ותפילין. ויח שלא לעשות מלאכה כשהגיע זמן תפלה מודם שיתפלל ללא להוי הלילה בכלל כאילו בונה כמה בשעת איסור הבמות. ויח לצוהר לקרות קיש בזמנה בצאת הכוכבים אחר שבא מבית הכנסת לביתו שהתפלל ערבית בצמור מבעוד יום. כי לכבוד לומדי תורה עד ממום שידו מנעת, כי שברו מרובה לעוה"ב, ואף בעולם הזה זוכה לחתני רבנו. כי אם יזכה השי"ת אותו ליתן בנו לת"ת, יראה בעצמו ליתן השגחתו על בנו כדי לקיים מה שאמרה תורה, ושננתם לבניך. כי לצמור בתורה ולקבוע עתים ביום ובלילה, ולא יעבור עליו יום או לילה בלתי קביעות התורה לקיים והגית בו יומם ולילה. כי לומר ד' פרשיות שבתפילין בכל יום שמנה תפילין בעוד שהתפילין עליו. כי לומר הארבעה זכרות בכל יום, זכירת מעמד הר סיני, זכירת מחיית עמלק, וזכירת מרים מה שעשה לה השם בעבור לשון הרע, וזכירת יציאת מצרים כמבואר לעיל היטב:

פרק יח

איתא בזהר פ' תרומה דף קל"ט ע"ב בשעתא דישאל מיהדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתון דאינון שמע ישראל, ובשבטמ"ו דאינון כ"ד אתון ויכוון כל חד בהו כולהו אתון מתהברין כחדא וסלקין בחבורא חד מ"ט תרעין דיובלא ובדין אצטרך לספקא עד ולא יתיר, ובדין אתפתחו תרעין והשיב קב"ה להווא בר נש כאילו קיים אורייתא כולה דאיהי אתיא בארבעין ותשע פנים, וע"ד אצטרך לכונא לביה ורעותא בכ"ה ובכ"ד לסלמא לין ברעותיה דליביה למ"ט תרעין דאמרון, בין דאיתכוון בהאי יכוון בהווא יהודא דאמר מר שמע ישראל ובשבטמ"ו כללא דאורייתא כולה, והענין כמו שכתוב בספר הכוונות ע"פ מ"ש בזהר הנזכר, לכוון שכ"ה אותיות שבפסוק שמע הוא נגד כ"ב אותיות התורה ותנ"ך, וכ"ד אותיות שבשבטמ"ו הוא נגד כ"ד ספרים והוא כלל תנ"ך ולחבר כ"ה עם כ"ד, וע"פ זה סיים בזהר שם זבאה חולקא מאן דמכוון בהו דוודאי כללא איהו דכל אורייתא העילא ותתא וכו' ע"ש וגם בספר הכוונות מסיים והעושה כן נחשב עליו כאילו סיים כל התורה כולה, ומאן דרניג' לכוון בתפלותיו ובשירותו ותשבחות היטב קמה קב"ה בהאי עלמא זוכה להיות עומד לפני כסא כבודו בשירות ותשבחות בעלמא דאתי. איתא בזהר שמות דף י"ג ע"א רבי אלעזר ור' אבא הוו אזלי מטבריא לעפודי, עד דהוו אילני, פגע בהו חד יודאי אתהבר בהדיהו, אמר רבי אלעזר ב"ר חד ל"מא מילי דאורייתא, סתח איהו ואמר (יחזקאל

י"ז) ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואסרת אל הרוח וגומר ,
 מהאי קרא ידענא אתר דהרוח נפקא מניה , וכי יכיל הוה יחוקאל לנבאה על
 הרוח והא כתיב אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח , אלא בר נש לא יכיל
 לשלטאה ברוח , אבל קביה איהו בכלא ועל מימריה הוה מתנבי יחוקאל
 ותו דהא ההוא רוח הוה בנופא בהאי עלמא ובגין כך אתנבי עליה מארבע
 הרוחות בואי הרוח מההוא אתר דאתתחם בסמכו בארבע סטרין דעלמא ,
 דליג ההוא יודאי קמיה , אמר ליה ר' אפעור מאי חמית , אמר מלה חמינא ,
 אמר ליה מאי היא , אמר ליה רוח בני אדם אי אתלכש בנן עדן בלבנשא
 דדיוקנא בנופא דהאי עלמא הוה ליה למיכתב , כה אמר ה' מגן עדן
 בואי הרוח , מהו מארבע רוחות , אמר ליה רוחא לא נחתא להאי עלמא
 עד דסלקא מנתא דארעא לגו כורסייא דקיימא על ארבע סמכין , כיון
 דסלקא תמן אשתאבא מגו ההוא כורסייא דמלכא , מקבלת אור ושפע משם
 ונחית לעלמא הדין , גופא אתנטיף מארבע סטרי עלמא , רוח אוף הכי
 אתנמיל מארבע סטרי דכורסייא דמתתקנא עליהו , אמר ליה ההוא ב"ר
 דליגא דקא דליגנא קמייכו , מלה חמינא מהאי סטרא , בגין דיומא חדא
 הוינא אויף במדברא והמינא אילנא חד דמרגג למחוי , וחד מערתא
 תחותיה , קריבנא גביה וחמינא ההוא מערתא דסלקא ריחין מכל זיני
 ריחין דעלמא , אתתקפנא בגרמאי , ואעילנא בהייתא מערתא ונחיתנא
 בדרגין ידיען בנו דוכתא חדא דהוו ביה אילנין סניאין ורוחין ובוסמין דלא
 יכולנא למסבל , ותמן חמינא חד בר נש ושרביטא חד בידיה , והוה
 קאים בחד פתחא , כיון דחמא לי תוה וחס לגבאי , אמר לי מה את הכא ,
 ומאן את , אנא דחילנא סניא , אמינא ליה מארי , מן חברייא אנא , כך
 וכך חמינא במדברא ועאלנא בהאי מערתא ונחיתנא הכא , אמר לי הואיל
 ומן חברייא אנת , מול האי קטרא דכתבא והב ליה לחברייא אינון דידעין
 ריחן דרוחיהון דצדיקייא , בטש ביה בההוא שרביטא ודמיכנא , אדהכי
 חמינא כסה חילין ומשריין גו שינתא דהוו אתיין באורחא להאי דוכתא
 וההוא גברא בטש בההוא שרביטא ואמר באורחא דאילני זילו , אדהכי
 דהוו אזלי סרחי באוירא וסלקי ולא ידענא לאן אתר , ושמענא קלין
 דמשריין סניאין ולא ידענא מאן איהו , אתערנא ולא חמינא מידי ,
 ודחילנא בההוא אתר , אדהכי חמינא לההוא בר נש , אמר לי חמית
 מידי , אמינא ליה חמינא גו שינתא כך וכך , אמר בההוא אורחא אזלי
 רוחיהון דצדיקייא גו גינתא דעדן לאעלא תמן , ומה דשמעת מנייהו הוא
 דקיימי בגנתא בדיוקנא דהאי עלמא וחדאן ברוחיהון דצדיקייא דעאלין
 תמן , ובמה גופא אתבני בהאי עלמא מקשורא דארבע יסודי ואתצייד
 בהאי עלמא , אוף הכי רוחא אתצייד בנינתא מקשורי דארבע רוחין
 דקיימא בנינתא , וההוא רוחא אתלכש תמן ומתציירת מנייהו בעיורא
 דדיוקנא גופא דאתצייד בהאי עלמא ואלמלא אינון ארבע רוחין דאינון
 אוירין בגנתא , רוח לא מתציירא בעיורא כלל ולא אתלכשא בהו אינון
 ד' רוחין קשורין אלן באלין כחדא , וההוא רוח אתצייד ואתלכש בהו
 כגוונא , גופא אתצייד בקשור דארבע יסודי עלמא , ובגין כך מארבע
 רוחות

רוחניות בואי הרוח , מאינן ארבע רוחין . דגן ערן דאתלבש ואתצויר בהו .
היטתא טול האי קוטרא דכתבא וזיל לאורחך והב ליה לחברייא . אתא
ר' אלעזר ואינן חברייא ונשקוהו ברישיה . אמר ר' אלעזר בדיך רחמנא
דשרדך הבא , דודאי דא הוא ברירא דמלא , וקביה אומין לפומא האי
קרא , והב לון ההוא קנסא דכתבא ביון דגמל ליה ר' אלעזר ופתח ליה ,
נפק אפותא דאשא ואסתר ליה , הבא ביה מה דחמא , ופרח מן ידוי ,
בכה ר' אלעזר אמר מאן יכוף לקיימא בגנוויא דמלכא ה' מי יגור באהלך
מי ישכון בהר קדשך , זכאה האי אורחא וההיא שעתא דאערענא בך ,
ומההוא יומא הוה חדו רבי אלעזר ולא אמר בלום לחברייא וכו' אמר ליה רבי
אלעזר את לגבן ולא ידעינן שמך , אמר ליה אנא יועזר בן יעקב , אתו
חברייא ונשקוהו , אמרו ומה את לגבן ולא הוינן ידעין בך , אזלו כחדא
כל ההוא יומא , ליומא אהרא אוזפודו תלת מילין ואול לאורחיה עיב
לשון הוזהר , אשריהם של בעלי תורה היראים והחדדים לדבר ה'
וצדקתם ומעשיהם מקדימין ומברחין תנו יקר לצלם אלהים דא ומשפורק
מעליו עול הקדושה אוי כולם מסתלקים ממנו . וכמבואר בדברי מהרי"י
קארו ז"ל בספר המגיד ז"ל , ביום כ"ח לאייר עברנו על פתח בית כניסה
שלהם עם מצת הברים והכניסונו שם לטייל ובליצה ראיתי כרו ונצטערתי
מאוד , וכשקמתי משנתי בעמדי על הספר אמר לי חוק ואמץ כי ה' עמך
בכל אשר תלך ובכל אשר אתה עושה ה' יצליח אותך רק שלא תפסיק
הקשר שבינך לבין קונך וגם לא תפנה אל האלילים (ג"ל כוונתו כמבואר
בוזהר רשבי כד הוי נשי שפירא אמר אל תפנו אל האלילים) ולא תלך
אחרי הבעלים שהם הס"א כאשר הלכת אתמול , גם זה ג' ימים שהפסקת
הקשר והדבוק שבינך לבין קונך ואנכי גדלתך למען יהיה לך תמיד
כפי שרת יעבודתי ולתורתך , ולא תפריד ממני אפילו רגע אחד , וגם
זכרתך על היותך נשרף על קדושת שמי כדו שיתכפרו עונותך ותתעלה
כאשר הודעתך , ועכשיו הנחת לך מדות וגם פנית אל האלילים והלכת
אחר הבעלים כי נכנסת אתמול בבית הכניסה שלהם והסתכלת בציורים
של נשים וכבר הודעתך כי שבעה ענני כבוד מלוין אותך וכולם נפרדו
ממך כשנכנסת שמה , והיו רוצים להסתלק ממך לגמרי לולי כי בני
מתיבתא דרקייע התפללו לפני הקב"ה שלא יסתלקו ממך , ועל ידי כן
המתינו עליך עד צאתך ובואך משם וחזרו ללותך כבתחלה , וצאתך
והתרגוותך עלי ידעתי ולא עוד אלא שהזכירו נבילות פה ולא יכולת
להתאסק מלהרהר , וגם אח"כ ראית ערוה ולא יכולת להתאפק מלהרהר
ועל כן נתאנה אליך רעה זו לילית ונגע קרב באהלך וראית קרו בו
הלילה כי דבקה בך הרעה והנגע , שהם בעלי קרוין , כי זה כמה זמן
שלא ראית קרו , וזה אינו אלא מפני שדבקו בך סיבת דברים הנזכרים
וכו' , לכן הוזהר מאוד ושמור נפשך ותהיה זהיר וזריז , כי בקרי שראית
אתמול כבר נטלו חלקם והלכו להם , עיב מאוד מאוד הוזהר שתהיה
יראתי דביקה בך תמיד עד שאם יקרה לך שתראה או שושמע דבר

ערה לא יעשה בך רושם כלל ותחזור לקדושתך וכו' עכ"ל . ע"כ זהר האדם להתרחק בכל מה דאפשר מהרהורים שלא יבא לידי הוצאת ז"ל חי' . איתא בזהר בראשית כתיב אשר זרעו בו למינהו , מכאן דלית דישו לבר נש לאפקא זרעא מיניה לבטלה וכו' . עוד שם מבואר כי המליצה בשעתא דרואת דיוקנא דכרובי"א דיוקנא דאדה"ר וכו' רצתה להדבק שם , נוזף בה הקב"ה ואמיל לה לשפולי ימא ויתבת תמן עד דהטא אדם ואתתיה כדן אפיק לה הקב"ה משפולי ימא ושלטא על כל אינון רביין שראויים להעניש בשביל הטאת אביהם , ואהוי אולא ומשטמא בעלמא , קריבת לגן עדן דארעא וחמית כרובי"א נטרי תרעי דג"ע , ויתיבת תמן לגבי להט החרב המתהפכת בנין דאיהי נפקא מסטרא דההיא להט , בשעתא דההוא להט מתהפך ערקת ומשטמא בעלמא ואשתכחת רביין דאתהוון לאענישא בהטא אבוהון , והייבת בהו וקטלית להון ודא איהו בגריעותא דסיהרא וכו' (ועיין בזהר פ' פקודי דאותו רוח' נקרא אסברה ע"ש) , ובכל אתר דאשכחון בני נשא ניימן יחידאין בביתא שרון עליהו ואחידן להון ומתדבכון בהו ונטלי מינייהו תיאובתא ואוליד מינייהו שידן ורוחן וליילין ד"ל ובפרט כשהלכנה בחסרון ע"ש , אשר ע"כ אנחנו עם ה' וצאן מרעיתו צריכים אנו להתרחק מס"א וכת דלהון בכל מאי דאפשר ולהתקרב בכל יכלתנו לקדושת אבינו שבשמים אביהר :

פרק יט

איתא במדרש הנעלם ואתה תשמע השמים , אר"י שמענא בעדנא דבעאן ישראל צלותהון ובעותהון בבתי צלותהון מט"ש נטיל כל צלותהון דישראל סליק להו ומתח להו , בהאי רקיע וכד בעי הקב"ה לאישנא בכותן דישראל מעין בהאי רקיע דאיקרו שמים דתמן בעותהון דישראל ומרחם עליהו דכתיב ואתה תשמע השמים שמים ממש , תא חזי כל יומא ויומא כרוזא קרי אתערו בני קדישא עילאה ועבידו פולחנא דמאריכון דאפריש לבון מן שאר עמא , ויהיב בבין נשמתא קודשא דאתגודת מברסי"א יסודא וכו' , א"ר יצחק אורייתא קבולת על אדם ואומרת הא קב"ה ברא לבר נש ויהיב ביה נשמתא קדישא למתו ליה היין לעלמא דאתי , והוא אתהור בחוביה לההוא נפשא הייתא דאתגזרת מארעא לבעירתא ולחיייתא וכו' עכ"ל , ע"כ יתן האדם אל לבו להטיב דרכיו ולתקן מה שעוות ויחפול בכ"ל לבו אל השי" ואחד מן הדרכים המעכבים את התפלה , מי שאינו שומר את פיו , ומציא מפיו דברים שאינם הגונים לפניו ית"ש , או ה' מוצאות הפה שלו הם מלובלבים בגינופות הס"א , ואיך יצטרפו אהר כך האותיות היוצאים מפה כזה לכתור על מ"ה הקב"ה , והענין מבואר בזהר פ' פקודי , כי שהיבל ג' עומדים שם ד' אופנים לד' הוחות העולם והם מגינים ושומרים לאינון דעסמין באורייתא לשמה לשי"ש דלא ישלטו עליהו ס"א , ובן אינון

אזון שומרים שלוחי מצוה שלא יפתו אותם אף וחמה בדרך לסור מן המצוה חיו , וכאמצע היכל הזה אית דוכתא עילאה ושם די פתחים לדי רוחות העולם , ובכל פתחא עשרה ממונים וחד ממונה עלייהו דאיקרי אהדיאיל , ואלון ארבעים ממונים מלקין את הנשמה שנתחייבה מלקיות באיזה המא נגד הש"י . וכן המה דנין את האדם דאפיק מפומיה איזה דבור שהוא נגדו ית' ותורתו הכדושה , והוא הנקרא ניופה שהוא בנויפה מקמי קב"ה ואלין ארבעים ממונים מנדים את האדם הזה , וארבעים יום אין תפלתו נשמעת ואין עולה למעלה , ונשמתו נדחית בלילה ועשרה כרוזין מכריזין בכל יומא בכל רקיעים ובין כל מלאכי ה' צבאות השמים , הרחיכו מזה הפלוגי דאיהו בנויפה קמי מלכא קדושא עד דיתוב בתוובתא , וכשתוזר בתשובה מתכנשין אלו ארבעים מלאכים הממונים ומתירין לו את הנדוין ומכריזין בכל רקיעין פלוני הותר מנויפה מכאן ולהלאה צלותיה עאלת כו' ע"כ שיטר פיו ולשונו וגו' :

פרק כ

כתוב גומל נפשו איש חסיד , לכן צריך כל אדם לקיים מצות ומעשים טובים ובוה יגמול חסד לנפשו העלובה שלא תבוא חיו לידו כמה מלאכי הבלה הממונים על זה וזה מבואר בזהר בשם תוספתא , דע כי כפי הנהגת האדם בעוה"ז , הכי מתנהגים עמו ביום הפדידה , והוא באם אשר היתה הנהגתו בעולם הזה טובה וישרה בעיני אלהים ואדם , אזי טרם צאת נשמתו מקדמיין ובאים אצלו נשמות קרובין הצדיקים ומתראים אליו כדמות וציוור שהיו בזה העולם ומקדמיין לו שלום ושמחים לפניו ומשמחים גם אותו , ובצאת נשמתו אולי כולו קרוביו וחבריו עם נשמתו ומראים לו הגן עדן והגהנם , ומראים לו מקומו בניע הנאה והיפה וסליק ויתוב ומתעדין בתענוגי ותפנוגי עולם הבא , אבל אם היתה הנהגתו בעולם הזה רע בעיני המקום רע בעיני הבריות , אזי אפילו יש לו קרובים צדיקים , כולם נמנעים מלבוא אצלו , אלא באים אליו נשמת קרוביו הרשעים ועומדים לפניו עצבים , פותחים בווי , ומסיימין בווי , והוא רואה בהם ורואה ניצוני איש נחיים מגופם , אף הוא פותח בווי , וכשמוציאין אותו בממתו , הנשמה הולכת עמו בעצב ובצער וממתנת עד דאתקבר הגוף בארעא , וכד אתקבר , מיד אווזין בו גרדיני דנמוסין עד דמטו אותו לדומה , ומורידים אותו במדורא דגהנם רחמנא לישובן , וכל אדם אחר צאתו מן העולם נשמתו באה אל אדה"ר ומתווכח עמו ואומר אתה גרסת המיתה לבני אדם , משיב לו אדה"ר בני אני חטאתי המא אחד , ואת ראה גם דאה כמה עבירות עברת , ומספר לפני כל חטאיו שעשה כל ימי היותו על האדמה ביום פלוני ובשעה פלוני ואין נעלם , ובאותו שעה אין לו פתחון סה להשיב , והולך בפושה ובכלמה ובפחי נפש , ראה מעשה רב למ"ש . בספר חסידים סימן קס"ט מעשה באדם אחד שהיה רוכב בלילה לאור הלבנה

הלכנה והיה רוכב במדבר וראה חיל גדול ועננות גדולות ועל הענלות
 יושבים בני אדם, והמושבים הענלות גם כן בני אדם, ותמה מה הם
 עושים כשנתקרב אצלם הכיר מקצתם שכבר מתו, אמר להם מה זה
 אתם עושים ומושבים כל הלילה ענלות, ומקצתם על הענלות, אמרו לו
 בשביל עונותינו, כשהיינו חיים באותו העולם היינו משחקים עם נשים
 ובתולות, ועתה אנו מושבים הענלה עד שאנו עיפים ויגעים ולא נוכל
 עוד לנהוג יותר, ואז יורדים אותן שהם על הענלה, ואנו עולים ונחים
 והם נוהגים אותנו עד שהם גם כן יגעים ועיפים, ואח"כ הם חוזרים ועולים
 ונחים, והישרים הולכים אצלם ומכים אותם בשוטים כבהמות להראות
 כי בני אדם צריכים ליתן דין וחשבון על כל עון ועון על כל אחד עונש
 הראוי לו, וכדאיתא בזוהר פ' לך לך פתח ר"א ואמר, ביד כל אדם
 יחתום לדעת כל אנשי מעשהו, האי קרא אוקמהו, אבל תא חזי כההוא
 יומא דאשלימי יומי דבר נש לאפקא מעלמא, ההוא יומא דגופא בעי
 למתבר גופשא בעא לאתפרשא מיניה, כדן אתייהב רשו לבר נש למחמי
 מאי דלא הוי ליה רשו בומנא דגופא שלטא וקאים על בוריה, וכדן
 קיימא עליה תלת שלוחין וחשבי יומא וחובייהו, וכך מה דהוה עביד
 בהאי עלמא, והוא אודי על כולהו בפומיה, ולבתר חתים עליהם בידיה
 הה"ד וביד כל אדם יחתום וכו', על קדמאי ועל בתראי על חדתי ועל
 עתיקי לא יתנשי חד מנייהו וכו', ובצאתה מן העולם, באת לפתח גן
 עדן, וכאם אינה זוכה לעלות לשם דוחפין אותה לבר ואז אוחזין אותה
 ס"א, ומכין ופוצעין אותה באכזריות, ואז צועקת מר, מצאוני השומרים
 הכוני פצעוני, וכל רואיה מתמיהים עליה, הזאת נעמה נשמה איקרי
 נעמה, משיבה הנשמה אל תקראי לי נעמה קראן לי מרה, אני מלאה
 הלכתי בההוא אתר, וריקם השיבני ה' בלא תורה ובלא מצות ומעשים
 טובים, דעייל לי בגופא בישא, למה תקראן לי נעמה וה' ענה בי וגו'
 ע"ש, והנשמה נדה ונעה אין לה מקום מנוחה עד בואה בידי אכזרים
 קומרין מסאבין, אוי ואבוי נשמה יקרה הלך אלוה ממעל תבוא בידי
 הארורים בין כתות הטמאות, ומה ישיב ביום הפסודה אשר טמא יונה
 תמה, ומה יתרון לו לאדם בכל עמלו שיעמוד תחת השמש יגע ומרח
 כל ימיו, אוכלו חורב ביום ומרח בפילה ותדד שנתו מעיניו, מסכן עצמו
 ביערות ומדבריות ואגמים בימים ונהרות, ומכל מרחות ויגיעות לא הועיל
 כלום לנשמתו להדא עלובתא, ותם לריק כחו, ויאבלו זרים יגיעו,
 אשרי למי שעמלו בתורה וביראה, הזכיות מקדימות לפני ממתו ובבואו
 לקברי המתים, כל המתים עומדים בשמחה ופותחים ואומרים בואו שלום
 ויבא שלום ינוח על משכבו בשלום, במבחר קברינו מבור את מתיך,
 ינוח על משכבותם כתיב, חד לגופא שאומרים הצדיקים במבחר קברינו
 קבור את גופך המהור גופך הקדוש שהתנהג במהרה ובקדושה ולא נהנה
 מן האיסור בזה העולם בא שלום, ובן לנשמה, דאמר ר' פנחס קודם
 שיוצא צדיק מן העולם בת קול יוצא בכל יום אל אותם הצדיקים שבג"ע,

הכינו

הבינו מקום לפלוני הצדיק שיבא לבאן , אזי כולם פותחים ואומרים , במבחר קברינו בהבורת הצדיקים המובחרים יכנוס בתוכנו , כי כולם שמחים בו ומקדימים לו שלום , אשריהם בעוה"ו ובעוה"ב , הרחמן הוא יתן חלקנו וגורלנו ביניהם בעוה"ו ובעוה"ב :

פרק כא

כתיב ללכת בכל דרכיו , להורות כמו שמדרכי מדת טובו להטיב לנו כל היום , כמאמר הכתוב הסד אל היום , כך האדם צריך להתחסד עם נשמתו ולהטיב עמה כל יום ויום ולזכור יום הפקידה , ותמיד יהיו מעשיו המובים כלא נחשב בעיניו מוצערים ומועטים ויוסיף תמיד תורה ומצות ומעשים טובים כמו שמצינו בקדמונינו ז"ל שאף שהיו להם הרבה זכויות של תורה ומעשים טובים היו מתייראין תמיד ומסופקים על מעמדם בעוה"ב וכדאיתא בזהר פ' ויחי , ר' יהודא סבא אתרגיש בדעתוי יומא חד , ואחוי ליה בחלמא חד דיוקנא מנהורא דיליה דאנהר לר' סמרין , א"ל מאי האי , א"ל לבושך הוא לדיורא דהכא , ומהווא יומא הוי חדי , אר"י כל יומא ויומא רוחין דצדיקייא יתבין בלבושיהון שורין שורין בנן עדן ומשבחין לקב"ה ביקרא עלאה , הה"ד אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך ע"כ , ומה מאוד חביבין הצדיקים העוסקים בתורה לשם שמים שנתוספת להם נשמה יתירה אפילו בחול כמו שאמר המגיד להרב מהר"ק ז"ל וז"ל ועוד אוסיף ליתן את דודי לך אם תהיה משכב וכן לתורה ולא תפריד מחשבתך ממני בשום רגע בעולם , תהיה לך נפש יתירה אפילו בכל יומא דחול כמו בשבת , ובשבת תתעלה יותר , ואניד לך כל מה שישתפק לך וכו' ע"ש , איתא בזהר משפטים בההוא סבא דאמר , ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה , תא חזי כמה אית ליה לבר נש לאזהרה דלא יסמי אורחוי בהאי עלמא , דאי זכי בר נש בהאי עלמא ונמיר לה כדקא יאות , האי איהו בר נש דקב"ה אתרעי ביה ואשתבח ביה בכל יומא בפמליא דיליה ואמר חזי ברא קדישא דאית לי בהאי עלמא כך וכך עביד , כך וכך עובדוי מתתקנין , וכד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקייא וברירא סב"ה אנהיר לה בכמה נהורין בכל יומא , קארי עלה דא היא נשמתא דברי דפלניא בן פלניא , נמירא להוי ליה לההוא גופא דשבק , ודא הוא דכתיב ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה , מאי כמשפט הבנות , הכא אית רוא לחכמין בנו מינרא תקיפא רקיפא טמירא אית היבלא חדא דאימרי היבל אהבה , ותמן אינון גניזין טמירין ובל נשיקון דרחימו דמלכא אינון תמן ואינון נשמתין רחימאן דמלכא עאלין תמן , כיון דמלכא עאל בההוא היבלא דמלכא תמן כתיב וישע יעקב לרחל , וקב"ה אישכח תמן לההוא נשמתא קדישא , קדים מיד ונשיק לה ונשיק לה ונשיק לה בהדיה ואשתעשע בה , ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה , כדינא דאבא עביד לברתיה דאיהו

ראויה חיובא ליה דנשויא לה ונסיף לה ויהיב לה מתנן, כך כב"ה עבד
לנשמתא זכאה בכל יומא עד כאן לשון הוהר. על כן יראה אדם למהר
כתמי נשמתו היקרה והנעימה בעודו בחייו מרם צאתה מעולם הזה,
ויתפלל ערב ובוקר בכוונת הלב ויבכה על עונותיו ויתחרט בחרטה
גמורה כי למעלה מפתח ראשון שבהיכל ראשון יש שם עוד פתחא דקב"ה
חזיר לה ונפתח פתחא דא תלת ומנין ביומא ועומדת פתוח לקבל תפלות
בעלי תשובה שמתפללין בהכנעה ושופכין דמעות בתפלתם קמיה קב"ה
וצריך שיראה שלא יהיה אצלו מדות המעכבים את התפלה מלקבל אותה,
כגון המסיר אונו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, ע"כ יזהר אדם שלא
יסיר אונו משמוע תורה אעפ"י שכבר שמע למוד זה או ענין זה לא יאמר
מה לי ללמוד זה כי כבר שמעתי, כי לאדם כזה אומר הקב"ה גם כן,
איני רוצה לשמוע תפלתך, כי גם זו התפלה שאתה מתפלל היום הלא
כבר התפללת זה פעמים רבות ערב ובוקר וצהרים מיום היותך על
הארמה בכל יום ויום ואין אתה מחדש בה שום דבר כי מה שהתפללת
אתמול ושלשום אתה מתפלל היום, וע"ז אמר הכתוב מסיר אונו משמוע
תורה גם תפלתו תועבה גם אם אין התפלה בנחמיות גם היא תועבה, על
כן יזהר האדם באם שאירע לו ח"ו מקרה בלתי מהור שראה קרי בלילה
יטהר עצמו בבוקר קודם התפלה במהרה הראויה, וכל הנוהר בזה
ינצל מכתות ננעי בני אדם שהם חופפים סביב הקבר ומצערים אותו
בקבר, וכבר כתבו הראשונים ז"ל לעשות תחבולות להנצל מהם, וכן
היו נוהגים בני ארץ ישראל שלכל מת הזכר עשו לו שבע הקפות
דהיינו שהיו מעמידים את המת אצל הכר וכאים עשרה חכמים או
זקנים ומקיפים את המת ז' פעמים ובכל פעם אומרים שיר של פגעים
כולו ולבסוף אומרים הפסוק, ולבני הפילגשים אשר לאברהם וגו', וזה
מועיל לגרש מעל המת כל המזיקים הנבראים מננעי בני אדם שנעשו
ע"י טיפת שו"ל והוא מקובל כן בידם מוזן קודם, ובכל הקפה והקפה
משימן על מטתו צדקה מממונו או של משפחתו זהב כסף ונחושת והוא
מסוגל לכפרה, וכשמקברים אותו כל אחד מתכוין להשליך עפר על
מברו חפנים כמנין תיבות והוא רחום ג' פעמים כמנין מלקות ומכוונים
לסקל ארונו באותן הצרורות והאבנים כדי לכפר על עון סקילה, ולבסוף
אומרים פסוק וסר עונך ומטאתך תכופר, הרי שצריך תחבולות הרבה
לזה, ועיין לעיל בעמוד תפלה שמתפללים על המת בשבע הקפות בכל
הקפה חרוז אחד, ומה טוב לסקלם מעליו בעודו חי ומי שמוזלזל במהרת
טומאה זו, הרי הוא מוסר בניו לחיצונים, והוא אוכל בשר וזרועו ויצטרך
ליתן דין וחשבון על זה, והענין מבואר בוהר פ' פקודי כי בהיכל הג'
פתח הג' משם יוצאים הדינים לרדן את האדם ביסורים קשים ר"ל, והסימן
כשהפתח ההוא סגור אזי הדין מוכן ורשום על המנאצים את ה' בדרכיהם
הרעים וממאנים לשוב לפני השי' בתשובה שלמה, ולא יפתח עד כי
ישוב ויתפלל בכביה ובתחנונים לפני השם ית', ועל האי פתחא אית

ממנא חד ושמה קפציאל והאי ממנא בשהדין נרשב על האדם סוגר
 הפתח ואינו פותח עד כי ישוב כנוכר וכשנזכר על האדם שהיו ימות אחד
 מבניו בשביל עונותיו , אזי חד ממנא דתחותיה ושמה יוריאל נפיה
 ומכריו לצד שמאל עד דאתעורר רוחא חד שנברא בחסרון הלבנה ,
 ושמה אסכריה , ויוצא ושט באויר העולם עד בואו אל היצד הנזכר
 למיתה בשביל עון אביו , ומתראה לפניו בדמות אשה המגדלת ילדים ,
 ומשחקת עמו עד שממית אותו ואוחז נשמתו ומעלה אותה למעלה ומוסרה
 ליד ממונה שבהיכל ד' וזה הממונה מגדל אותם ומשתעשע בהן ומעלה
 אותן למעלה לאחואה קמיה מלכא קדישא בכל שבת ור"ח דאתחזון
 קמיה ומתברכין מיניה , ובשעתא דרוגזא שליט בעלמא . אסתכיל בהו
 הכביה וחיים על ע'מא , וכל היצדים דמיתו קודם ח'ב שנים ויום אחד
 כולם נמסרים ביד האי ממנא וכו' , על כן כל אב יחוס על בשר זרעו
 ויתקן מה שעוות , כי מי יודע מה ילד יום , אין אדם מובטח בחייו אפילו
 רגע אחד , אשרי מי שעמלו בתורה וביראה כל ימיו , דין הוא דלא יתחזי
 בכיסופא קמיה דקב"ה אמן סלה :

סליק עמוד התורה , בעזרת עיטה אורה , ואתחיל לכתוב עמוד העבודה ,
 בעזרת האל תכל ומלואה , על ימים ונהרות יסדה .

עמוד העבודה

פרק א

העבר עיני מראית שוא וגוי דוד המלך ע"ה זירזו עצמו להתפלל לפני
 הש"י שיתן לו סיוע מן השמים לבלתי יחטא בעין , כי העין רואה
 והלב חומד וכלי המעשה גומרים , ובלאו הכי גם על הראיה לחוד ראוי
 להעניש כי ד' גוונים יש בעין ומדמוים נגד ד' אותיות הוי"ה ונמצא המסתכל
 בדבר שבקדושה , מכבד ומאיר בקדושת אותיות הוי"ה ב"ה , ומה תראה
 ההושך המסתכל בדברים המכוערים חלילה , וצריך זירזו וחזוק רב לזה ,
 כי יש כמה כיתות המפתות לאדם לשום עינו בדברים המכוערים לבורא
 ית' , והענין מבואר בזהר בענין היכלות התמורות , כי מקום ראשון
 בגיהנם הוא נקרא בור ריק דהוא ריק מכל טוב , דכל מאן דינרד לשם ,
 אין שם מי שיקימנו להעלותו , רק בולם בהשוואה אחד להורידו ולדוחפו
 מטה , ושם ממונה אחד דאיקריו דומה , והוא עומד אחורי היכל הקדוש
 שדנים את הנשמה שם וכשהנשמה נדחת מהיכל הזה ע"כ המלאך
 דאיקריו טהריאל , אזי אוחז בה האי ממונה וכמה מלאכי הבלה תחת
 ידיה , ותחות ידיה נמונה א' דאיקריו פתו"ת על שם שמפתה לבני אדם
 להסתכל

להסתכל בנשים האסורות, גם מפתחו לילך אחר מראות עיניו בהרהורים רעים בזנות ונאוף, ותהותיה אלפים ורבבות כולם אוחזים מדה זו לפתות בני אדם להסתכל בנשים ובתולדות כדי שיהרהר רע, והוא נקרא סרסר"ם דאיהו סרסור בישא להטות מדרך הטוב לרע, והוא עומד על הקבר כשדנים שם את הגוף ואוחז שרביט אש ומשבר את העינים אשר שמעו לו ולא שמו אלהים לנגדם מלה, ובשביל שנגרים אחריו הם שלו ועושה בהם כרצונו ומשבר אותם ומענה אותם מאוד, ע"כ יראה אדם לשום את עיניו לטוב בדברים קדושים, ואז הוא נותן כח וקרובה לעולמות הקדושים, גם צריך לידע שבהיות מסתכל בדברים מבערים, הוא ממשיך עליו רוח הטומאה ע"י הסתכלות זה, ואל תאמר שהעין אין ממשות בראייתו, שהרי כמה בני אדם על ידי עין הרע נחזקו ר"ל, ובפרט בהיות אשתו גדה שאז אל ירבה להסתכל עליה כי אז הוא ממשיך עליו טומאה שעליה בימים הללו, וכל השומר עיניו מלחטוא בהן יקויים עליו המקרא כי עין בעין יראה וכו', ויזכה לראות פני השכינה:

פרק ב

וכשם שאמרנו להזהר בהסתכלות העין, כן צריך להזהר בדיבור, לבלתי הוציא מפיו דברים ריקנים שאין בהם נפשות של תורה או יראה או חכמה ומוסר או ררך ארץ, שאם אין בהם אחד מדברים הללו, לשמות יחשב, וכל שבן שלא יוציא מפיו דיבור המכעיס לבורא ית' חי', בפרט אם הוא בעל תורה פה שמפיס מינה מרגליות של תורה, יפיק דיבור כזה, כי אז ממשיך עליו הטומאה הגדולה, והרבה צער יסבול עד כי יטהר מטומאתו, כי לפנים מן הגיהנם הנקרא בור אית חד ממונה והוא סמוך כוורדא ושמה גמגימ"א ואיהו עומד להרע לישראל וכד נחית איזה תפלה מהיכלא דלעילא בשביל שלא כוון בה כראוי, או שעונותיו גורמים, אזי תיכף ההוא ממונה משתתף עם רוח הטומאה אחד ועולה ומזכיר עונותיו גם כן, וזה שאמר הכתוב ויבא גם השמן בתוכם זהו גמגימ"א הנזכר כא עם השמן ותחותיה הרבה מזיקים והם ממינים לקחת דברים ריקנים שמוציא האדם מפיו או איזה דבר נבול פה וכיוצא שמכעיס כבודו ית', ואחר כן מוציא מפיו דברים קרושים, או הממונים הנזכרים נוטלים דיבור הרע ומטמאים את הדיבור הטוב והמודש, אוי לו ואולי לנפשו כמה רעה גורם זה לעצמו, גם יש הרבה דברים שמוציא האדם מפיו ע"י כעס גם זה ענין רע היא ועל זה אמרו הבז"ל כל הכועס אפילו שיכנה אינה חשובה כנגדו, ומה נאריך מענין הכעס איך הוא רע ופוגם מאוד אל הנפש בפרט שלפעמים ע"י כעס היו זורק כלי בחמתו שאז הס"א נוטל דבר זה שורק בחמתו וסליק למעלה ואומר זהו קרבן שהקריב פלוני לסטרא דילן, ואז מכריוזין ואומרים בכל רמועים ווי ליה לפלניא דין כי פנה אחר

אהר אף זה ועוכר לאל אהר , ואח"כ מכריזין שנית ואומרים אוי להם כי נדדו ממנו זכו , אשרי לו למאן דנטיר אורחותיו כראוי , לבצתי לסוד מן הדרך אשר ציונו הבורא ית' הן בדיבור או במעשה או במחשבה , דין הוא כלי מוכן לקדושה עליונה , אשרי לו ואשרי חלקי ,
אמן סלה :

פרק ג

אשרי אדם מפהר תמיד שדואג ומחשב על תכלית וסוף ימיו , על יום הפרידה איך יתנהגו עם נפשו ורוחו ונשמתו דע כי עיני הוה מבואר בוהר פ' תרומה , ונכתוב כאן בלשון קלילא כי האדם הוא משולש בחוש המשולש , והם נר"ן וביום הפרידה נחלקו החלקים , וכל אחד הולך לדרך והנפש היא משוטטת ועופפת על הקבר ונכנסת בקבר , והטעם שהיא מתנגלת בהאי עלמא והיות מצויה בין החיים ולידע בצערא דלהון ובשעתא דדינא שריא בעלמא וצריכים לרחמים באים אל הקברות ומודיעים צערם לנפש והנפש הולכת ומודיע לרוחות ורוחות לנשמות , ונשמות מבקשים פני מלך הרחמים לרחם בדין ולהפך עצת הרעים מעל בני ישראל , זה הענין שהנפש משוטטת ועופפת על הקבר תמיד , והרוח אם זוכה עולה ונכנס לגן עדן התחתון ומצטייר המן בצורת הגוף דהאי עלמא בחד מלבוש דאתלבש בגן עדן ממעשים טובים שקיים ואם בעולם הזה בעודו בחיים , ובשבת וי"ט ור"ח עולה הרוח למעלה לגן עדן העליון , ובמוצאי שבת חוזר למקומו הראשון לגן עדן התחתון , וזש"ה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה , תשוב ודאי כדאמרן , ונשמה אם זוכה עולה למקומה הראויה לה ומאירת למעלה ועומדת שם תמיד חיוה מאיר למרחוק , אשרי לה ואשרי חלקה , ואם הנשמה אינה זוכה לעלות למקומה , גם הרוח אינו זוכה לבא למנוחתו , ועומד בחוץ בפתחא דגי'ע , והדלת סתום ולא יפתח , ואו הוא משוטט ולית מאן דאשנה ביה , ובשביל כן גם הנפש אינה במנוחתה , ואולא ומשמטא בעלמא ורואה את הגוף מלא תולעים ומתאבלת ובוכת עליו כמו שאמר הכתוב אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל , וכולם אינם במנוחה , ואינם מוצאים מנוח לכף רגלם עד שהנשמה עולת במקומה , או לכולם מרגוע ומנוחה , וכל זמן שהעצמות בקבר , הנפש משוטטת ועופפת שט , והענין כי בשעה שהרוח יורד מגי'ע העליון לגי'ע התחתון או מוליך עמו אור גדול שקבר למעלה , ומאותו אור יורד גם כן אור בהיר מאוד להנפש אשר בקבר ומתלבשת הנפש באור הוה בצורת הגוף ממש ואו מתחברים העצמות יחד ידובקו ומצטיירים בצורת הגוף שהיו בעוה"ז ועולים מן הקבר ומודים ומשבחים ואומרים שירה לפני הקב"ה הה"ד כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך , אומרת לא כתיב אלא תאמרנה זכו , ומבואר שם בוהר אלולי אתיהב רשות לעין לראות היות רואה בליל מ"ש ובלייל מוצאי וי"ט ור"ח

כדמות צורות עומדות על גבי קברים ומודים ומשבחים להכב"ה, אך שהעין מכריל ומחשיך את העין מלראות, הואיל שנמשלו כבהמות נדמו ואינם משגיחים ביקרא דקב"ה ועל מה העולם עומד, ומבואר שם דבליז ראש השנה שהעולם תלוי בדין וכסא כבוד מוכן להקב"ה לישב ולדון את כל באי העולם אזי משוטמת הנפשות ומבקשים רחמים על החיים, ובליז מוצאי ראש השנה אולין ומשטמין לידע מה נגזר בעלמא, ולפעמים טודיעים לאנשים על ידי חלום כדי לעורר לבכם לתשובה, ושיבקשו רחמים פני מלך הרחמים, ובליל הושענא רבא שאז נמסרין הפתקין מבי דינא דמלכא, והאדם שנגזר עליו למות בשנה זו, הצל מסתלק מעליו ואז הנפשות משוטטת עד שפוגעים בחד ממונה ושמו ידומיעים וכמה אלפים ורבבות ממונים עמיה נמלין לההוא צל, מכל מי שנגזר עליו ומעלין אותו למעלה, וההיא נפש בהדי דמשוטטת רואת צל דיוקנא דאדם ומכרת אותו וחזרת למקומה אל הקבר ומכרת לשאר מתים פלוני יבא בקרוב אלינו, ואז אי איהו צדיק כל המתים כולם ששים ושמהים ואי לאו חייו כולם צועקים וזו וזו, וההוא צל הנזכר מעלים אותו הממונים הנזכרים ומסירים אותו ליד מטי"ט ש"ה ונמיל ההוא צל לגביה וסליק ליה לאתריה, כמה דאת אמר כעבד ישאף צל, צל ודאי ומשעה זו ואילך מכינים ומתקנים ומיפים מקום לאדם זה לנשמתו בגן עדן העליון, וכן מתקנים ומכינים מקום לרוח בג"ע התחתון, ומקום להנפש שתהיה נוחה ומרגעת ולאתהנאה בשעתא דמשטמא ואזלא, נפש דאית לה נייחא, האי איהו כד אזלא ומשטמא אערעת בהאי ממנא ידומיעים ובאינון סרכין דיליה ונמלין לה ועאלין לה בכל פתחי גן עדן ואחויין לה ימרא דצדיקיא ויקרא דההוא רוח דיליה ואיהו מתדבקא ביה בנייחא גו ההוא לבושא וכדין ידעת באינון מלין דעלמא, וכד ההוא רוח סלקא לאתערטא גו נשמה עלאה לעילא, ההוא נפש מתקשרא בההוא רוח ואתנהירת מיניה כסיהרא כד אתנהירת משמשא, ורוח מתקשרא גו ההוא נשמתא, וההוא נשמתא מתקשרא גו סוף מחשבה דאיהו רוא דנפש דלעילא, וההוא נפש אתקשרת גו ההוא רוח עלאה וההוא רוח אתקשר גו ההוא נשמה עלאה, וההוא נשמה אתקשרת באין סוף וכדין איהו נייחא דכולא וקשורא דכולא עלילא ותתא כולא ברוא חדא וגוונא חדא וכדין דא איהו נייחא דנפש דלתתא, ועל דא כתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך, הרחמן הוא יתן חלקנו בין נאמני ביתו של הקב"ה ונעבדהו באמת ובלב תמים ולא נבוש ולא נכלם לא בעוה"ז ולא בעוה"ב:

פרק ד

כתיב זוכה תודה יכבדני מקרא זה נאמר על אלו המודים ומתודים בכל זמן על העונות בבכיה ואנחה ומתחרטים בחרטה גמורה, כדאיתא בזהר פ' ויקרא ר' הייא ר' יוסי הונו אולי באורחא א"ר יוסי

לר' חייא נשתדל במילי דאורייתא , פתח ר' חייא ואמר כתיב הטאתי
 אודיעך כו' מכאן אוליפנא דכל בר נש דמכסי חטאוי ולא פריש לון קמי
 מלכא קדישא ולא תבע עליהו רחמי לא יהיין ליה פתחא בתשובה, ואי
 איהו פריש לון קמי מלכא קדישא , הקב"ה חיים עליה , ואתגברון רחמי
 על דינא וכל שכן אי איהו בכי , דהא כל פתחין סתימין אתפתחו ואתקבל
 צלותיה דיליה ועל דא פרישא דחטאי יקרא הוא דמלכא לאתגברא רחמי
 על דינא ועל דא כתיב זוכח תודה יכבדנני שני נונין , שני כבודין לעילא
 ולתתא בעלמא הדין ובעלמא דאתי . וכשהוא מתפלל לפני הש"ת אל
 יתפלל בעצבות , אלא ישבח לפניו בשמחה וחדוה וכדאיתא בזהר פ'
 ויחי פולחנא דצלותא בעי בר נש למפלח לקב"ה בשמחה ורגנה ובכוונה
 גדולה בלי שום הרהור אחר בשעת התפלה כי גדול כח התפלה , לשון
 הזהר בגין דצלותא איהו אחסין תוקפא לעילא ואמשיך ברכאן מעומקא
 עלאה לכולהו עלמין , ומתמן אמשיך ברכאן לתתא ואשכחן עילאין
 ותתאין מתברכין בההיא פולחנא דצלותא , ובפרט בתפלת המנחה צריך
 לבוון ביותר , כי אז הדינים מתעוררין וכדאיתא בזהר וזיל ובשעתא
 דמנחא דינא שריא בעלמא , אתכוון דוד בהאי צלותא דכתיב תכון
 תפילתי קטורת לפניך , צלותא דסליק ויעביר רוגזא דדינא קשיא דשליט
 השתא בעלמא כהאי צלותא בהאי שעתא בהאי קטורת דדחי ומעביר כל
 רוגזא וכל קטרוגא דעלמא וכו' , תא חזי כד אתחרב בית מקדשא בשעתא
 דאתווד , זמן מנחה הוי ועל דא כתיב אוי לנו כי פנה היום כי ינמו צלמי
 ערב , מאן צלמי ערב, מקטרגי דעלמא ורוגזא דדינא דומינן בהאי שעתא
 ועל דא תנינן בעי בר נש לכונא דעתיה בצלותא דמנחה , בכלהו צלותא
 בעי בר נש לבוון דעתיה , ובהא צלותא יתיר מכולהו , בגין דדינא שריא
 בעלמא , על כן יתעורר לב האדם ברכות ובתחנונים נגד אבינו שבשמים,
 כי הימים עוברים וחולפים , ותמיד בכל יום העובר קרוב אל זמן המות
 ומתרחק מן החיים , ימינו כצל וצל כצל של כותל , וצל כצל של איצן
 אלא כצל עוף הפורח , ובכל יום ויום כרוזא מכריז ומתעוררים למעלה ,
 וכדאיתא בזהר פ' ויצא ר' אבא פתח ואמר כמה אית לון לבני לאסתכלא
 במילי דאורייתא , ווי צון לאינון אשימי לבא וסתימא עינא , הא אורייתא
 קרי להו , לבו לחמו בלחמי ושתו בין מסכתוי מי פתי יסור הנה ולית מאן
 דאשגח בה , וע"ש תא חזי בשעתא דבר נש אתרפי מאורייתא ואזיל
 באורח דלא כשרי , כמה דבבו זמינן למהוי ליה קטיגרון ביומא דעקא ,
 אפילו נשמתא דבר נש דאיהו חיליה ותוקפיה דיליה , איהו מארי דבבא
 דמבליה , אריא בשעתא דבר נש אזיל באורחא דאורייתא וכל אורחוי
 מתקנין כדקא יאות , כמה סנגורין קיימין עליה לאדברא לטב , על כן
 יראה האדם לאסוף מליצים טובים בזכות שלו , כי ביום רעה ימלטהו
 מדינים קשים , כי מי יודע לאיזה מדה יבוא , בידו של הקב"ה ליסרו
 בעולם הזה ביסורים קשים ומרים ולאחר מותו מי יודע אנה יבא פן
 יתגלגל ח"ו בעצים ובאבנים , בשקצים ורמשים , ובבהמות טמאות , ובחיות

טמאות , ובעופות טמאות , אוי בן אדם בן אדם , ביום הדין הקשה , הרבה אורבים לנשמתך בפטירתה , מויקים ומשחיתים , מהם כדמות נחשים ועקרבים , מהם כדמות דובים ואריות , מהם כדמות עורבים , אוי כי תבא בידם נשמת אדם איך יתנהגו עמה באכזריות , ועל זה בלבד צריך אדם ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה על שגרים שתבוא נשמתו שהיא אבן טובה החצובה מתחת כסא כבודו ית' והיא חלק אלה ממעל , תבוא בידי אכזרים אלו , אוי בן אדם בן אדם , הרבה יש עליך לישא טרם ביאתך אל מקום מנוחתך , המות אחורי הדלת , ידאה כנשר , והשלוחים אצים ורצים ודחופים בדבר המלך מלכו של עולם ממ"ה הקב"ה למהר ולהביאו לפני ב"ד הגדול בית דין של מעלה , ולא יניחוהו לנשק לבניו ובנותיו הקטנים , על בן יתן האדם אל לבו לזכור יום יום , על זה היום , יום הפרידה , יום אשר יעזוב אוהביו וקרוביו , בניו ובנותיו הנעימים , וילך בפחי נפש למקום עפר רמה ותולעה , מקום חושך וצלמות אשר אמיר המלך אמורים שם , וסובלים יסורים קשים ומרים , כי קטן ונדול שם הוא ליתן חשבון צדק על אשר פעל ועשה בזה העולם , ונשרעים ממנו אף בעל כרחו , על בן החי יתן אל לבו , ויזכור תמיד יום המות , וצדה דרך יכון כי רב ממנו הדרך , הכינו צדה לרוב , אל תמעיטו , שלחו לחמיכם , כי ברוב ימים תמצאוהו , ואז יערב ויבושם לך , כמו אדם שרעב ההולך במדבר , וצמא גם כן למים , ונשא עינו לשמים , פתח צור וזוכו מים , ועליו פרו עץ הדר , פרו למאכל , ועליהו לתרופה , כן המשל דומה לנמשל , ע"כ אשרי מי שעמלו בתורה וביראה ומכין צדה לדרכו , ודואג יום יום על קץ חיותו אשר זה סוף האדם , ואין מקוה שישאר בחיים כמו שכתוב מי נבר יחיה ולא יראה מות , משה רבינו ע"ה מת מי לא ימות , לכן יראה האדם לקבץ הזכויות על יד על יד , ויתירא מה' יראה פנימית , ולא הוב את השם בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו , אז ילך לבטח דרכו , ושכבת וערבה שנתך שינת המות , ולא תבוש ולא תכלם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא א"ס :

פרק ה

ונקדשתי בתוך בני ישראל , בכל מקום שיש עשרה והם עוסקים במילי דשמיא , השכינה שרויה שם , וכן כשיש עשרה בב"ה השכינה שם , ועל כן זיהרו שלא יצא אחד מהן לחוץ , לשון הזוהר פ' מסין , תא חזי בשעתא דמתכנשין עשרה בני כנישתא , וחד מיניהו משתמט , כדון קב"ה ארגזו עליה וכו' , לכן אנחנו עם ה' האהובים וחביבים בעיני אבינו שבשמים אשר מתאוה באסיפתנו להדרו ולהללו ולפארו , על בן צריכים אנחנו זרע אברהם יצחק ויעקב שלא להתרחק מקדושתו ית' , וצריך האדם להיות שמח כשיבוא העת לילך אל בית הכנסת לשבח ולהתפלל לפני מלכנו ית' , ויקח ראייה מהזוכים וצבא השמים

השמים איך הם ששים ושמים בהגיע אליהם העת לומר שירה, כדאיתא
 ב"ח בשם מדרש הנעלם ר' אלעזר בר"ש או"ל למיחמי ר"י בר"ש לקוניא
 חמוי, סמוך לקרייתא רמיש ליריא א"ר אלעזר לר' יוסי דהו או"ל עמיה
 חמית א"ין כוכבייא דנהירין, אמר חמי אנא דא כוכבא דשרכימא,
 עידנא סניאה הוא דאנא משגחנא ביה, ומן יומאי לא אמרו לי על דא
 כלום, אמר ליה תרי ענינא שמענא, חדא היא דכל מאי דעבד קביה
 בין שמייא וכוכבייא ומולייא אית בהו ידיעה וסוכלתנו, וכולהון עבדי
 שליחותא דקביה, והאי כוכבא דאת אמרת לא תימא ולא תיסק על דעתך
 דחד הוא אלא סניאון אינון, דחד תחמי כהאי גיסא וחד כהאי גיסא, וגומרין
 דבלהון בחד שעתא, ואנא שמענא מאבוי דשבע אינון, חמנא דממא
 עידנא דכל חד מנהון למימר שירתא מסניאות חדותא דאית בהון שלחן
 זיוותהון ואז"ן למימר שירתא, וענינא אחרינא דא"ין שבע כוכבייא לא
 אז"ן ולא נמלין מאתריהון בר בעידנא דקרי לחד מנהון רבון עלמא
 למנהר באתר דהוא צבי, דכתיב לכולם בשם יקרא, וכד נמלין שלחן
 זיוותהון עמהון למיזל, וכן זה הענין מבואר בזהר פרשת פנחס ע"ש,
 וראוי ונכון להשכים בבוקר לקום ולהתחנן לפני בוראנו יתברך, כי אז
 מתעורר מדת החסד בוקר של אברהם ועת רצון הוא, כדאיתא בזהר
 פ' פנחס וז"ל, ר"פ בן יאיר הוי או"ל כאורחא ור' יוסי ור' חייא בהדיה
 ואקדימו בצפרא, ועד דהוו אז"י אתי נשרא רברבא ואסחר על רישיהו
 וקיימא עלייהו, א"ר פנחס וודאי עידן רעותא הוא, השתא אתסתחי
 תרעא דרחמי לכל אינון בי מרעי, והוא ומני לאסוותא דלהון, ואף על
 גב דאינון אסירין למלכא, דהא נשרא דא סימנא דרחמי איהו, פתח
 ואמר כנשר יעיר קנו על גווליו ירחף וגו', ליכא בעלמא מאן דאיהו
 ברחמי על בניו כנשרא והא אוקמוה דכתיב ויאכלוה בני נשר דאיהו
 רחמנא על בניו ומנו דהשתא עידן דרחמי אתא נשרא ואסחר עלנא
 בשעתא דא איהו רחמי לכל אינון בי מרעי ודא איהו דכתיב ה' בוקר
 תשמע קולי, ודא בוקר דאברהם ואתערותיה דיליה וכו', על כן טוב
 לומר אז פרשת העקידה, וימסור עצמו למיתה על קדושת שמו יתברך
 ויתפלל בלב רך ותחנונים, ויסיק רצון מה' בעת הזאת שהוא עת רצון,
 וכל הברכות שיברך האדם לחבירו בעת הזאת בטוב עין מתקיימים,
 וכדאיתא במדרש הנעלם כד הוי ר' אלעזר בר"ש אצל חמוי עם ר' יוסי
 ויתבו אצלו תלת יומין, לבתר כן אישכיו למיזל, כד הוה אתי נהורא
 ואז"ל עמיה חמוי כפלגות מיז, ברביה חמוי אמר דא הוא שעתא
 דמתקיים ברבתא דצדיקייא מנא לן דכתיב וירא אלהים את האור כי
 טוב, כתיב הכא כי טוב וכתיב התם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל,
 אמר ליה אפילו ברבתא דכל אדם מתקיימא כהאי שעתא דשמייא
 וכוכבייא ומלאכייא אמרי שירתא והוא עת לצאת לדרך דבהאי שעתא
 אמרי שמיא והוא כחתן יוצא מחופתו, מה החתן כשהוא יוצא מחופתו
 בודאי ישיש לבו, כך הוונא לדרך ישיש כהאי שעתא, אשרינו ומוכ

לנו כי הגדיל חסדו יתברך עלינו ואנחנו עמו ועבדיו, נתחזק ונורו עצמנו לעבודתו ית' בכל לבבנו ובכל נפשנו, ואז לא נבוש ולא נבלם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא אמן סלה:

פרק ו

ידוע כי נשמות הצדיקים עוברות הדרך מערת המכפלה כדי שיתעוררו ויראו זרעם דשבתו בעלמא ויחדו קמיה קב"ה, כדאיתא בזהר פ' ויהי דף ד"ג עמוד ב', על כן יראה האדם שיהיה מן המשמהים לאבות העולם ולא מן המצערים ח"ו, וכל דבריו יכלכל במשפט, מרם יוציא מפיו, יחשוב מקודם אם הוא לרצון הבורא יתברך ולנחת רוה, וכאם לאו, ישים ידו לפיו, וכל שכן כשיש בו נדנדוד עבירה ח"ו ומניעת כבודו יתברך, ומכל שכן שיחשוב תחלה מרם שיעשה איזה מעשה שיהיה לרצון לפני הקב"ה ולפני פמליא שלו, ואז מן השמים יסייעוהו, לאפוקי אם הוא שלא לרצון הבורא יתברך, אף שיהיה איזה הנאה לשעה, אבל באחרונה היא נעשה לו לקוץ ולסילון ממאיר ולתוגה ולמהלל לב, ותהיה לו מרה באחרונה, כי הקב"ה מניח לרשעים למלאות רצונם בעולם הזה כדי לטרדן מן העוה"ב, וכל פמליא של מעלה אומרים עליו ווי לשטייא הדין דקא מחליף עולם הקיים בעולם העובר, עולם הנצחי ומאיר באור הבהיר, בעולם העובר ומסורו חושך וצלמות, על כן ישים האדם אל לבו וכל מגמתו תהיה על עולם המאיר ומיים לעד הוא עוה"ב, אשר שם ישב האדם במביעות, ועולם הזה הוא עולם העובר, והאדם עליו כגר, ואצרה נטה ללון, על כן ידאה אדם לקבץ על יד על יד תורה ומצות ומעשים טובים להכין לו מזון על עולם הקבוע, ומרויח עוד בזה שגם בזה העולם הוא מציר כמה נפשות מישראל, כגון אם העולם חצי זכאי וחצי חייב והוא מכריע לכף זכות, וכל אחד ידמה בנפשו פן ואולי הוא מכריע לכף חוב ח"ו, כי אין לנו בזמננו כ"כ מגינים כימי עולם וכשנים קדמונות, אשר אחד הציל בזכותו כל בני דורו וביטל כמה גזירות מישראל כדמצינו ברשב"י בזהר פ' ויקרא דף ט"ו, יומא חדא הוי יתיב ר"ש אבבא דתרעא דלוד זקף עינוי וחמא שמשא דנהיר ואסתים נהורא ג' ומנין, אדהכי אהשיך נהורא ואתחזי בשמשא אוכמי וירוקי, אמר ליה לר' אלעזר בריה תא אבתראי ונחמו דהא וודאי גזירה אתגור לעילא, וכב"ה בעי לאודעא לי, דוודאי לי יומן תליא ההוא מלתא דאתגור לעילא עד דאודעא קב"ה לצדיקיא, הה"ד כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, עד דהוו אזלי עאלו ליהוא כרם חמי חדא חויה דהוה אתי ופומיה פתיחא ומלחכא בארעא בעפרא אשתניק ר"ש וקמפר ידוי כרישא דהויא, שכך חויא מאיך פומיה, וחמא לישינה מרהיש, אמר ליה חויא חויא זיל ואימא ליהוא חויא עלאה דהא רשב"י בעלמא שביח, עייליה לרישיה לחד נוקבא דעשרא

דעפרא , אמר גוזר אנא כשם דתתאה אתחזר לנוקבא דעפרא כן עלאה יתחזר לנוקבא דתהומא דבא , רחיש ר"ש בצלותיה עד דהוו מצלי שמעי חד קלא , פוטקרא דקיטפא עולו לאתריכו , (פירוש הממונים על הכרויה וההזק יבנום כל אחד למקומו ולא ישלמו בעולם) , קמפירא דבורייני לא שראן בעלמא , דהא רשב"י בטיל לון (פירוש הקשר של בודיינים שהם פריצים אנשים רקים ופוחזים לא הותר קשרם בעולם לשלום עליהם בדין הכשה שהדי רשב"י ביטל אותם שלא ישלמו) , זכאה את ר"ש דמארך בעי ביקרך על כל בני עלמא , במשה כתיב ויחל משה וגו' , דמשמע דאחיד ליה פרגודא ואנת ר"ש גוזר והקביה מקיים הוא גוזר ואנת מבטל , אדהכי המא דנהיר שמשא ואתעבר ההוא אוכמא , אמר ר' שמעון ודאי הא עלמא אתבסם , עאל לביתיה וכו' ע"ש , ועכשיו בעוה"ר אין לנו גודרי גדר ועומדים בפרץ אנשי אמנה אבדו לבטל הגזרות כמו הקדוש רשב"י ז"ל , על כן יתחוק כל אחד בתפלותיו ובתורתו ויראתו להתפלל לפניו ית' בלב שלם ולכוון בה כראוי בפרט בתפלת המנחה שאו הדינים מתעוררים בעולם ובאותה שעה חרב בית המממש בדכתיב אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב , אינון מקטרגי דעלמא ורגזא דדינא כדאיתא בווהר פ' ויחי ע"ש , כי אין לנו עכשיו בעוה"ר כי אם תפלתנו , בית מקדשנו חרב בעונינו ובחטאותינו , ועלינו להתהקן לפני בוראנו , שיכנה בית המקדש במהרה בימינו אמן כן יהי רצון :

פרק ז

חסידים הראשונים היו כותכים באגרת עונותיהם כדי לזכור אותם תמיד להתחרט ולהתודות עליהם ולמהר בתשובה כל מה שיוכל , כי מי יודע מה ילד יום , מרם החרטה אשר לא תועיל לקיים מה שנאמר והטאתי נגדי תמיד , אך ברמו יכתבם שלא ימצאם שום אדם , ועוד יש נפחותא ותועלת בזה שרשומים עונותיו לפניו תמיד כדי שיראה וישיכיל לפעול כנגדם מעשים טובים , אולי יכפר אותם היטב , וכל מה שיעשה יהיה ליטם שמים ולא להתגדל בהם ח"ו כי אלו בני אדם המנדבים נדבות ועושים צדקה לעשות להם שם באים מדור המגדל כדאיתא בווהר בראשית דף כ"ה , עמוד ב' , וז"ל מינא תליתאי עלייהו איתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם , ואינון מסטרא דאתמר בהו הבה נבנה לנו עיר ומגדל ונעשה לנו שם , ובנוני בתי כנסיות ובתי מדרשות ושויין בהון ספר תורה ועטרה על רישוי ולא לשמוי ב"ה , אלא למעבד לון שם ההיד ונעשה לנו שם ע"ש , על כן הירא והחרד יראה פנימית להיות עבד ה' , יכוון בכל דבר לעשות נחת רוח לפני אבינו שבשמים ולקבץ על יד על יד מצות ומעשים טובים , וכשיזכהו השי"ת לעשות מצוה יעשה בלב שמח , ואל ירע עינו על פיזור ממנו ,

כמו שאמר הכתוב יש מסור ונוסף עוד, וגם כי המצוה באגר כסף היא יותר מקובלת ומרוצה לפני הקב"ה, כדאיתא בזוהר פ' תרומה האי מאן דבעי לאשתדלא במצוה ולאשתדלא ביה בקב"ה, איצטריך דלא ישתדל ביה בריקניא ובמגנא וכו', עוד שם בספרי דחרשי דאוליקא אשמדאי לשלמה מלכא, כל מאן דבעי לאשתדלא לאעברא מיניה רוח מסאבא ולאכפייא רוחא אחרא, ההוא עובדא דבעי לאשתדלא ביה, בעי למקניה ליה באגר שלים, בכל מה דיבעון מניה בין זעיר בין רב, בגין דרוח מסאבא איהו אודמן תדיר במגנא ובריקנייא, ואודבן בלא אגרא ואנים לבני נשא למשרי עליהו ומפתה לון דדיורא עמהון בכמה פתויין, בכמה אורחין סמי לון לשוואה דיוריה עמהון, ורוח מודשא לאו ובאתדכאותא דמשכניה וברעותא דלא ונפשיה, ולוואי דיכיל למרווח ליה רישווי מדוריה עמיה וכו', ע"ש באורך, ע"כ החכם עיניו בראשו ויזכור כי הלא במותו לא ירד אחריו כבודו, יצבור ולא ידע מי אוספס, אין שמחה כשמתת התורה, אין אהבה כאהבת המקום, אין חשוקה כחשוקת המצות ומעשים טובים הקובץ אותם על יד על יד, כמה יהנה מהם וכמה יזון מהם בהליכתו בדרך רחוקה המזומנת לכל אדם, כעני כעשיר, לא יועילו אוצרות עשיר ביום עברה, אם את כל הון ביתו יתן לפדותו מן המיתה, מי גבר יחיה ולא ימות וימלט מן שאול נפשו, ואורחא רחיקא וזוודא קלילא, והחכם מקיים בעצמו אוגר בקיץ לחמו, כך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, לפני שיבה תקום, טרם יומך יבא, כי מי יודע יום פגעו אשר לא יולימהו, ומי יודע מה ילד יום, כי היום מתחלק לשעות, והשעות לחלקים וחלקים לרגעים, ואדם אין מוכטח בחייו אפילו רגע אחד, כמו שענינו רואות כמה פעמים, ובאונינו שמענו, בלידה ישכב כבריא אולם לא חלי ולא מרגיש, ובבוכור ימצאו לו הלאים רעים ונאמנים ר"ל, גם לפעמים ישכב בלידה בריא וימצאו לו בבוקר מומל מת במטתו, הלא ביד השם יתברך ברוך הוא וברוך שמו נפש כל חי, ומי יאמר לו מה תעשה, ופתאום יקראוהו לבא בדבר המלך מלכו של עולם, אל המשתה אשר עשתה לו חמת תנינים עם גחלי התמים כי מפרו פי איש ישבע גבר, כי הוא משלם לאיש כמעשהו, יהיה מוכרה לעווב את אשתו ובניו ובנותיו הקטנים וביתו וכל קרוביו ואוהביו, וישם לדרך פעמיו, דרך אשר לא עבר בו מעודו, ואין מנהל לנשמתו, ואין מראה לו דרך החיים, כי אם תורה ומצות ומעשים טובים, וצדקה לעניים מהגונים כמו שכתוב צדק לפניו יהלך, כי קרוביו ואוהביו לקבר ילווהו ואחר כך למקומם יחזרו, ואין מי שיקדם לפניו, אבל מעשיו יקדמו לפניו, ומה שזרע יקצור, מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, ופה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי עולם הזה, ופה שעה אחת כשהוא בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא, אשריהם הצדיקים היראים והחרדים לדבר ה', ויום יום יחשבו על מעמדם

מעמדם , ויום כואו חשבונם על מעשיהם הרעים והטובים , ומקמינם מעשיהם הטובים ומגדילים עונותיהם , אפילו עבירות קטנות שאדם דש בעקבו , ותמיד לנגד עיניהם יום פירדתם מעולם הזה , ואך הם יעמדו לפני כסא כבודו יתברך , ומרבים שלימות התורה ומעשים טובים מדי יום ביומו עליהם נאמר להנחיל אוהבי יש וכו' , אמן סלה :

פרק ח

מעם שנקרא התחלת הלילה ערב , כי או מתעוררים הס"א הנמשכים מערב רב , והענין מבואר בזהר פרשת תרומה דף כ"ג וז"ל באתהלתא דערב או מתעוררים רוחין בישין וגרדיני טהורין להתחוק ולשלוט בעלמא , ובזמן שהיה בית המכדש קיים היה העשן של האימורים והסדרים שלא נתעכלו מבערב , והיו נותנים אותם על גבי המזבח כל הלילה סליק ולא היה סליק באורח מישור אלא מתעקס לצד צפון והוה עאל לחד נוקבא דתהומא רבא דתמן כל מדורין רוחין בישין ואו היה מתעורר וקם חד ממנה אשר שם ושמה סגור"א עם ס' אלפי רבוא מוסיקם והיו נכנסין בחד פיתחא דאיכרי קרי , ומשם היו נזנזין מהעשן ועל ידו בן לא יוצאים עוד לאוירא דארעא קדישא דארץ ישראל והיה ארץ ישראל מקודשת מכל מומאה אפילו בלילה שאו היא שלימה שלהם , ולא היו יוצאים הוץ מפתח הנוכר , ועתה שחרב ב"ה בעוה"ר ואין העשן של הקרבנות לזון אותם , על כן הם יוצאים מפתח קרי הנוכר , ופוגעים בנשמת אדם שאינה ראויה לעלות למעלה וחיכין בה ומתדמין לה כנשים ומתלוצצים בה עד שמוציאים מינה שז"ל ר"ל , והיו ראיית כרי שפגעו בה הס"א דנסקו מפתחא דקרי בנוכר , ובפתחא דא רוביח כב"ה לישראל , ואמר להם אז תלכו עמו קרי אף אני אלך עמכם בהטת קרי , הוא רגזא דנפיק מחמת פתחא דקרי בנוכר , ובהיות הלילה זמן שלימת הדינים , על בן דנין את הרשעים בניהנם בלילה על חד תרין מביממא , ועל זה תקנו לומר והוא רחום להגן עלינו מפתח ס"א ומפחד דגיהנם , ובשבת דליכא פחדא דגיהנם ולא דינא , אסור לומר והוא רחום בערבית שלא להתעורר ח"ו הס"א והדינים , כי צריכים אנו להראות דלית להון רשו בשבת ובשבת פחדא דמוסיקם המושלים בלילה בנוכר , אנו אומרים ושבור צאתנו ובואנו וכו' , כי עבשו שאין לנו קרבנות צריכים אנו לכושר הרבה הצלות להנצל מהם וזמן שלימתם עד פלגות לילה ובפלגות לילה כר רוח צפון אתער , במיש בכל אינון מדורין בישין ותבר חד טגרא תקיפא ועאל ושאת לעילא ולתתא , וכל אינון חבילי טהורין עיילין לדוכתייהו ואתבר הילייהו ולא שלטין , ובדין קב"ה עאל להשתעשע עם צדיקיא בנינתא דערן , כד אתא צפרא או מתעורר חסד גדול , ואתער שולטנא דערב , ובדין שלטא בוקר ואו מתחויא עמודא חד לרוח דרום ברקיע שעל גן עדו ומאיר בתלת נזנזין נקיימין עליו תלת צפרין ומצפצפין בשיר ושבתו לכמיה

לקמיה מלכא קדישא , פתח חד ואמר הללויה הללו עבדי ה' הללו את
 שם ה' , פתח תנינא ואמר יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם , פתח
 תליתאי ואמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' , כדן כרוזא כרי
 עמדו קדושים עליונים דמשבחין למאריהון , הכינו עצמכם ותתקנו
 לעמוד בשבחא דיממא , כדן אתפרשין יממא מן ליציא זכאה חולסיה
 מאן דקם בצפרא מגו תשבחתא דאורייתא דלעי בליציא , בההוא זמנא
 צלותא דצפרא כו' ע"ש באריכות , או עומד מלאך מ"ט ומכריו ואומר
 עמא קדישא בואו בצלותין ובבעותין ובשירין ובתושבחין לגביה מביה ,
 זכאה עמא קדישא דמאריהון בעי עלון וקרא לון לרובא לון לגביה כדן
 עמא קדישא בעאן לאתחברא ולאעלא בני כנישתא בהבורא חדא ולא
 כפיסקי פיסקי , ומה רב טוב ושבח לההוא דאקדים לבא בני כנישתא
 כדאיתא שם בווהר , תא חזי ההוא קדמא דאשתבח בני כנישתא זכאה
 חולסיה דאיהו קאים כדרגא עלאה וכו' ע"ש , משל למלכא דשדר לכל בני
 מתא , דישתכחון עמיה ביום פלן , ברוך פלן , עד דהוו מזמני גרמיהו אינון
 בני מתא , אקדים חד ואתי לההוא אתר , בין כך ובין כך אתא מלכא ,
 אשכח לההוא בר נש דאקדים תמן , אמר ליה פלן , בני מתא אן אינון ,
 אמר ליה מארי , אנא אקדימנא מגייהוהא אינון אתאן אבתראי לפקודא
 דמלכא , כדן טב בעיני מלכא ויתיב תמן בהדיה , ואשתעי עמיה ,
 ואתעביד רחומא דמלכא , בין כך ובין כך אתו כל עמא ואתפייס מלכא
 עמהון ושדר לון לשלם , אבל אי אינון בני מתא לא אתיין , וחד לא
 אקדים לאשתעי קמו מלכא לאחזאה בניגיהו דהא כלהו אתיין מיד כעיס
 ורגז מלכא , אוקף הכא כיון דחד אקדים ואשתבח בני כנישתא ושכינתא
 אתיא ואשכח ליה כדן אתחשב כאילו כלהו אשתכחו תמן , דהא דא
 אוריך לון תמן מיד אתהברת עמיה שכינתא , ויתבי בזווגא חד , ואשתמודע
 בהדיה ואותיב ליה כדרגא דצדיק , ואי הד לא אקדים ולא אשתבח תמן
 מה כתיב (ישעיה נ') מדוע באתי ואין איש , ואין עשרה לא כתיב אלא
 ואין איש , לאתחברא בהדאי , למהו גבאי וכו' עיין שם באריכות , בגין
 כד זכאה חולסיה מאן דמקדים לבא לבית הכנסת , ובוה יזכה לראות
 פני השכינה , אשרי לו ואשרי חלקו אמן סלה :

פרק ט

איתא בווהר פ' בשלח כל מי שאומר שירת הים בכוונה בכל יום ,
 זוכה ואומרה לעולם הבא שנאמר ויאמרו לעולם , ויאמרו בעולם
 הזה לאמר בעולם הבא , ומבואר בווהר פרשת תרומה כי בזמן שישראל
 אומרים שירת הים מעטרין לכנסת ישראל בעטרה שעטרו על הים ,
 וכשמגיעים לישתבח אזי נטיל הקב"ה ההיא בתרא ושויה ליה קמיה ,
 וכניי מתעמרת ביג מבליץ דרחמי , ולזה תקנו שיר ושבחיה הלל וזמרה
 וכו' עד ומלכות הא תליסר , ואח"כ נהוסף לומר ברבות והודאות , ועל

בן צריך לומר בכונה ושלא להפסיק בשבחות אלו כלל , אלא יאמר שיר ושבחה כו' עד מעתה ועד עולם בנשימה אחת , ואי פסיק בנייהו אזי מתחות גדפוי דכרובי"א נפיק חד שלהובא וקארי בחילא ואמר פלניא דין דפסיק גאוותא דקב"ה ישתצי ויתפסק מן עלמא דלא יהוי גאוותא דמלכא קדישא , כד"א ובל"י יראה גאות ה' , בנין דאינון תלימרי אינון גאות ה' . הנך רואה כמה גדול כח תפלת ישראל , אשרי למאן דמכוון בהם כראוי , בפרט בכרבות ק"ש ובק"ש ובתפלה שהם מכוונים נגד עינים נוראים מאוד , ודע כי ד' זכירות נאמרו בתורה והם מבוארים בעמוד התפלה סעיף ל' , ויהיה זהיר לכוון עד מאוד כנוכר שם כי אם לא יכוון אז הוא מחוסר מ"ע מן התורה שהרי יכול לקיים בלי מוצח רק במחשבה כנ"ל , וכבר ידוע כי על כל מצות שיכולת לקיים אותם ולא קיים הוא מוכרח לחזור ולהתגלגל פעם שני אל זה העולם , על כן יהיה נזהר :

פרק י

מרגניתא כי עליך הורגנו כל היום אלו המיחדים יחוד גדול בפסוק שמע ישראל ומוסרים נפשם על קדושת השם , איתא בזוהר פ' תרומה דף קל"ג ע"ב חו"ל בשעתא דישראל מיחדים בשמע ישראל , כדין כרזא נפיק מסטרא דדרום לעורר אילא קדישא , ואז מתעורר טמונה אחד רב משריין וכידיה ארבע מפתחן דנמי"ל מארבע סמרי עלמא , וחד מפתחא אתרשם באות י' וחד באות ק' וחד באות ך' וחד באות ך' ואנח להו תחות אילנא דחיי , ובהוא שעתא משריין וחילין עילאין כוליהו מייחדי כגוונא דלתתא ומכריון דאינון דמייחדי ביחוד גמור יוכו למחמי ביקויא דמלכא , ע"ש באריכות , ומה מאוד הפליגו חו"ל בכונת התעוררות פסוק ראשון בה"ש דהיינו שמע ישראל ובשכמל"ו , כי אם מכוון היטב בהם ומוסר נפשו למיתה , הוא נקרא עבד עולם להקב"ה , והענין מרומז בר"מ פרשת משפטים , כי העולם הוא עולם היובל שהוא המשים שנה והם כ"ה וכ"ד אותיות בשמע ובשכמל"ו המכוון בהם זוכה למקור חיים מני' שערי בינה ועל ידי כן הוא מקורב אל שערי רחמים ומעורר עלמין דכסופין שהם עולמות הרחמים הנקראים כן ובפרט כשמגיע לבקשת גחמות ציון וירושלים , מה מאוד יכוון ויבקש בלב מר , וזמן ועת הנכון להתפלל על חורבן בית המקדש , בלילה באשמורת , כראיתא בזוהר פ' בא דף ל"ו ע"ב , אשריהם הנשמות המכבדים להקב"ה בעוה"ו במעשיהם הטובים , כמה יקר ועידונן יוכו לעוה"ב , ומי שאינו חס על צבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם , כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו , לעבדו ולתתו במעשיהם הנעים בפרט זרע ישראל עדה סגולתו המקודשים במדושתו יתברך , כמה הם צריכים להתנהג בקדושה ובטהרה ויראה וקדושת האברים , והאבר העליון והוא המוח יהיה

יהיה מכוּוֹשׁ יוֹתֵר בַּמַּחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת בַּמַּחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת בְּעֵינֵי הַשָּׁמַיִם ,
 וְלֹא בַּמַּחֲשָׁבוֹת רַעוֹת חַיִּים , כִּי אִם אֵיךְ יִהְיֶה קְדוֹשׁ הַתְּפִילִין שֶׁהֵם בַּמָּקוֹם
 הַמּוֹחַ שׁוֹרֵה עֲלֵינוּ , הַעֵינַיִם הֵם עֲשׂוּיֹת מִד' גּוֹנִיִּים נֶגֶד ד' אוֹתוֹת שֵׁם
 הוֹיָה , צָרִיךְ לִהְיוֹת גַּם בֶּן בַּקְדוּשָׁה וּבַמַּחֲרָה לְהִסְתַּכֵּל בַּדְּבָרִים קְדוּשִׁים ,
 וְלֹא בַּדְּבָרִים הַמְבַּעֲרִים לְהֵשֵׁם בֵּיהֶ , כִּי אִם אֵיךְ יִהְיֶה קְדוּשַׁת שֵׁם הַקְדוֹשׁ
 הוֹיָה שׁוֹרֵה עֲלֵיהֶם , וְהַחוּסִים שֶׁהוּא מַעֲלָה עֵשֶׂן וּמַדְלִיק הָאֵף בַּעַת כַּעֲסוֹ
 צָרִיךְ לִהְיוֹת גַּם בֶּן בַּקְדוּשָׁה , דִּהְיִינוּ שִׁירָאָה עֲצָמוֹ כְּאִילוֹ כּוֹעֵם וְאִינוּ
 כּוֹעֵם רַק בְּדוּעָה מְיוֹשֶׁבֶת וְלֹא לְהַעֲלוֹת עֵשֶׂן חַיִּים לְכַעַם שְׂאִינוּ שֶׁל מִצְוָה ,
 כִּי אִם כָּל הַקְלִיפּוֹת שׁוֹרוֹת עֲלֵינוּ רַ"ל וְאִפְּלוֹ הַשְּׂכִינָה אֵינָה חֲשׂוּבָה כַּנְּגוּדוֹ ,
 וְהַחוּסִים גַּם בֶּן כְּלֵי קְדוֹשׁ כִּי ב' נִחְרָיו הֵם ב' יוֹדִין וְכוּתֵל הַמַּסְפִּיק בִּינֵיהֶם
 הוּא ו' מַסְפְּרוֹ כִּי כַּמַּסְפֵּר שֵׁם הוֹיָה , וּבַמַּעֲלָה עֵשֶׂן וְאֵף חַיִּים לְכַעַם שְׂאִינוּ
 שֶׁל מִצְוָה אִם הוּא פּוֹנֵם בְּשֵׁם הַקְדוֹשׁ , אִם לְמַדָּה זוֹ כִּי רַעָה רַבָּה הִיא ,
 גְּדוּל עוֹנוֹ מִנְשׂוּא , כִּי רַבִּים חַלְלִים הִפִּילָה , וְעַצּוּמִים כָּל הַרוּגָה , אֲשֶׁר
 מְשַׁלֵּךְ יִדְאָת ה' מִנְּגַד פָּנָיו , וְהַרְבֵּה רַעוֹת בָּאִים מִמֶּדָּה זוֹ רַ"ל , כִּי
 אִם פִּי אִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ , וּמוֹצִיא בְּכַעַם דְּבָרִים קָשִׁים נֶגֶד ה' וְנִגַּד מִשְׂרָתוֹ
 שֶׁהֵם בְּעֵלֵי תוֹרַת הַיּוֹרָאִים וְהַחֲרָדִים לְדַבֵּר ה' , וּבְכַעַם אִינוּ מְשִׁים עַל
 לְבוֹ , רַס מַמְלָא פִּיּוֹ נַחֲלִים לְחֻשׁוֹת דְּבָרִים חֲדוּדִים קָשִׁים כַּנִּידִים אֲשֶׁר
 עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר מוֹכֵרָה לִהְיוֹת נִדְחָה מִמַּחֲיָצָתוֹ מִמָּקוֹם הַקְדוּשָׁה ,
 בַּחֲרָפָה וּבְכוּשָׁה , וְלִסְבוּל צַעַר גְּדוּל עַד שֶׁתַּחֲלֹבֵן הַנְּשִׁמָּה מִכַּתְמָה שֶׁהִגִּיעַ
 אֵלָיָה בְּשִׁבִיל דְּבוּר הַרַע , וּבְפִרְט חַיִּים בַּר מִן דִּין מִי שְׁפוּעֵר פִּיּוֹ חַיִּים נֶגֶד
 אָבִיו אִם אָמוֹ , עֲלֵינוּ נֶאֱמַר מִמֶּלֶךְ אֲבִיו וְאָמוֹ נִרוּ יִדְעֵךְ בְּאִשׁוֹן חוֹשֵׁךְ , וְנִם
 עֲלֵינוּ נֶאֱמַר עַן תִּלְעַג לְאָב יִקְרוּה עוֹרְבֵי נַחַל וְיֵאכְלֶוּה בְּנֵי נִשְׂרִי , כִּי כְבוֹדִם
 הַשׁוֹה לְכַבוֹד הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא , וְאִפְּלוֹ יוֹתֵר מְכַבּוֹד הַמָּקוֹם כַּדְּאִיתָא
 בְּגִמְרָא , עַל כֵּן עֲצָה הַיְעוּצָה שִׁימּוֹר הָאָדָם מִמֶּדָּה רַעָה זוֹ , וּפְּסוּ יִדְוֶה
 בְּרִשׁוֹתוֹ , וְזוֹ הִיא מִדָּה טוֹבָה שְׂאִין לְמַעֲלָה הַיְמִנָה , לְמַעַט בַּדְּבוּר בְּכָל
 מְאִי דְאֲמַשְׁר , כַּדְמַצִּינוּ מַעֲשֵׂה בַחֲסִיד אֶחָד כְּשִׁמְת וּבֵא אַחַר כֵּךְ בַּחֲלוּם
 לְאֲשֶׁתוֹ וְרֵאֲתָהּ אוֹתוֹ מְאִיר מְאֹד , וְכֵל שַׁעַר רֵאֲשׁוֹ וְחִקְנוּ מְאִיר
 כַּנֵּר אֲבוּקָה , וְהִגִּיד לָהּ שֶׁכֵּל זֶה זָכָה עַל שֶׁהִיָּה כָּל כֵּךְ מִמַּעַט בַּדְּבוּרוֹ כִּי
 בְּרוּב דְּבָרִים לֹא יִחַדֵּל מִשַׁע , וְעַל כָּל אֱלֹהֵי יִבֵּא אֱלֹהִים בְּמִשְׁפַּט וְאִפְּלוֹ
 שִׁיחָה קָלָה שְׂבִין אִישׁ לְאֲשֶׁתוֹ , כִּשְׁהוּא נֶגֶד כְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ , וְהִלָּא הַסֵּמֶר
 גְּדוּל הוּא אֵלָיו שִׁיִּצְטַרֵּךְ לְסְבוּל צַעַר גְּדוּל בְּשִׁבִיל דְּבוּר קָל שֶׁהִיָּה יוֹכֵל
 לְהַגְבִּיר עֲלָיו , וְאִין לָךְ דְּבַר שֶׁהוּא נִקְל לְאָדָם לְהַתְאַמֵּק וּלְהַגְבִּיר עֲלָיו
 כִּמְנו לְהַתְאַמֵּק מִלְּדַבֵּר , יִשְׁהוּא שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה , כִּי הַדְּבוּרֵי הַרַע אִינוּ
 מִמַּעַנַת יִצְהָר וְמָה יִתְרוֹן לְבַעַל הַלְשׁוֹן , כִּי בַעֲבִירוֹת אַחֲרוֹת שִׁישׁ לְמִנָּה
 הַנָּאָה מִמֶּנּוּ כַּנּוֹן גּוֹלָה וְגִנְבָה וְנֶאֱמַר וּכְדוּמָה הַיְצִהָר מִסִּית , אֲבָל לְדְבוּר
 הַרַע כַּנּוֹן רְכִילוֹת וְלִשׁוֹן הַרַע אִם לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּמַלִּים בְּבוֹת הַכִּנְסָת , מָה
 הַנָּאָה יִשׁ לֹו וְסֵאבֵד עֲצָמוֹ לְדַעַת , כִּי שְׁנֵי בְרִיתוֹת הֵם , בְּרִית הַמַּעֲוֵר
 וּבְרִית הַלְשׁוֹן , וְכִמוֹ שֶׁהַמוֹצִיא זֶרַע לְבַמְלָה חַיִּים מוֹלִיד שֵׁד , כִּמוֹ כֵּן
 הַמוֹצִיא מִלָּה לְבַמְלָה מוֹלִיד שֵׁד , זֶה מוֹלִיד גִּשְׁמִי , וְזֶה מוֹלִיד רוּחַנִי רַ"ל ,

זכרנו שיהיה במילה בבית הכנסת כתוב בוהר פרשת תרומה
 בזה הלשון מאן דמשתעי בני כנישתא ווי ליה דאחוי פרודא ווי ליה
 דגרע מהימנותא ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל דאחוי דלית
 אלהא חיזי ולא אשתכח תמן ולא דחיל מיניה, ובנקל היה יכול להתאסף
 ועל כן דינו ומשפטו מרה באחרונה, אוי בזכרנו הצער הגדול שיהיה
 לנשמת האדם שנדרתו מפרגודא ובל הפתחים נגעלים בפניה ומוכרחת
 להיות נעה ונדה וכמו שסיפר תלמיד של האר"י ז"ל ה"ה החכם ר' גדליה
 הלוי ז"ל שבימי האר"י ז"ל בכל ערב שבת היו הולכים חוץ לעיר לקבל
 את השבת וראה פעם אחד על בית החיים של צפת חיילות נשמות שעלו
 מן הקברות לעלות למעלה לכן עדן העליון וכן להיפך ראה רבובת
 נשמות שירדו כנגדם ואלו הן הנשמות ויתירות הנתוספות לישראל בשבת
 ומתוך רוב בלבול וערבוב הנשמות הוכרח לעצום עיניו, ואעפ"כ ראה
 כל הדברים בעינים סגורות, וכן פעם אחד הלך האר"י ז"ל ללמוד תורה
 עם תלמידיו בשדה וראה שעל האילנות היו יושבים עליהם נשמות
 לאפים ולרבבות וכן סמוך לשם היה נהר וראה על כל פני המים היו
 שמים ונגרים נשמות לאפים ולרבבות, כיון שראה אותם שאל להן
 מה טיבן, והשיבו לו ששמעו מקדושתו שיש כח בידו לתקן אותם,
 ושהם הנשמות שנדחו מחוץ לפרגוד שלא עשו תשובה בימי חייהם
 בעוה"ז, והאר"י ז"ל הבטיחם להעלותם בכל מאי דאפשר, ע"כ היש
 וימהר לעשות תשובה שלימה על חטאיו ולהשליך מעליו מדות המגונות
 שלו, ויתודה על עונותיו, כי כהיות המדות המגונות אחוזות בו לא יועיל
 שום וידוי, כי אין עזרה ותרופה, לפה מלא חנופה, ומה חשובה
 התשובה בעוד בו המשובה, יעזוב מעליו בלב שלם כל מדותיו
 ומחשבותיו הרעים, ויחוס על כבודו יתברך, הנאדר בין אדירים, והנהדר
 בין טפסרים, והנכדש בין שנאנים, והנורא בין הכרוכים, והמהולל
 בין השמלים, והמפואר בין אופנים, והנכבד בין חיות הקודש, והנשגב
 בין עירן וקדישין, והגדול בין נוצצי קלל, והאהוב בין התרשישים,
 ולמה יהיה האדם גרוע מהם, נפשו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף, ולמה
 לא ישים על לבו החסד הגדול שעושה עמו השם יתברך, בעוד נשמתו
 למעלה היתה מכובדת ומאירה כעצם השמים ונהנית מתחת כסא כבודו
 יתברך, ובצאתה לעוה"ז היא מבורכת ומעושרת, ובכואה הטיפה לבטן
 אמו, הקב"ה פוקד עליה מלאך לשומרה שלא יבוא עליה קור או חום,
 ובלידתו לפתח חמאת רובין, והקב"ה שומרה ומעניקה ומפרנסה
 ומשביעה, ואיך ימרוד אדים אשר דם מרה בש"ר יבור שאול רמה,
 נגדו יתברך, ויהיה מכפוי טובה, על כן יחוס על עצמו ועל קדושת
 נשמתו, לבלתי יצטרך לבא בגלגול ולבלתי תבא הנשמה הנעימה
 והאהובה בעיני אבינו שבשמים, בידי האכזרים בידי המחבלים, גרדיני
 טהריין, אשר יאבלנו החורב ביום וקרח צליה, הלא לא בחנם קבעו
 חז"ל להתפלל יגוהו על משכבותם בשלום כי ענין גדול הוא, והכל בידי

אדם, מעשיו יקרבוהו, ומעשיו ירחקוהו, מה שזרע יקצור, ומה שהבין לעצמו בעוה"ז, ימצא לעוה"ב, מי שמדח בערב שבת יאכל בשבת, אשרי מי שעמלו בתורה וביראה ומגדל בניו לתלמוד תורה ומקרבן ליראת שמים זה בן החביב להקב"ה שמעמיד עליו עדים נאמנים ויקדמו לפניו ויכריזו לפני ממתו פנו מקום לברא קדישא דא דאתא למקום מנוחתו ליטול שכרו, נוצר תאנה יאכל פריה, התאספו ובואו לנגדו בחדוה ויקר סגי, ויטול שכרו על מעשיו הנעימים, יבא שלום וינח על משכבו בשלום, וצדיקים יבואו ויאמרו ברוך הבא בשם ה', אשריך כי לא פנית אחר רהבים ושמי כוב, רק אחרי דברי אבינו שבשמים, בוא וטול שכרך המוכן ומוזמן לך, כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בדיה ואז הוא נותן שבה והוריה להשיית על אשר עורו וסיעו לאחוז בעבודתו ויראתו בחזק ואומץ, ואומר שירה לפניו בשמחה וחדוה, והצדיקים ששים ושמחים עמו ונהנים מזיו השכינה, אשרי לו ואשרי חלקו ואשרי בניו אחריו אמן סלה :

פרק יא

איתא במדרש הנעלם, כשהצדיק נפטר מן העולם המדוש ב"ה אומר לאברהם ליצחק וליעקב הבינו עצמכם לילך ולקבל נשמת בני ידידי הבא מטרוב לכאן, משיבים האבות ואומרים רבש"ע הבן מקבל פני אביו, ואין האב מקבל פני הבן, אזי אומר הקב"ה ליעקב זיל את כי סבלת צער גידול בנים, ואנא איזיל עמך, וכששומעים האבות בן מבקשים גם הם לילך ולקבל פני הצדיק והולכים בשמחה ובחדוה והקב"ה עליהם ומקבלים אותו בסדר פנים יפות, ושוחקים ושים על שיצא זה הצדיק מהלציהם, והצדיק שמח עמהם, ומרוב שמחה וחדוה פותחת הנשמה את פיה לומר שירה לפני הקב"ה, ומהו השירה אשר היא אומרת אז, ברכי נפשי את ה', ה' אלהי גדלת מאוד הוד והדר לבשת עד יתמו הטאים מן הארץ הלציה, וגם על הגוף שנשאר בעוה"ז גם בן אומרת שירה, ומהו השירה אומרת על הגוף, ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו ואל תשכחי כל גמוליו וכו', אשרי לו ואשרי חלקו הזוכה לראות פני אבות הבאים לקראתו בשמחה, ווי ליה למאן דדואה אותם בפנים עצבים ורגזנות על שהכעיס לבורא יתברך ולא הלך בדרכי אבותיו, ורבה היא החרפה והבושה אשר האדם סובל אז בראותו פני אבות, ועל זה רבעו חז"ל להתפלל ולומר יהי רצון מלפניך ה' אריא שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו, גם ישים האדם אל לבו החן הגדול הנעשה לצדיק בפטירתו, וכדאיתא במדרש הנעלם שם, ארי בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול שהנשמה מתפרדת מן הגוף, ולא נפטר האדם מן העולם עד שרואה השכינה הה"ד כי לא יראני האדם וחי, בחייו אינו רואה אבל בשעת מיתה רואה, וכאים עפ השכינה

השכינה שלישה מ"ה לקבל נשמת הצדיק הה"ד וירא אליו ה' כהום היום זה יום הדין הנוער כהום התנור להפריד הנשמה מן הגוף, וישא עיניו וירא והנה שלישה אנשים נצבים עליו, המה המבקרים והורשים את מעשיו מה שעשה בעוה"ז והוא מודה עליהם, וכשהנשמה רואה כי קרוב הוא ללכת לדרכה, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה, וזהו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל, ועומדת שם שמתודה על כל מה שעשה בעוה"ז הן במעשה, הן בדבור, הן במחשבה, בגלוי ובסתור ובשהנשמה היא של צדיק נהנית מאוד מזיו השכינה, דתניא ר"י אומר נשמתו של צדיק מתאווה אימתו תצא מן העולם שהוא הבל כדי להתענג בעוה"ב, האדם בעולם הזה כאורה נמה לצון ועיבור דירתו קבע הוא בעולם הבא, בעולם שכולו ארוך, ומצות וצדקה שעשה בעוה"ז מלון אותו, כמו שאמר הכתוב צדק לפניו יהלך, והלך לפניך צדדך, צדקתו עומדת לעד, על כן יחיש וימהר בעוד נשמתו בו לתקן כל מה שעשה בעוה"ז שיבא מהור ונקי לפני כסא כבודו ית', כי אין הקב"ה חפץ במות המת כי אם בשוב הרשע מרשעתו, ומחשבה טובה שמחשב לשוב, הקב"ה מצרפה למעשה שעושה אחריו כן, וכדמצינו מעשה רב ונפלא באיש אחד שהיה רשע גמור כל ימיו, וידע בעצמו שתשובתו קשה להתקבל, פעם אחד שאל דרך שחוק להחכם ר' משה דילאון ז"ל אם יש תרופה על עבירות שלו, אמר ליה אין לו תרופה ובפרה, כי אם שיקבל עליו דין מיתה על בפרת עונותיו, ושאלו באם שיקבל עליו דין מיתה יהי לו חלק בני"ע אמר ליה הן, אמר ליה השבע לי שיהיה מקומי בשכונתך ונשבע לו על זה, שיראה לקרבו סמוך אליו בגן עדן, מיד הלך אחריו לבית מדרשו, וצוה החכם ר' משה דילאון שוביאו עופרת והביאו והיה מנפח תחתיו במפוח עד שהותך העופרת היטב ואחר כך לקח את זה האיש והושיבו על ספסל קמן ולקח מטפחת קמנה וקשר אותה על גבי עיניו, ואמר ליה התודה על כל עונותיך לאלהינו, וככל עול מלכות שמים בלב שלם ואמור שמע ישראל, וקבל עלך המיתה חלף עונותיך שהכעסת כל ימיך לבוראך, ועשה הבעל תשובה ככל אשר צוה הרב ובכה בכיה גדולה ומרה עד מאוד, והיו עומדים שם סביבו קיבוץ גדול מוקנים ותלמידיו הכמים, ואחר כך אמר ליה הרב פתח פיך ואשליך לתוכה פתילה של אבר ותמות על קדושת שמו הגדול, מיד פתח הבעל תשובה את פיו והטה את עצמו לאחוריו, ופער פיו לצדיק, וכל העם עומדים סביבו, או לקח הרב ע"ה כף מלא דבש והשליך אותה לתוך פיו ואמר וסר עונך וחטאתך תכופר, מיד התחיל הבעל תשובה לצעוק בקול מר, רבי למען השם, מה זאת עשית לי, למה זה רמיתני, הרגני נא הרגו ואל אראה ברעתי באבוד נפשי, למה אתאווה עוד אל ההיים, מאחר שעשיתו כל כך עונות, אמר ליה הרב אל תירא ואל תחת, כי כבר רצה אלהים את מעשיך, מאותו פעם והלאה לא זו מבית המדרש, וכל ימיו היה יושב בתענית ובתשובה גדולה, ולא פסק פומיה מנרסא.

אחר זמן נתבטש הרב בישיבה של מעלה ונפטר לעינינו , וכיון שראה
הבעל תשובה שנפטר רבו לעיניו , בכה במר נפשו והתפלל לפני השי
שיקה גם אותו , מאחר שאין לו רב שידריכהו , וכל כך הרבה להתפלל
עד ששמע הקב"ה בקולו ונפל למשבב , ביון שהגיע סמוך לפטירתו
התחיל לצעוק , פנו מקום פנו מקום , לרב שלי ר' משה דילאוין , זעתה
בא אחרי לקיים שבועתו להוליכני לגני , ומיד נפטר ואחר פטירתו
האווה כמה זקנים וגדולים בחלום איך שיושב בגני אצל רבו ולומדים
תורה ביחד ע"כ :

פרק יב

אמרו חכמינו ז"ל למה נמשלו בתי כנסיות ובתי מדרשות לנחלים דכתיב
נחלים נמיו כגנות עלי נהר , אלא מה נחלים נכנסים בו בטומאה
ויוצאים מהם בטהרה , כך בתי כנסיות ובתי מדרשות , נכנסים לשם
בכתמי עונות וכאים לתוכם ומתודים על עונותיהם , ומבקשים רחמים
וחסד מאבינו שבשמים שימחול על עונותיהם , ואז יוצאים בטהרה כי
בהכ"נ ובית המדרש נקרא מקדש מעט והשכינה שורה בתוכו מרוב
אהבת הקב"ה לישראל שמצוי אתם תמיד אפילו בגלותם , ועל כן מרם
יבנום לבהכ"נ יסיר מעליו הרהורים המורדים אותו לבטל כוונת התפלה,
ואל יבנום במהירות בלי ישוב הדעת כדרך שנכנס לביתו או לבית
חבירו , אלא יעמוד מעט אצל הפתח , ויכניס מורא השי" בלבו אשר
מדישתו שורה בבהכ"נ , וכמו שאמר יעקב אבינו ע"ה מה נורא המקום
הזה וגו' , ויזכיר זכות אבות תחילה לפני השי" ובזכותם תקובל תפלתו ,
ויבנום בהכנעה ובמורא ופחד , וישתחוה נגד ההיכל בהכנעת הלב כדי
שיזכה שיהיה לו חלק בכתר שעושה מלאך ממ"ט מתפלתן של ישראל
על ראש ממ"ה הקב"ה , ולא ינהוג שום קלות בבהכ"נ ממורא השכינה
אשר שם , וראה גם ראה הקדוש האר"י ז"ל לא היה מרים קולו אפילו
בתפלתו מגודל הכנעה ופחד השי" , וזאת בשבת היה מרים קולו מעט
בזמירות לכבוד שבת , ומכל שכן שלא לדבר בדברים אחרים שאינם
מענין התפלה בבהכ"נ , לשון הוזהר מאן דמשתעי בבני כנישתא , ווי
ליה דאחזי פרודא ווי ליה דגרע מהימנותא , ווי ליה דלית ליה חוליקא
באלהא דישראל , ואפילו הוא לאחר התפלה עדיין הקדושה שורה שם ,
ומאן דמגביה קולו או בדברים שאינם שייכים לתפלה ולשבח השם יתי ,
הרי הוא נוהג בזיון בקדושתו ית' ומגרש השכינה משם , ואזי לעבד
שמגרש את רבו מביתו , ועליו השכינה צועקת וקובלת נתנני ה' ביד
לא אוכל קום , ואז נאמר עליה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה , אן
ליה דירת מנוחה בעת גלותא כי אם בבהכ"נ שבישראל , ובעבור שומה
חסר דעה זה שנותן קולו בבהכ"נ כבבית טריטאות שלהם בדברים
במלים שלו , כזכרת השכינה לגוד ולהתגדש , אזי לו ואזי לנפשו
עליו

עליו נאמר בן כסיל תוגת אמו וענשו ר"ל גם הוא יבוא בידי אכזרים אשר לא מצא מנוחה ומרגוע לנפשו רחמנא לישזבן מעונשא דלהון , לכן בעל נפש יהוש לעצמו , ואז תאיר נשמתו באור החיים אמן סלה :

פרק יג

יראה האדם לבקש פנאי למחשבתו כדי לחשוב בעבודתו ית' , כי ראוי ונכון לכל בר ישראל , ליקח פנאי לעצמו בכל יום זמן מועט ובפרט מר"ה אלוף עד אחר יום הכפורים , כי על זה רומזים התקיעות שאנו נוהגים לתקוע להעורר לבבנו ולחשוב ביראת השם ובתכלית האדם אשר סופו לילך בדרך כל הארץ , כי תכלית ימיו הם חרצים מתחת ממשלת הקב"ה כמו שאמר דהמע"ה גר אנכי בארץ וגו' ובהיותו מחשב לכל זה , יצלו דעתו ומחשבתו גם בזה אשר היא עיקרית , בהיותו מעמיק במחשבת היראה , אשר האדם בחטאיו מאריך גלותא דשכינתא , לשון הוזהר פ' ויקרא דף כ' עמוד ב' ר' יוסי פתח ואמר (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וכו' , כה אמר ה' הא אוקמה בכל אתר דנבואה שרי למלא הוי מלוי אשתמודען , והבא האי כה אמר ה' ה' , ומה אמר קול ברמה נשמע , הכי תנינן דבההוא יומא דאתחרב בני מקדשא לתתא וישראל אולו בגלותא ריחיון על צואריהון וידיהון מהדמון לאחורא , ובנסיי אתתרכת מבית מלכא למיהך בתריהון , בשעתא דנחתת , אמרת איהך בקדמיתא ואבכה על מדוראי ועל בני ועל בעלי , כד נחתת חמת אתרהא חריב , וכמה דמא דחסידי אתושד בנווה , והיכלא קדישא וביתא אתוסד באשא , כדן ארימת קלא ואתרגשו עילאי ותתאי , ומטא קלא לעילא עד אתר דמלכא שרי ביה , ובעי מלכא לאהדרא עלמא לתוה ובהו עד דנחתו כמה אוכלוסין וכמה משריין לקבלה ולא קבלה תנחומין מיניהו , הה"ד קול ברמה נשמע נהי בני תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה , דלא קבלה מיניהו תנחומין , כי איננו , בגן דמלכא מדישא הוה סליק לעילא לעילא ולא אשתכח בנווה , הה"ד כי איננו ולא כתיב כי אינם וכו' ע"ש , א"ר הייא מאן אתר שריא לאתגלאה , אמר ליה מבי מקדשא דתמן שריא , ולבתר אסחרת כל ארעא דישראל , לבתר כד נפקת מן ארעא , חמת על מדברא , ויחיבת תמן ג' יומין דכרת אוכלוסהא ומשרייהא ויחבהא מבי מלכא וקראת עלהא איבה ישבה בדר העיר וגו' , ככו ר' הייא ר' יוסי , א"ר יוסי לא גלו ישראל מארעא ולא אתחרב בי מקדשא עד דישראל כוליהו אשתכחו בהיובא קמי מלכא , ועד דדברי עלמא אשתכחו בהיובא בקדמיתא הה"ד (ישעיה ג') עמי מאשריך מתעים ודרך אורחותיך בלעו , דכיון דרשוי עמא אולין בהיובא כל עמא אתמשכון אבהרייהו , ואם בן הרי לך צער השכינה באורך הגלות , ומי שמאריך גלותא בחטאיו עליו נאמר בן כסיל תוגת אמו , וזהו אחד מהכרחיות שמכריחים לאדם אפילו אם היותו לב

אבן , להתהפך ללב בשר ולרחם על צערא דכנסת ישראל , הכרחה
 ב' כי כל מעשיו בספר נכתבים ואין דבר נעלם , ועל הכל מוכרח ליתן
 דין וחשבון , דאה מה שאמר המגיד להרב הגדול ר' כארו ז"ל , הלא
 אם טוב בעיניך מה דעבדת בהני יומין , דאכלית ורווית חמרא כנפשך
 שבעך , ושבקית מנהגא דילך , ואף כליליה הדין רווית חמרא , ועל דא
 בהאי לילא קמו מקטרגין לקיבלך וקמו עלך בדינא אלו מיימינים ואלו
 משמאילים וכמעט דאתגזר דינא עלך , דווי להון לבני נשא דאינון אשמי
 לבא וסתימי עינא ואולין בחשוכא , דאיהו אכל ושתו וחדו ודיינין ליה
 דינא לעילא , ודא אורחא דיצרא בישא וכו' והא דינא דילך כמה דאמינא
 כמעט דאתגזר , לולוי דבני מתיבתא דרסיע אוליפו זכו עלך , ויעקב
 דחילי ומשה ברירי , ומשה בחירי , ורוחם ממירי , אתקפו כמלתא
 דאינון רחמין לך סגי , יעקב דחילי ומשה ברירי , בגין דאת מבאר
 מליהון , ומשה בחירי בגין דאת מבאר לומנן מילוי אית ליה רחמימותא
 ודביקותא עמך טובא , ואף ירוחם ממירי רחים לך ואף על גב דאת סתיר
 מילוי , בגין דמלאכת שמים היא , ואף אשר קדישא , ושמשון מבאר ,
 קמו בסעדרך ושזיבו יהך וכו' , הרי איך הקביה מדקדק ולולי שהיו לו
 מליצים טובים , היה הדין נגמר עליו , על כן צריך האדם לחפש זכות
 ביראת ה' ובמצות ומעשים טובים , ואז כיום רעה ימלטהו ה' , הכרחה
 הג' בהיות האדם מחשב מה שארז"ל , כי הקביה כבודו ובעצמו
 מברין בכל יום ויום על התשובה ואומר שובו בניו שובבים , בואו , כי
 יד פתוחות לקבל תשובות בני אדם , כמה יתלהב הלב בחישובו לזה ,
 כי הכביה חפץ ואוהב שנמרב אליו , ואיך נתרחק ממנו במעשינו
 המכוערים ובכל יום ויום העדים מכריזים לפניו שלא יחטא נגדו ית'
 כדאיתא בזהר פ' וישב וז"ל , בעי ליה לבר נש למדבק בחוביה כל
 יומא ויומא , דהא כד בר נש מאים מערסיה , תרין סהדין קיימי קמיה
 ואזלו בהדיה כל יומא בעא בר נש למיקם אינון סהדי דאמרי ליה
 בשעתא דאפתח עיניו , עיניך לנוכח יביטו , ועפעפיך יישירו נגדך , קם
 ואתקין רגלוי למיהך , אינון סהדין אמרי ליה , פלם מעגל רגליך וכו' ,
 ועל דא כד אויל בר נש בכל יומא , בעי ליה לאסתמרא מחוביו , וכד
 אתי ליליא , בעי לאסתכלא ולמדבק בכל מאי דעביד כל ההוא יומא בגין
 דיתוב מיניהו ויסתכל בהו תדיר בגין דיתוב קמיה מאריה כד'א וחטאתי
 נגדי תמיד וכו' ע"ש :

פרק יד

מצינו שהנאה גדולה יש להמתים כשהחיים הולכים על קבריהם
 ומתפללים שם על נשמותיהם שינוחו בגן עדן עליון , ורווחיהון
 בניע' התחתון , ומעוררים את הנפשות המעופפים על קבריהם , להיותם
 הולכים ומודיעים בקשתם אף הרוחות שבג'ע התחתון , והרוחות יודיעו
 לנשמות

לנשמות שבג"ע העליון להתפלל בעד בני אדם, ועל בן נודרים שם ג"כ צדקה בעד נשמתם, וראוי ונכון הוא מאוד. והנה נמצא בשם האר"י ז"ל כי הזמן המובחר לילך על קברי הצדיקים הוא בערב ר"ח ובמ"ו לחודש שאז הלבנה במילואה ועת רצון הוא למבקשים ומתחננים בקשות ותחנונים, לכן ראוי לכבד ולהתפלל ולנדוד נדר בעד נשמתם, כי גם הם מתפללים עלינו, ולולי תפלתם לא היה קיום לבני אדם בזה העולם, וכדאיתא בזהר שמות, רבי יהודה בר שלום הוי אויל באורחא ור' אבא הוה עמיה, עאלו לחד אתרא וכתו תמן אכלו, כד בעו למשכב שוו רשיהון בההוא תלא דארעא דהוה חד קברא תמן, עד לא דמיכו, קרא חד קלא מן קברא ואמר זרעא זרעא אולא תריסר שנין הוה דלא אתערית בר האידנא דפרצופא דברי חמינא הכא (פירוש זרעא זרעא אולא הורע הלך לארץ והמוז על עצמו שהוא אל עפר ונקבר בארץ, והנה זה שנים עשר שנה שלא נתעורר בכברו רק עתה שראה פרצוף בנו כמבואר בסמוך) א"ר יהודה מאן את, אמר ליה יודאי אנא, ואנא יתיב נויפא דאנא לא בעינא למיעל בגין ההוא צערא דברי דגנביה ההוא עכו"ם כד איהו הוה זעירא ואלקין ליה כל יומא וצערא דיליה דחי לי למיעל בדוכתאי ובהא אתרא לא אתערית בר האידנא, אמר ליה, ואתון ידעין בצערא דחי אמר ליה, שרי קברא, אי לאו בעותא דילן על חיי, לא יתקיימון פלגא יומא, והאידנא אתערית הכא, דהו אמרין לי כל יומא דלעגלא ייתי ברי הכא ולא ידענא אי בחיי אי במותא, אמר ליה ר' יהודה מאי עבידתייכו בההוא עלמא, אתרניש קברא ואמר אוילו קומו, דהאידנא ילכוין לברי, תוהו וערקו מתמן כפלגות מיל, יתבו עד דנהיר צפרא, קמו למיזל חמו חד בר נש דהוה רהיט וערק והוה שתית דמא על כתפוי, אחזו בו וסח להו עובדא, אמרו ליה מה שמך אמר להם לחמא בר לוואי, אמרו ומה לוואי בר לחמא הוה ההוא מיתא ומסתמינא לאשתעוויי יתיר בהדיה וכו' ע"ש, הרי לך שהמתים מתפללים עלינו וכן ראוי לעשות בשבילם להתפלל על קברם ולנדוד צדקה בעד נשמתם, וקבלה בשם רבינו יהודה החסיד שלא לילך שני פעמים על קבר אחד ביום אחד, גם כשהולך על קברי צדיקים לפעמים מרויח שמודווגת אליו נשמת צדיק אחד, ואז הוא מוסיף בתורה ויבראה ובמעשים טובים, כדמצינו פעם אחד אירע שמסר האר"י ז"ל יחוד אחד לתלמידו ר' חיים וויטאל ז"ל לילך לכפר עכברא כי שם קברת אביו ורבא ולהשתמח על קבריהם והם ימסרו לו סתרי תורה, וכתליכתו בדרך ישב על חד תילא דארעא, והיה חוזר על היחוד שמסר לו רבו האר"י ז"ל והלך משם לדרכו, והלך והשתמח על קברם וכונן מה שמסר לו רבו והם דברו עמו ומסרו לו סתרי תורה, וכשחזר מהם ובא לפני האר"י ז"ל עמד האר"י ז"ל מלפניו, ואמר ברוך הבא, והושיבו לימינו ושמח עמו שמחה גדולה, אמר ר' חיים וויטאל ז"ל, אדוני מורי ורבי, מה היום מיזמים שאדוני עשה לי כל הכבוד הזה, לא לחנם הוא, אמר ליה חיך

לא מפניך קמתי , ולא לך אמרתי ברוך הבא , אלא לבניהו בן יהודע שנכנס עמך ויהי לפלא בעיני ר' חיים וויטאל ז"ל ושניהם לא ידעו הסיבה למה נתחבר עמו באותו הפעם נשמת בניהו בן יהודע , עד שלאחר שלשה חדשים שכבר היה נשכח אצלם אותו הענין הנזכר , הלכו שניהם יחד לכפר עכברא ללמוד שם , ובאמצע הדרך עמד הקדוש האר"י ז"ל ואמר רואה אני שבכאן כבוד בניהו בן יהודע ע"ה ולא שם ציון עליו ולא היכר קבר , ענה ר' חיים וויטאל חייך רבי , אותו הפעם שהלכתי להשתטח על ציון אביו ורבא , קודם לכן ישבתי בכאן בזה המקום ממש , וחזרתי על היחוד שמסר לי מורי ורבי כדי שיהיה שגור בפיו ובלבי לאמר בלי טעות , אמר הקדוש האר"י ז"ל אכן נודע הדבר שמבח היחוד שהזכרת על הקבר של אותו הצדיק עוררתו והורדת נשמתו לתוך גופו , ואחר כך נתדבקה נשמתו כך להועילך בתורה וביראה ובחכמה ובמעשים טובים , וזה סוד אדם מקדש עצמו מלמדה מקדשין אותו מלמעלה , והענין כי אביו ורבא הם משורש נשמתו של בניהו בן יהודע ז"ל , על כן הועיל אותו יחוד שם , יהי רצון שזכות תורתם וצדקתם יעמוד לנו וכל ישראל אמן מלה :

פרק טו

מה מאוד יזהר האדם לבטלי לעלות אל הר שהוא מקום הרב מבלי ישוב לא חרוש ולא זרוע , כי שם מתועדים כיתות משהיתים המסתים את האדם להוליד ממזרים ר"ל , והענין מבואר בזהר פ' וישלח מע"ה ז"ל ר"א ור"י יצחק הוו אול"י באורחא וממי זמנא דק"ש כס ר"א וקרא ק"ש , תצלי צלותיה לבתר , א"ל ר' יצחק והא תנינן דעד לא יפוק בר נש באורחא צריך לנמלא רשו ממאריה ולצלי צלותיה , אמר ליה בגין דכד נפקינא לא הוי זמנא לצלי צלותא ולא מטא זמן ק"ש , השתא דשמשא נהיר , צלינא , אבל עד דלא נפקינא בעינא בעותא ואמלכינא ביה וכו' , אול"ו כד ממו חד בי חקל יתבו זקפו עינייהו וחמו לטורא דהוי סליק ברומיה , והוי אול"ין שם בריין משונין , ודחיל ר' יצחק , אמר ליה ר' אלעזר אמאי דחילת , אמר חמינא דהאי טורא איהו תקיף , וחמינא אל"ן בריין דאינון משונין , ודחילנא דלא יקטרגו לן , נילי מכאן , אמר ליה ר' אלעזר מאן דדחיל מחמאי דבידיה אית ליה למידחל , ואמר ליה לר' יצחק , הענין של אלו בריות משונות , הם שנבראו בערב שבת בין השמשות , ונקראים ימם חסר יו"ד כי לא המה מיום ו' ולא מיום השבת ובכל יום מתלבשין בגופא והולכים על ההרים הגדולים והרמים מקום שאין שם ישוב וכשרואים בן אדם מתדבקים ומסתים אותו להוליד ממזרים וענה ממזר היה כידוע , והלך באותן הרים ומצא אותן כמות , כי היה ממסרא שלהם , וזה שאמר הכתוב הוא ענה אשר מצא את הימם במדבר , הימם כתיב חסר יו"ד , א"ר יצחק כגוונא דא כל אינון טורין חרבין אתר בית

בית מותבא דלהן , אמר ליה ר' אלעזר הכי הוא , וכל אינון דמשתדלין
באורייתא עלייהו כתיב ה' צלך על יד ימינך וגו' ה' ישמרך מכל רע
ישמר את נפשך ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם :

פרק טז

איתא בזוהר פ' מקץ אר"י ווי לון לבני נשא דלא ידעין ולא מסתכלין
באורחא דאורייתא , ווי לון בשעתא דקב"ה ייתי למתבע לון
דינא על עובדיהון , יקום גופא ונפשא למיהב חושבנא מכל עובדיהון ,
עד לא יתפרשון נפשא מן גופא וההוא יומא יומא דדינא איהו יומא
דספרין פתיחין ומאריהון דדינא קיימין , בגין דההוא זמנא קיימא נחש
בקומיה לנשכא ליה , וכל שייפי מתרגשין לגביה ונשמתא אתפרשא מן
גופא ואזלא ושמיא , ולא ידעא לאן אורחא תהך , ולאן אתר מלכא ליה ,
ווי לההוא יומא , יומא דרוגזא ונאיצו ההוא יומא , בגין כך בעי ליה
לבר נש לארגזא יצריה כל יומא לאדכרא קמיה ההוא יומא דייקום
בדינא דמלכא , דקא עאלין ליה תחות אדעא לאתרכבא , ונשמתא
אתפרשת מניה ותנן לעולם ירגז אדם יצר טוב על יצה"ד וישתדל אבתריה אי
אזיל מניה יאות , ואי לאו ישתדל באורייתא דהא לית לך מלה לתברא
יצר הרע אלא באורייתא , אי אזיל טובב , ואי לאו ידבר ליה יומא דמותא
בגין לתברא ליה , הכא אית לאסתכלא דהא דא הוא יצר הרע , ודא הוא
מלאך המות , וכי מלאך המות מתבר מקמי יומא דמותא , והא איהו קמולא
דבני נשא הוי , ואשתמע דחזוהו היא דיליה , ובגין כך אסמי לון לבני נשא תדיר
בגין לאמשכא לון לרא , אלא ודאי מאי דאתמר דידכור ליה בר נש ההוא
יומא דמותא ודאי הכי הוא , בגין דמתבר לבא דבר נש , דהא יצה"ד לא שריא
אלא באתר ראשתכח חזוה דחמרא וגמותא דדוחא , וכד אשתכח רוחא
תביר , כדן אתפרש מניה ולא שריא בהדיה , ובגין כך בעי לאדכרא
ליה יומא דמותא , ויתבר גופיה , ואיהו אזיל ליה , תא חזי יצר טוב בעי
חזוה דאורייתא ויצר רע חזוה דחמרא וניאופין וגמותא דדוחא , ובגין
כך בעי בר נש לארגזא תדיר מההוא יומא רבא , יומא דדינא , יומא
דחושבנא , דלית ליה לבר נש לאגנא עליה אלא עובדי דכשרן דאיהו
עביר בהאי ע"מא , בגין דיגינו עליה בההיא שעתא , תא חזי וייראו
האנשים כי הובאו בית יוסף , ומה בולוהו הון גוברין כולוהו תקיפין , וחד
עולימא דאיתני לון לביתא דיוסף דהלי , כד ייתי קב"ה למתבע ליה
לדינא לבר נש , על אחת כמה וכמה , בגין כך בעי ליה לבר נש
לאזדהרא בהאי ע"מא לאתתקפא ביה במב"ה וישוי ביה רוחצניה , דאף
על גב דאיהו חזי , אי יהדר מניה בתוובתא שלימתא הא תקיף איהו
ותתקף ביה בקב"ה כאילו לא המא , וירבה בתפלה ובתחנונים לפני
הקב"ה כי לא יחפזין הקב"ה במות המת כי אם בשוב רשע מרשעתו
וחיה , וישוב בכל לבו ובכל נפשו , ובפרט אם התפלה היא ברמעות .

איתא

איתא בזהר פ' ויקרא וז"ל כד סלקא ההיא תפילה שהיא בדמעות אודמן
 לקראתה הוא אופן שהוא ממונה על שלש מאות חיות ורחמיא"ל שמה
 ונמ"ל האי צלותא באינן דמעות ואינן דמעות רשימין בהווא פתחא
 שהאופן שם, ויש עוד דמעות דרשימין תדיר ולא אתמחיין לעלמא והן
 אינן דמעות שנשפכו למעלה ולמטה, כד אתחרכ בי מקדשא, דכתיב
 הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון, ובן אינן דמעות
 שנשפכו על מיתת צדיקים אלו דמעות נמלין מלאכי מעלה ומערבין אותם
 עם אלו דמעות שנשפכו על חורבן ביה (ונ"ל שזה שאחז"ל קשה מיתת
 הצדיקים כשרפת בית אלהינו וק"ל) הבט וראה כח הדמעות, ובפרט
 אם הוא בוכה בתפלתו עד שלא יוכל לדבר, האי צלותא שלימתא
 ולעולם לא הדר בריקניא, וזה לשון הזהר שמות דף כ' האי מאן דצלי
 ובכי וצעיק עד דלא יכיל למרחש בשפוותיה, האי צלותא שלימתא
 דהיא בלבא ולעולם לא הדרא ריקניא, א"ר יהודה גדולה צעקה שקודע
 נזר דינו של אדם מכל ימיו, ר' יצחק אמר גדולה צעקה שמושלת על
 מדת הדין של מעלה, ר' יוסי אמר גדולה צעקה שמושלת בעולם הזה,
 ובעוה"ב, בשביל צעקה נוחל האדם העוה"ז והעוה"ב דכתיב ויצעקו אל
 ה' בצר להם וגו', גם איתא בזהר פ' ויחי וז"ל, כל בר נש דאשיד
 דמעין קמיה קב"ה, אף על גב דאתגזר עונשא עליה, אתקרע ולא יכיל
 האי עונשא לשלמאה ביה, מנא לן מלאה, דהא לאה אתגזר עליה
 למהוי חולקא דעשו, והיא בבעותה אקדמית ליה ליעקב ולא אתיהיבת
 ליה לעשו, ומבואר שם בשביל שלאה נפקת בפרשת אורחין, ובכתה.
 בניניה דיעקב, כד שמעית דאיהו צדימא, בני"כ זכתה לאה לאתקברא
 עמיה, רחל שלא הלכה לפרשת דרכים ולא בכתה, לא זכתה לדקבר
 עמו, ובפרט כשאדם מגיע בתפלתו לענין גלותא דשכינתא וחורבן בי
 מקדשא, כמה יאות למבכי ולחנן בלב מר, שתחור העטרה ליושנה,
 עליונים ותחתונים נתנו קולם בבכיה, כדאיתא בזהר שמות ישראל
 כד נחתין למצרים רגילין הוו גצרא, על דא סבלי גלותא כדקא יאות,
 אבל גלותא דבבל הוי ההוא צערא שלים, ההוא צערא דעלאין ותתאין בכין
 עלייהו עלאין דכתיב הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון,
 תתאין דכתיב על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון כולהו
 בכו על גלותא דבבל, מאי טעמא בגין דהוו בתפנוקין ומעדני מלכים
 דכתיב בני ציון היקרים המסלאים בפז וגו', והשתא הוי נחתא בגלות
 דבבל בריחיא על קדליהון, וידיהון מהדקין לאחוריהון, ותנינא בהאי
 שעתא קם קביה ואמר לכל פמליא של מעלה, בני בגלותא דבבל ואתון
 הכא, קומו חותו כולכון, ואנא עמכון, הה"ד כה אמר ה' למענכם
 שלחתי בכלה והורדתם בריחים כולם, למענכם שלחתי בכלה דא
 הקביה, והורדתם בריחים כולם, אלין אינן רתיכין ומשריין עלאין
 וכו', וכל המרבה לחטוא גורם אריכות הגלות, ואינו חס על כבוד
 קונו, וכל מי שאינו חס על כבוד קונו ראוי לו שלא נברא, וז"ל זהר
 ויקרא

ויקרא, אע"ג דישראל אינון בגלותא, קביה אשתבח בנייהו, ואתי ואקדים לבי בנישחא ואומר שוכו בנים שובכים ארפא משובותיכם, ולית מאן דישגח ויתער רוחיה, כדן קב"ה אומר מדוע באתי ואקדימת, ואין איש, ומי הוא זה אשר אינו משים על לבו חסדי ה', אשר בעצמו מזהיר על התשובה ואומר שוכו בנים שובכים, בוודאי יסבול דין גדול וקשה שמשליך דברי הקב"ה אחרי גוו, וכל מעשיו לפניו יתברך בספר נכתבים, לשון הוהר פ' יחי, כמה אית ליה לבר נש לאסתכלא דלא יעביר על רעותא דמרי, דתנינן כל מה דעביד בר נש בהאי עלמא בספרא כתיבין אינון עובדין, ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה, הה"ד, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, אי הכי איך לא ירא בר נש למיחב קמי קב"ה וכו'. לכן אשרי האיש המשים אל לבו, ושב אל אלהיו בכל לבו ובכל נפשו ומתודה לפני הקב"ה על כל פרטי חמאיו ועונותיו ופשעיו, והולך בדרך טובים, עליו נאמר זוכת תודה יכבדנני בשתי גונני תריז כבודיז בעוה"ז ובעוה"ב אמן:

פרק יז

ראוי לכל אדם לעורר השחר בפרט בלילות הארוכים, ולשפוך תחנונים בלב מר על חורבן בית המקדש ועל הריגת הצדיקים, ויתחנן בכל לב ובכל נפש, כי התפלה או היא רצויה ומקובלת, וכל הבוכים ומתפללים ומתחננים על חורבן בית המקדש יזכו לשמוח בשמחתה. איש אחד היה בצפת תוכ"ב מיחידי סגולה ושמו כמוהרי"ר אברהם הלוי ז"ל בכל חצות לילה היה קם וסובב כל הרחובות ונתן מולו בכייה והיה צועק צעקה גדולה בבכיה בקול מר ויללה, ולכל ת"ח היה קורא בשמו ולא זו ממנו עד שראוהו קם מן המטה, ובשעה זו נתמלא כל הקהלה כולה, כולו קולות של גרסות משניות וגמרות זוהר ומדרשי רז"ל של תהלים ונביאים, ופזמונים ותחנונות ובקשות, ומי יוכל לספר החסידות של החסיד הנ"ל, והסדוש הארזי"ל העיד עליו שהוא גלגול של ירמיה הנביא, ופעם אחד אמר ליה הארזי"ל ז"ל עתה נשלמו ימיך ואין לך עוד לחיות, אם לא תקנה אחת אני רואה לך ואפשר שתחיה, ואם תזכה לחיים תהיה זוכה לחיות עוד כ"ב שנים, והתקנה היא, לך אל ירושלים ושם תלך אל כותל מערבי, ושם תשפוך את תחנונך, אם תתרצה לפני ית' ותזכה לראות השכינה, אז תהיה עוד כ"ב שנים, מיד כששמע אותו חסיד את דברי הארזי"ל סגר את עצמו ג' ימים וג' לילות בתענית ובקש בבכיה גדולה, ולסוף ג' ימים הלך לפני כותל מערבי והתפלל שם ובכה בכיה גדולה ופתאום נשא עיניו וירא על גבי כותל מערבי דוגמת אשה אחת מאחוריה, ובאיזה מלבוש ראה אותה אין רצוני לכתוב לחוס על כבודו יתברך, ותוכף כשראה אותה נפל על פניו והיה צועק ובוכה, ציון ציון, אוי לי יראיתך בבך, והיה מתמרמר כל כך בכני והכה על פניו, והיה

ממרב בזמנו ושערות ראשו , עד שנתעלף ושכב ונרדם על פניו , אז ראה בחלום שבאת כדמות אשה ונתנה ידיה על פניו ומנגבת דמעות עיניו , ואמרה לו התנחם בני אברהם , כי יש תקוה לאחריתך ושבו בנים לגבולם כי אשיב את שבותם ורחמתים , וייקץ ר' אברהם הלוי ז"ל , וחזר לצפת שמה וטוב לב , וכשראה אותו האר"י ז"ל אמר ליה אני רואה בך שזכות לראות הישכינה , ומעתה בטוח אתה להיות עוד חי כ"ב שנים וכן היה שדיה חי כ"ב שנים מבואר , על כן כל מי שבשם ישראל יבונה מורע רחמים , וכמדו רחמיו על גלותא דשכינתא ועל חורבן בית המקדש , יקום לעורר השחר בתורה ותפלה , ואף אם אינו בעל תורה , יקום לעורר השחר בתהנות ובקשות ובשירות ותשבחות , וכדאיתא בווהר פ' נשא ח"ל ומאן דלית ליה רשו לאתעסקא באוריייתא , פירוש אין ביבולתו יקים , קומו רוני בליצה , לומר סליחות ותחנונים ובקשות וכל מיני רנה בנרגו דאיהו כנור לאפקא ביה קלא בשית כנפי דיאה עם הורדא בשש מבעות הקנה שהם שש מעלות לבסא ע"ש , ורב טוב הצפון לצדיקים לעוה"ב אמן סלה :

פרק יח

מה מאוד הפליגו חז"ל בכונת התעוררות פסוק ראשון של ג'יש, דהיינו שמע ישראל ובשכמל"ו , כי אם מבזון בהם היטב ומוסר נפשו למיתה הוא נקרא עבד עולם להקב"ה , והענין מרומז ברע"א מהימנא פ' משפטים , כי העולם הוא עולם היובל שהוא ג' שנה , והם סוד כ"ה וכ"ד אותיות שבשמע ובשכמל"ו המכוון בהם וזכה למקור חיים מנ' שערי בינה , ועל ידי כן מתקרב אל שערי רהמים ומעורר עלמין דכסיפין שהם עולמות הרחמים הנקראים כן , והתעוררות הוא כשעומד אהר כך להתפלל בכונה ומבזון היטב בשלש ראשונות ושלש אחרונות דתפלת שמונה עשרה , אז הוא קנין כספו של הקב"ה דאיתמר ביה שיש שנים יעבוד , ג' ראשונות וג' אחרונות דתפלת י"ח והוא קנין כספו עלמין דכסופא והרחמים הנזכר , ובפרט בשמגיע לבקשת נחמות ציון ירושלים , מה מאוד יבזון ויבקש בלב מר , וזמן ועת הנכון להתפלל על חורבן ביהמ"ק , הוא בליצה באשמורת כדאיתא בווהר פ' בא דף ל"ו ז"ל , ר' חייא ור' יוסי הוו אזלי מאושא לצוד והוה ר' חייא רכיב חמרא , א"ר יוסי נתיב הבא ונצלי דהא מטא ומנא דצלותא המנחה , ותנינן לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה משום דההיא שעתא דתליא דינא ובעי בר נש לכוונא דעתיה , נהית ר' חייא וצלי , עד דהוו אזלי נטה שמשא למיעל , אר"ה לר' יוסי אמאי את שתיק , א"ר יוסי מסתכל הינא בדעתאי דלית עלמא מתהיימא אלא על רישיהון דעמא , אי רישי עמא זכאין טב לעמא טב לעמא , ואי לא זכאין ווי לעמא ווי לעמא , א"ר חייא ודאי כך הוא , מל"ן דכתיב (דיה ב' י"ח) ראיתי את כל ישראל וגו' ישובו איש לביתו

לביטו לשלום, ישבו ישבו מבעי ליה, לביטו בביתו מבעי ליה דהא באתריוהו טיימי, אלא הכי תנינן אי רישי דעמא לא זכי, עמא מתפסין בחוביה, מנלן דכתיב ויאמר דוד וגו' אנכי המאתי וגו', ואליה הצאן מה עשו, דוד חב וישראל סבלו, ואי רישי דעמא מתפסין בחוביה, עמא מיתזבן, דהא דינא לא שריא עליהו, דכתיב ויאמר ה' לא אדונים לאליה, כלומר אלו לא הוו רישי לעמא מהאי אורחא ישבו איש לביטו בשלום, בולחו משתזבן אי רישיהון מתפסין, ואפילו יהושפט אתגור עליה לאתענשא משום דאתחבר באחאב אי לאו ההוא צווחא דכתיב ויועק יהושפט, עד דהוו אזלי רמי ליליא אמר מה נעביד אי נזיל הושך ליליא, אי נתיב דהלא הוא, סמו מאורחא, יתבו תחות אילנא חד יתבו והו אמרי מילי דאורייתא ולא דמיכו, בפלגת ליליא חמו חד אילתא דעבר קמיהו והות צווחת ורמיאת מלין, שמעו, קמו ר' היא דרבי יוסי ואודעונו, שמעו חד קלא דמכרזא ואמר מתערין קומו נימין אתערנו עלמין אודמנו לחדמות מאריכון דהא מאריכון נפיה לביע דאיהו היכליה להשתעשע עם צדיקיא דכתיב ובהיכלו בולו אומר כבוד, א"ר היא השתא פלגא דיליא ממש, וקלא דא, הוא קלא דנפיק וכאיב אילתא דלעילא ותתא, דכתיב קול ה' יהולל אילות, זכאה חולקנא דזכינא למשמע דא זכי, על כן כל בר ישראל יראה שלא יאבד ליה אחד בלי תורה, בא וראה דברי המגיד להרב ב"ר ז"ל אור למי' אלול יום ברית הילד י"א, ה' עמך וגו' הלא עם היות כי הרבה הפרדת מחשבתך ממני, הנה אשוב אליך, כאשר בתהלה בנין דתנרע סגואות טובתי ורחמי וחסדי, הימים הראשונים יפלו, ועתה אכרות עמך ברית חדשה ואשובה לך ששון ישעי, ורוח נדיבה אסמך דס שתדבם בי ביראתי ובנשמתו, ולא תפריד מחשבותיך ממני אפילו רגע, והזור ובנה מה שהרסת, ותפור מה שקרעת ושמה דילך התימול יומא דין יהודה, הוא יהיה לך לסימן התורה ושבה לה אשר הפליא חסדו ורחמיו עמך להאיר אליך פניו, והא מימרי בסערך לזכותך להדפיס ספר כסף משנה, וספר קופת הרובלים, ולהבר כל מה שבדעתך לחבר על המקרא והמשנה וכל העילה על לבך על תורתו, ולירד לחכמת הקבלה יות' מהרא"ש שבמירו, והוא יתו למילף מיך, לכן הוק ואמין בתורה וביראה, והא כביה וכל בני מתיבתא וצדיקיא תבעין בשלומך זכו, אשריהם של בעלי תורה הלומדים תורה לשמה, והדבק בהם כאילו דבק בשכינת אל ית', כמו שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם היים כולכם היום אמן סלה:

פרק יט

דע כי מי שלא היה מדקדק במאכלים בעוה"ז ולא היה נזהר להבהין בין איסור להתיר, אפילו אינו איסור ספורש בתורה אלא מחכ"ל, עונשו שלאחר מותו בא הממונה על חיבוט הקבר ומכה על בטנו בשרביטי

בשדביטו של ברזל ואש, עד שכריסו נבקעת ויוצא פרשנדא, ואז מהפכין אותו על פניו ומכים אותו ואומרים לו בלע מה שהוצאת השם ישטרנו ויצילנו מדין הקשה הזה ומדכוותיה, בפרט באיסור בשר וחלב שהוא עין חמור, ואיתא בזוהר מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא בשעתא חדא או בסעודתא חדא, ארבעין יומין אתחזיא גדיא מסלמא בקלפוי וכו', ואי אוליד בר באינן יומין אופין ליה נשמתא מספדא אחרא דלא אצטריכו וכו' ע"ש זוהר פ' משפטים דף קכ"ה :

פרק כ

מה רבו מעשיך ה' נפלאים מעשה ה' / בן אדם בן אדם איך לא תתמלא פחד ורתת מפחד ה' ומהדר גאווו, אשר כל ברואי מעלה ומטה אתוים חיל ורעדה ורתת מפניו כי נורא הוא עד מאוד איום ונורא וכולם עושים באימה וביראה רצונו יתברך, גלגל העולם בצאתו מנרתקו משבח ונופל דשות ממלך מלכי המלכים הקב"ה והולך ומסבב במהירות את כל העולם מהלך תיק שנה משחרית לערבית בחיל ורתת וזיע בדיצה ובנחיצה על פי צווי הקב"ה, ומשורר להמבי"ה בהליכתו, ארכו של עולם תיק שנה ורחבו תיק שנה, והים אוקינוס מקיף את כל העולם כולו ורץ ונמהר ומסבב בחיל ורתת על פי מאמר הקב"ה, הים הגדול כשמו בן הוא גדול מאוד, והלויזן סובלו על סנפיריו, והוא כרג קמץ במים התחתונים, מים התחתונים גדולים מאוד ועומדים על שפת ים אוקינוס, ים אומינוס גדול מאוד ועומד כמעין קמץ על שפת מי בראשית, ומי בראשית עומדים כמעין קמץ על שפת מי בוכים, ומי בוכים על הארץ התחתונה, והארץ התחתונה על המים, ומים על עמוד השמש, ועמוד השמש על הרי ברד, והרי ברד על אוצרות שלג, ואוצרות שלג על אוצרות מים ואש, ואוצרות מים ואש על הים, והים על התהום, ותהום על תהו, ותהו כקו ירוק מקיף את כל העולם כולו, ותהו על בהו, ובהו הם אבנים המשוקעין בתהום, ובהו על הים, והים על מים מתוקים, והמים מתוקים על ההרים, וההרים על רוח, ורוח על כנפי סערה, וכנפי סערה בכיפת יבשה, ויבשה בסערה, וסערה בכיפת ארקא, ארקא בסערה, סערה בכיפת תבל, תבל בסערה, סערה בכיפת חלד, ושבעה רקיעים כסופים עליהם כקערה על גבי השלחן, רקיע בסערה ומשורה בכיפת שהקים, שהקים בסערה וקשורה בכיפת זבול, זבול בסערה וקשורה בכיפת מעון, ומעון במכון ומכון בערבות וערבות תלויים בזרועי של הקב"ה, ארץ התחתונה מקיפין אש ומים, אחרי אש ומים מקיפין דעש ורעדה, אחרי רעש ורעדה מקיפין ברקים ורעמים, אחריהם זיקים חעות, אחריהם דמות החיות, אחריהן רצוא ושוב, אחריהן המולה, אחרי המולה, קול דממה דקה, אחרי דממה דקה אומרים קדוש קדוש קדוש, אחרי קדוש קדוש קדוש, אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, אחרי אמרם ברוך כבוד ה' ממקומו אומרים ברוך כבוד ה' לעולם ועד, ו"ח אלפים עולמות

עולמות , אחרי י"ח אלפים עולמות מקיפין חומת אש ומים , אחרי חומת אש ומים , מקיפין הרי ברד , אחרי הרי ברד מקיפין אוצרות שלג , אחרי אוצרות שלג מקיפין כתלים של סופה , אחרי כתלים של סופה , מקיפין כנפי מערה , אחרי כנפי מערה מקיפין כרובים מעופפים , אחרי כרובים מעופפים , מקיפים כנפי רוח , אחרי כנפי רוח , מקיפים אלף אלפים מחנות , אחרי אלף אלפים מחנות , מקיפים רבוא רכבות צבאות , אחרי רבוא רכבות צבאות , מקיפין אלפי שנאן , אחרי אלפי שנאן , מקיפין משוררי ישירות , אחרי משוררי ישירות , מקיפין מרנני רננות , אחרי מרנני רננות , מקיפין תוקעי בשופר , אחרי תוקעי בשופר , מקיפין אומרים הדר , אחריהם אומרים ברוך , אחריהם אומרים ה' ימלך , עד כאן יש לך רשות לדבר , החיות שבמרכבת כסא כבודו יתברך צופים בדמות כסא הכבוד ואינן מבירים , עומדים מתחת כסא הכבוד , ופניהם דמות צורת אדם , וכל גופן גחלים שלהבת אש , וכל אחד מהם יש לו כ"ד כנפים וגופן מלא עינים , וכל עין כגלגל הלבנה , ולפני פרסות רגליהן רבוצות אבנים גחלים , ולפני אבנים גחלים , רבוצות טורי לפידים , ולפניהם מהיפים ענני האישים , ולפניהם מקיפין נוצצי קלף , ולפניהם מקיפין נוצצי להבה , ולפניהם מקיפין עבים קלים , ולפניהם מקיפין ערפלי טוהר , ולפניהם מקיפין נהרי גחלות , ולפניהם מקיפין גלגלי שלהבת , ולפניהם מקיפין חשמלי דולקות , ולפניהם מקיפין קולי רעמים , ולפניהם מקיפין ענני לוחמות , ולפניהם מוקפים זקוקי ברק , ולפניהם מוקפים ברקי האור , ולפני ברקי האור מוקפים גשמי חיים , ולפניהם מוקפים טללי חיים , ולפניהם מוקפים מחנה שכינה , ולפניהם מוקפים טרעיישי ישירה , ולפניהם מוקפים מנעימי קדושה , ולפניהם מוקפים גלגלי סופה , ולפניהם כנפי רוח , ולפניהם מוקפים סביבי מערה , ולפניהם מוקפים נהר דינור , ולפני נהר דינור מוקפים חשמלי זוהר , ולפניהם מוקפים בזקי הדר , ולפניהם מוקפים בזיקי גאווה , ולפניהם מוקפים מצטרי נהורא , ולפניהם אראלי מעונה , ולפניהם מוקפין אומרים קדוש , ולפניהם אומרים ברוך , ולפניהם אומרים ה' ימלך לעולם ועד , כמה כסאות יש לקודשא ברוך הוא , כמה נכון כסא צדק , כמה משפט כסא חסד , כמה י"ה כסא כבוד , כמה אמת , כמה קדוש , כמה עולם , כמה רחמים , כמה מלכה , כמה רם , ונשא , ארכו ת"ת אלפים רבואות פרסאות , ורחבו חמש מאות אלפים רבואות פרסאות , ועביו שלש מאות רבואות פרסאות , וכל פרסה ופרסה אלפים באמה , ובאמה ד' זרת וזרת מסוק העולם ועד סופו , מי ימלא גבורות ה' , לו דומיה תהלה , כמה דמלתא מיתוקא , ובכל יום ויום יושב הקב"ה על כרוב עובר ושט בכל העולמות ומקבל בהן שבח וקילום , וכולם עומדים לפניו בדין , וסוקר כולם ברגע אחד בסקורה אחת , והאיך יתמלא לב אנוש , אנוש כהציר ימיו כי רוח עברה בו ואיננו , למרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה , ובכל יום ובכל שעה ובכל רגע נפקד על מעשיו במרום בדין , והיראים מפהר ה' ומהדר

גאוונו ופליחין ליה ביראה ובאהבה בעבודתו יתברך ובכל יום מוסיפין בתורה ובמצות ובמעשים טובים, עליהם נאמר יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, אמן סלה. אשרי הלומד פרק הזה שהוא מדבר מגדלות הבורא יתברך בכל יום ויום ולכל הפחות פעם אחת בשבוע, ובוודאי יתלהב לבו כאהבת הבורא, בראותו קטנותו וערך שפלותו, וגדולת הבוראים אשר למעלה ממנו, והוא בערכם כאין, ומכל שכן לשאר העולמות אשר לא נזכר בכאן, ועל ידי זה יכנע לבבו, וישתחוה אל מול הדרו, ויכבד עול מלכותו והשאר המעשיים המגיע אליו אמן כן יהי רצון. גם יראה לקרות בכל יום מרגניתא דר' מאיר, וזה לשונו. אמר הקב"ה לישראל לא יועילו בכם לא היסורין ולא התראות ולא הגלות ולא הבטחות ולא טלמול ולא אריכות ימים ולא אריכות הרוח ולא צווי ולא קללות ולא הרמות ולא נחמות ולא פנים ולא בושה ולא פחד ולא אימת עוה"ב ולא אימת חשבון ולא אימת דין גיהנם ולא שמי המתחלל בניים על ידכם וכו'. ומי שלא יועילו בו כל המעשים הללו, מאבד את זכותיו ומונעין ממנו טובות הרבה ושנותיו מתקצרין וקונה שם רע ונוכרין לו מעשיו ועונותיו ועונות אבותיו, ותפלתו נמאסת בעוה"ז ובעוה"ב, וכל מעשיו מפורסמים ויתן עליהם דין וחשבון, וכל שמחה ששמח ביצרו נעשה לו אבל, והם נתבעים ממנו בדינים משונים ובושה מרובה ומלאכים אכזרים בעולם ארוך, לכן הוא אומר ומה תעשו ליום פקודה וגו' ואנה תעזבו כבודכם, ועוד היה אומר אם אדם חוטא בעיני עיניו כהות, חוטא באזניו שומע הרפתו, חוטא בפיו אינן דבריו נשמעים, חוטא בעצה פרנסתו מתמעטת, חוטא במחשבה זיו פניו משתנה, חוטא בלשון יסורים באים עליו, חוטא בידיו יורד מכבודו, חוטא בלבו מת מדאגה, חוטא ברגליו שנותיו מתקצרין, חוטא ביצרו יצרו מקמרגו, חוטא ומחטיא קובר את אשתו ובניו ובני ביתו, חוטא בליצנות גזר דינו נחתם, וכי מה הנאה לאדם וסופו לפרוש מעולם לעולם, מחיים למות, מאורה לחשכה, משינה מתוקה לשינה דהוקה ומרה, מאור מתוק לרמה ותולעה, מטעמים מתוקים למעם עפר, מחבוק נאה לחבוק עפר, כמה עשירים יצאו מן העולם הזה בפהי נפש, כמה חכמים היתה להם חכמתם לתקלה, כמה גבורים היתה גבורתם להם לתקלה, כמה מגדלי בניים ולא שמחו בבניהם, כמה נאים היתה נאותם עליהם לתקלה, כמה זקנים לא ראו כבוד, כמה בחורים נקברו בחופתן, וכי מה הנאה יש ממאכל שהוא מביא לידי חליים, מהשמחה שמביאה את האדם לידי דאגה, משררה שהוא גורם למכאובים מרובים, מהשינה מתוקה שהוא גורמת למיתות משונות, מהחטא שהוא גורם לעונות הרבה ומאבד זכויות הרבה, מתרעומות שמקפחת פרנסות הרבה, איזהו בן עולם הבא המתרחק מן העבירות ומהדהורים ומכל שררה ומליצנות ומלשון הרע ומכל שנאה ומהכיעור ומן הדומה לו, והמקיים את המצות ויש בידו מצוה על תומה ועונה וטהר חק מן החטא ומעין פליצי ומתודה על עונותיו לפני הקב"ה ועושה

תשובה

תשובה . והמתחבר לרשע הרי זה ממרניז אל , וטורד עצמו מן העוה"ז ומן העוה"ב , והמטה את חבירו מדרך טובה לדרך רעה מת בחצי ימיו , והמלעיג על המצות אין מרחמין עליו מן השמים , והמלעיג על עניותן של עניים , סוף הוא יוגע ואחרים אוכלים את יגיעו , והמרגיל להאדים פני חבירו , פנקמו פתוחה בו ביום , ואין לך קשה ממי שעוסק בדברי הבאי , או למי שהעולם ממעה בו , או למי שהשעה משחקת לו , או למי שנעשה לו סנגורו קמגורו , או למי שיצרו מנצחו , או למי שנחפץ עליו הגלגל , או למי שאבד את עולמו , יש פורעניות מיד , ויש פורעניות לאחר זמן , ויש אחת אחר אחת , ויש כולן כאחת , ויש מהן באות על האדם והוא ער , ויש באות והוא ישן , ויש מהן כבודות , ויש מהן כמרוצת נפש , ויש בדעתו ויש שלא בדעתו , ויש בזקנותו ויש בנעורו , ויש בסתר ויש בגלוי , ויש בבית , ויש באכסניא , כל צרה וצוקה וקנאה ופריצה ותקלה ממעטין את החטא , ויש שעובד את המקום מתוך יראה כדי שלא תתקסח פרנסתו , ויש מתוך אהבה , ויש מתוך בושה , ויש מתוך התמימות , ויש מתוך להראות , ויש מתוך ששמת שתהיה המצוה על ידו , ויש מתוך יסורין שנאמר בצר להם ישחרונני וכל אחד ואחד לפי מעשיו , בשעה שנפטר אדם , המלאך הממונה על הדין עומד כנגדו ואומר לו אוי על זה הגוף שיצא מן העולם ריקם מזכויות ומלא עונות , מביט ברגליו ואומר אוי לרגלים שלא הלכו ביושר , או לידים שעסקו בדברי שקר , או למעיים שנהגו מן הגזל , או לעינים שלא הלכו באמונה , או לאזנים שלא כבדו תוכחה , או לפה שלא עסק בתורה , או לבשר שלא נתייגע ביראה , או לו ליצר שלא נכנע מפני בוראו , או לו ללב שלא עבד את בוראו שעתידי לעמוד בניזפה ואומרים לו עמוד בדין והכר מעשיך ודע מהיכן באת ולפני מי אתה עתיד ליתן את הדין , ואם אין אתה יכול להשיב מי יוכל להשיב , ומי יוכל לסבול עונותיך שהן כאש לבנה , ובחרב לצואר , ובחץ ללב , ובכבלים לרגלים , כחושך לעינים , כמרה לפה , כשוחה לרגל , כהרישה לאזנים , כמכשלה לבה , כימים רעים לזקנה , כיסודין לגוף , כגדיעה לקרן , כמרה למיתה , בעבירה ליום הדין , יש שהוא מת בחצי ימיו , ויש שהוא יוצא מן העולם בתמימות , אשרי מי שיראת ה' על פניו , אשרי הנשמר מעונותיו , אשרי מי שהוא עניו , אשרי המשבחים אותו המוני , אשרי מי שהוא שפל בעיניו , אשרי מי שמטה אזנו לשמוע דברי תורה , אשרי השומע דברי תורה בכל יום , תורת ה' תמימה עומדת לפני האדם בשעה שהוא עוסק במשנתו ואומרת ה' עמך גבור החיל , הנה באתי ללמדך על כן יצאתי לקראתך לשחרר פניך ואמצאך , אשריך אם תזכרני , אשריך אם בלבך תצפנני , אשריך אם תקיימני , אשריך אם תשמעני ובכל יום בי ידנה זממך , כי בי ידבו ימך , התרחק מן העבירה והדבק בתורה , וברח מן השררה ותהיה בחכמה תמיד , וקרא אל אלהיך תמיד כי הוא ירגיעך וישביעך ויניח לך , וזכור שאתה טיפה מרוחה , מוזמן לעפר ושוחה , לכן התרחס מן המניחה

המנוחה, ועבוד אלהיך בשמחה, ויהיה לך לחמלה, כי הדרך פתוחה, ויהיו לך למשא וארוחה, אם את הדבר הזה תעשה יאיר לך כנוגהים, וצוך אלהים, כי אם תעבוד אלהיך באהבה וחיבה, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. עוד דברים דומים לזה כתב רבינו תם בספר הישר ח"ל, יאמר האדם אל לבי, לבי לבי, הלא ידעת כי לא נבראת כי אם לשוב לעפר, מיום היותך מדוע לא זכרת אחריתך, הלא תדע כי כל הימים אשר אתה חי על האדמה כצל עובר וכמוץ יסוער מגורן וכעשן מארוכה, ימך הרוצים וחיך קצוצים, וכל אשר יעבור עליך יום או לילה תחסר חלק מחלקי חיך, ובכל יום תקרב אל הקבר, ותעוף בלי אבר, ומדוע לא זכרת כי עפר אתה, ולא ידעת כי מן האדמה נוצרת, ועל מי בטחת כי מרדת, ומדוע אתה נמהר, ולא תעלה על לבך יום המר, יום אשר תאבד עצתך ונסרחה חכמתך, יום ידבק לשונך לחכך, יום ישאוך, על כתף יסבלוך, ועל ארץ תחתית ישליכוך, ועל כל מעשיך יחשבוך, וכאבק תדכה ואשך לא תכבה, יום תראה החשבון ערוך והספר פתוח ומאוני משפט וכוס תדעלה ביד ה', שם תמצה שמריה, ותהמה נפשך בציריה, ומה תשיב על ודונותיך, הלא אז תראה פרי מעלליך, ותמצא גמולך. ואלו תמות כמות הבהמה ולא תהיה עתיד לתת חשבון, היה לך לשמוח במותך, אך תלך למר ממות, ולמקום אופל ארץ הושך וצלמות, שם תסול עליך אימה ותכסך בלימה, ולבושך גוש רמה, ויזרה על גופך גפרית לבלתי השאיר לך שריד, הלא היום ההוא נורא ואיום, יום אשר אין לו פדיוס, יום תמרר בבכיה תאניה ואניה, יום חרדה וצעקה, יום שואה ונאקה, יום מספד מר, יום תערוך אבל, משמר מול משמר, יום יחרה אף האל וקנאתו, ונתכה כאש חמתו, יום ירבו המעצבים והמכאובים, יום יהמה כל איש ידיו על חלציו, יום יאבדו כל חפציו, יום תצא הנשמה ותשאר הגוף ככלי מלא בלמה, מושלך כאבן דומה, ועתה בן אדם אל מי תנוס לעזרה, או מי תדוה עליך סתרה, הלא אז תאמר אוי לי מד עשיתי, מדוע דבר ה' ביזתי, ואחרי שרירות לבי פנית, ובמה אתכסה כי ערום אנכי, התקושש והתבושש והכלם מהמאתיך, ותן תודה לאלהיך, בעוד נפשך בגופך, ובטרים יחשכו כוכבי נשפך, שוב יום אחד אלפני מיתתך, החוק במוסר אל תרף נצרה כי היא חיך עכ"ל:

פרק כא

דע כי בראש השנה ויוה"כ בהיכל הג' מו' היכלות הקדושים, אית שם חד ממנה עומד על סתח הראשון ושמו מלכיא"ל ואיהו מקבל כל אינון סתקין דנפקין מבי דינא דמלכא לדון עלמא דא באלו הפתקין, ובי' סופרים תחות ידיו חד מימינא וחד משמאלא, חד שמה שמשיא"ל, וחד שמה קמוא"ל, וזה הממונה עם שני הסופרים הנוכרים מעכבים פתקא בידיהם ומעיינים בו עד לא יתמסר להממונה שבהיכל ראשון

דאשן , דהא כד נפקין פתקין ונמסרים להממונה שבהיכל ראשון , אז אין להשיב , כי מיד נמסרים לחדר אחד שבגיהנם שעומד שם חד ממונה מסיא שאינו מרחם ושמה סנדיא"ל , וכמה חילולת תחותיה , וכשהממונה הזה שאינו מרחם נוטל האי פתקא פותח חד פתחא למדור החושך וציה וצלמות דאיכרי בור שחת ושם לאלים ולרבבות ממונים מוכנים ועומדים לקבל הפתקין , ואז כרוזין נפקין מה דאתגור על עלמא או על זה האדם , ואז תיכף מתעוררים הסיא לגמור הדין וע"כ זה הממונה הקדוש מלביא"ל עם שני הסופרים הנזכרים מעכב הפתקין ומעיין בהם מרם יצאו מפתח שלו , ופתח זה לדרום , פתח הב' שם חד ממונה ושמה עוריא"ל ותרין שמשין תחותיה , חד שמה סנורי"א , וחד שמה עדיא"ל , חד מימינא , וחד משמאלא , והממונה הזה בידו החותם , וכשנגמרו הפתקין אז נמסרין לההוא ממונה ונחתמים בחתימה למות או לחיים , חותם החיים ביד השמש העומד לימין , וחותם המות ביד השמש העומד לשמאל , ובכל ימות החול האי פתחא סתום ובשבת יפתח ובראש חודש יפתח , לאחזאה חיים כההוא חותמא התליין ביה חיים בנין דשבת וראש חודש חותמא דחיים אתקיים בהו , וביום הכפורים שישראל עמא קדישא תלויים ועומדים בדין לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה , ועומדים כל היום בבית הכנסת בתפלות ובקשות ובעבודת הקב"ה , סתים האי פתחא עד שעת המנחה , וכיון שעבר זמן תפלת המנחה , נפיק חד אוירא מהיכל הנקרא היכל זכות ואז יפתח האי פתחא , ואז עומד הממונה שבהאי פתחא עם שני השמשים דתחותיה שעומדים אחד לימינו ואחד לשמאלו , וחתמת המות והחיים בידיהו , וכל פתקין דעלמא מונחים קמייהו וחותמים או הנגזרים למות למות , והנגזרים לחיים לחיים , והוא פתח המזרח , עיין כל זה בזהר פרשת פקודי , על כן ישכיל המשכיל לקבץ יד על יד וירבה בזכות בצדקה ובמעשים טובים וגמילות חסדים וירבה בתפלה , כדי שיעמוד לו רווח והצלחה , מכל מלאכי הבלה הנזכרים למעלה , והם יגיבו ויציצו אותו מחרדת הדין איום ונורא כי צדיק הי צדקות אהב ישר יחזו פנימו לחסותן בצל כנפיו אמן סלה :

פרק כב

תן עיניך והשגחתך על בני ביתו של הקב"ה והם העניים והאביונים , כי אם תראה למלאות חסרון בני ביתו של הקב"ה כפי כחך ויכלתך , או ישלים הקב"ה חסרון בני ביתך , איתא בזהר פ' בשלח דף ס"א ח"ל , ד"א אשרי משכיל אל דלי , כמה תקיפא אגרא דמסכנא קמיה קב"ה כו' , מסכנא חד הוי בשבבותיה דר' ייסא ולא הוה מאן דאשגח ביה והוא הוה אכסוף ולא תקיף בבני נשא שלא רצה לגלות עניותיה , יומא חד עאל ליה ר' ייסא שמע חד כלא דאמר , טילקא טילקא , הא נפשא פרחא נבאי ולא ממו יומי , ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתוב

נפשיה

נפשיה לגביה , קם ר' ייסא , שדי בפומיה מיא דגרנרין , אתבקע זיעא בענפוי ותב רוחיה לגביה , לבתר אתא ושאי' ליה , אמר חיידך ר נפשא נפקת מינאי , ומטו לה קמי בורסייא דמלכא ובעת לאשתארא תמן , אל'א דבעא קבי'ה לזכאה לך , ואכריוו עלך , זמן הוא ר' ייסא למלכא רוחיה ולא תקשרא בחד אדרא קדישא דומינן חברייו לאתערא בארעא והא אתקינן תלת כרסיאן דקיימן לך ולחברך , מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני מתיה , תו מסכנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק והוה בידיה פלג מעה דכסף , אמר ליה לר' יצחק אשלים לי ולבני ולבנתי נפשאן , אמר ליה והיך אשלים נפשיכו דהא לא אשתכח נכאי בר פלג מעה , אמר ליה בדא אשלימנא בפלג אחרא דאית גבאי , אפקיה ויהביה ליה , אחזיא ליה בחלמיה , דהוה אעבר בשפתא דימא רבא , ובעאן למשדייה בגויה , המא לר'ש דהוה אושימידי ל'קבל'יה ואתיההוא מסכנא ואפקיה , ויהביה בידוי דר' שמעון ואשתויב , כד אתער נפל בפומיה האי קרא אשרי משביל אל' דל ביום רעה ימלטהו ה' וכו' , אל' תתנהג באבוריות עם בני ביתו של הקב"ה ובפרט עם עניים נמוכי הדעת ובושי הפנים שבושים אפילו להסתכל בפני בעל הבית , וכל שכן להשיב על דברו , כי עונש המבייש עני הזה כל כך גדול אשר לא יוכל שאת , כי ממש ממת אותו כי אויל סומכא ואתי חיורא , ואף גם זאת שאנחותיהם ודמעותיהם מציוות , ופן יעוררו עלך דינים קשים ר"ל , ואל' תתנהג בקושי עם חברתך ואשת בריתך כי דמעתה גם כן מצויה ופן יטרדוך מן העולם כי רוב המצערין את נשיהם מתקצרים ימיהם ר"ל , כי דיינו שמגדלת את בנינו ומצלת אותנו מן החטא , על כן ראה ל'כיים , ובהרת בחיים , לעולם תהיה מן המכבדים והמשמחים לתלמידי חכמים , וביותר אם הם עניים , ולא תהיה ח"ו מהמבוזים ומצעירים ל'ת"ח , והזהר מנחלתם שלא תבוה , כי מצעריהם נמבעים במיט היון מקום שחת ועומק , ומכבדיהם מתענגים ועומדים בישיבה של מעלה ונהנים מזיו השכינה , לעולם אל' תסרב נגד פוסקי צדקה ונודבי נדבות , כי אז אתה בכלל מאלו לא יתן ולא יתנו אחרים הנקרא רשע . אם זיבך הש"י ב"ה לעשות שמחה לבנך או לבתך , הזהר וראה שיהיו עניים שם , כי כל מעודה שאין שם עניים ותלמידי חכמים השמן מרקק שם ר"ל . אם זיבך הש"י שתהיה ראש ומנהיג בעדה הקדושה עדת ישראל , אל' תתנהג עמהם בקושי כי אם בפה רך ולא בל'ב רע , שהרי כמה נביאים נענישו על זה על שדברו נגדם דברים קשים , אפילו אם כוונתם להוכיחם , כי הם זרע קודש ברוכי ה' , ישראל קדושים הם , ובקל תוכל לבוא לידי חטא בסיבתם , ויהיה כל אדם חשוב בעיניך , ואל' יהיה שום אדם שפל בעיניך , כי אין אתה יודע , מי הוא שפל או חשוב , כי האדם יראה לעינים , וסובר כמה פעמים על איזה אדם שהוא נבזה בעיניו ונמאם , וה' יראה ל'לבב , ואנו רואים בחוש כי כמה בני קצבים וחייטים הם תלמידי חכמים , כי מי יודע מחשבות בני אדם , ה' יודע מחשבות וחוקר לבבות ולא אדם , על כן הזהר מאוד לנפשך , ויהיה

כל אדם יקד בענין . שים עיניך והשגחתך על בניך לקרבם ליראה
 ולתורה ולעבודת השם יתברך ואל תאמר למחר כשאפנה אשיגו בהם .
 כי מי יודע מה ילד יום , ושמא לא תפנה , כי אין צמות התמהמה , ופן
 תזרח פתאום לעלות לדין לפני מלך מלכי המלכים הכביה . ובניך
 ישארו אחריך בלי תורה ובלי יראה ובלי מצות ומעשים טובים , ועל ידי
 כן יהיו מן החוטאים והמורדים בהשם , ואז כמה צער תסבול בקבר
 בשבילם וישחירו פניך כי העמדת בנים המכעיסים את ה' , ולא יהיה אז
 ביבולתך לתכן המעוות , ואשתך תדבק לאיש אחר , וכל מגמתה תהיה
 על הבנים הנולדים מאיש אחר , ובניך יהיו עוזבים מכל טוב ויהיו עבדים
 ומשרתים לאיש האחר , המה יתענגו בטוב דשנים ורעננים , ובניך יהיו
 רעבים וצמאים וערומים , והגותר ממאכלם יאכילו לבניך ולבנותיך ,
 משרוי שירים , לחם צר ומים לחץ , בניך ישרתו בביתו , ובנותיך
 עולציהו ויונמיהו על צד תנשאנה , ואתה תשכב כאבן דומם כחבר ,
 תדע בצער דיליהו ואין ביבולתך להושיע , תשמע בקול צעקתו וצערן
 כי יצעקו לאמר אבינו אבינו אנה הלכת מעמנו , והנחתנו ביד קושי
 ואכזר , עזבתנו ונמשתנו , ישמע אזנך את כל זאת , וצערך יגדל מאוד ,
 ותהיה כגבור לא יוכל להושיע , כי תהיה מרוד בצערך ציתן דין וחשבון
 על כל מעשיך אשר עשית בגלוי ובסתר , על כן בן אדם קנה לך לב
 בשר ולב רחום , דע אחריתך ובמה תתגאה , ובמה תעשה מבטחך
 ומשענתך , אם ברוב חכמתך , הלא יבא היום אשר תסרח חכמתך , ולא
 תועיל עצתך , ואם תסמוך על רוב עשרך , שים על לבך כמה עשירים
 נתדלדלו לעת וקנתם , ובניהם שוטטו ברחובות ובשוקים , ואין מאסף
 אותם הביתה בעויה , כי המעות , הוא מעות , היום באות ומחר נעות ,
 כי ממבע נעשה הליפין , והמות אחורי העורף , יום וליילה מתקרב יום
 בכו ויללה , כאשר ידאה הנשר , יום הפרידה יהיה מוכשר , ומי יודע
 באיזה דרך תלך , אם להרים ולגבעות , אם לימים ונהרות , אם ליערים
 ולמדברות , אם לציה וצלמות , אם לבהמות ולחזורים , אם לכלבים
 ולחיות טמאות , בן אדם בן אדם הרבה יש לך לדאוג , היום אתה יושב
 ומתעלם באהבים , עם ילדיך הנעימים , אשר אם תמנע עיניך מהם לשעה
 קלה , לךך דואג והוא חלץ בקרבך מרוב חשקך ואהבתך להם , כי
 נפשך קשורה בנפשם , ומה תעשה כי יבא יום הפרידה , שהוכן בכל
 עת ורגע למקרה ולפגע , ואז תפרד מהם לימים רבים , ימים של צער
 ומכאובים , ומי יודע מתי תתודע ותראה להם , ומי יודע לאיזה מדה
 יבואו אחריך , הם עכשיו רכים וענוגים , לא ניתנו רגליהם הצג ערום
 על הארץ , פן יבואו לידי מדרגה התחתונה , ופן ישוטטו ערום בחוצות
 וברחובות לקבץ על יד על יד ואין מרחם עליהם , ואין מאסף אותם
 הביתה , וכל אוהביהם וקרוביהם מרחוק יעמודו יאבלם הורב ביום וקרח
 בלילה ולא תוכל להושיעם , כי מי יודע לעת הזאת ביד איזה אכזר
 תהיה נשמתך מסורה , ובאיזה מקום יהיו מלמולך , קשה מלמולא דנכרא
 מדאיתתא

מדאיתתא , בימים או בנהרות בצרות צרורות . מעין המאורעות , על בן בן אדם בן אדם שים נא כל אלה על לבך , והם יישירו לנגדך , והבן צדה לדרכך , כיתך יהיה מלא תורה ויראת ה' מצות וגמילות חסדים וירא את ה' כל ימך , ובניך ובנותיך תדריכם בדרך הישר והטוב בעיני אלהים ואדם , כל שדעת הבריות נוחה הימנו רוח הממוס נוחה הימנו , שים עיניך עליהם לבלתי יכשלו באזהרות קלות וכ"ש בחמורות , כי הנער גדל והטבע גדל עמו , וההרגל שלטון על הכל ונעשה טבע , להחליף ולהמיר טוב ברע ורע בטוב , הדריכם בדרך ישרה , להיות לכם רך ונכנע , ויהיו עניים בני ביתך ר"ל כעניים , כי עניים רובם לבבם רך ונכנע , ותתנהג אתה ובני ביתך כולם שוים לטובה עם עניים , כאשר מתנהג עמך הבורא יתברך , ולדבקה בו מה הוא גומל חסד ומכנים אורחים ומוכר מתים ומבקר חולים ומנחם אבלים ומלביש ערומים , אף אתה עשה כן , ויהיה דבורך עם עניים בנחת , ותנחם אותם ותדבר על לבם דברים המתיישבים על הלב , כי כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשיש ברכות , והמנחם אותם בדברים מתברך ביו"א ברכות , וירא שמים יוצא ידי שניהם ומתברך ביו"א ברכות כמנן טוב יהיה לו , ותתנהג עמהם באהבה ובאחווה , והוה המצוה שכל התורה תלויה בה , ואהבת לרעך כמוך , דעלך סני לחברך לא תעביר , והא כללא נקוט בידך , שלא תנהוג עם חברך , מה שהרע והצר לך , אם עשו זאת לך , ונהוג באהבה עם כל אדם , ואתה ובניך ובני ביתך יהיו דבוקים בה' ובעבדיו הנאמנים היראים והחרדים לדבר ה' , וחסום פיך שלא להוציא דבור שיהיה ח"ו נגד קבודו יתברך ונגד תורתו המדושה . השכם והערב לבהכ"נ , ותפלתך תהיה בכונה שלמה , ובמחשבה צלולה , כי התפלה בזמן הזה במקום עבודה , ומחשבה פוסלת בקרבן , פגול הוא לא ירצה . משאך ומתנך יהיו באמונה , אפילו עם עבדים בשוק , ומכל ריוח שזמין לך השי"ת ראה להיותך מהנה גם לבני ביתו של הקב"ה , הביאו המעשר אל בית האוצר בחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות . דבורך תהא בנחת עם הבריות , ומורא רבך כמורא שמים , והוה רץ למצוה אפילו היא קלה בעיניך , וברח מן העבירה אפילו מה שרבים רשים בעקבם , ואז לא תבוש ולא תכלם לא בעוה"ז ולא בעוה"ב אמן :

פרק כג

בני הט אונך ושמע לצעקת עניים דלים ואביונים ותהיה קרוב כמוראים לך , וגם ה' יהיה קרוב לשמוע תפלתך כד"א מרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת , כדאיתא בוי"א רות א"ר , אשרי משכיל אל דל וכו' א"ר נהוראי מאי דכתיב או יחזק במעווי יעשה שלום לי , וכי הקב"ה שהוא בעל השלום עושה שלום במדומיו צריך למי שיעשה לו שלום , והלא השלום שלו , אלא העני בשעה שרואה את עצמו בדוחק

הוא

הוא עושה מריבה כלפי מעלה, והמחזיק בידו של עני ועושה עמו צדקה כביכול עם הקב"ה עושה שלום, לפי שחוזר העני ומבקש מחילה מלפניו יתייש על שהמיה דברים כלפי מעלה, ואז עושה שלום בינו לבין קונו, מי גרם לו לעשות שלום, זה הנותן צדקה לעני והחזיק בידו, וזה שאמר אז יחזק במעונו וגו', זה הדל, והקב"ה מה אומר אין דנין את האדם לפי צערו וכו', וכן איתא בוי"ח פ' אחרי יותר מפורש ע"ש, וביותר שכרו גדול אם הוא מפרנס לאביו ואמו בעת זקנתם, כדאיתא מעשה רב בזהר חדש, פ' בלק וי"ל ר' אבא ור' אלעזר וחברייא אזלו לאורחא, ושמשא הוה תקיף לחדא, המו הווא כי חקל בשפירו דעשבין, ומיין נפקין לכל סטר, ואילנא חקלא סגיאי, יתבי תמן, א"ד אלעזר כמה יאות אתר דא לניחא ביה, אדהו יתבי, הא חויה רברבא אתי בתוקפא דשמשא ואעביר קמיהו, אמר ליה ר' אלעזר חויה חויה סמי לך מאורחך, דהא הווא גברא תב ואתנחם על מה דעביד ולא יוסף למיעבד הווא חובא, תוהו חברייא, א"ר אבא מאי האי, אמר לין שתוקי אמר ר' אלעזר חויה חויה לבתר דלחישו לך מן שמיא אתנחם הווא גברא ושוי ברעוטיה דלא יתיב להאי חובא לעלמין, סמי לך מאורחך, סם חויה בקומיה ולא נטיל הפא והבא, תב כמלקדמין, אמר ליה חויה חויה, ידענא מה את בעי, טוב מאורחך, הא גוי חיבא אתא דעביד ביש לחד יודאי, והא הוא נאים כמערתא דילך ויל קמליה, מיד אהדר ההוא חויה, והענין הוא דהא חד יודאי עבר עבירה, ועד לא שב בתשובה לחישו ליה לנהש להמיתו, ובין כך ובין כך שב האי בר נש בתשובה וקבל עליו שלא לעשות זה עוד, ועל דא אשתזיב מן דינא, אמרו חברייא לר' אלעזר, כמה ידעת, אמר להם סימנא יהיב לי אבא, ואנא אשתמודענא ביה, אמרו ליה תינח חויה דאשתמודעת ביה, ההוא גברא דתב כתיובתא כמה ידעת, אמר להם כד הוה אויל חויה רוחא אחרא הוה אויל לקבליה, והוה קרי קמיה טוב מאורחך דהא ההוא בר נש תב מחוביה, ובגין דההוא חויה בישא לא אצית עד דיתנן ליה כוסף באתריה דההוא בר נש לאיזה חיבא אחרא וכו', תוהו חבריא, אמר ר' אלעזר ניהך ונחמי דהא חויה כבר עבד מה דעבר, קמו וקריבו לגבי חד מינרא בהווא כי חקל אשכחו להווא גוי דמית, וההוא נחש כרוך על עקביו ולא הוה אבדיל מיניה, ומליק מעקביה לגרוניה, והדר על עקביה ולא אתפרש מיניה, אשכחו ליה ארנקי חד מליא דינרין דגול לחד יודאי באורחא וחמא ליה, נטל ר' אלעזר את הארנקי אמר ברוך רחמנא דבכולא עביד שליחותא וכו', אדהו יתבי אתא ההוא יודאי דגוליה ההוא גוי דקמליה חויה, אתא באורחא עיף ויגע, ומנו תוקפא דשמשא על בההוא חקל ויתיב תחות אילנא חד והוה מתרעם למביה ומצדיק עליו את הדן ואמר רבשיע גלוי וידוע לפניך שאיני חס על גופי ועל ממוני כלום, דהא ודאי דינא אתעביד כל מה דאתעביד, אבל אבא יאמא סבין אית לי דלית לי כמה לפרנס להון ועל דא חייסנא, גם הוה

בהוא ארנקי צדורא דינרין , והוה שייך להווא מסכנא למעבד חוספה
 לברתיה עניה מה יעביד , ע"ד רביש"ע כאיבנא בלכאי , יתיב בכי ואמר
 משפמי ה' אמת צדקו יחדו , ואנא לא בשביל דידי אנא בכי רמ ע"ד
 בכינא וכו' , שמע ר' אלעזר וחברייא , וקמו לגביה חמו יתיב וכו' , אמר
 ליה ר' אלעזר , לא תדחל זכאה קשומ , דאי לא זכאה אנת , לא ירחיש
 לך קביה נם גדול כזה , ובקדמיותא מול ארנקי דינרין דילך ותחמי מה
 דעבד קביה בנינך אויל בהדיהו והמי גוי מת וחויא הוה עביד ביה
 נוקמן וכו' , הם ונשק ידיו דר' אלעזר וחברייא , וחויא ליה האי צדורא ,
 ונס המכה שהכהו הגוי וצלי עליה ר' אלעזר ואתמי וכו' , קריבו לגבי
 חויא , א"ל ר' אלעזר טוב ואתממר במערתך ויאות עבדת כל הגי נוקמן
 ביה , וגזרנא עליך דלא תנוזק לבריתא בעלמא , אתפריש האי חויא
 ואויל ליה , א"ר אלעזר להווא יודאי מול עדאה דשנאך דהא כיסא
 דינרין דדהבא אית ליה גבלי , דנגביה בריה דהווא גוי , לבריה דגברא
 דדוך פלן דהוה עמיה בספינה ויהביה להווא רשע אבוהו , בכן מול
 האי כיסא וויל לגבי גברא דדוך פלן , ותשכח דמיתת איתתיה : הב ליה
 כיסא דינרין דא וכו' ראה והבט מה שנעשה נם גדול להאי גברא הג"ל
 בשביל שביבד לאביו ואמו וקנים , ועסק במצוה דהווא עני שרצה
 להשיא לבתו וניצול בשביל כך ונעשו לו נסים גדולים :

פרק כד

הנה אשפילך ואלמדך שתראה עבודת הקב"ה מן הכוכבים הא"ך הם
 עובדים עבודתם באמונה באהבה ויראה וחלילה וכל כוכב שומד
 דבר הנפקד עליו לעשות . איתא בזהר"ס תרומה כ"יש כוכבים שעומדים
 עד שליש הלילה , ויש עד חצי הלילה ויותר או פחות מעט כפי צורך
 העולם , כ"יש הרבה עשבים שאינם גדלים אלא בראותם הכוכבים
 השייכים להם , ועל כן יש כוכבים שאינם נראים אלא מעט מועד ,
 וכמעט זה די לגידול עשבים וחוזרים לנרתקם , וכוכבא דשרביטא היורה
 כחץ הוא מפני העשבים שהם סמא דהיי , ואינם גדלים עד שיראו אותו ,
 ויש הרי זהב ואבנים טובות קבועים בהם ומים מועטים צפים על פניהם ,
 והזהב והאבנים טובות דשם אינם מתיפים ולא מתקנים היטב עד שיראו
 כוכבא דשרביטא , ומעולם לא שינה שום כוכב שלא להראות היכא
 שצריכין לו , או להוסיף או לפחות ממה שנגזר עליו מפי הקב"ה להאיר
 ובזמן מיוחד ולחזור לנרתקו וכו' . עוד שם כי חד רזיע איבא דאיהו
 סתים ונעלם וחד כוכב שם דאיקר יד , וכשיוצא הוא פשוט מיד בחמשה
 אצבעות , וכד האי כוכב נפיק , יראים וחרדים ממנו כל בעלי כשפים
 ואין פעולתם מצלחת . (ועפ"ז נ"ל פירוש הכתוב פרשת וארא ויאמרו
 החרטומים אל פרעה אצבע אלהים היא , היינו לרמו שראו ההוא כוכבא
 שהוא כ"ד באצבעין והוה אצבע דייקא ולכך לא יכלו להצליח בפעולתם)
 ויש

ויש להם סימנים בכוכבים הנגלים בין כוכבי רקיע אימתי שליט הא
 כוכבא דאיקרי יד ובההוא רקיע בחלון השני אית חדא כוכבא דאיקרי
 צפעון ומההוא חלון נפקי שית מאה אלק רבוא רוחין דשלמין על אינון
 מופרי דבני נשא כד אזדרקן באתגלייא, ובהם עושין בעלי כשפים כשוף
 וקסמים, ואותן בעלי כשפים הידוע להם זמן שליטת כוכב זה, עושים
 פעולות מות בצפרנים הנזרקים, וזה האדם שזרקן גורם המיתה, ויש
 כוכב אשר בזמן שליטתו עלמא קאים בדינא, וגורות רעות וצרות גדולות
 בעולם, אחרונות משכחות את הראשונות, והוא בחלון ששי ברקיע
 הנזכר ולמות המשיח יפתח החלון ויתעוררו משם גזרות רעות על שונאי
 ישראל, מרם ילכו הראשונים, האחרים ממשמשים ובאים, עד כי
 יפתח החלון השביעי ויתעורר משם כוכבא ויאיר ארבעים יום וכו' ע"ש,
 ועוד בא וראה מה שכתוב בזהר חדש פ' בראשית במדרש הנעלם וז"ל
 ר' יוסי בר הלפתא ור' יהודה בן פזי הוי אכלי בסעודתא בהילולא דרבי
 אלעזר ברבי שמעון, ור' חייא רבה הוה ינוקא והוה יתיב תמן אר"י דר'
 שמעון למה לא נאמר כי טוב בשני אמר ליה מפני שלא נגמרה מלאכתו
 בשני, ובשלישי שנגמרה נאמר בו כי טוב תרי זמני, אמרו נשאל להאי
 ינוקא דמשחרב בית המקדש ניתנה נבואה כפי התינוקות, או"י נמצא,
 דבר בפיו, אמרו ליה, חייא ברי אימא לן, למה לא נאמר כי טוב בשני,
 או"י מפני שאין טוב אלא באחד, אתא רבי שמעון ונשקיה, קרא
 עליו הנה נחתי דברי בפיך וגו', אמרו שעתא קיימא ליה, נשאל ביה,
 אמרו ליה מאי כצאת השמש בגבורתו, מאי שבח הוא זה לצדיקים, אמר
 להו מה השמש כשיוצא בגבורתו אית דבדחי ביה ואית דלא בדחי ביה,
 כך הצדיקים צדיקים כמותכם ישישו, והרשעים לא ישישו, אית למאן
 דעביד רפואה, ואית למאן דלא עביד, כך הצדיקים יהיו רפואה למובים,
 ומכה לרשעים, או"י חייא ברי, למה לא נזכר שם המיוחד במעשה
 בראשית, אמר לון אין נאה למלך הכבוד להזכיר שמו על המתים ועל
 דבר הנאכד, כדי שלא יאמרו כשם שכל הבריות שבראם הם כלים
 ונאבדים כך שמו חי, ולא הזכיר שם המיוחד עד שנבראו כל הבריות
 שהם כלים ונאבדים, ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם
 ולעולמי עולמים, שנאמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, ומשאר כל
 הבריות שברא לא הזכיר בכאן אלא דבר הקיים, ולא נאמר ביום עשות
 ה' אלהים ארץ ושמים ואדם וחיות ובהמות ועופות שהם דברים שכלים
 ונאבדים, אלא הזכיר דבר העומד לעולם והם ארץ ושמים, אמרו ליה
 מאי דכתיב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים וגו' מה צורך היה
 לו להקב"ה לעשות רקיע להבדיל בין המים, אמר להו כבר כתיב כל
 פעל ה' למענהו, לא ברא הכב"ה דבר שלא לצורך, וברא הרקיע,
 וכשהוא חוזר אינו חוזר אלא לעתים ידועים, וסילון אחד של מים יוצא
 מתהומות, וסילון של מים יוצא מגיהנם ויורד בנינו לסיילון התהום, הדא
 הוא דכתיב תהום אל תהום קורא לקול צנוריק, והרקיע נכנס באמצע
 משניהם

משניהם , ואלמלא שנכנסם בינתים היו הורגים לשותיהם , הדא הוא דכתיב ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע , איך יוסי האי ינוקא ברוח הקודש אמרו דהכי הוי , דכתיב יהי רקיע בתוך המים בתוך ממש באמצעות מיא בהכנס הרקיע באמצע מחזור המים הרעים היוצאים מגיהנם למקומן ולא נפיק לעלמא מאינון מיא אלא כמלא לונמא בימי אלישע , ונאמר בהם והמים רעים והארץ משכלת , כלומר בשביל שהמים רעים , הארץ משכלת מבני אדם שכלים בשבילם , איך יהודה כולי האי קרא מסהיד עליה , דאמר ר' יהודה כל מה שעשה הקב"ה לא עשה דבר לבטלה , ומפני שהיה גלוי לפנינו שאותם המים היוצאים מגיהנם ויתערבו במים האחרים ינוקו בריותיו , עשה את הרקיע להכנס באמצע שניהם להבדיל בינתים , ה"ה דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים , בין מים הרעים למים הטובים , ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים , אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים ומחזירם לאחור ע"ש , ובוודאי אם לא היה בא הרקיע ברגע זו ממש , לא היה אפשר לבני אדם להתחיים בעולם , ומזה ראה גם ראה איך שכל צבאות ה' שומרים סקודתם ועומדים על משמרתם לפעול סמדתם על פי מאמר הקב"ה , ולמה יגרע האדם , לתת כתף סודרת נגד צווי הקב"ה , והעובדים אותו באמונה , המה עבדי ה' ורב טוב צפון להם לעולם הבא , הרחמן יתן הלקנו בין עובדי ה' באמונה שלמה אמן סלה :

תם ונשלם ספר אור צדיקים .

מ פ ת ח ו ת

סעיף י"ט כ' כיא כ"ב מסנין הליכת
 כהכין ותפלות שיתפלל שמה :
 סדר תיקון התפלה
 ס"א מכוונת לזקה . ס"ב ג' כוונת
 העקידה .
 ס"ד להתפלל בחור הסידור .
 ס"ה לקבל עליו מ"ש של ואלהבת לרעך
 כמוך .
 ס"ו גודל הפונש להמסיח דעת מהתפילין .
 ס"ז ח' טו מכוונת הזכרות .
 ס"ח י"א מפרשה אי של ק"ש ואתה הוא .
 ס" י"ב

סדר הנהגת אדם בבוקר
 סעיף אי מוזכר היות אלס כריה חרשה
 ושילייר שמו וגשמה בשילוב .
 ס"ב מסנין החזרת נשמה ומודה אני .
 סעיף ג' ד' ה' מענין נטילת שחרית .
 ס"ז ז' מסנין נטילת סנין . ס"ח כסדר
 הלבושים .
 ס"ט י"א י"ב י"ג מדיני כהכ"ס .
 סעיף י"ד גודל עונש להמכטל טבילת
 בעלי קריין ר"ל .
 סעיף ט"ז תפלת ר"י כד הויקס בשחרית
 סעיף ט"ז י"ז י"ח מסנין הנחת תפילין .

סי' ל' הלכות יו"ט. סי' לא הלכות ר"ח.
 סי' ליג הל' ספח ושכחות. סי' ליז
 הל' תענית .
 סי' ל"ד סגולת התענית וגם שם
 תפלה עלומה לתענית ב'
 ימים .
 סי' ל"ה הל' ריה . סי' ל"ז הל'
 עשרת י"ת .
 סי' ל"ז הל' יו"כ . סי' ל"ח הל'
 סוכה .
 סי' ל"ט הל' חנוכה. סי' מ' הלכות
 פורים .
 סי' מ"א הלכות מילה. סי' מ"ב הל'
 פאה .
 סי' מ"ג הלכות נדרים .
 סי' מ"ד כבוד ת"ח ולומדי תורה .
 סי' מ"ה הל' לזקה .
 סי' מ"ז הלכות שמירת הנפש ושם ז'
 הקפות שעושים להמת מסביב
 הקבר והשכבה לאיש ואשה וכוונה
 עלומה להתכוון בה קודם הלימוד
 ועשיית חיזה דבר מלוא .

עמוד התורה

פרק א' גדול מעלת לימוד התורה
 בכל יום ומעשה רב מהרמ"ק.
 פ"ב ליפות הספרים ולהלנת ספרים
 הקרושים ומעשה רב ע"ז.
 פ"ג שיחבט משה רבינו עלבון התורה
 ומעשה רב ע"ז .
 פרק ד' מעיר שיש בה לפלוג תורה
 ומעשה רב ע"ז.
 פרק ה' להשגיח על עובדי עבירה
 להדריכם בדרך הישר .
 פ"ז מענין הגלגולים והאיך ברא גזכה
 אבא ומעשה רב ע"ז .
 פ"ז גדול מעלת הלומד תורה לשמה .
 פ"ח שאין מגלין סתרי תורה אלא
 לחכם גדול כו' ומעשה רב ע"ז .

פ"ט

סי' י"ב י"ג מאמירת קרבנות ופי' הקטורת.
 סי' י"ד מאמירת די' פרשיות של תפילין.
 סי' ט"ז מענין י' דברות שקודם ז"ש.
 סי' ט"ז מענין י' דברות המרומזים
 במזמור לדוד מי יגור באלהיך. ומכאן
 ופד סוף הסדר מסודר בסדר נכון
 כוונת כל התפלה מן ז"ש ופד עלינו
 וגם התפלות שיחפלו האדם בלאתו
 מנכהכי :

סדר עמוד התפלה

סימן א' זמן השכמת אדם בבוקר .
 סי' ב' לבישת הבגדים . סי' ג' דיני
 בהכ"ס.
 סי' ד' דיני נט"י . סי' ה' כוונת
 הדרכות .
 סי' ו' הלכות אשר ילך. סי' ז' הל'
 לילית .
 סי' ח' סדר הנחת תפילין . סי' ט'
 אופן הנחתן .
 סי' י' סדר כתיבתן. סי' י"א ברכת
 השחר .
 סי' י"ב הל' תפלה . סי' י"ג פסוקי
 קרבנות .
 סי' י"ד פסוקי דמרה. סי' ט"ז דיני קדיש.
 סי' ט"ז דינים מביש עד ק"ש .
 סי' י"ז דיני ק"ש. סי' י"ח דיני שמי"ע.
 סי' י"ט חזרת התפלה . סי' כ'
 קריאת ס"ת .
 סי' כ"א תשלום התפלה . סי' כ"ב
 הל' ת"ת .
 סי' כ"ג הלכות סעודה . סי' כ"ד
 הל' דיא .
 סי' כ"ה הלכות תפלת המנחה .
 סי' כ"ו הלכות מעריב .
 סי' כ"ז הלכות פויר ופי' על הלחש .
 סי' כ"ח הל' שבת . סי' כ"ט קבלת
 שבת ושם הרבה פיוטים
 להרבה שבתות ויו"ט .

פ"ט שלא ישתתף ת"ח בהדי פ"ה ומפ"ר פ"ז.

פ"י ממדות ת"ח למחול על כבודם וגדלות שימוש ת"ח ומפ"ר פ"ז.

פ"י י"א מגדל תענוגי עולם הבא ומעשה רב ונפלא פ"ז.

פ"יב שמחויבים כל אב ואם להתפלל על בניהם שיזכו לנשמה קדושה חמון תפלה זאת ומעשה רב.

פ"יג כוונת בהמ"ז ומעשה רב. פ"יד לרזן כל אדם לכף זכות ומעשה רב.

פ"טו גודל הפונש לשאינו מרחם על הפנייים ומעשה רב.

פ"טז שכרואו מלאכים מהמלות ועונש לשאינו מקיים נדרו מיד.

פרק י"ז כ"ד דברים שכל המזהר בהם מוכנס שם בן עוה"ב.

פ"יח כל המכוון כראוי זוכה לעמוד בשירות ותשבחות לפי"ב ומעשה רב ולהתרחק מהרהורין בישין ומעשה רב.

פרק י"ט גודל הפונש להמוליא מפיו דברים שאינם הגונים.

פרק כ' התנהגות עם אדם ביום הספידה ומעשה רב.

פרק כ"א להסחיד תמיד אפי"י יש לו מלות ומעשים טובים ומעין נשמה יחירה:

עמוד העבודה

פ"א גודל הפונש להמסתכל בדברים המכוערים.

פ"ב גודל הפונש להמוליא מפיו דברים שאינם הגונים.

פ"ג התנהגות הנשמות אחר פטירתם מהנוף.

פ"ד להמדות על חטאיו וגם התעוררות רב מאד.

פ"ה גודל הפונש להיזלח מבסכ"ג כשאין שם כי אם פשרה וליך

בשמחה לבסכ"ג ומעשה רב פ"ז.

פ"ז להזהר מחטא חולי היו יכריע הפולס לכף חוב ומעשה רב פ"ז.

פ"ז גודל שכר להמסור ממנו על דבר מלוה.

פ"ח מענין שליטה הדין בלילה וגודל שכר להמשיכים לבהכ"נ ומשל לאה על זה.

פ"ט לומר שירת הים בכוונה. פ"י לייחד שמו בק"ש, ומוסר השכל.

פ"יא מענין האבות שבאים לקראת הולדק ביום פטירתו וגם מענין

מהשנה טובה שהקב"ה מלרסה למעשה ומעשה נפלא פ"ז.

פ"יב הנהגות טובות בכניסתו לבהכ"נ. פרק י"ג ליקח סנאי לפנמו להעמיק במחשבתו לעבודתו ימכרך.

פרק י"ד להתפלל על המתים כי גם הם מתפללין עלינו ומעשה רב פ"ז.

פרק ט"ו להזהר מאד ממקום חרב ומעשה רב פ"ז.

פרק ט"ז מוסר השכל וגודל כח הדמעות.

פרק י"ז לעורר השחר ולזכות על חרבן בית המקדש ומעשה נפלא פ"ז.

פרק י"ח מענין כוונת שמו חמון בכיית חרבן ומעשה רב.

פרק י"ט מענין חיבוב הקבר.

פרק כ' שם הביא המחבר כל זכר השמים וכל תהומות הארץ

חבל ומלוואה ימים וכל אשר בהם הא"ך הם עושים רצון מלך מלכי

המלכים הקדוש ברוך הוא והוא התעוררות גדול ומוסר רב בראות

האדם גודל השי"ת ועליו סיים המחבר

אשרי

בפניי ומעשה רב.
 פרק כ"ד הביא המחבר כל ללא
 השמים הא"ך הם עובדים
 להשי"ת באהבה עזה ובאמונה שלימה
 קן גם אהמו עם קדושו נעבדו
 באהבה ויראה אמן :

אשרי הלומד פרק זה בכל יום כי
 לכל הפחות פעם אחת בשבוע , גם
 שם מרגיחא דר"מ מוסר השכל
 מאד .

פרק כ"א הרבה ממונים והשתמשותם
 הזכרו שם .

פרק כ"ב כ"ג מוסר רב ליתן עיניהם

ס פ ר

ד ר ר ך ס ע ו ד ה

מהרב הקדוש האשל הגדול המקובל

מהר"מ פאפירש זצלה"ה

ת י ק ו ן ה ש ל ח ן

מקום שאינו יכול להאריך בלמודו כדרכו כל הימים .
וקראתי בשמו הנאה לו דרך סעודה .

ידוע מה שכתבו חז"ל על הנהגה מן העוה"ז בלא ברכה תחלה וסוף ,
וביותר מצות נמילת ידים ומעלתה , וברכת המוציא וברכת המזון
כידוע אל המשכילים בזוהר הקדוש וספרי המקובלים שמתוך האכילה
נעשה אדם מקדש מעט שמקריבים בו קרבנות , והשלחן הוא דומה
למזבח , וכמו שעל ידי הקרבנות מקריבים העולמות זה לזה , כן על ידי
אכילה שמכוון לתקן המאכל הרוחניות שבו ממעלה למעלה , מוונג
ומקרב יחד גוף ונפש שלו , וכל אחד ואחד נהנה מחלקו , והעיקר
שילמוד אדם קודם האכילה מעט קודם שיטול ידיו , וגם אחר האכילה
קודם נמילת ידיו במים אחרונים , כדי שתהא אכילה פנים ואחור בתוך
דברי תורה , ועל ידי זה יקויים באכילה ההיא זה השלחן אשר לפני ה'
כי התורה שבכתב נמרא הוי"ה , לכן אמר זה השלחן אשר לפני ה'
עיד מפני שיבה תקום , הכי נמי לפני ה' ר"ל שתלמוד תורה קודם
השלחן , על כן כדי לצאת ידי חובתו בכל מקום שאי אפשר ללמוד כדי
צרכו כדרכו בביתו כגון בדרך או בסעודה וכיוצא באלו , רשמתי מצת
חדושי דינים משולחן ערוך , וקצת עפ"י הסוד בענין נמילת ידים והמוציא
על פי סדר א"ב ללמוד אותם קודם נמ"י חיש קל מהר , וגם דיני בהמ"ז
וכום של ברכה גם כן עפ"י הסדר אל"ף בית ללמוד אותם בתוך
הסעודה קודם ברכת המזון , ולך אכול בשמחה לחמך וגו' :

ת י ק ו ן ה ש ל ח ן

קודם נמילת ידים על פי סדר אליף בית .

אם רוצה לאכול צריך לבדוק מקודם נקביו לעשות צרכיו כדי שיאכל
בקדושה וטהרה בגוף נקי , ויטול ידיו ויברך אשר יצר וכו' ואחר

כן יגע את עצמו בראשו, או בשאר מקום מכוסה, ויחזור ויטול ידיו לאכילה ויברך על נטילת ידים:

ברזא או תרנגול של נחשת בכלי או בכיור, צריך להסירו ולהחזירו בכל שיצבה ושפיכה בפני עצמו כדי שיהיה כח נברא, ולא סגי בלאו הכי, אבל הירא את ה' לא יטול ידיו מהכיור כי אם מהכלי: גדול שבמסוכים יטול ידיו באחרונה, ואם הביאו לו המים בראשונה, לא ידחה הנטילה, ועבירה היא בידו לדחות הנטילה, אלא יטול בראשונה ולא יפסיק בין נטילה להמוציא, וממנו יראו וכן יעשו שלא להפסיק אפילו ללמוד אם לא לעיין:

דברים המריחים שנותנים בתוך המים כשרים לנטילה, אבל דברים שנעשה בו מלאכה או שרה בהם פתו או חזרת או שאר מלאכה שנעשית בהם אסור ליטול ידים עם אותן המים, וכן מה שנותנים משקים עם הכלי לתוך המים קרים כדי לצנן המשקה, או כלים שנתבקעו מחמת החום נותנים אותם במים כדי שיכווצו, אותן המים פסולין לנטילת ידים, אבל לעמוד משקים בתוך המים כדי שלא יתחמם המשקה, כשרים לנטילת ידים, מים ששתה מהם חזיר או כלב, הביח והאחרונים אוסרין אותן מים לנטי, וכן מים שנשתנו מראהן פסול לנטי, ובמבילת הידים בארבעים סאה לא נפסלו מחמת שינוי מראה, רק יברך על טבילת ידים, ואם טובל ידים במים כשרים לנטילה וברך על נטילת ידים, ולהלכנו דרכים שאין להם מים מותר לתחוב הידים בשלג כל שיש ארבעים סאה מחוברים יחד אפילו השלג נמוך, וכן שלג שרוסק ונעשה מים כשרים לנטילת ידים, וטובלן אם יש בהם כשיעור, מי שיש לו מכה בידו ורטיה עליו, די לו שיטול שאר היד שלא במקום רטיה, וצריך צוהר שלא יגע ברטיה, שלא יחזרו המים שעל הרטיה ויטמא היד, או ישפוך בפעם אחד רביעית שאז לא נטמאו המים, ואם נפל הרטיה מידו בתוך הסעודה והחזירה אין צריך נטילה. מהרש"ל כתב בפרק כל הבשר מכל מקום ראוי לברוך צלצל קטן על הרטיה, שיעור כל היד עד קנה של זרוע, ויש אומרים עד חיבור האצבעות לכף היד, וראוי לנהוג בדעה הראשונה, ויתנה מתחלה שלא יהיה חובה עליו, שמא פעם אחד לא יהיה לו מים כל כך, וכן ראוי להתנות בכל דבר שאדם רוצה להחמיר על עצמו, ואם היד מלוכלך צריך כל היד נטילה לכולי עלמא:

הכלים שיש להם בליטה למעלה מגוף הכלי שזב המים דרך אותה בליטה שהוא גבוה מגוף הכלי עצמו בעין הכלים הנקראים בלשון אשכנזים קאן שיש לה בעין שפופרת או צינור גבוה משפת הכלי עצמו אסור ליטול ידיו דרך אותה בליטה, אלא ישפוך על ידיו מגוף הכלי, לפי שהבליטה אינו מקבל המים מחמת שהוא גבוה יותר מן הכלי, ועיקר הנטילה האצבעות כידוע להכמי הקבלה על מה מרמזים האצבעות וצריך לשפשף ידיו זה על גב זה, כי הנטילה והכלי והמים והשפשוף המה סודות גדולים, ושיהיו הידים נגובין וגם הכלי בשעת הנטילה:

ואם

ואם יש לו צפרנים גדולים יבדוק קודם נטילה אם יש בהם טיט או צואה יסיר מהם, כי מאוס ומקפיד עליו תוציץ, כי שנינו בנמרא כל שחוצץ במטילה חוצץ בנטילה ומהראוי לנהוג כל ימיו ליטול צפרנים בכל ערב שבת ואז מצוה גוררת מצוה, שעושה מצוה נטילת צפרנים לכבוד שבת, וגורר מצוה שניה נטילת ידים כראוי כתיקון רז"ל:

זוקף ראשי האצבעות למעלה כנגד הראש אחר הנטילה שנאמר ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי כדי שיתברכו כולם ממקום העליון וכדי שימצא מזון ושפע לכל העולמות כי המזון תלוי במים הראשונים שהם מימי חסד, ויאמר שאו ידיכם כודש וברכו את ה' ויאמר הברכה על נטילת ידים דוקא כל זמן שהידיים הן לחים:

חכמים תקנו נטילת ידים בחולין משום סרך תרומה, על כן טוב שיכוון קודם נטילת ידים בשביל מה הוא נוטל ידיו כי צריך כוונה בחולין כמו בתרומה:

טוב לשפוך רביעית מים בפעם אחת על כל יד, ואשרי מי שנוטל ידיו בשפע רב, דאמר רב חסדא אנא משאי ידי מלא חפנאי מיא ויהבו לי מלא חפנאי מיבותא, ולא לעשות על מנת לקבל פרס רח יעשה לכבוד הש"ת ביה והסרן לחיי עולם הבא, ואין להרהר שיש צדיקים הנוטלים ידיהם בשפע רב והמה עניים, ובהפך יש רשעים שאין נוטלין ידיהם והמה עשירים, בהדי כבשא דרחמנא למה לך, ואשרי מי שנוטל ידיו בשפע רב כדי להוציא את עצמו מן החששות שהם בדיני נטילת ידים:

יאמר המזמור לדוד ה' רועי לא אחסר (תהלים כ"ג) וגם התפלה על מזונו כמבואר, יאמר אחר ברכת המוציא כדי להוציא את עצמו מן הספק, אם לא בשבת רשאי לומר המזמור והתפלה הנ"ל קודם ברכת המוציא, מחמת שבשבת אין שייך הפסקה כי גם בשבת אין חזב לסמוך נאולה לתפלה וכאשר רוצה לעשות ולומר יעשה, רק שלא יהא הפסק בין ברכת נטילת ידים להמוציא:

כל דבר שמיבולו במשקה מן ז' משקים שסימנם י"ד שח"ט ד"ם והם יין דבש שמן חלב מל דם מים צריך נטילה בלא ברכה:
לא יפסיק בין נטילת ידים להמוציא יותר מכדי הידוך כ"ב אמות, לפי שדינו כסמיכות של הקרבן, ובין המקום של הסמיכה ולהמזבח היה רחוק כ"ב אמה, ושיעור הפסקה אף בלי דיבור כדי הידוך כ"ב אמה, ורמז לדבר כך יברך ישראל, וכל מי שסומך נאולה לתפלה אין השמן מקמרג כל אותו יום, ובן מי שסומך נטילת ידים לברכת המוציא, אין השמן מקמרג באותה סעודה, וסמך נטי' מן התורה שנאמר וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים טמא הוא, ואם שטף מהור הוא, ואמרו רז"ל המולץ בנטילת ידים נעקר מן העולם ה"ו ומנודה לשמים ועונשו להיות מגולגל תחת הרהיים, וסוף בא לידי עניות ורמז על נטילת ידים ר"ת עני, וינגבם היטב ותיכף יבצע על הפת בלי הפסק, ולא יגע בשעת אכילה

אכילה במקומות המכוסים באדם או לחבך ראשו , ואם נגע צריך לחזור
ציטול ידיו :

מצוה מן המובחר שהלחם יהא עשוי ארוך כעין וא"ו ובפרט בשבת
ווי"ט , צ'מזו , על שם הוי"ה במילואו בשעת המוציא , כי חתיכת
המוציא הוא כעין וי"ד , וה' אצבעות שבכל יד שאוחז בהם הפת הם שני
ההי"ן , והלחם הוא כדמות וא"ו , נמצא שמייחד שם הוי"ה בשעת ברכת
המוציא , ויש לזיזו , שיתן מעט ריוח בין הה' ובין מוציא שיהיה נראה
במפיק הה"א , וגם ליתן ריוח בין המ"ם של לחם ומ"ם של מן , וגם לומר
המוציא ולא מוציא , לפי שיש בברכת המוציא מ"ל אותיות כמנין וי"ד
ה"א וא"ו , וה' אחרונה אינה נזכר בברכה זו , לכן צריך לומר המוציא
כדי שיהיה ארבע אותיות של שם הוי"ה ב"ה במילואו , גם להתיי הה"א
של הארץ בקמ"ץ כידוע ליודעי חן :

נכון להיות זהיר וזרז ליתן מלה על השלחן כדי למבול חתיכת המוציא
ג' פעמים בתוך המלה וינעד בכל פעם , והוא עפי" סוד , כי מלה
הוא מדת הדין , והלחם ממדת הרחמים , לכן יטבול המוציא במלה
כדי שיגבר מדת הרחמים על מדת הדין כי המלה למטה והלחם למעלה ,
וגם כתיב על כל קרבנך תקריב מלה , והשלחן במקום מובה והמוציא
במקום קרבן , ובזמן שביה המקדש היה קיים היה מובה מכפר , ועכשו
שלחנו של אדם מכפר :

סומך שתי ידיו על הפת ואוחז בשתי ידיו שהם עשר אצבעות , שעשר
אצבעות רומזים על עשר ספירות , ועל עשרת הדברות , ועל
עשר תיבות ישכברכת המוציא , ועל עשר מצות שנעשה בפת , ועל עשר
תיבות שבפסוק ארץ חמה ושעורה וכו' :

עריכת השלחן שיהיה נקי ומכוסה במפה יפה , והוא מצוה לפי ששלחן
דומה למזבח , וזה בסים להדושה שנאמר וזה אל"י ואנודו ר"ת
זה 'השלחן אשר לפני יי , ואפילו אין לו לאכול דבר חשוב שיצטרך
כל כך הכנה , מכל מקום יחשוב בעצמו כאילו היה לו לאכול דבר
חשוב וסעודה גדולה , ובין השלחן בנקיות ובטהרה :

פרוסת המוציא עצמו ובדי נטילה מהחצי שנחתך ממנו פרוסת המוציא
לא יתן מהם לשום בהמה וחיה ועוף ולא לעכו"ם שהוא עבדו
וסמוך על שלחנו , ויאכל פרוסת המוציא , רק מעט ממנו ישאר עד
גמר אכילה ואז יאכל אותו על השובע כדי שישאר מעט המוציא בתוך
פיו באחרונה כמו אפיקומן כן כתוב בספר הסידים סימן תתצ"ד :

צריך לזיזו שלא להפסיק מעת שנותן פרוסת המוציא לתוך פיו ,
משעת לעיסה עד אחר בליעת המוציא , ואם הפסיק ודיבר שלא
לצורך סעודה קודם שיטעום החיך צריך לחזור ולברך ובש"כ אם דיבר
בין ברכת המוציא מרם נתן לתוך פיו פרוסת המוציא קודם שיטעום החיך
שצריך לחזור ולברך , וכן בכל הכרכות אם דיבר קודם שיטעום החיך
צריך לחזור ולברך , בשל"ה כתוב אם שכת ודיבר בדיעבד בשעת
טעימה

מעימה אין צריך לחזור ולברך, רק לבתחלה צריך לזוהר שלא יזכר
עד לאחר בליעת התיבת המוציא, ובלאו הכי אסור לדבר בשעת לעיסה
מפני סכנה, דהמירא סכנתא מאיסורא:

קודם כל ברכה וברכה הן המוציא או שאר ברכת הנהנין צריך לבזון
על מה שהוא מברך, ושהוא רוצה לתקן המאכל או המשקה
ההוא בברכה שמברך עליה, ובהנאת המאכל יכוון כדי שיהיה חזק
ובריא לקיים מצות ה' ולא להנאת עצמו ח"ו:

רבי אכילה ושתיה הוא רע לשמים ורע לבריות, על כן יוהר האדם
להרחיק את עצמו מהמותרות מאכלים ומשקים, ואפילו שעבשו
לפי שעה הם ערבים לפה ולחיד, אבל הם מזיקים לאחר זמן לאדם,
וזהו בכלל צדיק אוכל לשובע נפשו, ובכלל ונשמרתם מאוד לנפשותיכם
וגו' ולא יהיה בכלל ובטן רשעים תחסר:

שלחנו של אדם הוא דומה למזבח שהיו נהנים ממנו הכהנים והבעלים
ובזמן הזה דומים העניים לכהנים ונוטלים חלק הכהנים, ע"כ
זוהר שלא יאכל לבדו רק יתן חלק לעניים מסעודתו דרך כבוד ומנה
יפה דכתיב גבי כהנים ולמשה ולגדולה, וכן זוהר ליתן למשרתים מעט
מכל מיני מאכלים שלו ובפרט דבר שיש בו ריח טוב ואדם תאב לו כגון
דברים שנעשה בחומץ, ויארך בשלחנו, ותלמיד חכם ביותר צריך
למשוך ולהאריך בשלחנו כמאמר רז"ל ג' דברים מאריכין ימיו של אדם
ואחד מהם המאריך בשלחנו דלמא אתו עניים ויהיב להו, וכמו שהיה
במזבח נתן חלק לגבוה כן יתן משלחנו לעניים:

תלמוד תורה הוא עיקר שיעסוק בעת אכילתו, וזה חלק הגבוה של
הקרבנות שהבעלים אוכלים מהקרבנות, וכמו במזבח היו אנשי
מעמד ולומדים תורה, אף כאן צריך לדבר ד"ת, וכמו שהלויים היו
משוררין על הדוכן, אף כאן ברכת המזון הוא השיר, ואותן בעלי בתים
שמחזיקים בחורים לומדי תורה על שלחנם, אשרי להם בעולם הזה וטוב
להם בעוה"ב שמקיימין הכל תורה וענמי, וזה השלחן הוא מזבח כפרה,
ומי שאין לו פנאי לעסוק בתורה או שהוא לאו בר הכי, יאמר בחול
קודם ברכת המזון המזמור על נהרות בבל כדי להזכיר חורבן הבית
לקיים מה שנאמר אם לא אזכרכו וגו', ובשבת ויו"ט ושנים שאין אומרים
בהם תחנון יאמר שיר המעלות בשם ה' את שיבת ציון וגו', אבל אני
כך קבלתי שיאמר מזמורים אלו כולם נמי של מים אחרונים ויאמר גם
כן מזמור של יום בכל פעם, ואחר כך יטול ידיו למים אחרונים, אבל
בעלי תורה לא יסמכו על זה, רק יהיה לו ספר מיוחד ללמוד על שלחנו
במשנה או באגדה, ועיקר לקבוע ללמוד בספרי יראים, ויהדר תמיד
אחר זימון שלשה אם אפשר:

סליק סדר דרך סעודה:

תיקון הסעודה

קודם ברכת המזון על סדר אליף בית.

אף שכתב הגאון רמ"א ז"ל בש"ע שאין אנו נוהגין לייטול מים אחרונים מפני שאין מלח טרומית מצוי בינינו, מכל מקום הירא והחרד על דבר ה' יחוש לעצמו לייטול ידיו למים אחרונים כדינו דוקא בצונן ובתוך בלי או תחת שלחנו במקום רצפה, כשם שהיו נותנים הל"כ מהקרבנות מהעשן המתעקף לצד צפון, כך המים אחרונים המה חולקא דמסאבא כידוע לידועי חז"ן, ולפיכך נקראים מים אחרונים חובה על שם המקבל, ואף כשאוכל יחידי ואפילו פת הרבה שידיו נקיות אפילו הכי צריך נמילת מים אחרונים, ובשעת הרחיצה יאמר פסוק זה, זה חלק אדם רשע מאלקים ונחלת אמרו מאל, הטי"ז ומ"א כתבו שיותר לייטול ידיו למים אחרונים בשאר משקים:

בברכה רביעית של בהמ"ז יאמר בכל יום ויום ולא שבכל יום ויום בש"י, בשל"ה כתוב בהג"ה ח"ל באתי להזהיר המונים, אפילו קצת לומדים, שטועים בזה מפני הרגילות שבהם שאמרו על הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו אלהינו, כנשימה אחת, ואינו נכון, אלא כך צריך לומר, אלהינו אבינו רענו שיתן לנו מזונותינו ופרנסנו, וגם מצת אומרים אבינו מלכנו, טועים הם, דלאו אורה ארעא להזכיר מלכותא דשמיא עם מלכות בית דוד, וגם צריך לומר כפי כל ה' ולא בפה, וגם צריך לומר זוננו במלאפוס, ויאמר הוא היטיב לנו הוא מיטיב לנו הוא ייטיב לנו, וכל טוב בחולס, ומכל טוב במלאפוס, ויאמר מעם ה' ולא מאת שמה יבליע ויבא ה"ו לידיו חירוף, וגם אם המסוכים אוכלים על שתי שלחנות בחדר אחד, יאמר המזמן על שלחנות שאכלנו מעליהם: נך הוא שם ע"א שנאמר העורכים לנד שלחן, לפיכך צריך להסיר הפת שלמה בעת שמברך ברכת המזון, אלא ישאר פרוסת לחם אחד או יותר על השלחן בשעת ברכת המזון כדי שלא יהא השלחן ריקם בשעת בהמ"ז:

דבר תורה ג' ברכות של ברכת המזון, והם ברכת חזן, והאר"ן, ובונה ירושלים, לפיכך אפילו יחיד המברך יאמר בקול רם, שהקול מעורר הבונה לקיים מצות עשה מן התורה, ואפילו יחיד צריך לענות אמן אחר ברכת עצמו של בונה ירושלים, לפי שהוא סיוע הברכות של תורה, ויאמר ירושלים ראשון בפת"ח תחת הלמ"ד וירושלים שני בקמ"ץ תחת הלמ"ד בני סוף פסוק הוא, וימתין מעט ואח"כ יאמר אמן בלחש: היתר חגורתו בשעת ברכת המוציא, ובשעת ברכת המזון אם אין לבו רואה את ערותו שפיר דמי, אבל אין רשאי לברך אם לבו רואה את הערוה, וכן בכל תפלות ותשבחות להש"ת לא יברך אם לבו רואה את הערוה:

ואם אכל דבר איסור אע"פ שאינו אסור אלא מדרבנן אין מומנין עליו, ואין

דרך סעודה

ואין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף, ואם אכל ושתה דבר איסור במקום סכנה מברך עליהם תחלה וסוף:

זימן בשלשה, ושנים מהם אכלו כדי שביעה, ואחד לא אכל כדי שביעה, אם יודעים כולם לברך בהמ"ז, לא יברך אותו שלא אכל כדי שביעה, אבל אם אותם שאכלו כדי שביעה אינם יודעים לברך בהמ"ז, יבול זה שלא אכל כדי שביעה לברך בהמ"ז, וכן אם קצת אכלו ושתו, וקצת אכלו ולא שתו, יברך מאותן שאכלו ושתו ולא מן אותן שאכלו ולא שתו, לפי שאלו חייבים מדברי תורה ואלו אין חייבים רק מדרבנן, והכל בדיעבד שפיר דמי, שלשה שאכלו יחד ושכח אחד מהם וברך, יכולים השנים לזמן על השלישי, אף על פי שכבר בירך יכול לומר ברוך שאכלנו משלו, והן יוצאים ידי חובת זימן והוא אינו יוצא שאינו זימן למפרע:

חייבים כל המסובים לברך מלה במלה בלחש עם המברך בהמ"ז אפילו חתימת הברכות רק ימהרו מעט ויקדימו את עצמם לגמור כל ברכה כדי שיוכלו לענות אמן על כל ברכה של המברך בהמ"ז, והיה בתפלה מחוייב כל אחד למהר את עצמו כדי שיענה אמן, ומחוייב האורח לומר לבעל הבית הב לן ונברך, כי בזה מתישים כח הסטרא אחרא: טוב ונכון ליתן הכובע על ראשו בשעת בהמ"ז מלכד הקאפ"ל שעל האשו כמו בתפלה, משום הכון לקראת אלהיך ישראל, וכן נוהגים המדקדקים במצות:

יתחיל המברך בהמ"ז בזמון ברוך הוא וברוך שמו, ברוך אתה וגו', אבל יחיד המברך בהמ"ז לא יאמר ב"ה וב"ש, רק יתחיל ברוך אתה וכו', ומחוייב לכוין ה' שמות הו"ה ואדני' בשילוב כזה יאהרונהי על כל ארבע ברכות, על כל ברכה ב' אותיות בשילוב, כמו כן בתפלת י"ח, מחוייב לכוין השני שמות בשילוב, ואם לא כוון, עליו נאמר נתנני אדני' בידי לא אוכל קום, ואם מכוון כראוי אשרי לו:

כשאומר המברך ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו, יענו המסובים אמן וזהו גמר הויסון, ואחר כך יתחיל המברך ברוך הוא וברוך שמו, ואם בא אחר שלא אכל עמהם ושמע כשאומר המברך ברוך שאכלנו וכו', יענה גם כן אמן, ואם בא ושמע שאמרו המסובים ברוך שאכלנו וכו' יאמר ברוך שמו תמיד לעולם ועד, וכן הדן גבי עשרה אם היה שם כשגמרו לאכול ולא אכל עמהם שעונה אחר המברך ואחר המסובים כדלעיל, ויענה גם כן אמן כשמסיים המברך אל חסרנו דהו גמר ברכה רביעית, ולא כיש טועים שעונים אמן אחר בכל עת ובכל שעה קודם ועל הכל, וגם אחר לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד שמעות גמור הוא:

לא קטר לנו וא' יקטר בנקודות אלו דוקא כי הנקודות אלו עולה במנין לחם:

מסלקין הסכין מן השלחן בשעת ברכת המזון, בחול דוקא משום לא תניח

דרך סעודה

אניף עליהם ברזל, כי השלחן בזמן הזה במקום המזבח ודרשת רז"ל ידוע, אבל בשבת ויום טוב אינו צריך לסלק, לפי שאז הוא שעת שלום ואין שליטה לעיניו וסויעתו בבלי זיין:

נהגו המדקדקים במצות לומר קודם בהמ"ז הנני מוכן ומוזמן לקיים מ"ע של ברכת המזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך זו ברכת המזון, על הארץ זו ברכת הארץ, הטובה זו כונה ירושלים, פשם יחוד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, וכן קודם כל מצות עשה יאמר הריני מוכן ומוזמן וכו':

סעודה שלישית שנמשכה עד תוך צ"ג מוצאי שבת, יאמר רצה דאזלינן בתר התחלת הסעודה, וכן אם הל ראש חודש בשבת יאמר גם כן יעלה ויבא, דאגב דמחויב לומר רצה משום דמצוה להוסיף מחול על הקודש יאמר גם כן יעלה ויבא, אבל אם הל ר"ח ביום א' ונמשכה סעודה שלישית לתוך הלילה, לא יאמר רק יעלה ויבא משום שעכשיו הוא ר"ח ממש, ולא יאמר רצה שהוא רק משום הוספה מחול על הקודש ושניהם לא יאמר ממה נפשך דלא שפיר אמרו, וחולקים הגאונים בדין אם לומר רצה בלבד מחמת דאזלינן בתר התחלת הסעודת שבת, או לומר יעלה ויבא לבד, ולסוף הביאו אחרונים אם רוצה לצאת ידי שמים וכל הדיעות יאכל בלילה עוד כזית לחם ויוכל לומר רצה וגם יעלה ויבא, ואם הל ר"ח בחול ונמשכה סעודתו בר"ח לתוך הלילה, אז לא יאמר יעלה ויבא כבהמ"ז, מפני שאין מצוה בר"ח להוסיף מחול על הקודש:

עונין אמן אחר כל הרחמן, וכן אחר כל תהנה ובחשה, אף על פי שאין בה הזכרת השם, כי כן מסקנת כל הפוסקים:

פיו של כוס ברכת המזון צריך להיות רחב למעלה כדי שיוכל לתת עיניו בו, וכדי שיוכל לשתות מלא לוגמיו בבת אחת, על כן אין לברך בהמ"ז על כוס שקורין גלאק גלאו, וכשמברך בהמ"ז בלא זימן שלשה, אסור ליקח כוס של בהמ"ז בידו עפ"י קבלה, רק יניח הכוס על השלחן:

צריך לאחוז הכוס על כף הימין שיהיו ראשי אצבעותיו וקופות למעלה, ולא ראשי האצבעות סביב הכוס כמו שהעולם נוהגין לעשות, וסימן ואתן את הכוס על כף פרעה דייקא, וצריך להגביה את הכוס לכל הפחות טפח מהשלחן:

קודם שיתחיל לברך ברכת המזון יאמר הפסוק כוס ישועות אשא ובשם ה' אמרא, 'איש'א ר"ת אה"ה אשר אה"ה, רענו בשוא וכן נדפסת בגרסית, שאתה זן לא נכון לומר בסג"ל רס דווקא כמ"ץ שאתה כמו שאמר גרעון למלאך, וכן יראו שאחר בהמ"ז יאמר פותח את ירך ובני ברוך הגבר ובני ה' עוז לעמו יתן ובני, ולא כאותן שנוהגים לומר ברוך ומשביע ארעבים ומשקה לצמאים, כי זה אינו פסוק: שכר דבש ויין ששתו בסעודה לא יברך בהמ"ז על כוס שכר כי אינו מן מינים ממש אלא מעמא בעלמא, אבל מקומות שיש שכר טוב

טוב וחביב עליהם יותר מדבש מותר לזמן על השכר :
 תשעה שאכלו דגן , או אפילו שבעה , ושלשה אכלו ירק , או שתו
 כוס אחת עמהם , חוץ מן המים שאין מצטרפים , יכולים
 להצטרף עמהם לומר נברך אלהינו וכו' אבל טפוי משלשה לא , דבעינן
 רובא דמינכרא , והמברך צריך להיות מאותן שאכלו דגן , וכן אם היו
 שנים ונתנו כוס אחד לאחר לשותות , יכולים גם כן לצרף אותו בדיעבד ,
 ולכתחלה לא יתנו על מנת כן לשותות אם יש לו כזית לאכול , לא יאמר
 ונאמר אמן , אלא ואמרו אמן , ויאמר אמן אחר כל הרחמן הוא . מאחר
 דברכת המזון הוא מצות עשה מן התורה , ראוי לכוון בברכת המזון יותר
 ובדקדוק שלא יבליע , ובקול רם , כי קול מעורר הכוונה , אפילו אם אוכל
 בין המסובין , גם יש נוהגין לברך דומא בתוך הסידור . כתב ט"ז כיון
 דנשים מחוייבות מדאורייתא לברך בהמ"ז , על כן בעת הזימון מחוייבת
 האשה וכל בני בית לישב לפני השלחן בעת בהמ"ז לברך מלה במלה
 עם המברך :

תוכחת מוסר מהרחקת תאות הגופניות .

עיקר וכלל גדול להרחיק את האדם מן העבירה , היא מניעת התאוה
 במאכל ובמשקה ובשינה , דהיינו שיעשה לו זמן קבוע ביום
 לסעודת שחרית , ולערב לסעודת ערבית לפי חינונו . וביתר היום יותר
 טוב שלא לאכול כלל , ואם לפרקים יצטרך לאכול גם כן בצעדים , אזי
 יאכל דבר מועט , ועכ"פ כל אכילתו יהא במדה ובמשקל מאוני צדק
 דהיינו לפי שהוא אדם , ולפי המאכל שלפעמים מחמת שהתכביל
 בסים , נאכל יותר , או לפעמים מחמת שאוכל מאכל תאוה אינו שבע
 מאכילה מועטת , לכל זה יזהר מאוד מאכילת גסה שלא ימלא כרסו
 יותר מכדי חיותו , ולא ישב לאכול מתוך כעס ומריבה , עד שישקיט
 מאתו הכעס והחמה , וקודם האכילה יבדוק נכביו , וזהו כלל ועיקר
 גדול בעבודת השי' , למעט בתאות מאכלו , דהיינו קודם שיתחיל לאכול
 יראה ויביט בפת ובמאכל שבמערה , וישער לו שיעור מאכלו כמה צריך
 לאכול ממנו שלא להוסיף עליו , והשאר ישאר לכבוד השי' , שאם לא
 יעשה לו מתחלתו סייג וגדר , ויאכל בלי שיעור , אוי בכל פעם יתאוה
 יותר ויאכל בלי שיעור כבהמה , וזה קלקול גדול וביטול ללימוד ולעבודת
 הבורא יתברך שאינו יכול אחר כך ללמוד כראוי או להתפלל בדרם
 מלא , לכן שומר נפשו ורגלו עצמו שלא להתחיל לאכול עד שישער
 מתחילה במאכלו כני"ל , ולעולם יסתלק בעוד שהוא תאב לאכול , שזה
 טוב לגופו ולנשמתו , כי רוב חולי הגוף באים מחמת אכילה גסה , גם
 היא מניעת הלימוד מאוד , וכ"ש שהיא מניעת התפלה , ויהא כל אכילתו
 לשם שמים , דהיינו שיחשוב ויגמור בדעתו בשעת אכילתו שאינו אוכל
 כדי למלאות כרסו ותאותו , רק יגמור בדעתו שאוכל רק בשביל חינונו
 ישידיה

שיהיה בריא וחזק וריון לעבודת השית לעסוק בתורה ולקיים המצות ,
 וצריך לזהר מאוד בזה לגדור עצמו מאכילה נסח , ובפרט מהדברים
 שיש בהם חשש תולעים או שאר איסור , או דברים העלולים להביא
 לידי קרי חיי. ואף באכילת מצוה כגון בשבתות ויו"ט ישמור מאוד לנפשו
 שלא ימלא כרסו כבהמה , ויהא חכם עיניו בראשו, ויזכור שמחמת רוב
 אכילה ובא לביטול תורה ולביטול עבודת הבורא , וישכיל ויבין בדעתו
 שהאכילה אינו רק מעשה בהמה , וכל מה שמרבה באכילה , או מרבה
 זבל במעיו , ומרבה בשר מרבה רמה וההימשש לשאר תאות העולם הזה,
 דהיינו תאות השונה , ותאות המשגל לא יהא נחשב בעיניו לבלום רק
 לקיים מצות פריה ורביה , ומצות עונה הכתוב בתורה , והשיגה תהיה
 גם כן רק לקיים בריאת גופו לעבודת הבורא ולא יותר , וידוע תדע
 שלפעמים יקרה באדם שהוא תאב מאוד לאכול איזה מאכל שהוא טוב
 למראה ונחמד לעינים או שהוא תאב מחמת רעבון או שיחליש לבו ,
 זה הכל אינו אלא מעשה שמן שיש בידו להחליש את האדם בכאב לבו
 או בכאב ראשו ולעשות לו תאוה ותירה אל איזה דבר , או להרעיבו ,
 או להפיל תרדמה על האדם כדי לבטלו מעבודת הבורא ומעסק התורה
 ומקיום המצוה , ולקרוב את האדם אל החומריות , לכן מי שהוא ערום
 בדעתו ויש לו לב משכיל , או ישכיל ויבין בתוך אכילתו איזו מהאכילה
 שהוא צריך לבריא גופו , ואיזהו מהמותרות שראוי לפרוש ולהתרחק
 ממנה , כי היצר הרע הוא מסבב את האדם תמיד בתחבולותיו ואורב לו
 ופורש את רשתו עליו לצוד אותו ולהחמיאו , וכיותר בשעת האכילה
 הוא בוער בו באש תאותו לאכילה נסה ולמותרות כדי שיופרש ונתק
 מעסק התורה והמצות , אך מי שהוא בעל שכל זך ואינו מעולל
 בתאות החומריות , יכול הוא לפרוץ גדרו מאתו , והאויב כבוש תחתיו ,
 ואתה תמשל בו , אך צריך לזה הסתכלות והתחכמות גדולה האיר
 לכבוש את יצרו זה צריך זהירות וזרירות גדולה ;

מצאתי כתוב בספר המידים כל מעשיך יהיו לשם שמים , לא יהא
 אדם הולך לאכול או לישן שיהיה בריא ושמך לעסוק בדברי
 העולם הזה ולהיות רודף אחר הממון , אלא יאכל וישן כדי שיוכל לעמוד
 ביראת הבורא ולעסוק בתורתו ובמצותיו וכשהוא נוסף לדין או כשמכרך
 על הפירות או על המצות השגורות בפי כל אדם , יכוין לבו לברך לשם
 בוראו אשר הפליא חסדו עמו , ונתן לו הפירות או הלחם ליהנות מהם
 וצוהו את המצות , ולא יעשה כאדם העושה דבר מנהג ומוציא דברים
 מסווי בלי הגיון הלב , ועל דבר זה חרה אף ה' בעמו ושלח לנו עבדו
 ישעיה ואמר יען כינגש העם הזה בסויו ובשפתיו כבדוני ולכם רחק ממני
 ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה , אמר הקב"ה לישעיה , ישעיה
 ראה מעשי בני כי אינם אלא לפנים ומהויקים בו כאדם שמחזיק ונוהג
 מנהג אבותיו באים בביתו ומתפללים לפני תפלות הקבועות כמנהג אבותיו
 לא בלב שלם , הם מנקין את ידיהם ומברכים על נטילת ידים וכוצעים
 ומברכים

ומברכים ברכת המוציא, ושותים ומברכים כמו שהדבר שגור בפייה אך בעת שהן מברכין אינם מתכוונים לברכנו בכל לבם, על בן חרה אפי ונשבעתי בשמי הגדול לאבר החכמים היודעים אותי ומברכים אותי כמנהג ולא בכונה, דכתיב בתריה לכן הנני יוסף להפליא את העם הוזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמו ובינת נבוננו תסתתר, לפיכך הוזהרו חכמים על הדבר ואמרו ועשה דברים לשם פעלם, כי כל אשר ברא הקב"ה בעולמו לכבודו בראו:

סדר נטילת ידים לסעודה וקצת הלכותיה.

(א) גרסינן בגמרא המולץ בנטי' בא לידי עניות, ופרשי שאינו רוחץ ומשפשף יפה אלא מעט מים כגון רביעית בצמצום, א"ר חסדא אנא משאי מלא חפנאי מיא ויהבו לי מלא חפנאי טיבותא, ועל כן אין ליטול ברביעית מים בצמצום אלא יטול בשפע גם על חפניו עד הפרק, דהיינו עד מקום הבור כף היד לקנה הזרוע, וזהר לעיין היטב שיגיעו המים בכל שמה היד סביב, וגם בכל אורך האצבעות וברחבן סביב, ויהיה ריוח מעט בין אצבע לאצבע, ויהיו מוגבהין כלפי מעלה קצת, בכדי שיגיעו שם המים היטב, וגם על ראשי האצבעות, ואם בשפיכה אחת לא הגיעו המים בכל שמה היד, אין תקנה לשפוך על אותו מקום לבדו שלא הגיעו המים, שאין נטילה לחצאין, אלא צריך לחזור ולשפוך על כל היד כבתחלה:

(ב) הרוצה לקיים מצות נטילת ידים לדבריו הכל, צריך לזהר לשפוך על כל יד שתי פעמים לעולם, אף שישך רביעית ויותר (ראב"ד ורשב"א מהירושלמי וכו') יוסי רפיב דידים דלא כר"מ, ושיגיעו המים בכל שמה היד סביב עד הפרק כמו בשפיכה הראשונה ממש, כי המים שעל היד משפיכה הראשונה נטמאו מהיד, והמים השניים מטהרים את הראשונים, ולכן צריך לשפוך שני פעמים רצופים, ולא יגע בכלי בידו הלח בין שפיכה לשפיכה פן יגע בידו השנית בלחלוחות זו שעל הכלי שבאה ממים טמאים שעל ידו הראשונה, ואף שיחזור וישפוך על ידו השניה שני פעמים אין המים שעל יד זו מטהרת את לחלוחית מים טמאים שנטמאו מיד הראשונה:

(ג) ואפילו אחר ששפך שני פעמים על יד זו וזהר שלא יגע בה בידו השניה שאינה נטולה, ואם נגע צריך לנגבה במפה תחלה יפה מהמים הראשונים שנטמאו בנגיעת יד הטמאה שאינה נטולה, ואחר כך חוזר ושופך עליה שני פעמים כראוי, וכן יעשה אם נגע בה אחר ששפך עליה פעם אחד, וכן אם נגע בה איש אחר שלא נטל ידיו: וכן אם אחר שנטל ידיו ונגבן נגע ביד איש אחר ששפך עליה פעם אחד לבד או בלחלוחית שעל הכלי הבאה מיד האיש הוא ששפך עליה פעם אחת לבד שהם מים טמאים, מקנחה היטב ויחזור ויטול ליד

זו שנגב בה נמילה כשירה לשפוך עליה שני פעמים כראוי , ואפילו באמצע הסעודה ואין צריך לימול ידו השניה וכדין הנוגע בידו במקום המינופת באמצע הסעודה :

(ד) ואחר ששפך שני פעמים על יד זו ושני פעמים על יד זו , מצות חכמים לשפשפן יפה זו בזו למהרה יתירה , ולפי ששפשוף זה הוא מכלל מצות נמי , לכך יברך ברכת נמי קודם ששפשוף זה , כדי שתהא הברכה כמו עובר לעשיית המצוה כשאר ברכות המצות אף שאינה עובר לעשייתה ממש , שלא רצו חכמים לתקן לברך קודם הנמילה ממש , לפי שמן הסתם אין הידים נקיות , ואם לא בירך קודם השפשוף יברך אסר כך קודם הניגוב , ואם שכח יברך אחר כך :

(ה) ועל פי המכלה יש להגביה ידיו בשעת הברכה , ואין לומר ואשא כפי כוי , כי אין להפסיק בין נמילה לברכתה כלל , וצריך לתכפן בכל מה דאפשר , ויש לשפוך על יד ימין תחלה ואחר כך על יד שמאל , אך על פי המכלה יקה הכלי עם מים ביד ימינו תחלה ויתננו לשמאלו , וישפוך בשמאלו על יד ימינו תחלה ואחר כך ישפוך בימינו על שמאלו :

(ו) קודם הנמילה צריך לעיין בידיו אם אין עליהם שום דבר החוצץ , צפורן שהוא גדולה והיא עודפת חוץ לבשר צריך לנקר הצואה שתחתיה חוץ לבשר משום הציצה , ובצק אפילו כנגד הבשר החוצץ , ואם יש עליהן איזה לכלוך , וצריך להעבירו תחלה על ידי שפשוף מים יפה יותר לקנח ולנגב המים יפה , מהיד קודם נמילה כי הם מים שמים ויטמאו את מי הנמילה :

וכן היוצא מבית הכסא ונוטל ידיו לברך אשר יצר צריך לנגב היטב תחלה קודם נמילת ידיו לסעודה אך מן הדין יכול לברך אשר יצר אחד ברכת ענמי , ואין בזה משום הפסק בין נמילת ידים לסעודה , אבל צריך לזהר מלהשיה ביגתים אפילו שיחה קלה , ואפילו לצמוד לא נכון :
(ז) וצריך לזהר שיהיו המים כשרים לנמילת ידים , והיינו שלא נשתנו מראיהם ולא נעשה בהם שום מלאכה , שאם נשתנו מראיהם בין מחמת מקומם בין מחמת דבר שנפל לתוכם , כגון שנפל לתוכם יין או שכר , וכן אם נשתנו מראיהם מחמת עשן או מחמת דבר אחר פסולים לנמייה אבל אם נשתנו ונעשו עכורים מחמת עפר ושיט כשרים , אך אם הם עכורים כל כך עד שאין הכלב שותה מהם פסולים , וכן אם אין הכלב יכול לשתות מהם מהמת שהם סרוחים או מרים או מלוחים פסולים , ולכן מי הים פסולים לנמייה :

(ח) אבל מותר להטביל ידיו בים וכן כמי גשמים המכונסין בקרקע אף שהם סרוחים ועכורים עד שאין הכלב יכול לשתות מהם והוא שיש בהם ארבעים טאה שהם ראויים לטבילה , וגם יהיו מכונסים באשבורן ולא זוחלין והולכין שמי גשמים הזוחלין פסולים לטבילה :
אבל כמעין מטבילים הידים אפילו בזוחלין ואפילו בפחות הרבה מארבעים

מארבעים סאה , אלא שהידיים מתכסים בו לבד , וכשעת הדחק יש לסמוך על יש מקילים בנמילת ידיים להמבילין במי גשמים או הפשרת שלגים המכונסים שבאכורן אף על פי שאין בהם ארבעים סאה , אלא כדי לכסות הידיים בלבד , כגון המהלך בדרך והוא רחוק מאוד מהמים או שאין עמו כלי לשאוב וליטול ממנו לידיו או שהם סרוחים או עכורים שפסולים לנמילה , אבל אין להקל להמביל בשאובים שבקרקע אפילו יש בהם מ' סאה ולא בשלג שאינו מרוסק שעל פני הארץ אף על פי שמחובר יחד כדי מ' סאה ויותר . אבל מותר ליטול ידיו בשעת הדחק , בשכר שלנו , או במי רבש , שעיקרן מים ואין בהם משום שינוי מראה , הואיל ונשתנה לשבח :

(ט) מלאכה הפוסלת במים כיצד , כגון ששכשך בתוכם איזה כלי הצריך הרחה להדיחו בהם . וכן ירקות הצריכים הרחה , או ששרה בתוכו ירקות כדי שלא יכמשו , או ששרה בתוכו כלים שנתבקעו בימות החמה כדי שיתכווצו , וכן שאר כל דבר שנשרה בתוכם במכוון , ולא שנפל לתוכם מאליו , וכן אם העמיד בתוכם כלי של מים חמים או של יין לצננם הרי זה מלאכה ופוסלת , ואין צריך לומר מים שמדד בהם איזה כלי לידע מדתו . והיוצא מבית הכסא או שנגע במקום המטונף שבגופו שצריך לנקות ידיו ושכשכן תוך כלי של מים נפסלו אותן המים לנמילת ידיים , ואפילו טבל בהם אצבעו הקמנה לנקותה נפסלו כל המים שבכלי , אבל אם חפץ מהם בחפניו ומשפשת ידיו לנקותן במים שחפץ , הרי המים הנשארים בכלי לא נעשה בהם מלאכה וכשרים . ומים כשרים שנפלו לתוכם מעט מים פסולים במלים ברוב :

(י) בהמה חיה ועוף ששתו מכלי של מים הרי המים הנשארים לא נעשה בהם מלאכה וכשרים . אך אם שתה מהם כלב או שאר דבר מאום כל שבני אדם נמנעים לשתות מים הנשארים בכלי משום טיאוט , יש פוסלין משום שנעשו כשופכים , וטוב לחוש לדבריהם :

בעבור שנשאר מקום חלק אמרתי להציג פה ג"כ חפלה זו מה שמצאתי כתוב בסידור של הרב כמוהר"ר מא"ר פאפירש וצללה"ה , וזה לשונו : בקשה זו כל האומרה בנקיות ובטהרה , לא יחזק לא ביום ולא בלילה בכל מקום שהוא הולך בים וביבשה ובנהר , ולא יירא ממויכות וליצין ושידין , ופניו יהיו מזהירין וימצא חן בעיני כל רואיו ולא יארע לו כל רע בעוזה :

אנא ה' אלהי שמע אל תפלת עבדך ואל תחננוני , ותשמרני ביום ובליילה מן המויכות ומשידין ומחלאים רעים ומחלומות רעים ומכל גזרות קשות המתרגשות , צוה למלאכך הקדושים הממונים על התורה ועל

ועל החיבה שיאירו שערי לבי ויפתח לבי בתורתך, ותמע ברעיוני יראתך שאנכי עפר ואפר רמה ותולעה, נכה לב, ושפל רוח, צל עובר וציץ השדה, באתי להפיל תחנתי לפניך, ולבקש רחמים מלפני כסא כבודך כי אתה קרוב לכל קוראריך, ומצוי לכל דורשיך, ועשה נא בקשתי בדצון מלפניך, ומהר שאלתי כי אתה יצרתני ואין לי אל אחר מכלעדיך, אנא סלח נא לעוני כגודל חסדך ככתוב ויאמר ה' סלחתי כדברך, ה' יצמעה, ה' סלחה, ה' המשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נכרא על עירך ועל עמך, כי עמך הסליחה למען תורא, אחרי ה' אלהיכם תלכו, ואתם הדבקים בה' אלהיכם היים כולכם היום:

מיב בספר שלחן המהור דיני ברכת הנהנין ודיני דברים הבאים בתוך המעודה ושאר דינים מלוקטים שהם צורך גדול לעולם לידע אותם כי לאו כולי עלמא דיני גמירי:

(א) צריך לכוון בכרכתו בשם הוי"ה, בקריאתו באדנות שהוא אדון הכל ובכתיבתו הוי"ה שהיה הוה ויהיה ויאמר הברכה מלה במלה, וכוננה זו גם כן לתפלה:

(ב) כשרוצה לאכול איזה מאכל, או פרי יקח ביד ימין ויברך ברכה הראויה, וכן לשותות יקח הכוס ביד ימין ויברך:

(ג) כשרוצה לאכול פירות שדרכם להתלע, יפתח הפרי קודם לראות אם לא התלע ואחר כן יברך, וכן אנוזים ישברם

קודם הברכה מטעם שלא להפסיק בין ברכה לאכילה, וכן בציעת הפת צריך שיחתוך קודם הברכה מטעם זה, חוץ בשבת צריך להיות שלם:

(ד) אם שכח לברך על המאכל יכול לברך כל זמן שיש לפניו מאותו מאכל, ואם מסופק, ספק ברכות להקל, מלבד אם מסופק

בברכת המזון צריך לחזור ולברך, דספיכא דאורייתא היא, והני מילי באנשים, ובנשים בעיא היא בגמרא ולא איפשטא, לכן צריכה להדר

או שתאכל להם כשיעור זית ולברך המוציא וברכת המזון, או תשמע מאחרים ותכוין לצאת ידי חובתה, וגם המשמוע יכוין להוציא אותה,

ומי שהוא ירא שמים ומסופק בברכה אחת מעין שלש, לפי דעת המור הוא דאורייתא צריך להדר שיאכל מאותו המין ויברך ברכה הראויה

ואחר כך יברך ברכה אחת מעין שלש וכוין להוציא הספק רמיאכל כשיעור:

(ה) אם טעה ויברך בורא פרי העץ על פרי האדמה לא יצא אבל אישכא יצא, ועל כולם אם אמר שהכל יצא חוץ מן הפת, ומיהו לכתחלה לא יסמוך על זה רק ילמוד סדר הברכות:

(ו) לברכה ראשונה אין צריך שיעור, אף שהאובל או המשקה הוא פחות מכות, מטעם שאסור ליהנות מעולם הוה בלא

ברכה, אבל לברכה אחרונה צריך שיעור כזו, דהיינו חצי ביצה, ואם אכל דבר שהוא בריה כגון יאגדים או מיני קמניות יש דיעות מחולקות.

יֵא שֵׁאִיִּלּוּ לֹא אִכְל אֶלֶא אַחַד אֶף שֵׁאִין בַּה כּוּיִת צְרִיךְ לְבַרְךְ מַחֲמַת
 שְׁהוּא בְרִיָּה , לְכֵן יֵאבֵל אוֹתוֹ מִן הַרְבֵּה כְּשִׁיעוֹר חֲצִי בִּיצָה , וְאִם אֵין לֹ
 רַק פְּרִי וְאֵין בַּה כְּשִׁיעוֹר , יֵנִיחַ דְּבַר מוּעַט מִהַפְּרִי כְּדִי שְׁלֵא יִצְמַרְךְ לְבַרְךְ
 בְּרַכָּה אַחְרוֹנָה , וְאִם הַגְּרֵעִין רְאוּן לְאִכִּילָהּ , יֵנִיחַ הַגְּרֵעִין וְיֵאבֵל הַפְּרִי :
 (ז) בְּרַכַּת בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ , פִּירוֹת הַגְּדֻלִּין עַל יְדֵי הָאֵילָן שְׁאוֹתוֹ הָאֵילָן
 עֲצָמוֹ עוֹמֵד בִּימֹת הַחוּרָף וּמוֹצִיא פִּירוֹת לְשָׁנָה הַבָּאָה ,
 דִּהְיִינוּ מֵעֲרָשִׁין וְיִינָשִׁיל וּבְדוֹמִיָּהֵן מְבַרְכִין בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ , וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא
 נַפְשוֹת הֵינּוּ אִם אִכְל כְּשִׁיעוֹר חֲצִי בִּיצָה , וְעַל פִּירוֹת שְׁכוּרִין מֵאֵילָנִים
 שְׂמוּצָצִין הַמְּשַׁקָּה חוֹרְכִין הַקְּלִיפָה עִם הַגְּרֵעִין אֶף שְׁגֻדֻלִּין עַל הָאֵילָן
 מְבַרְכִין שֶׁהֵבֵל , וְעַל פְּאוּדִילָיִם מְבַרְכִין שֶׁהֵבֵל וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נַפְשוֹת ,
 וְאִם בִּירְךְ בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ יֵצֵא , וְעַל תַּאֲנִים וְעַנְבִּים וְרִמּוֹנִים חִיתִים
 וְתַמְרִים , מְבַרְכִין בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ , וּבְרַכָּה אַחְרוֹנָה עַל הָעֵץ וְעַל פְּרֵי
 הָעֵץ וְכוּי כְּדִלְמַטָּן :

(ח) עַל פִּירוֹת יִבְשִׁים שֶׁמְבַשְׁלִין , וְרוֹצִים לְאִכּוֹל הַפִּירוֹת וְלִשְׁתוֹת הַמֶּרֶק ,
 הוּא מִסַּף בְּרַכָּה , לְכֵן יִבְרַךְ עַל אִזְהָ מִשְׁקָה שֶׁהֵבֵל וּיְכוּן
 לְהוֹצִיא הַמֶּרֶק , וְאִם הַמְּשַׁקָּה הוּא צִלּוֹל וְנִעֲשֶׂה רַק לְשִׁתִּיהָ יִבְרַךְ שֶׁהֵבֵל
 וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נַפְשוֹת אִם שְׁתֵּה כְּשִׁיעוֹר רְבִיעִית דִּהְיִינוּ בִּיצָה וְחֲצִי :

(ט) בְּרַכּוֹת בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה דִּהְיִינוּ עַל שׁוֹם וּכְצֵל בְּמָקוֹם שְׁדַרְכִן
 לְאִכּוֹל חֵי , וְצִנּוֹן וְשִׁלְאַמִּין מֵאַרְן אוֹגֵרְקִים בּוֹרְקִים קְרוּיִם
 בֵּין שְׁדַרְכִן לְאִכּוֹל חֵי כֵּן שְׁדַרְכִן לְאִכּוֹל כְּבוֹשׁ , וּמֵינִי לְפִתֵּן דִּהְיִינוּ רִיבֵעֵן
 בֵּין חֵיִן בֵּין מְבוּשְׁלִים , וְכֵל מֵינִי לְפִתֵּן מְבוּשְׁלִים וּמֵינִי קִמְנוּת דִּהְיִינוּ
 אֲרִבִּיס־שׁוּמִין בֵּין חֵיִן וּבֵין מְבוּשְׁלִים רּוֹבִין פְּאֵסִילִים מְבוּשְׁלִין וּפִירוֹת הַגְּדֻלִּין
 עַל אֵילָנוֹת קִמְנִים רַק שְׁאוֹתוֹ אֵילָן עֲצָמוֹ אֵינוֹ מוֹצִיא עוֹד פִּירוֹת לְשָׁנָה
 הַבָּאָה עַל כּוֹלֵן אִם אִכְלָן בְּלֹא פֶת מְבַרְכִין בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה , וְאִם אִכְלָן
 כְּשִׁיעוֹר חֲצִי בִּיצָה מְבַרְכִין אַחֲרָיו בּוֹרֵא נַפְשוֹת וְכֵן שׁוּמְשָׁמִין וְהִרְזוּ
 הַמְּטוֹנֵן בְּדִבְשׁ וְהַגְּרֵעִינָן הֵם שְׁלֵמִים מְבַרְכִין בִּפְהֵיא , וְאִם נִתְמַעְכוּ
 מְבַרְכִין שֶׁהֵבֵל , וְכֵן מֵינִי קִמְנוּת שְׁנִתְמַעְכוּ עַל יְדֵי כְּלֵי מְנוּקָב דּוֹרְךְ
 שְׁלֵאֵן מְבַרְכִין שֶׁהֵבֵל , עַל מַעְרִין חֵיִן שֶׁהֵבֵל , מִיָּהוּ אִם בִּירְךְ בּוֹרֵא פְּרֵי
 הָאֲדָמָה יֵצֵא :

דִּינֵי בְּרַכּוֹת מַחֲמֶשֶׁה מֵינֵי דָגָן :

(י) דְּבָרִים שֶׁמְבַרְכִים בּוֹרֵא מֵינֵי מוּזוֹנוֹת , פֶּת הַבָּאָה בְּכּוֹסְנִין הֵינּוּ
 עֵיסָה שְׁנִילוּשָׁה בְּדִבְשׁ אוֹ כֶּשֶׂמֶן אוֹ כַּחמָא אוֹ בַחֲלֵב אוֹ
 שְׁנִילוּשָׁה בְּמִים וּמֵלֵאוּהוּ כְּפִירוֹת וְנֵאֶפֶה בַתְּנוּר מְבַרְכִין בּוֹרֵא מֵינֵי
 מוּזוֹנוֹת , אִם אִכְל כְּשִׁיעוֹר חֲצִי בִּיצָה עַד פַּחוֹת מִג' בִּיצִים מְבַרְכִין
 אַחֲרָיו בְּרַכָּה אַחְרוֹנָה עַל הַמַּחֲזִיהָ וְכוּי וּמִפַּחוֹת מִג' עַד פַּחוֹת מִד' לֹא
 יֵאבֵל כִּי אִם כִּתְּךָ הַסְּעוּדָה , וְאִם רּוֹצֵה לְאִכּוֹל שִׁיעוֹר ד' בִּיצִים צְרִיךְ
 נִטְי וְהַמִּצָּא בְּרַכַּת הַמּוֹן , כֵּךְ כְּתוּב בְּאוֹר חֲדָשׁ , וְאִם אוֹכֵל לְעַקְךְ
 נִפּוֹחַ

נפוח צריך שיאכל יותר מכשיעור לברך ברכה אחרונה על המחיה , או יאכל פחות מחצי ביצה שלא יצטרך לברך ברכה אחרונה . על צוקערווארג מברכין שהכל ואחריו בורא נפשות :

(יא) עיסה מהי מיני דגן שמבשלין אותו , כל מיני תבשיל שנעשה מהן מברכין בורא מיני מזונות , ואם אכל כשיעור חצי ביצה מברכין ברכה אחרונה על המחיה , כל האוכלין מצטרפין לשיעור כזית לברך ברכה אחרונה בורא נפשות , דהיינו פת הבאה בכיסנין שמלאהו בפירות . ואין בעיסה שיעור כזית , מצטרף המילוי עם העיסה לשיעור כזית לברך אחריו בורא נפשות :

(יב) דברים שמברכין עליהם שהכל , על בשר ודגים וביצים ונבילה ועל דוחן שקורין אותן הירו שנתמעכו ועל כמהן ועל קאשי הנעשה כטאמערקי ועל עיסה מקמח טאמערקי הן בכישול והן באפיה , אפילו קבע סעודתו עליהם מברכין שהכל ואחריו בורא נפשות . על כל מיני משקין מברכין עליהם שהכל , ולענין ברכה אחרונה , יש דעות מחולקות באם צריך רביעית דהיינו ביצה וחצי , או אפילו ככזית , דהיינו חצי ביצה , לכן או ישתה פחות מחצי ביצה ולא יברך ברכה אחרונה או ישתה כשיעור ביצה וחצי ויברך ברכה אחרונה והיה יין שרף גם כן דינא הכי , או ישתה פחות מחצי ביצה ולא יברך בורא נפשות או ישתה נקודם או לאחריו איזה משקה להשלים שיעור רביעית ואז יברך ביא בורא נפשות , וכל המשקין מצטרפין לשיעור רביעית , על היין מברך בתחלה בפה"ג ואחריו ברכה אחרונה על הגפן אם שתה כשיעור ביצה וחצי :

(יג) כל מיני גרויך הנעשה מן חמשה מיני דגן שמבשלין אותן , אם הם שלמים והמרק הוא צלול , יברך על המרק שהכל והגרויך לא יאכלו כי אם בתוך הכעודה , ואם נתמעכו והמרק הוא עב וכן גרויפן גערשטני מברכין בתחלה בורא מיני מזונות ואחריו על המחיה . אם אכל כשיעור :

(יד) דיני מרקחת , כל מיני מרקחת אותה ברכה שמברכין על הפירי קודם מברכין גם כן עתה אחר המיגון , חוץ על קליפת מראנצין המטוגן בדבש מברכין בורא פרו האדמה , וכן על וורד המטוגן ואינגבר מטוגן גם כן בפה"א , ואם אכל מהם כשיעור חצי ביצה מברכין בורא נפשות , על קליפת מראנצין אם בירך בורא פרו העץ יצא . על מטרסקין ועלי , הן מטוגן והן מחופה בצומר מברכין שהכל :

(טו) הביאו לפנינו מרקחת ופת כיסנין ויין שרף , יברך תחלה על היין שרף , וברכה אחרונה בורא נפשות אם אכל כשיעור חצי ביצה , ואחר כך ברכה אחרונה על המחיה וכו' על הפת כיסנין , דיינו גם כן אם אכל כשיעור , ובשבת יברך תחלה על היין שרף ואח"כ על הפת כיסנין מחמת קידוש :

(סעיף זה מהוסר הבנ"ה , וכפי הנראה טענות מוסר ותוספת לכן יש לכתו' הבנ"ה)

לקוטים

מ"כ י"ב כללים לעבודת הכורא מהרב הסניד איש האלחי
מ' מרדכי מטשארנאבל ז"ע.

כלל (א) יסוד היסודות נעיקר הכל לידע שיש אלהים מצוי שהמציא
כל הנמצאים והיה והזה כל הווה והוא המקיים בשפעו
העליון ומנהיגם כרצונו ומבלעדי שפעו וחיותו אין להם קיום במ"ש
ואתה מחיה את כולם, והוא מ"ע של אנכי-ה' אלהיך: (ב) כלל
גדול שצריך להאמין באמונה שלימה שאותיות התורה והפלה מקשרים
את ישראל לאביהם שבשמים בכח אור א"ס כ"ה המאיר כהוכן וכחי'
ו' נקרא נאמן בכריתו שמשים אמונתו בכרית התורה הממוצע בינו
למקום כמאמר קוב"ה ואורייתא וישראל כולא חד, אבל אם אינו
מאמין ח"ו עליו נאמר ולכם לא נכון עמו ולא נאמנו בכריתו: (ג) יראה.
מצות יראה דאיהו עיקרא, למרחל בר נש ממאריה כגון דאיהו רב
ושליש עיקרא ושרשא דכל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב, כמ"ד וכל
דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצבייא עביד כחיל שמיא, ואין לירא
מפני שום דבר כ"א יראת השם ואין לאהוב שום דבר כ"א אהבת
השם בלבד בלי שום שיתוף כלל שאותן אהבות ויראות חיצוניות אינם
רק חלק ממנה שנפלו בשבירה מהכלים לכן יקח אותן אהו"ר חיצוניות
לעבודת השי"ת ולהעלותן אל הכלים: (ד) לא יסור היראה הוא
הבישה מעל פניו אפילו רגע אחת בשום אופן מפני שהוא יתברך
מסתכל המיד על כל מעשה ודבור ומחשבה וזה יהיה במחשבה
המיד ואז ראוי ליבוש: (ה) בכל דבר שבעולם הוא התפשמות הקב"ה
ע"י מדות אהבה ויראה רק בגלות מלובשים אהו"ר בגשמיות, וכנהנו
אל לבו שזאת האהבה מלבוש לו יהי וח"ו שמפשיט אותו ממלבושו
יחדר חרדה גדולה ויבוש ויכלם ויאמר אם אני אוהב זאת שהוא
רק אהבה שנפלה בהשבירה כמה יש לי לאהוב אותו יתברך וכן
ביראה וכן בהתפארות וכן בשאר מדות: (ו) יחשוב המיד בשפלותו
שהוא נמשל לבהמות נדמו ואינו רק תולעת ולא איש כי כמו שהתולעת
אינו עובד השי"ת רק כפי שכלו שנתן לו הש"י כך הוא: (ז) אם
אדם רואה שעבודתו גדולה משל חבירו אין לו להתנאות בזה מפני
שזה עובד כדי שכלו שנתן לו השי"ת וזה כדי שכלו וגם יצרו של
אדם מתגבר עליו בכל יום לולי השי"ת עוזרו לא היה יכול לו נמצא

לקוטים

אין העבודה שלו ועוד עם איזה חיות הוא עובד. הוא עם חיות השי"ת
הוא עובד והשי"ת נתן לו כח וחכמה ושכל וחשק בלבו שיעבור וגם
עבודתו אינו נחשב לכלום נגד מה שחייב לו יתברך שמו: (ח) יחשוב
שכל המקומות היו תחלה מלאים מאור א"ס רק שצמצם א"ע ופנה
בו מקום לכרוא העולמות ומכל מקום נשאר בו רושם קדושה וכל
דבר שבעולם הבל היה מתחלה בו יתברך שמו: (ט) אפילו מחשבה
קטנה של גבהות חמור מאוד כי כל מחשבה היא קומה שלימה ופוגם מאד
למעלה ורוחק רגלי שכינה כמ"ש הועבת ה' כל גבה לב: (י) כשלומד
דברי תורה יקשר א"ע בו ית' ויחשוב שאינו אומר זה אלא לפני השי"ת
לעשות לו נ"ר ואינו אומר זה לפני חבירו דמאי נפקא מיניה אם יגנה אם
ישבח אותו כי הכל הוא מאתו ית', והשוואה הוא כלל גדול בכל דבר
שיעשה או ידבר או יחשוב או יראה או ישמע ישתדל שיהיה מזה
נ"ר להבורא ית' ולא יחשוב אפילו מעט לצורך עצמו כי הכל הבל
וריק רק מחשבתו יהיה כלתי לה' לכרו: (יא) אהבה הוא מ"ע כמ"ש
ואהבת את ה' אלהיך, והוא שיחשוב תמיד שרוצה לעשות רצונו ית"ש
ולעשות נ"ר ולעבדו תמיד וידבק עצמו בו ית"ש באהבה נמורה שהוא
אוהב אותו ית"ש יותר מכל אהבות שבעולם שכל דבר טוב שבעולם
הוא רק חלק ממה שנפלו מהשבירה. גם שהכל הן עולם הגלגלים
הן עולם המלאכים הן עוה"ב וכל העולמות כולם קמיה כלא חשיכו
שכולם הם רק בתוך חלל צמצום אורו ית"ש והכל נעשה בדיבור
אחר א"כ למה זה אנכי מושך עצמי אחר תאוה נפילה מוטב שאדבק
אתם אל העיקר כי התאות גשמיות באו מחמת שאינו דבוק בו
יתברך שמו: (יב) עיקר העבודה לשם יתוד קוב"ה ושכינתיה:

מ"כ רפואות הגויה להחכם רבינו יהודה חריוז תלמידו של רש"י זלה"ה:
וה"ל מרקחת כדוקה, נעימה ומתוקה, לחלשות השות כח הנשמה,
קח שרשי השפלות, וענפי השכלות, ועשבי המצוה, ושכולה הענוה,
ופרת הצדקה, וצמתי הענקה, ותכתוש כמכתשת החרטה, תעשה
מהם אספלנית מעלה ומטה, ותשימהו עם עלי תשובה, ועם כושם
האהבה, ועל הלכ והכליות צריכין להיות, עד יעל ליחות הגאווה,
וזיעת התאוה, ועשבים רעים, של חמאים ופשעים, ומרה השהורה,
תהא יפה וכרה:

לקוטים

מכתבים מספר פרי הארץ

העיקר דעת את ה' בכל דרכיו כי הוא הנותן כח בכל דבר ומקיימו ומחיהו כאשר בוראו ברצונו, ומחדש בכל יום המיד וכו' כאשר תחלת הבריאה ברצונו כן עתה מקיימו ברצונו וכל זמן קיומו הרי הוא כאשר בורא ומחדש בכל רגע שאלולי רצונו יתברך היה בלא היה ורצונו יתב' הוא המחיה את כולם ולית אתר פנוי מיניה וסובל את הכל ובתוך הכל וממלא את הכל ועצם כל דבר אפילו בגופים עבים וחומרים מורכבים כי אין שום הויות חומר רק מן הצורה המציירת צורתו ובהפרד הצורה אפס ותהו נחשב לו הרי שהבורא ית' הוא המקיים את הכל והכל ע"י מדותיו יתברך שגילה להכלית בריאת עולמות על ידם כמאמר עולם חסד יבנה וע"י המדות מתנהג הכל והן המה היות כל דבר ואין מציאות בעולם חוץ מה"ז מרות שהם חנ"ת אהבה מפני חסד ויראה מפני גבורה ורחמים מפני התפארת ובהתגלות והתעבות הג' מדות יותר נקרא נצחון הוד והתקשרות וגו' כידוע וזהו בכל דרכיך דעהו ומאמר הדבק במדותיו שיתן האדם אל לבו כל פועל ותנועה ראייה ושמיעה מחשבה ודיבור דאתי לידיה מאיזה מדה שיהיה יתבונן עכ"פ הלא ה' זו שהרי בלעדו א"א וידבק באותו מדה אליו ית'. ד"מ כשיבא לו איזה אהבה שלא לאהוב אותו החומר כ"א להבין שחיות הפנימי מאהב אותו החומר ומצוירו ע"ד אהבה. לכן ידבק עצמו באהבתו אל חיות הפנימי שבתוכו שהוא אליו ית' המחיה את הכל. אם אמנם הוא ית' א"ס כי גבוה מעל גבוה שומר אבל אנחנו משיגים תחלה רק המדות. והנה כשירגיל אדם א"ע בכל דרכיו והרגשיו ותנועותיו ותשמישיו ומאורעותיו להתבונן בו ית' באופן זה, הנה יש בכחו זה להיות למעלה מן המבע והבריאה ולעשות השתנות בעולם ברצונו והוא מושל בעולם כמאמר צדיק מושל יראת אלהים וכ"ש וק"ו סבלתי אפשרות ממשלת הקליפה עליו כי אחרי שאינו אוהב את החומר שהוא הקליפה הרי אינו מקבל הענוג ממנו ואינו נכנע לפניו אדרבה המה נכנעים לפניו שהרי במדת גבורה מתגבר על החומר וכן בכל המדות, וע"ד כלל אפשר

לקוטים

להבין כשאדם אוהב איזה דבר הרי מחשבתו נאהבתו שוכן בתוך הדבר ההוא והרי הוא מקיפו למחשבתו והחומר ההוא נקרא מסך המבדיל וא"א לדבקה בו ית' מפני היקף מחשבתו אותו החומריות שנכנס בה היא מובדלת, משא"כ כשמרגיל עצמו ומדותיו שלא להשתמש בחומריות כלל, הרי שאינו רבוק לחומר כ"א: כחיות המנהיג את החומר שהוא שמו יתכרך נמצא שאינו מלוכש ויושב כלל בחמרי עולמית כ"א חוץ מהם ואין העולם מקומו אבל הוא מקומו של עולם שהרי הוא רבוק כחיות העולם הנותן מקום וציור לעולם לכן אפשרי להיות מושל בעולם :

עתה נאתי כדרך קצרה וארוכה טארץ מרה אחת היא לכל כלל ופרט להזכיר שניה מעיקרא שדי נופא בהר עיקרא ושרשא רכל עלמין כי תכלית התירה והחכמה במחשבה דבור ומעשה להשיג האין והאפס וישים עצמו כאין והחכמה מאין המצא והאין הוא שרשה ומוה העיקר משתלשל הענוה והשפלות כמארז"ל אין התורה מהקיימת אלא במי שמשים עצמו כמדבר הפקר לעניים ולעשירים בדעת ואינו גדול יותר מחבירו אררבא במל בנגדו, וכזה מתאחדים ונכללים זה בזה כי האין מייחד דבר והפוכו ומוה בא קו היושר המחזיק ברכה ושלוס חוץ מזה אם יעלה לשמים שיאו כי לא בשמים היא ומשם משתלשל דור הפלגה קנאה ושנאה ותחרות ח"ו :

עתה אהובי אחי ורעי בני אל חי זה הדרך ילכו בה כי הוא האמת לאמיתו וכל התורה כולה נארנת ערזו, עוד כלל א' לדרוף אחר דברים פשוטים כמאן דרדיף כתר חייא כי ה' שמה יותר ממה שילך בגדולות ונפלאות ממנו וכן ארז"ל בר תמני סרי הוינא כד מהדרינא לכולי ש"ס ולא זכינא לאין מקרא יוצא מדי פשוטו, דהנה חז"ל אמרו בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה, כי האמונה היא היותר פשוטה ושוה לכל נפש לפי ערך מחצב חיותו והיא אחרונה מכל השכלים וקרובה אלינו יותר ואין הקדושה שורה כ"א ע"י האמונה ובהוכה מתלבשים ושוכנים כל השכלים הפוך בה והפוך בה דכולא בה ובה תחוה בנועם ה' כי האמונה אין לה סוף בה מתחיל ובה מסיים והראיה שאחר כל השגות הנפלאות כמאמר רז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה וכו' ונאמר וירא ישראל וכו' וייראו העם את ה' ואח"כ באו לשלימות הוה ויאמינו בה' הרי שאתך

לקוטים

שאחר כל החזיון השינו האמונה שהיא התחלה והכלית הכל וכלם שרודף בתחלה אחר גדויות והשונה נפלאות בידוע שעדיין לא מעם יראת שמים ולא נכנס בגדר האמונה עדיין. והנה ודאי ראוי לכל אדם להשתוקק להשיג כל מאורות הגדולים אשר עין לא ראתה אכל בתנאי אם השתוקקוהו הוא מגודל להב היראה והאמונה כי בערה בו אש ה' ומבקש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ודאי יהיה הולך ואור עד נכון היום משא"כ אם הפך כאלה כדי להניח דעוה וחכמתו מקדים ליראתו שכאה מחוסר האמונה, ודאי יכסנו הענן והיא לא תצלח, משא"כ ע"י האמונה גם חשך לא יהשך ממנו ובה נהורא שרי נהרא מנהרא ופשמיי ובכל פשוט נכלל הכל וממנה הוצאות חיים ו תשובה כללית בעסק העבודה אשר רבים צועקים על המחשבות זרות והתהיות הסיכה היא הגדלות שבהם שאינם שמחים בעבודתם, ולא די להם כי אם גדולות ונפלאות מהם, כי הנה כלל גדול בתורה להיות שמח בחלקו, גם בעסק התורה והעבודה אם מעט ואם הרבה ויחנה ממנה, משא"כ אם אינו נחנה ושמח והנפש רוצה להנות מהאוי תאוה, וכן המחשבות זרות מפני שאינו שמח בעבודתו, ורוצה בגדולות ונפלאות ממנו, דוחים אורו למחשבת חוץ שכל מהשבה ומחשכה היכל ה' המה, ומי שרוצה לכנוס במקום שאינו ראוי דוחים אורו לחוץ. הנה ידע אינש בנפשיה למה יחפצו בגדולות, כמה זכה בהם, ודאי מהראוי לומר מתי יגיע מעשי למעשה אבות, ואפ"ה יהיה שמח מאוד בעסק עבודתו של עכשיו ובשמחה של מצוה זו יזכה לגדולה הימנה, ואם יאמרו חי תורה וחי מצוה שאין לו כלום, זה אינו והלא פושעי ישראל מלאים מצוה כרמון אבל אינו שמח ונהנה ממנו, משא"כ כשישמח במעשיו יחי כבוד ה' לעולם:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

לזכר עולם יהי צדיק

יזכור ד' את נשמת

אבי מורי הרב הגה"צ מנחם מענדל רוכין ראבד"ק
קאלכיסוב בן הרב הגה"צ משה חיים אב"ד גלאגוב

ואת נשמת אמי מורתי גיטל בת הרב הגה"צ

ר' אשר מקאלכיסוב

ואת נשמת אחי אשר ישעי'

ואת נשמת אחי דוד

ואת נשמת אחי יצחק איזיק

ואת נשמת אחותי יהודית

ואת נשמת אחותי רעכל

ואת נשמת גיסי הגה"צ בן ציון מאדער בן ר' יצחק ארי'
שנהרגו על קדה"ש ע"י הרשעים הגרמניים ימ"ש הי"ד

יהיו זכרם ברוך

הכותב בדמע משה רוכין המו"ל